

วารสารแสงธรรมปริทัศน์

วารสาร ราย 4 เดือน ปีที่ 42 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2018/2561

เจ้าของ	วิทยาลัยแสงธรรม	
คณะที่ปรึกษา	อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ คณบดีคณะศาสนศาสตร์	
	ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ	
	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยค้นคว้าศาสนาและวัฒนธรรม	
คณะผู้ทรงคุณวุฒิ	หมวดกฎหมายพระศาสนจักร	บาทหลวง ผศ.ดร.ไผ่ พงษ์พานิช
	หมวดกระแสร่วม	บาทหลวงอดิศักดิ์ พรหมงาม
	หมวดคำสอน	มุขนายกวิระ อภรณ์รัตน์ บาทหลวง ผศ.ดร.วัชรศิลป์ กฤษเจริญ
	หมวดจริยธรรม	บาทหลวง ดร.เชิดชัย เลิศจิตรเลขา, M.I.
	หมวดชีวิตด้านจิตใจ	บาทหลวง ผศ.สมชัย พิทยาพงศ์พร บาทหลวงเจริญ ว่องประชาบุญกุล
	หมวดประวัติศาสตร์พระศาสนจักร	บาทหลวงธีรพล กอบวิทย์กุล บาทหลวง ดร.สุรัช ชุ่มศรีพันธุ์
	หมวดปรัชญา	บาทหลวง ดร.อภัสติน สุทธิโย, S.J. บาทหลวง ดร.วิรัตน์ วนาโรจน์สุวิชัย
	หมวดพระคัมภีร์	มุขนายก ดร.ลือชัย ธาตุวิสัย
	หมวดพระสังฆกรรม	บาทหลวง ผศ.ทัศนัย คมกฤต บาทหลวงสมเกียรติ ตรีนิกร
		บาทหลวงวิรัช นารินทร์ บาทหลวงชาย ชันทะโฮม, C.Ss.R.
		บาทหลวง ผศ.ดร.ฟรังซิส ไรท์, S.D.B.
	หมวดพิธีกรรม	บาทหลวงเคลาดิโอ เบร์ตูลอร์, O.M.I.
		บาทหลวงอนุสรณ์ แก้วจรรยา บาทหลวงเชษฐา ไชยเดช
	หมวดศาสนสัมพันธ์และคริสตสัมพันธ์	มุขนายกชูศักดิ์ ลิธิสทธิ บาทหลวงชิกมุนด์ แลร์เซ็นสกี, S.J.
บรรณาธิการบริหาร	บาทหลวงเจริญ ว่องประชาบุญกุล	
บรรณาธิการสร้างสรรค์	อาจารย์ไพโรจน์ ฤทธิรัตน์	
กองบรรณาธิการ	อาจารย์สุจิตตรา จันทระลอย นางสาวสุกานดา วงศ์เพ็ญ นางสาวพิมพ์ฤทัย วิชัยธรรมคุณ	
จัดพิมพ์โดย	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม	
วัตถุประสงค์	1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการในด้านเทววิทยาและปรัชญา 2. เพื่อเป็นสื่อกลางความรู้ และความสัมพันธ์อันดีทางด้านศาสนา	
กำหนดออก	ปีละ 3 ฉบับ ประจำเดือนมกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม และกันยายน-ธันวาคม	
ค่าบำรุงสมาชิก	สมาชิกรายปี ปีละ 300 บาท (จำนวน 3 ฉบับ/ปี) จำหน่ายปลีก ราคาฉบับละ 120 บาท	
	สำหรับสมาชิกรายปี สามารถส่งเงินค่าบำรุงสมาชิกเป็นเงินสดหรือโอนเข้าบัญชีเงินฝากออมทรัพย์	
	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาเทสโก้ โลตัส สามพราน นครปฐม	
	ชื่อบัญชี นายอภิสิทธิ์ กฤษเจริญ เลขที่บัญชี 403-613134-4	
	โดยกรุณาส่งสำเนาใบนำเข้าบัญชี (Pay-in-Slip) พร้อมระบุ ชื่อ-ชื่อสกุลและหมายเลขสมาชิก (ถ้ามี)	
มาทางโทรสาร หรือ โทร.แจ้งการนำเงินเข้าบัญชีมาที่ ฝ่ายจัดทำวารสารแสงธรรมปริทัศน์		
โทร. 0-2429-0100 ต่อ 624 โทรสาร 0-2429-0819		

॥ บทบรรณาธิการ ॥

เมื่อพูดถึงความยุติธรรม เรานึกถึงอะไรกันครับ.... อาจจะมีคำตอบมากมายที่ปรากฏขึ้นในใจของเรา คำตอบเหล่านั้นส่งผลต่อความคิดความรู้สึกของเราหรือไม่ หรือชวนให้เรานึกถึงเหตุการณ์ในอดีต ที่ทำให้เรารู้สึกถึงความอยุติธรรมบ้างหรือเปล่า ถ้ามี เราอาจจะมีบางคำถามที่ยังค้างคาใจ เช่น “ความยุติธรรมคืออะไร” “ความยุติธรรมมีจริงหรือไม่” ฯลฯ

ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ จนดูเหมือนความรวดเร็ว ความคุ้มค่าจะสำคัญกว่าความดีงาม ในโลกที่คนทำไม่ดีกลับได้ดี คนทำดีกลับถูกกลั่นแกล้ง ในโลกที่คนสงสัยในความดีงาม ในความยุติธรรมที่แท้จริง ในโลกที่อาจจะไม่ได้ตั้งใจของใครหลายคน วันนี้ วารสารแสงธรรมปริทัศน์อยากจะเชิญชวนทุกท่านกลับมาคิดถึงคุณค่า ถึงความดีงามในชีวิต โดยเฉพาะประเด็นความยุติธรรม ร่วมกับนักเขียนผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับ ที่อาจช่วยให้ทุกท่านได้กลับมาทบทวน ไตรตรอง ทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของตน เพื่อจะได้ก้าวข้ามความขัดแย้งต่างๆ ในใจ ไปสู่ความยุติธรรมที่แท้จริง

เพราะความยุติธรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าใจของท่านยังวุ่นวาย และความยุติธรรมจะเกิดขึ้นในโลกไม่ได้ ถ้าท่านไม่เป็นส่วนหนึ่งของการเริ่มสร้างความยุติธรรม เพราะความยุติธรรม... เริ่มต้น...จากภายในใจของเราแต่ละคน

บรรณาธิการสร้างสรรค์

ข่าวประชาสัมพันธ์... ขอเชิญชวนส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารแสงธรรมปริทัศน์

ฉบับต่อไปเดือนกันยายน - ธันวาคม 2561 ในหัวข้อ “ชีวิตหลังความตาย”

ส่งต้นฉบับได้ที่ E-mail: pi_santo@yahoo.com หรือ E-mail: sukanda.1984@gmail.com

ภายในวันที่ 30 ตุลาคม 2561 และขอขอบคุณล่วงหน้าสำหรับทุกบทความที่ส่งมาร่วมแบ่งปัน

**บทความที่ดีมีบทในวารสารแสงธรรมปริทัศน์ ขอสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย
ในกรณีที่ต้องการบทความไปเผยแพร่ กรุณาแจ้งขออนุญาตอย่างเป็นทางการ**

Content

ปีที่ 42 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2018/2561 Saengtham Journal

4

ความยุติธรรม

พระสังฆราชกิตติคุณ ลอเลนซ์ เทียนชัย สมานจิต

15

ชีวิตกับความยุติธรรม

ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา

29

“จงสวมความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะ” (อฟ 6:14)

บาทหลวง ผศ.ดร.ฟรังซิส ไก้ส์, S.D.B.

41

ความยุติธรรม

ศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ, ราชบัณฑิต

55

กางเขนของพระคริสต์เจ้า

คือความเมตตาและความยุติธรรมของพระเจ้า

บาทหลวง ผศ.วสันต์ พิรุฬห์วงศ์, C.S.S.

63

ความยุติธรรมแท้ไม่ก้มหัวให้กับความรุนแรง

บาทหลวงปรีชา ธรรมนิยม

70

Justice: Starting on The Ground Floor The Dialogues of Michael.

Rev. Patrick A Connaughton

78

ความยุติธรรมกับความเอื้ออาทร

ดร.สุภาวดี นัมคณิสสรณ์

91

เสียงเรียกให้เป็นผู้เพียบพร้อม/ผู้ศักดิ์สิทธิ์

บาทหลวงปรีชา ธรรมนิยม

100

15 สิงหาคม สมโภชพระนางมารีย์

รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ

บาทหลวงเชษฐา ไชยเดช

106

แนะนำหนังสือ

บาทหลวง ผศ.สมชัย พิตยาพงศ์พร และ บาทหลวงเชษฐา ไชยเดช

ความ ยุติธรรม

(นามจดจำสอน)

พระสังฆราชกิตติคุณ ลอเรนซ์ เทียนชัย สมานจิต

สถานการณ์ในโลก คนจำนวนมากในโลกยังเชื่อเรื่อง “กฎแห่งกรรม” หรือ “กรรมสนองกรรม” คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ก็ มีบางคนค้านว่า “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” เลยไม่อยากทำดี ปล่อยตัวทำชั่วตามเขา ศาลได้ชื่อว่าสถิตยุติธรรม บางครั้งบางกรณีก็เอียงไม่เป็นท่าเหมือนกัน ไม่มีความยุติธรรม เป็นที่พึ่งไม่ได้ ในโลกของเรา ยังมีขโมยมีปล้น ไม่เคารพสิทธิของบุคคล และกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น มีคอร์รัปชั่น นักรบ掠รบบังหลวong ซึ่งรัฐบาลก็พยายามปราบและกำจัดให้สิ้น ไม่ทราบ

จะได้ผลแค่ไหน ? เหมือนหนึ่งว่ามนุษย์เราก็ไม่กลัวบาป !

พระคุณเจ้าสงวน สุวรรณศรี เคยเล่าให้ฟังว่า เมื่อครั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดปราจีนบุรี ถูกตำรวจกล่าวหาว่าเป็นแนวที่ห้า ฉายไฟให้เรือบินฝรั่งเศสมาทิ้งระเบิดที่ค่ายทหาร จังหวัดปราจีนบุรีระหว่างกรณีพิพาทอินโดจีน ก็ถูกจำคุกสองปี ระหว่างที่อยู่ในคุก มีนักโทษคนหนึ่งถามว่า “บาทหลวง สมมุติว่าท่านจะไปเยี่ยมบ้านคนๆ หนึ่ง ไปถึงห้องรับแขก เจ้าของบ้านยังไม่มา ก็เห็นมีธนบัตรปึกหนึ่งอยู่ที่โต๊ะรับแขก บาทหลวงจะ

ทำอะไร?” บาทหลวงก็ตอบว่า “เงินไม่ใช่ของฉัน ฉันไม่มีสิทธิ์จะต้องเอาไปไหน” นักโทษคนนั้นตอบว่า “บาทหลวงโง่ ! ถ้าเป็นเขา เขาจะคว่ำธนบัตรปีกนั้นหนีไปเลย” นี่แหละ มโนธรรมของนักโทษ ! เมื่อมีการปล่อยนักโทษแต่ละครั้ง ไม่ทราบว่ามีนักโทษเหล่านั้นกลับตัวกลับใจ เปลี่ยนแปลงชีวิตใหม่เป็นคนดีเพียงใด ! คงจะต้องมีมาตรการกวดขันกันมาก ๆ มิฉะนั้นออกมาก็นำความเดือดร้อนมาให้สังคมต่อไป

คนญี่ปุ่นได้ชื่อว่าเป็นคนมีระเบียบวินัย ยืนเข้าแถวขึ้นรถไม่แย่งกัน เคารพสิทธิของกันและกัน เรื่องนี้ต้องมีการอบรมบ่มนิสัย ตั้งแต่เล็ก ๆ ที่บ้าน ในเยอรมัน เคยยืนรอรถไฟก็คอยดูกระเป๋าดูด้วยความระแวงว่าจะมีใครมาฉวยไปหรือเปล่า แต่พลเมืองของเขาบอกว่า ไม่ต้องกลัวหรอก บ้านเมืองของเขาไม่มีขโมย เขาอบรมกันดีในครอบครัว

ที่กล่าวกันว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เป็นจริงแค่ไหน ? ในโลกนี้หรือในโลกหน้า พระเจ้าซึ่งเป็นองค์ความดี ความเมตตา กรุณาหาที่สุดมิได้ ก็เป็นองค์ความยุติธรรมหาที่สุดมิได้เช่นกัน ทรงเป็นผู้ตอบแทนการกระทำของแต่ละคน ตามที่มิเกลอวัวร์ พระคัมภีร์ว่า “พระเจ้าทรงตอบแทนแต่ละคนตามการกระทำของแต่ละคน” และคำสอนของพระศาสนจักรในเอกสารของสภาสังคายนาว่าติดกันที่สอง “GAUDIUM ET SPES (ความชื่นชมและความหวัง):

พระศาสนจักรในโลกสมัยนี้” (7 ธันวาคม 1965) และคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก (18 สิงหาคม 1997)

I พระคัมภีร์ – พันธสัญญาเดิม

ก. ความยุติธรรมของมนุษย์

- อสย 32:1: “กษัตริย์พระองค์หนึ่งจะครองราชย์ด้วยความชอบธรรม และเจ้านายจะปกครองด้วยความยุติธรรม”

- อสค 18:5: “ถ้าคนหนึ่งเป็นผู้ชอบธรรม ปฏิบัติความถูกต้องและความยุติธรรม ไม่ล่วงเกินภรรยาของเพื่อนบ้าน ไม่ข่มเหงผู้อื่นไม่ลักทรัพย์คนนั้นก็เป็นผู้ชอบธรรม”

- อสค 18:20: “ผู้ชอบธรรมจะได้รับรางวัลความชอบธรรมของตน คนชั่วร้ายจะได้รับผลร้ายจากความชั่วร้ายของตน”

- อสค 18:21: “แต่ถ้าคนชั่วร้ายกลับใจไม่ทำบาปทุกอย่างที่เคยทำ และกลับมาปฏิบัติความถูกต้องและยุติธรรม เขาก็จะมีชีวิตเพราะความชอบธรรม”

- สดด 143:2: “เพราะไม่มีผู้มีชีวิตคนใด เป็นผู้ชอบธรรม”

- ลนต 19:15, 16: “ความยุติธรรมเรียกร้องให้ผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่อย่างครบครัน หลีกเลี่ยงการเบียดเบียน

คนจน ท่านจะต้องไม่ตัดสินคดีอย่าง
ยุติธรรม ท่านจะต้องไม่ลำเอียง
เข้าข้างคนยากจนหรือคนมีอำนาจ
แต่จงตัดสินคดีของเพื่อนบ้านอย่าง
ยุติธรรม”

- สภษ 8:20: “ดิฉันเดินในหนทาง
ความชอบธรรมในวิถีทางความ
ยุติธรรม”

ข้อสังเกต พระคัมภีร์: ใช้ความยุติธรรม
เป็นความชอบธรรม หรือเป็นความถูกต้อง
เป็นความซื่อสัตย์ต่อกฎหมาย, ไม่มีที่ติ เป็น
บำเหน็จตอบแทน เป็นความศักดิ์สิทธิ์ ตรง
กันข้ามกับบาป เป็นสิทธิ์และความเสมอภาค
เป็นความประพฤติที่สพพระทัยพระเจ้า

ข. ความยุติธรรมของพระเจ้า พระเจ้า
ใช้กฎธรรมชาติดกับคนต่างชาติ และพันธ-
สัญญากับชาติอิสราเอล

- ลงโทษศัตรูของอิสราเอล

- อสย 56:1: พระยาเวห์ตรัสตั้งนี้
ว่า “จงรักษาความถูกต้องและปฏิบัติ
ความชอบธรรม เพราะความรอดของ
เราใกล้เข้ามาแล้ว และความชอบ
ธรรมของเรากำลังจะถูกเปิดเผย”

- ลงโทษอิสราเอลเมื่อทำบาป

- ปฐก 4:14: ใครฆ่ากาอินจะถูกแก้
แค้นเป็นเจ็ดเท่า และพระเจ้าทรงทำ
เครื่องหมายไว้ที่ตัวกาอิน เพื่อคนที่
พบไม่ให้ฆ่าเขา ความยุติธรรมของ
พระเจ้ากลายเป็นความเมตตาและ
การให้อภัย

- ปฐก 18:25-32: อับราฮัมทูลถาม
พระยาเวห์ว่า “พระองค์จะทรงทำลาย
ผู้ชอบธรรมพร้อมกับคนอธรรมทีเดียว
หรือ ถ้ามีคนชอบธรรมอยู่ห้าสิบคน
ในเมืองนั้น พระองค์จะทรงทำลาย
เมืองนั้นหรือ...” อับราฮัมต่อรองกับ
พระเจ้าจากห้าสิบคนจนเหลือสิบคน...
พระองค์ตรัสตอบว่า “เราจะไม่ทำลาย
เมืองนั้น เพราะเห็นแก่สิบคน”

- สดด 37:17, 18, 28: พระยาเวห์
ย่อมทรงค่าจุนคนชอบธรรม, ทรงเอา
พระทัยใส่ชีวิตของผู้ชอบธรรม, พระ
ยาเวห์ทรงรักความยุติธรรม

- สดด 51:16-17 : บางครั้งความ
ยุติธรรมของพระเจ้ามืดมอดมนุษย์โดยที่
มนุษย์ไม่สมจะได้รับ นั่นคือ พระเจ้า
ให้อภัยบาปของมนุษย์ “พระองค์ไม่
พอพระทัยเครื่องบูชา ถ้าข้าพเจ้าจะ
ถวายเครื่องบูชา พระองค์จะไม่ทรงรับ
ข้าแต่พระเจ้า เครื่องบูชาของข้าพเจ้า
คือดวงจิตที่เป็นทุกข์... พระองค์ไม่ทรง
รังเกียจใจที่เป็นทุกข์และถ่อมตน”

- อสย 61:3, 10-11 : ความยุติธรรม
ของพระเจ้ายิ่งหมายถึงความรอด
“องค์พระผู้เป็นเจ้าประทานเสื้อผ้า
ชุดวันฉลองแทนเสื้อผ้าไว้ทุกข์แทน
จิตใจที่เศร้าโศก เขาทั้งหลายจะได้
ชื่อว่า “ผู้ชอบธรรม” พระองค์ประทาน
ความรอดแก่ข้าพเจ้า... ประทานความ
ชอบธรรมให้ข้าพเจ้า”

- ฉธบ 33:21 : “เมื่อบรรดาผู้นำประชากรมาชุมนุมกัน เขาปฏิบัติตามความชอบธรรมของพระยาเวห์ และตามข้อกำหนดของพระองค์ต่ออิสราเอล”

พระคัมภีร์ – พันธสัญญาใหม่

- ก. ความยุติธรรมของมนุษย์
- มธ 5:20: “เราบอกท่านทั้งหลายว่า ถ้าความชอบธรรมของท่านไม่ดีไปกว่าความชอบธรรมของบรรดาธรรมจารย์และชาวฟาริสีแล้ว ท่านจะเข้าอาณาจักรสวรรค์ได้เลย”
- มธ 20:28: “ท่านก็เช่นเดียวกันภายนอกปรากฏแก่มนุษย์ว่าเป็นคนชอบธรรม แต่ภายในเต็มไปด้วยความหน้าซื่อใจคดและความอธรรม”
- ลก 1:5-6: “สมณะผู้หนึ่งชื่อเศคาริยาห์ มีภรรยาชื่อเอลีซาเบธ ทั้งสองคนเป็นผู้ชอบธรรมเฉพาะพระพักตร์พระเจ้า ปฏิบัติตามบทบัญญัติและข้อกำหนดทุกข้อขององค์พระผู้เป็นเจ้าโดยไม่มีข้อตำหนิ” (บรรดาประกาศกถือว่าเป็นผู้ชอบธรรม)
- กท 2:16, 21: “เรารู้ว่ามนุษย์มิได้เป็นผู้ชอบธรรมจากการปฏิบัติตามธรรมบัญญัติ แต่เป็นผู้ชอบธรรมจากความเชื่อในพระคริสต์เยซูเท่านั้น... เพราะไม่มีมนุษย์คนใดเป็นผู้ชอบ

ธรรมจากการปฏิบัติตามพระบัญญัติ... ถ้าเราได้รับความชอบธรรมโดยปฏิบัติตามพระบัญญัติ พระคริสตเจ้าคงสิ้นพระชนม์โดยเปล่าประโยชน์”

ข. ความยุติธรรมของพระเจ้า

- มธ 6:33: “จงแสวงหาพระอาณาจักรของพระเจ้าและความชอบธรรมของพระองค์ก่อน แล้วพระองค์จะเพิ่มทุกสิ่งเหล่านี้ให้”
- มธ 22:20: “ของของซีซาร์จงคืนให้ซีซาร์ และของของพระเจ้าจงคืนให้พระเจ้าเถิด” (อย่าคิดว่าเรามาลบล้างธรรมบัญญัติหรือคำสอนของบรรดาประกาศก เราได้มาเพื่อลบล้างพระบัญญัติ แต่มาปรับปรุงให้สมบูรณ์ พระองค์ไม่ทรงพอพระทัยในความยุติธรรม แต่พอพระทัยในความรัก ความเมตตา การให้อภัย บัญญัติใหม่ สิ่งให้เรารักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง พระองค์ทรงประทานบัญญัติใหม่แก่เรา “จงรักกันเหมือนที่พระทรงรักเรา หรือรักเขา”)
- ลก 16:15 : “ท่านทั้งหลายคิดว่าท่านเป็นผู้ชอบธรรมต่อหน้ามนุษย์ แต่พระเจ้าทรงล่วงรู้ใจของท่าน สิ่งที่มีมนุษย์ยกย่องเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจเฉพาะพระพักตร์พระเจ้า”
- รม 1:1-17: เพราะความเที่ยงธรรมที่พระเจ้าช่วยให้รอดได้ถูกเปิดเผยใน

ข่าวดีนี้ ความเที่ยงธรรมดังกล่าวขึ้น
อยู่กับความเชื่อ และนำไปสู่ความเชื่อ
ดังที่มีเขียนไว้ในพระคัมภีร์ว่า “ผู้ชอบ
ธรรมจะมีชีวิตอาศัยความเชื่อ”

- รม 1:18: “พระเจ้าจากสวรรค์ทรง
แสดงให้มนุษย์เห็นการลงโทษ ความ
ไม่เคารพนับถือพระเจ้า และความ
อธรรมทุกชนิดของพวกเขาก็ปิดบัง
ความจริงในความอธรรมของตน”

- รม 2:5: “ความตื้อตึงไม่ยอมกลับใจ
ของท่าน มีแต่จะสะสมโทษสำหรับตน
ในวันพิพากษาลงโทษ เมื่อพระเจ้า
ทรงประกาศคำตัดสินเที่ยงธรรมของ
พระองค์”

- รม 3:25-26: “พระเจ้าทรงสถาปนา
พระเยซูเจ้าเป็นเครื่องบูชาชดเชยบาป
โดยอาศัยความเชื่อและโดยอาศัยการ
หลังโลหิต เพื่อจะได้แสดงความเที่ยง
ธรรมของพระองค์ โดยทรงอดกลั้นไม่
ทรงลงโทษบาปในอดีต (ตามความ
ยุติธรรม) ในเวลาแห่งความพากเพียร
ของพระองค์ พระองค์ทรงแสดงความ
เที่ยงธรรมในปัจจุบัน เพื่อทรงเป็น
ผู้ที่เที่ยงธรรม และทรงบันดาลให้
ผู้มีความเชื่อในพระเยซูเจ้ากลับเป็นผู้ชอบธรรม”

- รม 10:3: “พวกเขาไม่รู้ว่าพระเจ้า
เป็นผู้ประทานความชอบธรรม จึง
พยายามสร้างความชอบธรรมของ

ตนเอง ไม่ยอมรับความชอบธรรมที่
พระเจ้าประทานให้ - ทุกคนที่มีความ
เชื่อจะได้รับความชอบธรรม”

- วว 22:11-12: เพราะเวลาใกล้เข้า
มาแล้ว ให้คนอธรรมทำความอธรรม
ต่อไป ให้คนชั่วทำชั่วต่อไป ให้คนชอบ
ธรรมปฏิบัติความชอบธรรมต่อไปและ
ให้ผู้ศักดิ์สิทธิ์บำเพ็ญความศักดิ์สิทธิ์
ต่อไป พระเยซูเจ้าตรัสว่า “เราจะมา
ในเร็วๆ นี้ และจะนำบำเหน็จรางวัล
ของเรามาด้วย เพื่อตอบแทนแต่ละคน
ตามกิจการของเขา”

II เอกสารสภาสังคายนาวาติกันที่สอง “GAU-
DIUM ET SPES – ความชื่นชมและความ
หวัง” พระศาสนจักรในโลกสมัยนี้ (8 ธันวาคม
1965)

สภาสังคายนาวาติกันที่สอง ถือว่าเป็น
เหตุการณ์ที่มีความหมายและสำคัญที่สุดใน
พระศาสนจักร นับตั้งแต่พระจิตเจ้าเสด็จลง
มายังบรรดาอัครสาวก เพื่อฟื้นฟู ปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงพระศาสนจักรครั้งยิ่งใหญ่
ทั้งภายในและภายนอก จากหน้ามือเป็นหลัง
มือ เปลี่ยนทิศทางของพระศาสนจักรซึ่ง
มีอายุเกือบ 2000 ปี ล้าสมัยไม่เป็นปัจจุบัน
ให้เป็นปัจจุบัน ดังที่นักบุญยอห์นที่ 23
สมเด็จพระสันตะปาปา ทรงเรียกว่า “AG-
GIORNAMENTO” ขณะที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1. เพื่อปฏิบัติภารกิจนี้ให้สำเร็จลุล่วงไป ทุกๆ ขณะพระศาสนจักรมีหน้าที่ต้อง สอดส่องเฝ้าสังเกตดูแลตีความเครื่องหมาย สำคัญบอกเวลา

2. ทุกวันนี้ชาติมนุษยกำลังอยู่ในยุค ใหม่ของประวัติศาสตร์ เป็นยุคซึ่งมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง รวดเร็วและค่อยๆ ขยายไปทั่วพื้นพิภพ

4. ไม่มีสมัยใดที่ชาติมนุษยมีโชคทรัพย์ ช่องทางความสามารถและอำนาจทาง เศรษฐกิจเท่าในสมัยนี้ แต่ถึงกระนั้นยังมี ชาวโลกเป็นจำนวนมากที่อดอยากยากแค้น และยังมีคนนับไม่ถ้วนที่ไม่รู้หนังสือเลย มีการเป็นทาสทางสังคมและจิตใจแบบใหม่ๆ โลกยังแตกแยกกันอย่างรุนแรง ด้วยกำลังที่ ครอบงำกัน ความริวฉานอย่างฉกรรจ์ทางการเมือง ทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ทางเชื้อชาติ ทางลัทธิและความเชื่อยังคงมีอยู่

9. มนุษยชาติมีความใฝ่ฝันที่ยิ่งขยาย กว้างออกไป

-คนเป็นจำนวนมากได้เรียกร้อง ทวงถามผลประโยชน์ ซึ่งเขาเชื่อโดยสุจริตใจ ว่าตนไม่ได้รับอย่างยุติธรรม เพราะไม่ได้แบ่ง ปันอย่างเที่ยงธรรม ชาติที่หิวโหยร้องขอให้ ชาติที่ร่ำรวยกว่าช่วย ที่ใดสตรียังไม่ได้รับ สิทธิเขาก็เรียกร้องและได้รับการปฏิบัติเท่า เทียมกับชาย คนงานและชานาก็เรียกร้อง สิทธิเช่นเดียวกัน

27. ความเคารพต่อบุคคลมนุษย เรา มีพันธะต้องนำตัวของเราเป็นเพื่อนมนุษย์ ของคนทุกคน และถ้าเขามาหาเรา ก็ต้องรับ ใช้เขาอย่างแข็งขัน ไม่ว่าจะเป็นคนชาติที่ใครๆ ทอดทิ้ง ไม่ว่าจะเป็นกรรมกรต่างชาติที่ถูกคน ดูหมิ่นอย่างอยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นคน หิวโหย

28. ความเคารพและรักศัตรู พระ คริสตเจ้าทรงสอนให้เราถึงกับอภัยความผิด ของผู้อื่น และทรงสั่งให้เรารักแม้กระทั่งศัตรู ของทุกคน ซึ่งนับเป็นคำสั่งแห่งบัญญัติใหม่ ตามที่พระองค์ตรัสว่า “พวกท่านได้ยินเขา พูดว่า จงรักเพื่อนมนุษย์และเกลียดศัตรู แต่เราขอบอกพวกท่านว่า จงรักศัตรู จงทำดี ต่อผู้ที่เกลียดท่าน และจงภาวนาอุทิศแก่ผู้ ที่ข่มเหงและใส่ความท่าน” (มธ 5: 43-44)

29. มนุษย์ทุกคนเท่าเสมอกันอย่าง แท้จริง – ความยุติธรรมในสังคม

- แม้ว่ามนุษย์จะมีความแตกต่างกัน แต่ศักดิ์ศรีของบุคคลเรียกร้องให้มีสภาพชีวิต ที่ยุติธรรมและเหมาะสมแก่มนุษย์ยิ่งขึ้น เพราะการที่บรรดาสมาชิกหรือชนชาติใน ครอบครัวมนุษยครอบครัวเดียวกัน มีความ ไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคมจนเกินไป นั้น เป็นเรื่องน่าอับอายอดสู และขัดต่อความ ยุติธรรมในสังคม ความเที่ยงธรรม ศักดิ์ศรี ของบุคคลมนุษยตลอดจนสันติสุขในสังคม และในระหว่างชาติ

- มนุษย์นั้นมีความเป็นอะไรมากกว่าเพราะมีอะไรๆ ที่มนุษย์ทำ เพื่อให้มีความยุติธรรมมากขึ้น เพื่อให้มีภราดรภาพมากขึ้น หรือเพื่อให้มีความเป็นระเบียบที่สมกับมนุษย์มากขึ้น ในการติดต่อกันทางสังคมย่อมมีค่ามากกว่าความก้าวหน้าทางวิชาการ

39. แผ่นดินใหม่และฟ้าใหม่ ในแผ่นดินใหม่ความยุติธรรมจะสถิตอยู่ และความสุขจะมีเกินกว่าที่ใจมนุษย์จะนึกคิดปรารถนาได้ เมื่อพระคริสต์เจ้าจะเสด็จกลับมาพระองค์จะมอบแด่พระบิดา “ซึ่งอาณาจักรนิรันดร์และสากล เป็นอาณาจักรแห่งความจริงและชีวิต เป็นอาณาจักรแห่งความศักดิ์สิทธิ์และพระพรชาน เป็นอาณาจักรแห่งความยุติธรรม ความรักและสันติสุข” อาณาจักรสวรรค์หรืออาณาจักรของพระเจ้านี้ พระเยซูเจ้าเป็นผู้ตั้งและทรงประกาศ “เวลาที่ทรงกำหนดไว้มาถึงแล้ว พระอาณาจักรของพระเจ้าอยู่ใกล้แล้ว จงกลับใจและเชื่อข่าวดีเถิด” (มก 1:15; มธ 4:17) พระเยซูเจ้าทรงสอนเราให้สวดบทข้าแต่พระบิดา “พระอาณาจักรจงมาถึง...” (มธ 6:10; ลก 11:2-4)

40. ความสัมพันธ์ระหว่างพระศาสนจักรกับโลก: บทบาทของพระศาสนจักรในโลกสมัยนี้

พระศาสนจักรนั้นเกิดจากความรักของพระบิดาผู้สถิตในนิรันดร์ พระคริสต์เจ้า

พระผู้ไถ่เป็นผู้ตั้งขึ้นในโลก หลังจากพระองค์ตรัสถามบรรดาศิษย์ว่า “ท่านล่ะ คิดว่าเราเป็นใคร” ซีโมนเปโตรทูลตอบว่า “พระองค์คือพระคริสต์เจ้า พระบุตรของพระเจ้าผู้ทรงชีวิต” พระองค์ตรัสตอบเขาว่า “ซีโมนบุตรของยอห์น ท่านเป็นสุข เพราะไม่ใช่มนุษย์ที่เปิดเผยให้ท่านรู้ แต่พระบิดาเจ้าของเราผู้สถิตในสวรรค์ทรงเปิดเผย เราบอกท่านว่าท่านเป็นศิลา และบนศิลานี้ เราจะสร้างพระศาสนจักรของเรา ประตูนรกจะไม่มีวันชนะพระศาสนจักรได้ เราจะมอบกุญแจอาณาจักรสวรรค์ให้ ทุกสิ่งที่ท่านจะผูกบนแผ่นดินนี้ จะผูกไว้ในสวรรค์ด้วย ทุกสิ่งที่ท่านจะแก้ในโลกนี้ ก็จะแก้ในสวรรค์ด้วย” (มธ 16:15-19) พระศาสนจักรเป็นเครื่องหมายและเครื่องมือของพระอาณาจักร ใครอยากดูพระอาณาจักรก็ดูพระศาสนจักร พระคริสต์เจ้าทรงตั้งพระศาสนจักรไว้เพื่อแผ่ขยายพระอาณาจักรของพระเจ้า ทำอย่างไรให้โลกนี้เป็นพระอาณาจักรของพระเจ้า ทำอย่างไรให้ศาสนาต่างๆ เป็นพระอาณาจักรของพระเจ้า ทำอย่างไรให้ศาสนิกในศาสนาต่างๆ แม้ไม่ได้ล้างบาป ก็เป็นสมาชิกของพระอาณาจักรของพระเจ้า ตายแล้วมีสิทธิ์เข้าสวรรค์ พระศาสนจักรต้องถามตัวเองว่าได้ช่วยคนต่างศาสนาเหล่านั้นมากน้อยเพียงไร หรือเอาใจใส่คำสอนเฉพาะสมาชิกคาทอลิกเท่านั้น !

พระศาสนจักรอยู่ในโลก มิใช่อยู่นอกโลก ต้องมี SOLIDARITY (เป็นปึกแผ่นมีน้ำ

หนึ่งใจเดียวกัน) กับโลก ต้องรับผิดชอบต่อโลก ต้องทำให้โลกดีขึ้น มี SUPERIORITY (อยู่เหนือโลก) ต้อง TRANSFORM, TRANSFIGURE (เปลี่ยนแปลง, เปลี่ยนโฉมหน้า) มิใช่ CONFORM (ตามอย่าง) โลก

42. พระศาสนจักรพยายามหาทางช่วยสังคมมนุษย์ พระศาสนจักรสามารถและต้องสนับสนุนให้เกิดสถาบันสำหรับรับใช้ช่วยเหลือมนุษย์ทุกคน เฉพาะอย่างยิ่งคนยากจนขัดสน เช่น สถาบันเมตตาสงเคราะห์ ไม่ว่าสิ่งใดซึ่งจริง ดี และยุติธรรม และพบอยู่ในสถาบันต่างๆ มากมายอันมนุษย์ได้ตั้งขึ้นแล้ว พระศาสนจักรยินดีช่วยเหลือและส่งเสริมสถาบันเช่นนี้ทั้งหมด

43. พระศาสนจักรพยายามให้คริสตชนช่วยการปฏิบัติงานของมนุษย์ ชาวเราจะต้องมีส่วนร่วมในชีวิตทั่วไปของพระศาสนจักรอย่างแท้จริง ได้รับเรียกให้มาเป็นองค์พยานประกาศพระคริสตเจ้าในท่ามกลางประชาคมมนุษย์

66. ต้องขจัดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงอย่างใหญ่หลวง ทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เป็นไปตามที่ความยุติธรรมและความเที่ยงธรรมเรียกร้อง ต้องพยายามอย่างเต็มที่กำลัง โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล นอกนั้นผู้ที่มีความทุกข์ยากลำบากเพราะโรคภัยไข้เจ็บหรือความชรา ควรได้รับการประกันให้มีความเป็นอยู่และมีศักดิ์ศรีอันคู่ควรแก่มนุษย์ เป็นการอยู่ดีธรรมและผิดมนุษย์ธรรม

ที่จะจัดการเศรษฐกิจในลักษณะที่ทำความเสียหายแก่คนงานคนใด

69. ทรัพย์สินในโลกนี้สำหรับมนุษย์ทุกคน พระเป็นเจ้าทรงสร้างโลกและสิ่งของต่างๆ ที่อยู่ในโลกสำหรับมนุษย์ทุกคนและชาติทุกชาติใช้ สิ่งทั้งปวงจึงควรไหลเปลี่ยนมือถึงทุกคนดังที่พึงเป็นตามหลักความยุติธรรมและความรัก ฉะนั้นเมื่อใช้สิ่งของเหล่านี้ มนุษย์ต้องไม่ถือว่าตนเป็นเจ้าของโดยชอบธรรม เป็นของตนเท่านั้น แต่ควรถือเป็นของมูล บรรดาพระบิดาจารย์และนักปราชญ์ของพระศาสนจักรเข้าใจเช่นนั้นเมื่อสอนว่า เรามนุษย์มีพันธะต้องช่วยคนยากจน “จงให้อาหารแก่ผู้ที่กำลังหิวจะตายเถิด เพราะถ้าไม่ให้เขาก็เท่ากับฆ่าเขาตาย” (แต่ปรากฏว่าคนร่ำรวย 20% ใช้ทรัพย์สิน 80% ขณะที่คนยากจน 80% ใช้ทรัพย์สินเพียง 20% ซึ่งแสดงถึงความไม่ยุติธรรมหรือความไม่เป็นธรรมในสังคม)

70. การแจกจ่ายทรัพย์สินและปัญหาเรื่องเงิน ต้องมุ่งที่จะหาหนทางให้ประชาชนในวันนี้และในวันหน้ามีงานทำและมีรายได้เพียงพอ ส่วนในเรื่องการเงินนั้น ต้องระวังอย่าทำการสิ่งใดเป็นผลร้ายต่อประโยชน์ของชาติตนเองหรือของชาติอื่น ต้องดำเนินการอย่าให้ประเทศที่อ่อนแอทางเศรษฐกิจได้รับความเสียหายอย่างยุติธรรมจากการเปลี่ยนค่าของเงิน

การโอนทรัพย์สินของเอกชนให้เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐนั้นจะกระทำมิได้ นอกจากโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ กับต้องให้ค่าชดเชยอันเที่ยงธรรมด้วย

72. งานเศรษฐกิจและสังคมกับอาณาจักรของพระคริสตเจ้า คริสตชนนั้นมีส่วนร่วมแข่งขันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน กับการรับรู้เพื่อความยุติธรรมและความรัก ตนสามารถทำได้มากเพื่อความเจริญของชาติมนุษยและสันติภาพของโลก บุคคลใดปฏิบัติตามที่พระคริสตเจ้าสั่ง ย่อมแสวงหาอาณาจักรของพระเจ้าก่อน และย่อมพบความรักที่เข้มแข็งและบริสุทธิ์กว่า เพื่อช่วยเหลือพี่น้องของตนและปฏิบัติการแห่งความยุติธรรม ตามที่ความรักจะพอใจให้ทำ

78. งานสร้างโลกให้มีมนุษยธรรมดีขึ้นอย่างแท้จริง ต้องให้มนุษย์ทุกคนรู้สึกจิตใจใหม่ หันไปหาสันติภาพที่แท้จริง สันติภาพไม่ใช่เป็นภาวะไม่มีสงครามอย่างเดียว หรือเป็นเพียงการจัดให้ปรปักษ์สองฝ่ายมีกำลังสมดุลเท่านั้น สันติภาพมิใช่เกิดจากการปกครองแบบบังคับกดขี่ แต่เรียกได้โดยถูกต้องเหมาะสมเจาะว่า เป็น “งานที่เกิดจากความยุติธรรม” (อสย 32:17) สันติภาพเป็นผลที่เกิดจากระเบียบอันพระผู้สร้างได้ทรงจารึกไว้ในสังคมมนุษย์ และซึ่งมนุษย์ผู้กระหายให้มีความยุติธรรมสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจะต้องทำให้สำเร็จไป สันติภาพยังเป็นผล

ของความรักที่ท่าเกินกว่าความยุติธรรมจะทำได้

III คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก (18 ส.ค. 1997)

หนังสือคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกฉบับนี้ เป็นผลจากความร่วมมือของคณะพระสังฆราชคาทอลิกทั่วโลก เป็นการยืนยันถึงความเป็นคาทอลิกหรือความเป็นสากลของพระศาสนจักร ซึ่งประกอบด้วยความเก่าและใหม่ (มธ 13:52)

- ความยุติธรรม ถือเป็นคุณธรรมหนึ่งในคุณธรรมหลัก 4 ประการ คือ ความรอบคอบ, ความยุติธรรม, ความกล้าหาญ และความมัธยัสถ์

ความยุติธรรม เป็นคุณธรรมทางศีลธรรม ซึ่งประกอบด้วยน้ำใจมั่นคงและคงที่ที่จะให้สิ่งที่ต้องให้แก่พระเจ้าและเพื่อนมนุษย์

ความยุติธรรมต่อพระเจ้า เรียกว่า “คุณธรรมทางศาสนา”

ความยุติธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ พร้อมที่จะให้ความเคารพนับถือสิทธิของแต่ละคน และที่สร้างความกลมกลืนในมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งช่วยสนับสนุนความเท่าเทียมกันในเรื่องบุคคลต่าง ๆ และความดีงามส่วนรวม

- คุณธรรม เป็นความพร้อมที่เป็นกนิสัยและมั่นคงที่จะทำสิ่งดีงาม

คุณธรรมทางศีลธรรม ได้มาโดยความพยายามของมนุษย์ เจริญงอกงามโดยอาศัยการศึกษาอบรม การกระทำโดยเจตนา และความพากเพียรในความพยายาม พระพรหมทานของพระเจ้าชำระคุณธรรมให้บริสุทธิ์ และยกระดับให้สูงขึ้น

คุณธรรมแบบมนุษย์ ได้แก่ ความพร้อมที่มั่นคงของสติปัญญา และน้ำใจซึ่งควบคุมการกระทำของเรา จัดระเบียบความปรารถนาของเรา และกำหนดความประพฤติของเรา ให้สอดคล้องกับเหตุผลและความเชื่อ เราสามารถจัดกลุ่มคุณธรรมหลักสำคัญออกเป็น 4 ประการ คือ ความรอบคอบ ความยุติธรรม ความกล้าหาญ และความมัธยัสถ์

คุณธรรมทางเทววิทยา นั้นสัมพันธ์กับพระเจ้าโดยตรง จัดเตรียมคริสตชนให้เจริญชีวิตในความสัมพันธ์กับพระตรีเอกภาพ พระเจ้าทรงเป็นบ่อเกิดแรงจูงใจ และเป้าหมายของคุณธรรมเหล่านี้

: เป็นพื้นฐานการกระทำทางศีลธรรมของคริสตชน ซึ่งแนะและทำให้คุณธรรมทางศีลธรรมมีชีวิตชีวา

: มี 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อ ความหวัง และความรัก (1 คร 13:13)

บทสรุป

ผู้เขียนเชื่อว่า บทความเรื่อง “ความยุติธรรม” นี้ ซึ่งมีข้อพิสูจน์จากพระคัมภีร์

จากคำสอนของพระศาสนจักร จากเอกสารของสภาสังคายนาว่าตักนัที่ 2 “พระศาสนจักรในโลกสมัยนี้: ความชื่นชมและความหวัง” และจาก “คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก” ซึ่งเป็นคลังคำสั่งสอนของบรรดาอัครสาวก ซึ่งมีทั้งเก่าและใหม่ คงจะช่วยท่านผู้อ่านไม่หลงผิดคิดว่า ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า แต่แน่ใจว่า ทำดีอาจจะไม่ได้ดี ทำชั่วอาจจะไม่ได้ชั่วในโลกนี้ แต่ในโลกหน้า ทำดีจะได้ดี ทำชั่วจะได้ชั่วแน่นอน เพราะพระเจ้าผู้ทรงความดี ความรักและความเมตตาหาที่สุดมิได้ ก็ทรงความยุติธรรมหาที่สุดมิได้แน่นอนเช่นกัน

อนึ่ง พระคริสตเจ้าทรงประกาศตั้งพระอาณาจักรของพระเจ้า ซึ่งมีลักษณะหลายประการ คือ พระอาณาจักรแห่งความจริงและชีวิต พระอาณาจักรแห่งความศักดิ์สิทธิ์และพระพรหมทาน พระอาณาจักรแห่งความยุติธรรม ความรักและสันติ คือ นอกจากพระอาณาจักรแห่งความยุติธรรมแล้ว ยังมีพระอาณาจักรอื่นๆ อีก 6 อย่าง พระคริสตเจ้ายังทรงตั้งพระศาสนจักรขึ้นอีก โดยมีเปโตรเป็นหัวหน้าเพื่อขยายพระอาณาจักรของพระเจ้า หรือเพื่อพัฒนาพระอาณาจักรของพระเจ้าให้มีลักษณะสมบูรณ์อีก 6 อย่าง อาศัยพระจิตเจ้าซึ่งพระองค์ทรงส่งมาเพื่อเนรมิตฟ้าใหม่ แผ่นดินใหม่ พระอาณาจักรใหม่ เพื่อถวายแด่พระบิดาใน

วันสุดท้าย พระองค์ทรงสอนเราภาวนา
ให้ “พระอาณาจักรจงมาถึง” ให้เราภาวนา
และทำงานให้พระอาณาจักรจงมาถึงตาม
พระประสงค์ของพระเจ้า

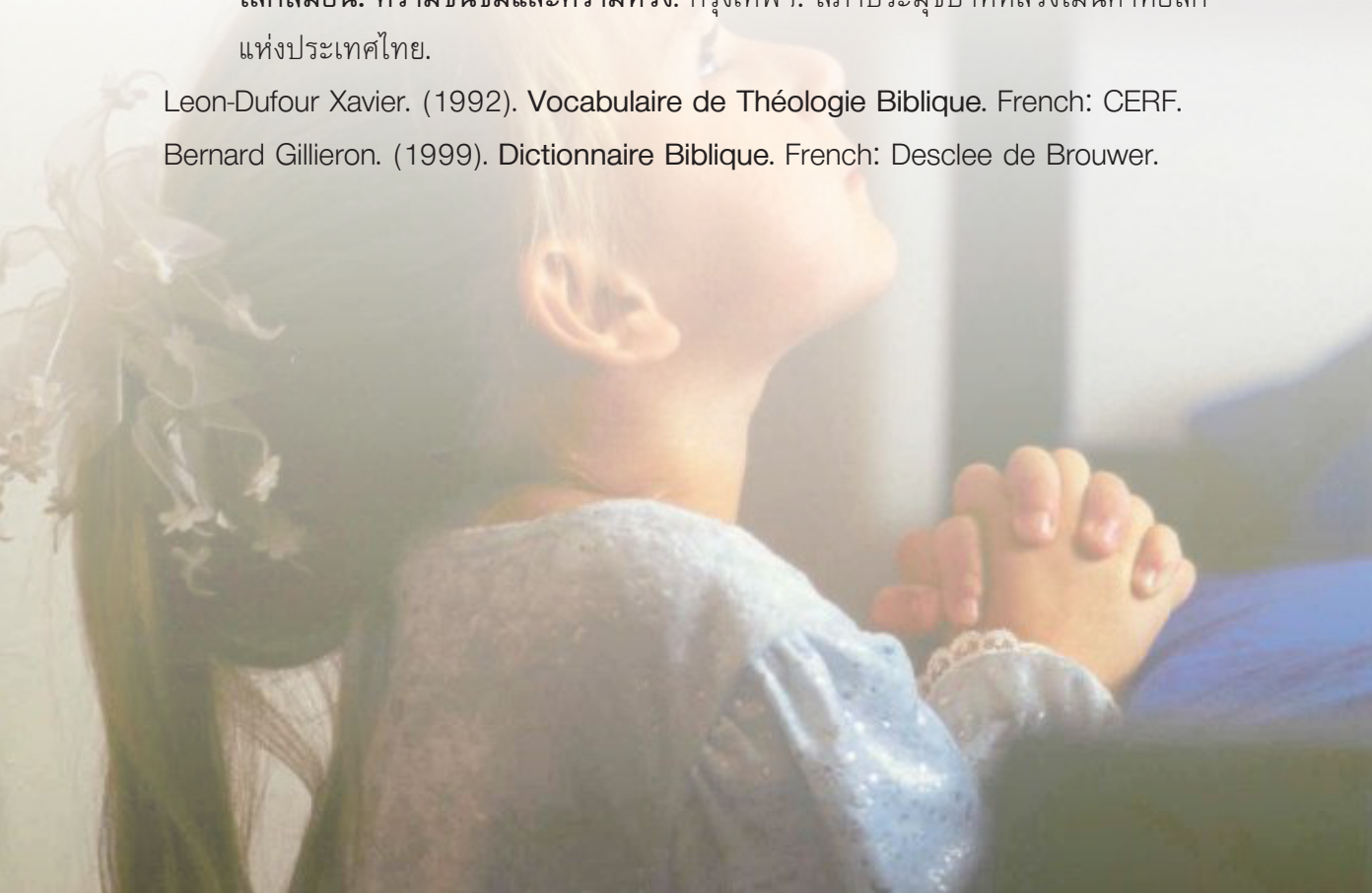

สังฆมณฑลกรุงเทพฯ. (2542). คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก. กรุงเทพฯ: แผนกคำสอน
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.

สมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิส. (2557). เอกสารสภาสังคายนาวาติกันที่ 2, พระศาสนจักรใน
โลกสมัยนี้: ความชื่นชมและความหวัง. กรุงเทพฯ: สภาประมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิก
แห่งประเทศไทย.

Leon-Dufour Xavier. (1992). Vocabulaire de Théologie Biblique. French: CERF.

Bernard Gillieron. (1999). Dictionnaire Biblique. French: Desclee de Brouwer.

ชีวิตกับ ความยุติธรรม

(นวนิยายธรรม)

ศ.ดร.สมภาร พรหมทา

จักรวาลนี้กว้างใหญ่ ในท่ามกลางจักรวาลที่กว้างใหญ่ มีดาวดวงหนึ่งเรียกว่าโลก ในโลกมีสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งเรียกว่าคน เรามองคนได้หลายแง่ ในแง่ชีววิทยาคนเป็นสัตว์ประเภทหนึ่ง นอกจากสัตว์ ยังมีสิ่งมีชีวิตอีกประเภทหนึ่งคือพืช นักชีววิทยา (ซึ่งก็เป็นสิ่งมีชีวิตประเภทที่เรียกว่าคนซึ่งก็คือสัตว์ชนิดหนึ่ง) เชื่อว่า สิ่งมีชีวิตในโลกมีอยู่สองประเภทหลัก ๆ นี้เท่านั้น คือหากไม่ใช่สัตว์ก็ต้องเป็นพืช เราใช้เกณฑ์เรื่องการปรากฏต่ออายตนะสำหรับแยกสิ่งมีชีวิตอย่างนั้น คือเท่าที่เห็นหรือสังเกตได้ มีเท่านี้

แต่ปัญหาว่า มีไหมที่เราสังเกตไม่เห็น แต่มีอยู่ในทางตรรกวิทยา เป็นไปได้ เรื่องนี้จึงยังเป็นปริศนาอยู่ว่า ในโลกหรือไกลออกไปกว่านั้น มีสิ่งมีชีวิตบางอย่างที่ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่พืชตามที่เรากำหนดกันในกลุ่มชาวโลก สามารถมีได้ไหม คำตอบ ณ เวลาคือ เรายังไม่ทราบ คนนั้นเป็นสิ่งมีชีวิตที่คิดเป็น สิ่งมีชีวิตอื่นก็คงคิดเป็นเช่นกัน หากเราเข้าใจว่าการคิดหมายถึงอาการกระเพื่อมของพลังชีวิตที่เป็นไปเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ต้นไม้ก็พยายามที่จะให้ตนอยู่รอด ลังเกตจากความพยายามของมัน เช่นเอนลำต้นหนีชายคา

ศาสตราจารย์สาขาวิชาปรัชญา, อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ปัจจุบันผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพุทธปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บ้าน เพื่อให้กิ่งก้านและใบออกไปรับแสงแดด ที่จำเป็นต่อการมีชีวิตอยู่ของสัตว์เช่น หมา แมว วัว ควาย คิดเป็นแน่ๆ หมานั้นเจ้าของ ไม่อยู่บ้านก็ซึมเศร้า นี่คือตัวอย่างการที่หมา คิดเป็น คนเรานั้นเท่าที่เราสังเกตตัวเอง มีบางสิ่งแล่นไปแล่นมาอยู่ในหัวของเรา สิ่งนี้เป็นอะไรไม่แน่ชัด แต่เราสัมผัสได้ รับรู้ได้ ขอเรียกสิ่งนี้รวมๆ ว่าความคิด ความคิดมีหลายแบบ บางแบบมีลักษณะเป็นความคิด ล้วนๆ คือมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ไม่มีอาการไหวตัวเตลิดเลยไปกว่านั้น เช่น เห็นดอกกุหลาบในสวน ก็มี ความคิดว่า “นั่น ดอกกุหลาบ” ดูปอลโนโทรทัศน์ ก็มี ความคิดว่า “เขากำลังเตะบอลกัน” แต่ความคิดบางอย่างเมื่อรับรู้แล้วไม่หยุดเท่านั้น แต่เดินหน้าต่อไปอีก ก้าวต่อมาของความคิดที่พ้นออกมาจากการรับรู้นี้ขอเรียกว่าอารมณ์ เช่น ดูปอลแล้วทีมที่เชียร์แพ้ก็เศร้า ความเศร้าเป็นความคิดอย่างหนึ่ง จัดอยู่ในหมวดอารมณ์

ชีวิตมนุษย์ในวันหนึ่งๆ (ตั้งแต่ตื่นนอน ไปจนหลับอีกหน) เกี่ยวข้องกับความคิดอยู่ตลอดเวลา โดยทั่วไป ธรรมชาติออกแบบให้เราเกี่ยวข้องกับความคิดในปริมาณที่ไม่มาก หรือน้อยเกินไป เรียกว่าพอดีก็คงได้ แต่คนบางคน ชีวิตเขาต่างจากคนอื่นในหลายเรื่อง (เช่นผ่านเรื่องเลวร้ายในชีวิตมามาก) ทำให้เขาต้องวนเวียนเกี่ยวข้องกับความคิดมากกว่าคนทั่วไป บางคนที่เกี่ยวข้องกับการคิดมากกว่าคนทั่วไปนี้ก็อาจกลายมาเป็น

คนที่มีประโยชน์ต่อโลก เช่นเป็นนักปรัชญา นักวิทยาศาสตร์ นักศิลปะ นักประดิษฐ์ คิดค้น หรือแม้แต่เป็นพระศาสดาของศาสนา แต่ก็มีบางคนในกลุ่มนี้ที่ไม่สามารถจัดการกับจิตใจที่ถูกกระทบโจมตีอย่างหนักหน่วง ด้วยรายละเอียดชีวิตที่เป็นเฉพาะรายของพวกเขา (ที่ไม่เหมือนกันและไม่เหมือนคนทั่วไป) ทำให้ไม่อาจทนต่อการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ บางคนเป็นบ้า บางคนฆ่าตัวตาย เราอาจมองว่าการเป็นบ้าหรือการฆ่าตัวตาย เป็นทางออกตามธรรมชาติที่ธรรมชาติ (หรือพระเจ้า—ผมไม่อาจทราบได้) ออกแบบไว้ให้สำหรับชีวิตพิเศษเหล่านี้ อย่างน้อยการที่เราถูกสร้างมาให้ตายได้ก็นับว่าเป็นความใจกว้าง เมตตากรุณา หรือ goodwill ผู้ที่สร้างระบบจักรวาล หากเกิดมาแล้วตายไม่ได้ ชีวิตเราจะน่าสมเพชเวทนาขนาดไหน เราคงนึกออก

ชีวิตมนุษย์ทุกประเภท (ไม่ว่าจะผ่านสงครามชีวิตมาหนักหนาสาหัสต่างกัน มากมายขนาดไหนก็ตาม) เหมือนกันอย่างน้อยก็คือ สามารถรู้สึกได้ว่าบางเรื่องที่ผ่านมาเข้ามาในชีวิตเป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่บางเรื่องเป็นปัญหา หากเห็นว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา เราก็จะรับได้ หรือไม่ยอมรับแต่ก็ต้องยอมรับ เพราะรู้ว่ามันเป็นเรื่องที่ต้องเป็น อย่างนั้น เช่น คนในเมืองใหญ่อย่าง กรุงเทพมหานครยามนี้ น่าจะรับได้ว่า รถติดเป็นเรื่องธรรมดาไปเสียแล้ว เมื่อรู้สึกอย่างนั้น ก็ไม่คาดหวังว่าวันหนึ่งจะได้มีโอกาส

นั่งรถเมล์โล่ง ๆ หลวม ๆ ใหม่เอี่ยม ติดแอร์ เย็นฉ่ำ โลดลิวไปบนถนนสายงามเขียวขจี สองข้างทาง (ที่โล่ง ๆ หลวม ๆ เนกเช่นเดียวกันกับภายในรถ) อย่างสบายอารมณ์ จนไม่อยากจะถึงปลายทางแล้ว ร้อนและเหม็นตัวเองและเพื่อนสรรพสัตว์ที่ห้อยโหนปานค้ำควาฉีในนิทานเวตาลบนรถเมล์ร้อนที่ติดแหง็กอยู่ท่ามกลางแสงแดดและฝุ่นผง อย่างนั้นก็ไม่คิดอะไร เพราะชินชาแล้ว

แต่บางเรื่องมนุษย์เราไม่รับ พยายามคิดหาทางแก้ สิ่งที่เราไม่รับและคิดหาทางแก้ นี่คือปัญหา การที่มนุษย์เรามองว่าอะไรเป็นปัญหาส่วนหนึ่ง (ซึ่งสำคัญมาก) เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของเราที่ว่าเรื่องนั้นยังแก้ได้ การแก้ปัญหามีหลายแบบ ขอพูดถึงสองแบบ (อาจมีมากกว่านี้ แต่ขอพูดถึงสองแบบนี้เท่านั้น) แบบหนึ่งคือการแก้ปัญหที่ตัวปัญหา อีกแบบคือการแก้ปัญหที่เรารู้ตัวว่าการแก้ปัญหที่ตัวปัญหาก็เช่น คอมพิวเตอร์จอฟัดตก ยกไปร้านซ่อมเพื่อเปลี่ยนจอ เปลี่ยนแล้วปัญหาก็จบ คือมีคอมพิวเตอร์ใช้งานต่อ ตัวอย่างการแก้ปัญหที่การทำใจ ก็เช่นยกไปแล้ว ร้านบอกหาอะไหล่ไม่ได้ในสากลโลกนี้เพราะคอมพิวเตอร์รุ่นนี้โบราณมาก ปัญหานี้แก้ที่ตัวปัญหาไม่ได้ แก้ได้เพียงปลงว่าสรรพสิ่งทั้งหลายย่อมเป็นอนิจจังฉับนี้แล อย่าว่าแต่คอมพิวเตอร์เลย คนใช้คอมพิวเตอร์ที่นั่งหน้าเคียคอยู่นี้ (เพราะไฟล์งานในนั้นไม่ได้

เซฟใส่อะไรข้างนอกไว้เลย วิบัติล้มตายไปพร้อมเครื่องทั้งหมดทั้งสิ้น) ก็จะมีอาการป่วยไข้และซ่อมไม่ได้เหมือนกัน

มีปัญหาอย่างหนึ่งในบรรดาปัญหาทั้งหลายแหล่ของมนุษย์ที่จะขอพูดถึงในข้อเขียนนี้ ปัญหานี้เป็นแบบต้องแก้ที่ตัวปัญหาหรือว่าต้องแก้ด้วยการทำใจ จะขอยังไม่พูด ลักษณะของปัญหาที่ว่านี้คือ คนเราเมื่อเกิดมาแล้ว เนื่องจากเป็นสิ่งที่รู้จักคิด ก็ทำให้คิดเมื่อต้องปะทะกับสิ่งต่าง ๆ ในโลก หรือเมื่อยามที่สิ่งต่าง ๆ ในโลกวิ่งเข้ามาปะทะชีวิต อาการคิดนั้นมิได้หลายอย่าง อย่างหนึ่งคือสงสัย ความสงสัยนี้บางวงการ เช่นปรัชญาให้ค่าให้ราคามาก แต่บางวงการ เช่นศาสนาอาจเห็นว่าเป็นสิ่งบั่นทอนให้ชีวิตไม่ก้าวไปหาความดีงามประเภทที่ต้องเชื่อต้องศรัทธาจึงจะเข้าถึง ไม่ว่าเราจะพิจารณาความสงสัยว่ามีค่าหรือมีโทษอย่างไร มนุษย์เราก็จำต้องอยู่กับสิ่งนี้ ชีวิตเราจึงเต็มไปด้วยความสงสัยนานัปการ นักปรัชญานั้นใช้ประโยชน์จากสิ่งนี้มาก จนอาจเรียกได้ว่าจุดเริ่มต้นของปรัชญา คือ ความสงสัย เนื้อหาของปรัชญาที่พัฒนามาหลากหลาย (มากกว่าศาสนา) ก็เพราะความสงสัย

ขอพูดถึงความสงสัยในคนทั่วไป นายเขียวเป็นลูกคนที่สามของครอบครัวหนึ่ง เขามีพี่น้องร่วมท้องมารดาเดียวกันจำนวน ๕ คน (รวมเขาด้วย) คนอื่น ๆ เกิดมาสมบูรณ์เป็นปกติหมด มีแต่เขาเท่านั้น

ที่เกิดมาพิการ ตาบอดมาตั้งแต่เกิดและแขนด้วนไปข้างหนึ่ง นายเขียวแม้จะพิการตามที่ว่ามานั้น แต่เป็นคนสมองดี เขาเรียนจบปริญญาตรีสาขาปรัชญาจากมหาวิทยาลัย มีชื่อที่สุุดแห่งหนึ่งของประเทศ การได้เรียนปรัชญาทำให้เขารู้จักคิด บางวัน เขาเคยสงสัยว่าทำไมหนอพี่น้องคนอื่น ๆ ก็เกิดมาปกติหมด พ่อแม่ก็เป็นชาวนาแข็งแรง แต่ไหนตัวเราจึงเกิดมาไม่สมประกอบอย่างนั้น นายเขียวเคยอ่าน (ตาบอดแต่อ่านหนังสือบางประเภทที่ทำเพื่อคนตาบอด) หนังสือทางการแพทย์ พบข้อมูลว่า ทารกที่เกิดมาพิการแบบเขาเป็นเพราะตอนที่แม่ตั้งท้องในระยะสามเดือนแรก มีจุลินทรีย์ที่เรียกว่าไวรัสบางชนิดเข้าสู่ร่างกายแม่ จุลินทรีย์นั้นไม่ทำอันตรายแม่ แต่ทำอันตรายแก่เขาที่อยู่ในท้องแม่ได้ เขาจึงเกิดมาไม่สมประกอบอย่างที่เราเห็น

นี่คือข้อมูลที่อธิบายว่า “ความพิการเกิดแก่ฉันได้อย่างไร” ข้อมูลนี้ก็ทำให้นายเขียวเข้าใจว่าทำไมชีวิตตนจึงแตกต่างจากพี่น้อง แต่กระนั้นก็ตาม ความที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่ช่างคิด นายเขียวก็ยังสงสัยว่า “อะไรหนอเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้ไวรัสนั้นจะลงมาลงที่ชีวิตเราเท่านั้น ผู้อื่นมันละเว่น ทำไมหนอ... ทำไมหนอ...” คำถามนี้รบกวนความรู้สึกของนายเขียวอยู่นาน เวลานี้ก็ยังรบกวนอยู่

การถามคำถามโดยคิดโยงปัญหาที่ตนประสบอยู่เปรียบเทียบกับไปยังคนอื่นนี้เป็นธรรมดาอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ และคำถามนี้ทำให้เกิดคำถามที่เป็นคำสำคัญในประวัติศาสตร์ความคิดและอารยธรรมของมนุษยชาติ คือคำว่า “ยูติธรรม” หรือ “เป็นธรรม” (หรือไม่ อย่างไร) โดยทั่วไป มนุษย์ (น่าจะรวมสัตว์ด้วย ผมมีประสบการณ์ส่วนตัวในการเลี้ยงและดูแลสัตว์ เช่น หมา) จะรับสิ่งที่เกิดแก่ตนในทางร้ายได้ หากเข้าใจว่าสิ่งที่ตนได้รับมานั้น “ยูติธรรม” (หมาที่ผมเลี้ยงบางตัวจะแสดงอาการเศร้าหากคิดว่าผมดูแลมันน้อยกว่าตัวอื่น) ในแง่นี้ คำว่า “ยูติธรรม” ย่อมเป็นคำที่มีความหมายมากในชีวิตมนุษย์ (และสัตว์) ผมอยากสรุปอย่างรวบรัดในเบื้องต้นนี้ก่อน (จากข้อมูลที่ผมศึกษามาก่อนหน้านี้ในทางประวัติศาสตร์อารยธรรมของมนุษย์) ว่า อารยธรรมที่มนุษย์สร้างสมขึ้นบางประเภทนั้นเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความยูติธรรมที่ค่อย ๆ วิวัฒนาการขึ้นในหัวหรือในจิตใจของมนุษย์เรา เพื่อแสดงรายละเอียดสนับสนุนข้อสรุปเบื้องต้นที่ว่านี้ ผมอยากขอพูดถึงกิจกรรมทางปัญญาที่มนุษย์เราสร้างขึ้นที่ผมเชื่อว่าจะเกี่ยวข้องอย่างแนบแน่นกับความคิดอ่านเรื่องความยูติธรรม มีสามเรื่องที่ผมจะพูดคือ ปรัชญาธรรมชาติ ศาสนา และกฎหมาย

ปรัชญาธรรมชาติ คือ แขนงหนึ่งของปรัชญาที่สนใจศึกษาธรรมชาติ ซึ่งธรรมชาติที่ว่านี้ก็แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ มนุษย์และสิ่งอื่นๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ สองสิ่งนี้เรียกรวมๆ ในทางปรัชญาธรรมชาติว่า “มนุษย์และโลก” สมมุติเราเอาปัญหาที่นายเขียวประสบข้างต้นเป็นตัวดำเนินเรื่อง ถามว่าที่นายเขียวสงสัยว่าทำไมไวรัสร้ายนั้นจึงเลือกที่จะมาลงในชีวิตเขาตอนที่เขาอยู่ในท้องแม่ระยะสามเดือนแรก ทำให้เขาต้องเกิดมาพิการอย่างที่เราเห็น ที่พี่น้องคนอื่นๆ ไม่เห็นไวรัสตัวนั้นมันมาลงบ้าง ปรัชญาธรรมชาติจะตอบว่าอย่างไร ในสมัยพุทธกาล มีปรัชญาธรรมชาติสำนักหนึ่งแสดงความเชื่อว่า อะไรก็ตามแต่ที่ปรากฏแก่ชีวิตเราและโลกไม่มีสาเหตุ ในคัมภีร์พุทธศาสนาที่บันทึกแนวคิดของสำนักปรัชญาธรรมชาตินี้เอาไว้เขียนว่าตามทัศนะของปรัชญาสำนักนี้ สิ่งที่เกิดแก่นายเขียวไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัยมันเกิดของมันอย่างนั้นแหละ อย่าได้สงสัยใคร่รู้เลย

ความเชื่อว่าทุกอย่างที่เกิดกับเราไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัยนี้ ยิ่งกำกวม เราต้องเสาะหาความหมายที่ชัดกว่านั้น สมมุตินายแดงเดินไปตลาด เข้าไปเหยียบเอากระดาดแผ่นหนึ่ง มองดูปรากฏว่าเป็นธนบัตรใบละร้อย เขาหยิบขึ้นมา มองซ้ายขวาเพื่อดูว่าใครทำตก ไม่มีคนอยู่แถวนั้น เขาเลยใส่ลงกระเป๋าเสื้อเดินมาได้หน่อยหนึ่งเจอคนขายล็อตเตอรี่ปกติเขาไม่ซื้อ แต่วันนั้นเห็นว่าเงินร้อยบาท

ที่ได้มาฟรีๆ เอามาซื้อล็อตเตอรี่เล่นคงไม่เป็นไร คนขายให้เลือก เขาบอกไม่เลือกครับ ช่วยเดี๋ยมาให้สีกใบสองใบตามจำนวนเงิน หากเหลือนิดหน่อยก็ไม่ต้องทอน หลายวันผ่านไป หว่ยออก ปรากฏว่าเขาถูกรางวัลที่หนึ่ง ได้มาหลายล้าน

ถามว่า เหตุการณ์นี้เป็นตัวอย่างของการที่โลกและชีวิตไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัยตามปรัชญาธรรมชาติสำนักนี้ใช่ไหม คำตอบขึ้นอยู่กับที่เราลองหยอดคำถามต่อสักหน่อยแล้วจะทราบ สมมุติพระบอกที่โยมแดงถูกหวยคราวนี้เพราะบุญเก่าในชาติปางก่อนที่โยมบริจาคเงินให้วัด อย่างกระนั้นเลย ที่ถูกหวยมานั้นโยมควรแบ่งส่วนหนึ่งมาทำบุญต่อ เพื่อว่าชาติหน้าจะได้รวยแบบนี้ได้อีกไม่รู้จบสิ้น ทำนองทำบุญต่อทุนไปเรื่อยๆ ถ้าเจ้าสำนักปรัชญาธรรมชาติที่เรากำลังพิจารณาความคิดของเขายู่นี้ได้ยินพระท่านพูดอย่างนั้น เขาจะตอบทันทีว่า “เหลวไหลไร้สาระ การถูกหวยของนายแดงครั้งนี้ไม่ได้มาจากบุญเก่าอะไรทั้งสิ้นที่ถูกเพราะใบที่เขาซื้อกับใบที่เครื่องปั่นปั่นออกมามันตรงกันเท่านั้น”

หากตอบอย่างนี้ คำว่าไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย คงไม่ได้แปลว่าไม่ต้องเดินตามกฎธรรมชาติใดๆทั้งสิ้น ไม่ใช่อย่างนั้น การปั่นหวยด้วยมือคนแล้วทำให้ได้ใบนั้นออกมาอธิบายได้ด้วยหลักกลศาสตร์ การที่นายแดงเดินไปพบเงินที่หล่นอยู่ก็

อธิบายได้ว่ามีคนควักเงินออกจากกระเป๋าจะซื้อของตรงนั้น แล้วใบละร้อยใบนั้นร่วงลง เขาไม่รู้ตัว คนที่อยู่แถวนั้นก็รู้ เงินจึงวางอยู่ตรงนั้น นายแดงมาพบ เขารู้ว่านั่นเงิน จึงหยิบไป นี่คือนลำดับเหตุการณ์ที่ดำเนินไปตามกฎธรรมชาติ การที่นายแดงถูกหอยก็ไม่ได้ต่างจากการที่วันนี้ฝนตก เครื่องบินของสายการบินหนึ่งแฉลบออกจากรันเวย์เพราะเครื่องขัดข้อง หรือเกิดการทำรัฐประหารที่ประเทศหนึ่งในแอฟริกา เป็นต้น ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย ในความหมายว่า ไม่มีอำนาจ ลึกลับเหนือธรรมชาติใดชักโยงให้เกิดเหตุการณ์เหล่านี้ในฐานะผู้รู้และผู้สร้างปรากฏการณ์เหล่านี้ให้เกิดขึ้น

ถามว่าทศณะนี้ฟังได้ไหม สำหรับผม ฟังได้ แต่ถ้าไปถามนายเขียวว่าคิดอย่างไรกับทศณะนี้ เขาอาจบอกวาก็ฟังได้ครับ แต่ไม่ช่วยตอบคำถามเรื่องความยุติธรรมที่ผมกำลังถาม พระพุทธเจ้าไม่ทรงเห็นด้วยกับความคิดของปรัชญาธรรมชาติสำนักนี้ แต่คัมภีร์ก็ไม่ได้อธิบายไว้ว่าทำไมจึงทรงไม่เห็นด้วย ในบางแห่งในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า พระองค์เชื่อว่าโลกและชีวิตมนุษย์มีเหตุ มีปัจจัย ทศณะนี้ยังต้องการคำอธิบายว่าหมายความว่าอย่างไร ในคัมภีร์พุทธศาสนาที่แต่งหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน (สิ้นชีวิต) แล้ว ท่านผู้แต่ง (ที่เราเรียกรวมๆ ว่าพระอรธกถาจารย์ ซึ่งมีหลายคน แต่ท่านที่เรารู้จัก

กันดีคือพระพุทธโฆสาจารย์ ชาวอินเดีย มีชีวิตหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ประมาณ ๑,๐๐๐ ปี) อธิบายว่าสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบจากการตรัสรู้แล้ว เอามาสอนชาวโลกนั้นอยู่ในรูปของกฎธรรมชาติ ในคัมภีร์ ท่านเรียกกฎธรรมชาตินี้ว่า “นิยาม” แล้วท่านผู้แต่งก็อธิบายต่อไปว่า กฎธรรมชาติที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ และเอามาสอนคนมีอยู่ ๕ ลักษณะ (หมายความว่ากฎธรรมชาติจะเข้าใจรวมว่าเป็นอำนาจทางธรรมชาติอันเดียวก็ได้ แต่เวลาที่อำนาจนี้ทำงาน เราจะสังเกตกระบวนการทำงานของกฎธรรมชาติได้ ๕ ทาง)

เพื่อไม่ให้เสียเวลา ผมขออธิบายกฎธรรมชาติห้าอย่างนั้นสั้นๆ ว่า กฎธรรมชาติข้อแรก (อุตุนิยาม) คือกฎที่ปรากฏในสิ่งไร้ชีวิต กฎข้อนี้หากเทียบกับวิทยาศาสตร์สมัยนี้คงเทียบได้กับกฎทางฟิสิกส์ เคมี และดาราศาสตร์ กฎประการที่สอง (พีชนิยาม) คือที่ปรากฏในสิ่งมีชีวิต เทียบได้กับกฎทางชีววิทยา กฎที่สาม (จิตนิยาม) คือกฎที่ปรากฏในการทำงานของจิตมนุษย์และสัตว์ (ตลอดจนพืชหากเชื่อว่าพืชมีจิตคือมี consciousness) กฎข้อนี้บางส่วนอาจเทียบได้กับกฎทางจิตวิทยาสสมัยใหม่ แต่จิตวิทยาของพุทธศาสนามีส่วนหนึ่งที่เชื่อมโยงไปหาอภิปรัชญาของพุทธศาสนาด้วย กฎที่สี่ (กรรมนิยาม) คือกฎแห่งกรรม

กฎที่ห้า (ธรรมนิยาม) คือกฎแห่งธรรม สองกฎนี้เกี่ยวข้องกัน กฎแห่งธรรมเป็นกฎใหญ่ที่ทำหน้าที่จัดการให้จักรวาลทั้งหมดอยู่ภายใต้ความเป็นระเบียบทางศีลธรรมโดยรวม ข้อนี้สะท้อนความเชื่อว่าจักรวาลในทัศนะของพุทธศาสนา (หรือของพระอรรถกถาจารย์) ไม่ได้มีสภาพเป็น physical and biological world เท่านั้น แต่เป็น physical, biological, and moral world (ทัศนะนี้ส่วนตัวผมคิดว่าสำคัญและน่าสนใจมาก สามารถคิดขยายความต่อไปได้มาก) ธรรมนิยามนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็น general moral theory of man and the universe ส่วนกฎแห่งกรรมอาจเรียกได้ว่าเป็น special moral theory of man and the universe หรือกล่าวให้ตรงกว่านั้นคือเป็น special moral theory of being's action

คนเป็น being ชนิดหนึ่ง เทวดา (หากมี) ก็เป็น being ชนิดหนึ่ง สัตว์เดรัจฉานก็เป็น being ชนิดหนึ่ง ส่วนพืชนั้นปรัชญาและศาสนาอินเดียบางระบบเช่นศาสนาเชนถือว่า being เหมือนคนและสัตว์ (พุทธศาสนายังถกเถียงกันเรื่องนี้อยู่ แต่โดยส่วนตัว ผมคิดว่าพืชบางชนิดที่มี consciousness ชัดและแรงพอ เราต้องจัดให้เป็น being ด้วย) being ทุกชนิดตามความเชื่อของพุทธศาสนาสามารถที่จะทำดีทำชั่วได้ (ที่พุทธศาสนาเชื่อว่าจักรวาลนี้เป็น moral universe ด้วยก็เพราะเหตุนี้) กฎแห่งกรรมคือกฎธรรมชาติ

ที่ทำหน้าที่ดูแลจัดสรรผลแห่งกรรมแก่ beingทั้งหลาย

ตามความเชื่อเรื่องกรรม ที่นายเขียวเกิดมาพิการไม่ได้ไร้เหตุ ไร้ปัจจัย ดังที่ปรัชญาธรรมชาติสำนักหนึ่งในอินเดียเชื่อตรงกันข้าม กรรมอันได้แก่การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาและมีค่าทางจริยธรรม (คือพูดได้ว่าดีหรือชั่ว) นั้นเองที่เป็นเหตุ เป็นปัจจัย ของการที่ชีวิตนายเขียวและพวกเราจะเป็นอย่างไร ความเชื่อเรื่องกรรมเนื่องจากบางส่วนอยู่พ้นการตรวจสอบด้วยอายตนะ จึงย่อมเป็นธรรมดาที่จะมีคนบางคนในโลกไม่เชื่อ เพราะทดสอบไม่ได้ว่าที่กล่าวว่ากรรมเก่าส่งเรามาให้เป็นอย่างที่เป็นนั้นจริงนะขอรับ ไม่เชื่อท่านลองทำกรรม ก. ดูแล้วคอยดูผลนะครับ อีกสามวันเจ็ดวันจะเกิดผล ข. แก่ท่านพี่แน่นอน วิทยาศาสตร์นั้นเมื่ออ้างว่านี่คือกฎธรรมชาติ ก็จะทำทนายให้ตรวจสอบดู เช่นกาลิเลโอบอกกว่าของหนักเบาต่างกันไม่สำคัญ หากปล่อยลงพื้นพร้อมกัน (โดยมีเงื่อนไขว่าให้หักแรงต้านจากอากาศออกด้วยนะครับ) จะตกถึงพื้นพร้อมกันเสมอ กล่าวแล้วกาลิเลโอก็ทำว่าไม่เชื่อลองทำดู สมัยนี้อินเทอร์เน็ตดี เราจึงเห็นเขาทดลองทั้งชนนกและลูกปืนใหญ่ลงพื้นพร้อมกัน โดยทดลองในห้องไร้อากาศ เราจะได้เห็นสองสิ่งนี้ตกถึงพื้นพร้อมกันตามที่กาลิเลโอพูดไว้ ชัดเจน แจ่มแจ้ง ไร้ข้อกังขา แต่เรื่องกรรมที่พระพุทธรศาสนาสอนส่วนที่อ้างว่า

กรรมเก่าที่ไม่ดีนั่นเองที่ส่งผลให้นายเขียวเกิดมาชาตินี้ต้องพิการ ไล่ตามตรวจสอบเช่นนั้นไม่ได้ จึงเป็นธรรมดาที่จะมีคนบางคน (โดยเฉพาะคนที่เลื่อมใสวิทยาศาสตร์) ไม่เชื่อไม่ถือนั่นเป็นความรู้

การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งใครบางคนเห็นว่าไม่ใช่ความรู้ก็ไม่เกี่ยวกับว่าสิ่งนั้นคนอีกส่วนหนึ่ง (ซึ่งอาจมากกว่าพวกแรก) ยินดีเอามาใช้งานในชีวิต หรือยึดเหนี่ยวว่าเป็นที่พึ่งพิงทางใจ ในยามปกติทั่วไป หรือในยามคับขัน เพราะเหตุนี้ แม้ในโรงพยาบาลที่รักษาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่เรากล่าวว่าเป็นความรู้ ก็ยังมีคนไม่น้อยสวดมนต์ หรือเชิญหมอผีมาทำพิธีเพื่อช่วยให้พ่อแม่ญาติมิตรตนหายจากโรคาพาธ ขณะที่ผมกำลังเขียนบทความนี้ บ้านเรามีข่าวใหญ่เรื่องพี่สาวของเราจำนวน 13 ชีวิตเข้าไปติดอยู่ในถ้ำแล้วออกมาไม่ได้เพราะน้ำหลากปิดถ้ำ รัฐบาลและเอกชนระดมคนและเครื่องจักรช่วยเหลือกันสุดความสามารถ ส่วนนี้คือการใช้ความรู้แก้วิกฤติ แต่ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา บาทหลวงในศาสนาคริสต์ และอิหม่ามในศาสนาอิสลาม พร้อมผู้นับถือศาสนานั้น ๆ จำนวนมหาศาลก็ทำพิธีสวดมนต์ภาวนาเพื่อให้เยาวชนของเราเหล่านั้นรอดกลับมาสู่อ้อมอกพ่อแม่ครอบครัว นี่คือการใช้ศรัทธาความเชื่อ ที่ไม่ใช่ความรู้ มนุษย์นั้นน่าจะเป็นสิ่งที่ธรรมชาติสร้างมาให้เป็น believing beings (หรือ creatures) คือ

เป็นสัตว์ที่มีความสามารถหรือแนวโน้มในตัวที่แก้ไม่ได้ที่จะเชื่อสิ่งที่ไม่ใช่ความรู้ในบางกรณี โดยเฉพาะในกรณีที่ความรู้น่าจะหมดหวังสำหรับใช้แก้ปัญหาแล้ว

เพราะมนุษย์เราเป็นดังที่ผมกล่าวมาข้างต้น ย่อมเป็นไปได้ที่นายเขียวหลังจากฟังพระอาจารย์ที่ตนนับถือมาก ๆ กล่าวว่า “ทำใจเสียนะโยมเขียว ถือเสียว่าเป็นกรรมเก่า อาตมาก็พิสูจน์เรื่องนี้ไม่ได้ดอก แต่คิดว่าหากโยมรับแล้วคงสบายใจอะไรที่เกิดแล้ว ก็ปล่อยให้เป็นไป เราแก้ไม่ได้แล้ว แต่เราทำกรรมใหม่ที่ทำได้” นายเขียวปลงตก น้อมรับ โดยเชื่อว่า “เอาละ ความพิการที่เกิดแก่กูนี้กูแก้ไม่ได้แล้ว อาจเป็นกรรมเก่าดังที่พระพุทธรูปสอน หากใช้ก็ถือว่ากุศลสมควรรับสิ่งที่กูเคยทำไว้ ต่อไปนี้กูจะเป็นคนดี ทำแต่เรื่องดี ทั้งแก่ตนและคนอื่น” หากเป็นเช่นนี้ ความเชื่อเรื่องกรรมเก่าก็มีประโยชน์โปรดสังเกตนะครับ ประโยชน์ที่เราจะพึงพบในโลกนี้บางอย่างมาจากความรู้ แต่บางอย่างไม่จำเป็นต้องมาจากความรู้ เช่นกรณีที่เกิดแก่นายเขียวที่เราสมมุติเพื่อการอภิปรายนี้

ผมอยากให้ข้อสังเกตว่า สิ่งที่ทำให้นายเขียวรับชีวิตตนตามที่เป็นได้คือความรู้สึกในเรื่องความยุติธรรม แรกนายเขียวเป็นทุกข์เพราะรู้สึกว่าการที่ตนเกิดมาพิการไม่ยุติธรรม ต่อมาทุกข์นั้นก็จางลงเมื่อทำใจรับได้ว่าสิ่งที่เกิดแก่ตนนี้ยุติธรรมแล้ว ปรัชญา

ธรรมชาติในโลกนั้นตามปกติมีอำนาจในการทำให้คนเอาไปใช้เพราะเชื่อหรือศรัทธาน้อยกว่าศาสนา เรื่องกรรมข้างต้นนั้นหากไม่ได้สอนโดยพระพุทธเจ้า แต่สอนโดยนักปรัชญาคนใดคนหนึ่ง ก็อาจไม่มีอำนาจโน้มน้าวใจคนได้เพียงปานนี้ ด้วยเหตุนี้ ผมจึงอยากขอกล่าวเข้ามาถึงสิ่งที่สองที่ผมเสนอข้างต้นว่าเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความยุติธรรมในสังคมมนุษย์ สิ่งนี้คือศาสนา

ศาสนาที่เชื่อว่ามีพระเจ้ามักเชื่อต่อไปว่าพระเจ้าทรงเป็นผู้ให้กำเนิดเราทุกคน ในแง่นี้ก็ทรงเป็น “พระบิดา” ของเรา ในฐานะพระบิดา เรามักเชื่อกันต่อไปอีก (โดยคิดเทียบเคียงอุปมากับพ่อของเราที่เราสัมผัสได้จริงในชีวิต) ว่า พ่อย่อมหวังดีต่อเราเสมอ พ่อไม่เคยหวังร้าย มีข้อความบางแห่งในไบเบิล (ที่ผมอ่านนานแล้ว จำได้รางๆ แต่ไม่น่าผิด) ว่า “เมื่อลูกขอขนมปัง มีหรือที่พ่อจะให้ก่อนหิวน เมื่อลูกขอปลา มีหรือที่พ่อจะให้งูร้ายแก่ลูก” ข้อความนี้กินใจ ไม่ต้องอธิบาย แต่นายเชียวที่เกิดมาพิการ เขาอาจสงสัยว่า ลูกคนอื่นที่สมบูรณ์นั้นเปรียบได้กับลูกที่พ่อให้ขนมปังและปลา แต่เราที่เกิดมาพิการเช่นนี้ สิ่งที่เราได้นี้ไม่ใช่ก่อนหิวนและงูร้ายดอกหรือ สำหรับผม ข้อสงสัยนี้มีมูล และเป็นหน้าที่ของใครก็ตามที่ศรัทธาในพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าจะต้องตอบ เพราะเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับความยุติธรรม และความยุติธรรมที่ว่านี้เกี่ยวโยงไปหาพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า

โดยส่วนตัว ผมคิดว่าการอธิบายความยุติธรรมแบบเกี่ยวโยงไปหาพระเจ้าเป็นเจ้ายากกว่าการอธิบายแบบอ้างกลับมาหาคนผู้นั้นว่า สิ่งที่เกิดแก่เขามาจากกรรมของเขาเอง ในแง่ที่เป็นความเชื่อ การเชื่อพระเจ้าหรือกรรมน่าจะไม่ต่างกัน หากพิจารณาจากมุมมองของวิทยาศาสตร์ หรือปรัชญาแบบที่ถือว่าความรู้จะต้องตรวจสอบได้ ด้วยอายตนะ แต่การเชื่อพระเจ้าสร้างความยุ่งยากมากกว่าการเชื่อกรรมตรงที่ สมมุติว่า นายเชียวไม่สงสัยเรื่องราวพระเจ้าทรงมีอยู่จริงไหม เขาเชื่อว่าพระเจ้าทรงมีจริง และพระเจ้านี้แหละที่สร้างเขามาให้พิการอย่างนี้ เขาก็อาจสงสัยว่า ทำไมจึงทรงเจอะจงสร้างเขามาอย่างนั้น ในขณะที่คนอื่น ๆ ทรงสร้างมาให้ปกติ สมมุติเราตอบว่า ทรงประสงค์จะทดสอบเขา เขาก็คงสงสัยไม่จบอีกแหละครับว่าทำไมจึงเลือกที่จะทดสอบเขาเท่านั้น ไม่เลือกคนอื่น เรื่องนี้หากโยงไปหาเรื่องกรรมจะได้คำตอบอีกแบบ กรรมต่างจากพระเจ้าคือ กรรมไม่ได้เลือกอะไรให้ใคร สิ่งที่เกิดแก่เขา คือสิ่งที่เขาเลือกเอง กรรมเพียงแต่จัดสรรให้เกิดผลที่เหมาะสมแก่การกระทำที่เขาเลือกแล้ว เช่นส่งเขาที่เลือกเข้าไปนรก หรือส่งเธอที่เลือกดีไปสวรรค์

ความยุติธรรมในนามพระเจ้าต้องการศรัทธาที่ลึกซึ้งมาก ๆ ซึ่งจุดนี้อาจพิจารณาว่าเป็นลักษณะดีของคำสอนเรื่องพระเจ้าก็ได้ หมายความว่า การที่ใครจะเชื่อว่าพระเจ้า

ทรงมีจริง และพระเจ้าทรงเที่ยงธรรมแก่บุตร
ของพระองค์ทุกคนรวมทั้งเราที่กำลังจะตาย
อย่างทรมาณเพราะมะเร็งระยะสุดท้าย ไม่ใช่
เรื่องง่าย แต่ถ้าใครผ่านมาถึงจุดนี้ได้ ผมคิด
ว่าเขาเป็นคนที่สูงส่งในทางจิตวิญญาณมาก
หากเทียบกับทางพุทธก็คงไม่ต่างจากอริย
บุคคลระดับสูงสุด

แต่ถ้าคิดในทางที่ว่า ชีวิตเราแต่ละคน
ใครนับถือหรือไม่นับถือศาสนาไม่ใช่ประเด็น
หากนับถือศาสนานับถือศาสนาอะไร ก็ไม่ใช่
ประเด็น แต่ประเด็นที่อยู่ที่ใครบ้างที่จะล่วงรู้
ได้ว่าสักวันหนึ่งชีวิตตนจะประสบทุกข์โศกอัน
แสนสาหัสหรือไม่ คำตอบคือไม่มีใครรู้ ในแง่
นี้ชีวิตเราล้วนแขวนอยู่บนเส้นด้ายบาง ๆ แห่ง
โชคชะตา ศาสนาที่สอนเรื่องกรรมเช่น
พระพุทธศาสนาก็ไม่อาจให้หลักประกันได้ว่า
หากเราทำดีอยู่เสมอในแต่ละวัน เราจะไม่ม
ีทางถูกปล้นฆ่าแล้วทิ้งศพไว้ข้างทาง หรือเรา
ที่ทำบุญมามาก ใส่บาตรเสมอทุกเช้าด้วยใจ
ที่เลื่อมใสศรัทธาในบวรพุทธศาสนา เราจะ
ไม่มีทางป่วยเป็นโรคที่ทรมาณอย่างที่สุดก่อน
ตาย คำตอบคือไม่มีใครให้หลักประกันได้
ในทางศาสนาที่เชื่อเรื่องพระเจ้าก็เช่นกัน
ต่อให้เราศรัทธาในพระเจ้าอย่างที่สุด เราก็ค
งรู้ว่าบั้นปลายชีวิตเราอาจตายอย่างโดดเดี่ยว
เพียงลำพังก็ได้ สิ่งทีกล่าวนานี้เกิดได้กับพวก
ที่บอกว่าฉันไม่มีศาสนา นี่คือการวางสากลของ
การมีชีวิตที่แขวนอยู่บนเส้นด้ายแห่งโชค
ชะตา

Albert Camus เรียกสภาพชีวิตที่
ไม่มีอะไรแน่นอนนี้ว่าความไร้สาระของชีวิต
ปัญหามีว่าหากเราเกลียดสิ่งนี้มาก เราจะหนี
จากมันได้อย่างไร เขาตอบว่า ทางหนึ่งที
ทำได้ก็คือ ฆ่าตัวตาย ใครไม่อยากเป็นมะเร็ง
แล้วทรมาณก่อนตายก็เสี่ยงได้ด้วยการยิง
ตัวตายหรือกินยาตายเสียแต่ตอนนี้ แต่
Camus ก็พูดว่าเขาไม่เลือกทางที่จะฆ่าตัว
ตายหรอก เขาพูดเรื่องนี้ไว้ละเอียดว่าหาก
ไม่เลือกฆ่าตัวตาย มีอะไรให้เลือกบ้าง
ในหนังสือเล่มหนึ่งของเขาที่ชื่อ The Myth
of Sisyphus ผมรับว่าสิ่งที่ Camus ยกมา
พูดและพูดต่อว่าเราทำอะไรได้บ้างเกี่ยวกับ
ชีวิตนี้เป็นเรื่องที่เราไม่มีทางหนีพ้น ดังนั้นเรา
ทุกคนควรเตรียมชีวิตและความคิดของตน
ให้พร้อม (ส่วนตัวผมเชื่อว่าผมเตรียมรับเรื่อง
นี้มาพอสมควร แต่เอาจริงทำได้แค่ไหน
ยังสงสัยอยู่) ศาสนานั้นมีประโยชน์มากในแง่
เป็นอุปกรณ์ช่วยให้เราเผชิญหน้ากับความ
ไร้สาระของชีวิต คนที่บอกไม่ต้องการศาสนา
นั้นอาจพูดไปโดยไม่ทราบว่ที่พูดนั้น
หมายความว่ากว้างยาวลึกแคบเพียงใด เมื่อเรา
ติดอยู่ในลิฟต์ที่บีบแน่นสนิทคนเดียวในคืน
วันศุกร์ บนตึกสูงที่เขาตัดไฟทั้งทั้งตึก และ
กำลังจะตายเพราะหมดอากาศหายใจในคืน
วันอังคารที่เป็นวันหยุดต่อเนื่องสี่วัน เราตาย
อย่างคนมีศาสนาก็ได้ ไม่มีก็ได้ เราเลือกได้
อยู่แล้ว แต่คนมีศาสนาอย่างน้อยก็มีอะไรให้
คิดถึงหรือยึดโยงตนเองไปหามากกว่าคนที่

ไม่มีศาสนาที่ย่อมต้องตายคนเดียว สิ่งที่ Camus เสนอในหนังสือเขานั้นไม่เรียกว่า ศาสนาก็เหมือนศาสนา ผมรู้สึกอย่างนั้น และผมก็เชื่อต่อไปด้วยว่า คนมีศาสนายังลึกเท่าใด เขาจะเห็นว่าจักรวาลนี้ยุติธรรมเสมอสำหรับเขาและเพื่อนร่วมโลก (อันรวมไปถึงสัตว์ที่ดูเหมือนทุกข์มากกว่าเราที่เป็นมนุษย์) มากเท่านั้น

สถาบันสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมคือกฎหมาย ผมจะไม่พูดอะไรมากเกี่ยวกับสิ่งนี้ เพราะมันตื้นกว่าปรัชญา ธรรมชาติและศาสนาที่เราพูดกันมาข้างต้น จะอย่างไรก็ตาม ในแง่ความเป็นสิ่งที่จับต้องได้ กฎหมายเป็นสิ่งที่สามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดแก่ชีวิตมนุษย์มากที่สุด ปรัชญาการเมืองบางสำนักในโลก (เช่นของ หานเฟย) จึงเสนอความคิดว่ากฎหมายคือ กติกาสูงสุดของมนุษย์ด้วยกันสำหรับใช้เพื่อ ทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นชาติบ้านเมืองของ สัตว์โลกชนิดหนึ่งที่เรียกว่าคนเป็นไปอย่าง ที่ใครจะเอาเปรียบใครไม่ได้ สำหรับนักปรัชญา ที่เชื่อเช่นนั้น กฎหมายต้องเป็นหลักของบ้านเมือง ไม่ใช่ศาสนา ไม่ใช่ปรัชญาธรรมชาติ

การบอกว่ากฎหมายต้องเป็นหลักของบ้านเมืองเข้าใจได้ แต่ก็ต้องเข้าใจว่าการให้กฎหมายเป็นหลักนั้นหมายความว่าอย่างไร มนุษย์นั้นมีชีวิตที่เป็นผลผลิตมาตามธรรมชาติ (หรือจะเรียกว่าพระเจ้าสร้างมาให้ เป็นอย่างนั้นก็ได้) เป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง

เช่นเดียวกับที่สัตว์และพืชแต่ละอย่างก็เป็นของมันอย่างใดอย่างหนึ่ง ขอเรียกชีวิตที่สำเร็จมาตามกระบวนการทางธรรมชาตินี้ว่า biological life ถ้ามกกันมากในวงการปรัชญาว่า biological life ที่ว่านั้นเป็นอะไรระหว่าง เลวกับดี พุดง่าย ๆ ก็คือเราถ้ามกกันว่าคนเรา เกิดมานั้นมีธรรมชาติข้างในชั่วหรือดี นักปรัชญาบางพวกเชื่อว่ามนุษย์มีความ เลวร้ายเป็นธรรมชาติข้างใน หรืออย่างที่ ภาษาไทยโบราณเรียกว่ามีความชั่วเป็น เจ้าเรือน ใครก็ตามหากเห็นอย่างนี้ก็ย่อม ต้องเห็นว่ามาตรการเพื่อจัดการให้มนุษย์ อันเป็นสัตว์ที่มีความชั่วเป็นเจ้าเรือนอยู่หมัด ต้องแรง ซึ่งย่อมไม่มีอะไรเกินกว่ากฎหมาย แต่นักปรัชญาบางพวกกลับเห็นไปในทางที่ ตรงข้ามว่ามนุษย์แรกเกิดเหมือนผ้าขาว ที่ชั่ว นั้นเพราะไม่มีระบบรักษาความดีไว้ได้ เช่น อาจเพราะเกิดในครอบครัวยากจน ทำให้ไร้ การศึกษา หากรัฐดูแลดี มีหรือที่คนเราจะชั่ว ไม่มีใครอยากชั่ว เพราะรู้ว่าชั่วแล้วชีวิตไม่มีความสุข ฝ่ายที่เห็นอย่างนี้ก็อาจเห็นด้วยว่า กฎหมายเป็นหลักนั้นถูกแล้ว แต่ไม่พอ กฎหมายเป็นมาตรการเบื้องต้นเพื่อการยับ ความชั่วร้ายอย่างหยาบที่อาจเกิดเพราะ ความจำเป็นตามที่กล่าว เรายังต้องการการ การศึกษา จารีตประเพณี ศาสนา เป็นต้น เพื่อกล่อมเกล้าให้พลเมืองเราเป็น “คนสุก” ไม่ใช่ “คนดิบ” ที่ไม่ทำชั่วเพราะเกรงกลัว กฎหมายเท่านั้น หากใช้คนที่ข้างในได้รับการ

บ่มจนแห่งสนิทในทางธรรม ไม่มีทางก่อกรรมทำชั่วได้ เพราะเข้าใจว่าชีวิตที่ประเสริฐคืออะไร

ผมเป็นพุทธศาสนิกชน เชื่ออย่างหลัง แต่ก็เห็นประโยชน์ของกฎหมาย พระพุทธศาสนาสอนให้ผมมองโลกตามที่เป็นจริง ไม่ได้สอนให้มองอย่างที่ยากให้เป็น คนทำชั่วมีไหมในโลกนี้ ต้องตอบว่ามีมากเหลือเกิน ถามต่อว่าควรจัดการพวกเขาอย่างไร ก็ต้องตอบว่าใช้กฎหมายก่อนเลย กฎหมายนั้นเป็นปฐมโอสถ ทำนองคนกำลังท้องร่วงจู้จี้ๆ อยู่จะให้กินข้าวกินน้ำไม่ได้ ต้องให้กินยาเพื่อหยุดอาการนั้นก่อน เมื่อร่างกายค่อยๆ ฟื้นแล้วจึงให้อาหารอ่อนๆ และน้ำ ช้อนนั้นนไ้ใด การเยียวยาโลกที่คลาคล่ำด้วยอาชญากรก็ต้องอย่างนั้น แต่จับเข้าคุกหรือประหารเท่านั้นไม่พอ เราต้องคิดหาหนทางปรับคนทีปรับได้เพื่อให้เป็นคนมีคุณภาพ ศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา คือเครื่องมือปรับคน กฎหมายไม่มีความสามารถทำได้ แต่กฎหมายก็เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อให้ศาสนา ศีลธรรม และการศึกษา เป็นต้นที่เราต้องการทำงานได้

ในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าตรัสว่า อาชญากรรมเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ บ้านเมืองใดหากินลำบาก สุจริตชนที่ลำบากเกินขอบเขตก็ย่อมอาจกลายเป็นทุจริตชนได้ จึงทรงสอนบรรดาเจ้านครทั้งหลายสมัยนั้นว่าให้ทำท้องประชาชนให้อิ่มก่อน แล้วอย่าง

อื่นจะง่าย คงไม่มีใครสงสัยเรื่องนี้กระมังครับ เมื่อเป็นอย่างนั้น กฎหมายก็มีหน้าที่สำคัญมากอย่างหนึ่งคืออำนวยให้เกิดความยุติธรรมในทางเศรษฐกิจ ชาวนาที่ปลูกข้าวขายควรมีชีวิตที่ไม่ต่ำต้อยกว่าพ่อค้าขายข้าว จนน่าเกลียด ผมเชื่อว่าศาสนาทุกศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาที่สอนเรื่องพระเจ้า เช่น ศาสนาคริสต์และอิสลาม มีพลังทางสังคมในเรื่องที่จะเอาคำสอนและวัฒนธรรมทางศาสนามาช่วยผลักดันให้เกิดความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ ที่ดินนั้นพระเจ้าทรงสร้างให้บุตรของพระองค์ทุกคน บุตรคนใดมีมากเกินจะอธิบายได้เราต้องมีกฎหมายบีบบังคับ (ด้วยเหตุผลนะครับ) เอาคืนมาแจกจ่ายคนที่เขาไม่มี ว่าไม่ถูกหรือที่คุณสะสมทรัพย์สินมากกว่าคนอื่นๆ อย่างนั้นเพราะคุณไม่ได้สร้างผืนแผ่นดิน พ่อคุณปู่คุณ บรรพบุรุษคุณ... ก็ไม่ได้สร้าง หากเป็นชาวพุทธ แม้ไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าเราก็กังอ้างเรื่องธรรมชาติได้ว่า คุณสร้างแผ่นดินนี้หรือไม่ใช่คุณเลย ธรรมชาติต่างหาก แล้วคุณมีสิทธิอะไรที่จะครอบครองของส่วนรวมมากกว่าคนอื่น เห็นไหมครับว่า ศาสนามีพลังในการอธิบายความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจอย่างไร

ที่สุดแล้ว ศาสนาก็ยังมีอำนาจที่ลึกซึ้งกว่ากฎหมายในแง่ที่ว่า หากศาสนาทำงานสำเร็จ คนจะเข้าใจด้วยตัวเขาเองว่า โลกก็เท่านี้ ชีวิตก็เท่านี้ จะสะสมอะไรกันนักหนา

Adam Smith เขียนไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งของเขาที่ชื่อ The Theory of Moral Sentiments ว่า ลึกๆ คนรวยทุกคนรู้ว่าความรายนั้นไม่ช่วยให้เขาได้ใช้ทรัพยากรของโลกมากเกินกว่าคนทั่วไปสักเท่าใดดอก Smith เขียนว่า ท้องคนรวยก็ยังเท่าเดิมต่อให้รวยขึ้นมากปานใดก็ตาม เมื่อท้องเท่าเดิม ข้าวที่เขากินมื้อหนึ่งก็ไม่ต่างจากที่ชาวนาภินสักกี่มากน้อย คนรายนั้นตามความเห็นของ Smith ดูเหมือนก่อกรรมชั่วแก่คนอื่นได้มาก เช่น ครอบครองที่ดินไว้มาก ทำให้คนอื่นไม่มีที่ดินใช้สอยอยู่อาศัย และเอาเข้าจริงที่ครอบครองไว้นั้นก็ไม่ได้ใช้ เพราะคนเรานั้นจะสร้างบ้านใหญ่สักปานใดเชียวต่อไปเป็นอัครอภิมหาเศรษฐี สิ่งที่เป็นปัญหาอันเนื่องมาจากคนรวยจึงอยู่ที่ชีวิตเขากลายเป็นจะเข้ขวางคลองไม่ให้น้ำไหลไปหาคนที่เขาต้องการเท่านั้นเอง ตัวจะเข้ นั้นก็ไม่ได้กินน้ำที่ตนขวางเขาอยู่นั้น คนรวยก็ไม่ได้อายุยืนอย่างเป็นพิเศษกว่าคนอื่น สรุปคือวันหนึ่งพวกนี้ก็ต้องตาย สมบัติพัสถานที่มีอยู่เนกอนันต์นั้นก็ไม่ได้กินใช้สักเท่าไร คนรวยที่สร้างงานนั้น Smith ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม ผมเห็นด้วย และคิดว่าศาสนาทั้งหลายรวมทั้งพระพุทธศาสนาด้วยไม่ควรรังเกียจใครเพียงเพราะว่าเขารวย คนรวยที่เป็นสาวกสาวิกาของพระพุทธเจ้ามีไม่น้อย และคนเหล่านี้ก็ทำประโยชน์แก่สังคมรวมและศาสนามาก เงินนั้นเป็นอุปกรณ์ให้เราทำ

ดีก็ได้ทำชั่วก็ได้ ปัญหาที่ว่าทำอะไรเราจึงจะทำให้บรรดาเศรษฐีทั้งหลายหันมาใช้เงินเพื่อทำความดี นี่ต่างหากคือโจทย์ที่ศาสนาทั้งหลายจะต้องช่วยกันคิด

ศาสนานั้นมีประสบการณ์และคำสอนที่ลึกซึ้งอันเหมาะแก่การชักชวนคนรวยให้ใช้เงินในทางสร้างสรรค์อยู่แล้ว ประกอบกับหากเราเชื่อเหมือน Smith ว่าคนรวยเขาก็คิดเป็นนะครับ เขารู้ว่าจริงๆ เขาก็กินใช้ทรัพยากรของโลกไม่ต่างจากคนอื่นหรอก ที่หาเงินไม่หยุดเพราะมันเป็นงาน ไม่ใช่เพราะรู้สึกว่ายังไม่พอ เศรษฐีบางคนนั้น แค่เงินที่เขาหาได้วันเดียวเขาก็รู้ว่าสามารถกินใช้ไปได้ทั้งชาติที่เขาไม่หยุด เพราะเขาทำงาน เหมือนที่เราต้องหายใจ เดินไปเดินมา เป็นต้นนั่นแหละครับ หากเป็นอย่างนี้ ศาสนาย่อมง่ายที่จะชักชวนให้คนเหล่านี้แปรทุนให้เป็นงาน แล้วจ้างงานอย่างยุติธรรม กำไรมหาศาลที่ยังไหลมาอยู่แม้จะจ่ายคนงานอย่างยุติธรรมแล้วอย่างไรก็กินใช้ไม่หมด เอามาทำสาธารณประโยชน์ที่เรียกว่าบุญกุศลดีไหม สังคมแบบนี้ น่าอยู่มากใช่ไหมครับ

ที่สุดแล้ว โลกหรือจักรวาลนี้ก็ยังมียุติธรรมเสมอที่ในช่วงชีวิตคนเราและสัตว์พืชทั้งหลายทั้งปวงมาใกล้เคียงกันในหมู่พวกกันเอง เต่าอาจอายุยืนกว่าคน ในหมู่เต่าอายุโดยเฉลี่ยของพวกเขาก็ใกล้เคียงกัน ในหมู่พวกเราก็ดังนั้น เป็นกษัตริย์ นายกรัฐมนตรี มหาเศรษฐี จักรกั๊ก หมอนวด อาจารย์

มหาวิทยาลัย พระณร บาทหลวง อีหม่าม
เป็นต้น ไม่ต่างกัน คือได้รับอนุญาตโดย
ธรรมชาติหรือพระเจ้าให้พำนักในโรงแรม
นามว่า “โลก” นี่เท่าๆ กัน ถึงเวลาก็ต้องเช็ค
เอาท์ ไม่อาจต่อรอง มีเงินมีอำนาจก็เช็คอิน
ต่อไม่ได้

โลกนี้ช่างยุติธรรมเสียเหลือเกิน...

“จงสวม **ความชอบธรรม** เป็นเสื้อเกราะ” (อฟ 6:14)

(นมสอสังธรรม)

บาทหลวง ผศ.ดร.ฟรังซิส ไก้ส์, S.D.B.

ในจดหมายถึงชาวเอเฟซัส นักบุญเปาโลประกาศว่าพระคริสตเจ้าทรงเป็นจุดมุ่งหมายของโลกและศูนย์กลางของพระศาสนจักร เขายังเสนอบทบาทของพระเยซูเจ้าในประวัติศาสตร์มนุษย์ ในชุมชนและในหัวใจของผู้มีความเชื่อ ซึ่งมีส่วนร่วมสำคัญในประวัติศาสตร์แห่งความรอดพ้น เพราะในพระคริสตเจ้าทุกอย่างจะกลับคืนดีกัน

ต่อจากวิสัยทัศน์สูงส่งและทรงคุณค่าของประวัติศาสตร์มนุษย์ที่มีศูนย์กลางในพระคริสตเจ้าแล้ว นักบุญเปาโลอธิบายชีวิต

ใหม่ของพระศาสนจักรคือ ชีวิตความเป็นหนึ่งเดียวกัน ชีวิตใหม่นี้จะทิ้งทุกสิ่งทุกอย่างที่ล้าสมัย หลอกหลวงและโกหก กลับมาเป็นชีวิตบุตรของพระเจ้าที่สามารถชดเชยและชำระทุกเครือข่ายและโครงสร้างการดำรงอยู่ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัว ในสังคมและในสิ่งสร้างทั้งหมด

แผนการของพระเจ้ายิ่งใหญ่มาก จนกระทั่งเมื่อเราพยายามเข้าใจทั้งหมด เราก็สับสน ยิ่งกว่านั้น เมื่อเราพยายามนำความคิดดังกล่าวมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ศักดิ์ศรีและกระแสเรียกยิ่งใหญ่ของเราอาจทำให้รู้สึกว่ายปฏิบัติได้ยาก ในตอนท้ายของจดหมาย นักบุญเปาโลจึงตักเตือนผู้อ่านว่า “สุดท้ายนี้ ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้เข้มแข็งในองค์พระผู้เป็นเจ้า จงดักดวงพลังจากพระพลานุภาพของพระองค์ จงสวมใส่อาวุธครบชุดของพระเจ้า เพื่อท่านจะยืนหยัดต่อต้านเล่ห์กลของปีศาจได้... จงยืนหยัดมั่นคง จงคาดสะเอวด้วยความจริง จงสวมความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะ จงสวมความกระตือรือร้นที่จะประกาศข่าวดีแห่งสันติเป็นรองเท้า จงถือความเชื่อเป็นโล้วเสมอเพื่อใช้ดับธนูไฟของมาร” (อฟ 6:10-11, 13-16)

ดังนั้น ถ้าคริสตชนเข้มแข็งในพระคริสตเจ้า ความยากลำบากที่เราทั้งหลายจินตนาการไว้นั้นก็ไม่ใช่เรื่องเพื่อฝัน แต่เป็นความจริง อย่างไรก็ตาม เราต้องเตรียมตัวด้วยใจสงบ อาวุธครบชุดของพระเจ้าจะปกป้องเรา แม้การดำเนินชีวิตตามแผนการของพระเจ้าไม่ใช่เรื่องง่ายก็จริง แต่มีพระอานุภาพของพระคริสตเจ้าและมีอาวุธครบชุดของพระองค์

ในข้อความนี้ ผู้เขียนเชิญชวนผู้อ่านให้พิจารณาอาวุธประการที่ 2 ซึ่งนักบุญเปาโลเสนอให้สวมใส่ เมื่อเขากล่าวว่า “จงสวมความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะ” (อฟ 6:14) ประโยคนี้หมายถึงอะไร นักบุญเปาโลต้องการแนะนำผู้มีความเชื่อให้มำทำที่เช่นใด

1. ความหมายของ “ความชอบธรรม” ในพระคัมภีร์

ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะกำหนดว่า นักบุญเปาโลหมายถึงอะไร เมื่อเขาพูดถึง “ความชอบธรรม” เพราะในพระคัมภีร์คำนี้มีความหมายแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทที่ใช้ นักบุญเปาโลคงจะระลึกถึงข้อความบางตอนในพันธสัญญาเดิม เช่น บทที่ 11 ของหนังสือประกาศกอิสยาห์ที่กล่าวถึงพระเมสสิยาห์ในอนาคตว่า “ความชอบธรรมจะเป็นดังผ้าคาดสะเอว ความซื่อสัตย์จะเป็นเหมือนเข็มขัดคาดบั้นเอวของเขา” (อิสยาห์ 11:5) แม้ นักบุญเปาโลไม่ได้อ้างข้อความนี้คำต่อคำ แต่คงจะได้รับความคิดขื่อนี้มาจากพระคัมภีร์

ประโยคที่ว่า “ความชอบธรรมจะเป็นดังผ้าคาดสะเอว” กล่าวถึง “ความยุติธรรมของกษัตริย์” กษัตริย์ผู้ปฏิบัติความยุติธรรมคือผู้ที่ประหารชีวิตคนอธรรม โจมตีผู้ใช้ความรุนแรงและปกป้องผู้ยากจน ในกรณีนี้ประกาศกอิสยาห์หมายถึง ความยุติธรรมเฉพาะเจาะจงของกษัตริย์ ของผู้พิพากษาในสถานการณ์ที่ไร้ความยุติธรรม เป็นสถานการณ์ที่ผู้ยากจนถูกเบียดเบียนข่มเหง ส่วนผู้ใช้ความรุนแรงและคนอธรรมมีชัยชนะและมีอำนาจปกครอง อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกข้อความหนึ่งในพันธสัญญาเดิมที่กล่าวอย่างชัดเจนถึง “ความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะ” คือเพลงสดุดีขอสมาโทษที่เราพบในหนังสือ

ประกาศอภิสยาห์บทที่ 59 ข้อ 1-20 เป็นเพลงสดุดีใช้โทษบาปที่กล่าวถึงสถานการณ์ความทุกข์ทรมานของประชากรในเวลา นั้น “ข้าแต่พระยาห์เวห์ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ได้ล่องลงเมิดพระองค์หลายครั้ง บาปก็กล่าว โทษข้าพเจ้าทั้งหลาย เพราะการล่องลงเมิดอยู่ต่อหน้า” (อสย 59:12) ประชากรได้ละเลยที่จะปฏิบัติความถูกต้อง ความชอบธรรมอยู่ห่างไกลจากเขา และพระเจ้าพระองค์เองจะเสด็จมาช่วยเหลือเขา “พระองค์ทรงเห็นว่าไม่มีผู้ใด ทรงประหลาดพระทัยที่ไม่มีผู้ใดวอนขอแทนผู้อื่น ดังนั้นพระองค์เสด็จมาช่วยเหลือด้วยพระอาณูภาพ ความเที่ยงธรรมพลักดันพระองค์ให้ทรงกระทำเช่นนี้ พระองค์ทรงสวมความยุติธรรมเป็นเสมือนเสื้อเกราะ ทรงสวมความรอดพ้นเป็นเสมือนเกราะป้องกันพระเศียร” (อสย 59:16-17)

มีความเป็นไปได้สูงที่นักบุญเปาโลคงคิดถึงคำเหล่านี้อยู่ในใจ เพราะต่อจากนี้เขากล่าวถึง “เกราะป้องกันศีรษะ” เช่นกัน ดังนั้น ข้อความนี้จากประกาศอภิสยาห์กล่าวถึงความเที่ยงธรรมของพระเจ้า คือพระองค์เสด็จมาเพื่อจัดให้สถานการณ์ของโลกกลับเป็นระเบียบเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่ง “จากทิศตะวันตก เขาทั้งหลายจะยำเกรงพระนามพระยาห์เวห์ จากทิศตะวันออกเขาจะยำเกรงพระสิริรุ่งโรจน์ของพระองค์ เพราะพระองค์จะเสด็จอย่างแม่น้ำที่ไหลเชี่ยว ที่พระปราณ

ของพระยาห์เวห์พลักดัน” (อสย 59:19) ในที่นี้จึงอ้างถึงความเที่ยงธรรมหรือความชอบธรรมโดยตรงในฐานะเป็นกิจการของพระเจ้า ผู้ทรงบันดาลให้ทุกสิ่งกลับเป็นระเบียบ

อย่างไรก็ตาม แม้ในกรณีนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเข้าใจความหมายของความชอบธรรม เพราะนักบุญเปาโลเตือนกลุ่มคริสตชนให้สวมความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะ เขาคงไม่เชิญชวนคริสตชนให้ปฏิบัติความเที่ยงธรรมแทนพระเจ้า แต่ต้องเป็นท่าทีของมนุษย์ ดังนั้น คำว่า “ความชอบธรรม” คงจะไม่หมายถึงความชอบธรรมของกษัตริย์และความเที่ยงธรรมของพระเจ้า ผู้ทรงจัดทุกอย่างให้เรียบร้อย แต่ต้องหมายถึงความชอบธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของคริสตชนแต่ละคน ดังที่นักบุญเปาโลอ้างถึงก่อนหน้านี้ในจดหมายเดียวกันว่า “จงสวมใส่สภาพมนุษย์ใหม่ ซึ่งพระเจ้าทรงเนรมิตให้เหมือนพระองค์ มีความชอบธรรมและความศักดิ์สิทธิ์ที่มาจากความจริง” (อฟ 4:24)

เมื่อนักบุญเปาโลเชิญชวนคริสตชนให้สวมความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะ เขาอาจหมายถึงท่าทีเฉพาะของมนุษย์ใหม่ ดังนั้น พฤติกรรมของมนุษย์ใหม่ที่ถูกสร้างให้มีความชอบธรรมเป็นอย่างไร

โดยแท้จริงแล้ว คำนามในพระคัมภีร์ที่ว่า “ความชอบธรรม” แปลเป็นภาษาใหม่ๆ ได้ยาก เพราะเป็นการแสดงวิธีดำเนินชีวิต

โดยรวมของมนุษย์ ไม่ใช่ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นความคิดในความหมายกว้างๆ เช่นเดียวกับคำว่า “ความซื่อสัตย์สุจริต” เมื่อเราพูดถึงความซื่อสัตย์สุจริต เราอาจเข้าใจความหมายแตกต่างกัน เช่น อาจหมายถึงท่าทีของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างสมเกียรติ เป็นที่ประจักษ์ในสายตาของทุกคน หรืออาจจะพูดถึงความซื่อสัตย์สุจริตในด้านธุรกิจ คือผู้ที่ซื่อตรงในการดำเนินกิจการ ค้าขายยังมีความซื่อสัตย์สุจริตในชีวิตสมรส ซึ่งหมายถึงความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ชีวิตคู่ ดังนั้น คำๆ เดียวกันอาจมีความหมายหลายอย่าง

คำในภาษาฮีบรู “เอเมต” ที่เรามักจะแปลว่า “ความชอบธรรม” เป็นคำที่มีลักษณะเช่นนี้ คือหมายถึงความสัมพันธ์ที่ต้องกับพระเจ้าและกับผู้อื่น สำหรับชาวยิว ความสัมพันธ์ที่ต้อง แสดงออกในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทุกข้อ เช่น พระวรสารเรียกนางเอลีซาเบธและเศคาริยาห์ว่า “เป็นผู้ชอบธรรม” (ลก 4:24) เพราะเขาทั้งสองคนปฏิบัติตามข้อกำหนดทุกข้อของธรรมบัญญัติคือ วันสับบาโต การจำศีลอดอาหาร เทศกาลประจำปี การเดินทางแสวงบุญไปยังพระวิหารที่กรุงเยรูซาเล็ม ฯลฯ นักบุญโยเซฟก็เป็น “ผู้ชอบธรรม” (มธ 1:19) ด้วยเช่นกัน เพราะเขาคำนึงถึงธรรมบัญญัติและจิตตารมณ์ของธรรมบัญญัติทุกข้อ ความคิดนี้กว้างขวางมาก เพราะ “ความชอบธรรม”

ยังเป็นการยอมรับว่าต้องมีความสัมพันธ์ที่โปร่งใสและสมดุล ความหมายนี้คล้ายกับหัวข้อในพระคัมภีร์เกี่ยวกับความจริง ดังนั้นความชอบธรรมและความจริงจึงอยู่ด้วยกันเสมอในพระคัมภีร์

“การยอมรับความสัมพันธ์ที่ถูกต้อง” คือ “การปฏิบัติความจริง” และ “การทำให้ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องประสบความสำเร็จ” คือ “การกลายเป็นผู้ชอบธรรม” ในความสัมพันธ์ส่วนบุคคล “การสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกทำลายให้กลับคืนมาใหม่” เป็นงานของความชอบธรรมอีกด้วย เช่น ความยุติธรรมของผู้พิพากษา ความยุติธรรมของกษัตริย์คือ การสร้างความเป็นธรรมที่ถูกทำลายให้กลับคืนมาใหม่ เมื่อความสัมพันธ์นั้นได้รับบาดเจ็บหรือแตกหัก พระเจ้าพระองค์เองทรงเที่ยงธรรมเพราะทรงจัดสิ่งผิดพลาดระหว่างมนุษย์กับพระองค์ให้เป็นระเบียบใหม่

ในจดหมายถึงชาวโรมัน นักบุญเปาโลเทศน์สอนเรื่องความเที่ยงธรรมของพระเจ้านี้ ซึ่งเป็นพระเมตตากรุณาของพระองค์ พระองค์ทรงให้อภัยมนุษย์ที่ทำบาปและประทานความรอดพ้นแก่เขา โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ต้องระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าให้กลับมีระเบียบคืนมาอีกครั้งหนึ่ง ความเที่ยงธรรมของพระองค์จึงแสดงพระเมตตาที่จัดให้ทุกอย่างเรียบร้อย ไม่ใช่ด้วยการแก้แค้นแต่ด้วยการให้อภัยบาป ดังนั้น

คำว่า “ชอบธรรม” หรือ “ยุติธรรม” ในพระคัมภีร์ มีความหมายหลายอย่างที่ใกล้เคียงกัน

2. ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องกับพระเจ้า

นักบุญเปาโลต้องการเน้นอะไรเมื่อเชิญชวนคริสตชนให้ “สวมความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะ” ก่อนอื่นหมด เขาชี้ประเด็นบางอย่างที่ปกป้องความอ่อนแอของเรา คือปกป้องเราจากความคิดผิดและหลอกลวง ปกป้องเราจากเล่ห์กลของปีศาจผู้ต้องการทำให้เราไม่มีความไว้วางใจ มีความกลัว ความวิตกกังวล และมีความทุกข์ใจ การสวมความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะกีดกันกิเลสที่มีอยู่ในตัวเรามิให้ร่วมมือกับการถูกพจญภายนอก

เราอาจเข้าใจว่าท่าทีที่นักบุญเปาโลแนะนำจากบรรดาคริสตชนคือ ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องของเรากับพระเจ้าและกับผู้อื่น ดังที่เขาได้อธิบายก่อนหน้านั้นในตัวของจดหมาย ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องทำให้เรามองตนเองเฉพาะพระพักตร์พระองค์ว่าตนเป็นผู้ที่พระเจ้า “ทรงสำแดงความรัก” เป็นผู้ที่ “ได้รับความรอดพ้นเพราะพระหรรษทาน มิได้มาจากการกระทำใดๆ” ของตน ดังที่นักบุญเปาโลอธิบายในจดหมายถึงชาวเอเฟซัสตั้งแต่บทที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ข้อ 1 ถึงข้อ 10 ดังนั้น “จงสวมความชอบธรรมเป็นเสื้อเกราะ” หมายถึง จงมี

ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องกับพระเจ้า ผู้ทรงพระกรุณาต่อเราและต่อบาปของเรา จงตั้งตนอยู่เฉพาะพระพักตร์พระเจ้าอย่างถูกต้อง

ท่าทีนี้เรียกว่าเสื้อเกราะ เพราะความถ่อมตน ความสำนึกที่ว่าเราขึ้นอยู่กับพระเจ้าโดยสิ้นเชิงปกป้องเราจากการถูกพจญมากมาย ไม่ว่าจะเป็นความท้อแท้ ความหยิ่งจองหอง ความทะเยอทะยาน ท่าทีนี้ทำให้ชีวิตของเราอยู่ในมิติที่ถูกต้อง ต่อหน้าความยิ่งใหญ่ของพระเจ้า มีความสัมพันธ์กับความจริง เพราะทำให้เรากลับอยู่ในสภาพถูกต้องดังที่ควรเป็นอยู่ตลอดเวลา ต่อหน้าแผนการของพระเจ้า โดยตระหนักว่าตนเป็นคนบาปผู้ได้รับพระเมตตาจากกรุณาและมีชีวิตอยู่เพราะพระทัยดีและพระเมตตาของพระเจ้าเท่านั้น

เสื้อเกราะนี้ยังช่วยเราให้รักษาความสัมพันธ์ที่ถูกต้องกับผู้อื่น คือมีท่าทีแสดงความสนิทสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวที่ได้รับความรอดพ้นพร้อมกัน มีความผูกพันซึ่งกันและกันในจุดมุ่งหมายเดียวกัน เป็นเสื้อเกราะที่กลายเป็นวิธีแสดงความสมานฉันท์ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ดีและมีชีวิตชีวา เป็นวิธีแสดงความรักต่อเพื่อนพี่น้อง ดังที่นักบุญเปาโลอธิบายในบทที่ 4 ตั้งแต่ข้อ 25 เมื่อเราอ่านข้อความทั้งสองตอนนี้ คือความสัมพันธ์กับพระเจ้า (เทียบ อฟ 2:1-10) และความสัมพันธ์กับผู้อื่น (เทียบ อฟ 4:25-32) จะเห็นว่าท่าทีนี้สอดคล้องกับจิตสำนึก

ที่ดีของตนเอง ซึ่งไม่เป็นความจ้องมอง แต่เป็นความถ่อมตนลึกซึ้งที่ทำให้เราตั้งตนอยู่อย่างสงบต่อหน้าการผจญใดๆ หรือต่อความทุกข์ยากที่มาจากภายนอก นักบุญเปาโลต้องการให้คริสตชนมีความมั่นใจภายใน ไม่มีความกังวล ความอับอายและความลังเลใจ แต่ต้องเป็นความมั่นใจที่ถูกต้องคือมีพื้นฐานในการตีคุณค่าทุกสิ่งอย่างถูกต้อง และยังมีพื้นฐานในความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งทำให้เรามีสันติในจิตใจและช่วยเราให้มีความสงบ มีใจราบคาบในการอธิษฐานภาวนาและในการถวายเป็นชีวิตประจำวันของเราแต่พระเจ้าสันติสุขภายในจิตใจเป็นสื่อเกราะที่คอยป้องกันเราจากการถูกผจญที่จะไม่ไว้วางใจในพระเจ้าและมีความกลัว ซึ่งสร้างความวุ่นวายภายในจิตใจ

ดังนั้น เราจะพิจารณาบางประโยคในบทที่ 2 ตั้งแต่ข้อที่ 1 ถึงข้อ 10 อย่างสั้นๆ ซึ่งให้คำแนะนำความสัมพันธ์ของเรากับพระเจ้าอย่างถูกต้อง

2.1 เราเป็นผู้ใด

นักบุญเปาโลบรรยายสภาพของมนุษย์ก่อนการเสด็จมาของพระคริสตเจ้าด้วยถ้อยคำเหล่านี้ว่า “ท่านทั้งหลายตายแล้ว เพราะการล่วงละเมิดและเพราะบาป ครั้งหนึ่งท่านเคยดำเนินชีวิตตามโลกีย์วิสัย อยู่ใต้อำนาจเทพนิกรเจ้าผู้ปกครองชั้นบรรยากาศ คือจิตที่ทำงานอยู่ในมนุษย์ที่ไม่ยอมเชื่อฟัง (อฟ 2:1-2)

ในที่นี้ นักบุญเปาโลอ้างถึงทั้งประสบการณ์ของประชากรผู้ได้รับการเลือกสรรและคนต่างชาติที่ได้รับเรียกให้มีความเชื่อ ดังนั้น เขาจึงรวมมนุษย์ทุกคนไว้ในความไม่สามารถที่จะเข้าถึงพระพรหรรษาของพระเจ้าได้ “ในจำนวนของผู้ก่อการกบฏนั้นเป็นเรื่องที่เราทุกคนอาศัยอยู่” (อฟ 2:3)

นักบุญเปาโลต้องการบอกว่า เราแต่ละคนต้องพิจารณาว่า พระเจ้าทรงดึงตนออกมาจากความยากจน ความยากจนนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นชีวิตส่วนตัวซึ่งอาจจะมี ความเชื่อ ได้รับศีลล้างบาปและอยู่ในพระศาสนจักร แต่เป็นความยากจนของชะตากรรมมนุษย์ ซึ่งเราทุกคนมีส่วนร่วมและพระเจ้าทรงดึงเราออกมา เราต้องจดจำไว้ว่า แม้แต่ละคนได้รับศีลล้างบาป ก็ล้วนมาจากสถานการณ์ที่ว่า ถ้าพระเจ้าไม่ทรงเปิดเผยพระองค์แก่มนุษย์ เราคงจะจมอยู่ในสภาพที่ไม่มีความรอดพ้นเลยตลอดไป คืออยู่ในสภาพมืดมิดและถูกผจญอย่างไม่สามารถเอาชนะได้ ยิ่งกว่านั้น เรารู้ว่าเราคงไม่อาจบรรลุความรู้สมบูรณ์เกี่ยวกับพระเจ้า เพื่อจะช่วยให้เราให้รักพระองค์

เด็กๆ ที่เกิดมาและเติบโตในสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างมาก เขาไม่สามารถออกจากสภาพนี้ เพราะตั้งแต่เด็ก เขาเหล่านั้นจมอยู่ในโลกที่เสื่อมโทรม มีแต่ความคิดว้าวและกิจการชั่วร้าย จนกระทั่งไม่มีโอกาสที่จะมีความคิดดีๆ นี่คือการสถานการณ์ที่เรา

ทุกคนถูกดึงออกมา คีลล้างบาป พระศาสนจักร การอบรมให้เป็นคริสตชน ช่วยเราให้พ้นจากสภาพที่เราอาจจมอยู่ใน “ความปรารถนาของเนื้อหนังของเรา” ดังที่นักบุญเปาโล กล่าวว่า “ปล่อยตนตามราคะตัณหา ปฏิบัติตนตามความต้องการและความคิด โดยธรรมชาติฝ่ายต่ำ เราจึงน่าจะถูพระเจ้าลงโทษเช่นเดียวกับคนอื่น” (อฟ 2:3)

นี่คือเหตุผลที่เราต้องรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับบุคคลทั้งหลายที่ไม่รู้จักพระเจ้า ผู้ดำเนินชีวิตผิดศีลธรรม เป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยความชั่วร้ายและความเกลียดชัง เราเป็นหนึ่งในเดียวกับบุคคลเหล่านี้ เพราะนี่เป็นสภาพมนุษย์ในโลกที่เต็มไปด้วยบาป ซึ่งพระองค์ทรงพระกรุณาช่วยเราให้รอดพ้น เราจะต้องรู้สึกมีความสมานฉันท์กับสภาพนี้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการอธิษฐานภาวนา การถวายเครื่องบูชา การมอบถวายตนเอง อย่างที่จะไม่สูญเสียการสัมผัสกับสภาพน่ากลัวและทุกข์ทรมาน คนจำนวนมากดำเนินชีวิตอยู่และพยายามต่อสู้เพื่อออกจากสภาพนี้แต่ทำไม่สำเร็จ นี่คือการตอบที่ว่า “เราเป็นผู้ใด”

2.2 พระเจ้าทรงเป็นผู้ใด

“แต่พระเจ้าทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา ทรงสำแดงความรักยิ่งใหญ่ต่อเรา เมื่อเราตายไปแล้วเพราะการล่วงละเมิด พระองค์ก็ทรงบันดาลให้เรา กลับมีชีวิตกับพระคริสตเจ้า ท่านได้รับความรอดพ้นก็เพราะพระหรร-

ทาน พระเจ้าโปรดให้เรา กลับคืนชีพพร้อมกับพระคริสตเยซู โปรดให้เรา มีที่หนึ่งในสวรรค์ พร้อมกับพระคริสตเจ้า” (อฟ 2:4-6)

สิ่งที่พระเจ้าทรงกระทำต่อต้านสถานการณ์ยากจนแรกเริ่มของเรา “พระเจ้าทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา” จึงทรงริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถฟื้นฟูสถานการณ์ของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ทรงยิ่งใหญ่กว่าความชั่วร้ายทั้งหมดของมนุษย์

พระองค์ทรงสำแดงความรักยิ่งใหญ่ต่อเรา “เมื่อเราตายไปแล้วเพราะการล่วงละเมิด พระองค์ก็ทรงบันดาลให้เรา กลับมีชีวิตกับพระคริสตเจ้า” ปัจจุบัน ชีวิตทั้งหมดของเราได้รับความรอดพ้นซึ่งมาถึงเราอาศัยพระชนม์ชีพ การสิ้นพระชนม์และการกลับคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูเจ้า เรามีชีวิตอยู่ในพระองค์เพราะพระหรรษทาน ประโยคสำคัญของข้อความนี้ที่นักบุญเปาโลพูดซ้ำๆ คือ “เพราะพระหรรษทาน” เช่น ในข้อ 5 เขาเขียนว่า “ท่านได้รับความรอดพ้นก็เพราะพระหรรษทาน” และในข้อ 8-10 เขาเขียนอีกต่อไปว่า “ท่านได้รับความรอดพ้นเพราะพระหรรษทานอาศัยความเชื่อ ความรอดพ้นนี้มีได้มาจากท่าน แต่เป็นของประทานจากพระเจ้า มิได้มาจากการกระทำใดๆ ของท่าน เพื่อมิให้ใครโอ้อวดตนได้ เราเป็นผลงานของพระองค์”

ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องของเรา กับพระเจ้าประกอบไปด้วยความสัมพันธ์

รู้คุณอย่างสม่ำเสมอต่อของประทานที่ได้รับจากพระองค์ ไม่เป็นความสัมพันธ์ที่ทำให้เราต้องอับอายและพูดกับตนเองบ่อยๆ ว่า “เราเป็นคนไร้ค่า ไม่มีประโยชน์ใดๆ เลย” แต่เป็นความสัมพันธ์ที่รู้คุณ พูดว่า “ข้าแต่พระเจ้า ลูกขอขอบพระคุณพระองค์ เพราะทรงทำให้ลูกผู้เป็นคนยากจนกลับเป็นสิ่งยิ่งใหญ่ ข้าแต่พระเจ้า ลูกขอขอบคุณพระองค์เพราะทรงฟื้นฟูโลกในพระคริสตเจ้า และทรงฟื้นฟูพระศาสนจักรในพระคริสตเจ้า” ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องคือ การรู้คุณด้วยความยินดีซึ่งรวมความถ่อมตน ความรู้สึกว่าคุณมีขอบเขตจำกัด การรับรู้ว่าการงานของพระเจ้าช่างยิ่งใหญ่ และความไว้วางใจว่าพระองค์จะทรงบันดาลให้งานสำเร็จสมบูรณ์อย่างถาวร

นักบุญเปาโลเน้นย้ำประเด็นการรับรู้บทบาทสำคัญของเราในแผนการแห่งความรอดพ้นอย่างมากจนเชิญชวนให้ยอมรับว่ากิจการดีที่เรากระทำอาศัยพระพรพรทานของพระเจ้า เป็นกิจการที่พระเจ้าทรงกำหนดไว้ล่วงหน้าให้เราปฏิบัติ เราเป็นผลงานของพระองค์ ถูกสร้างในพระคริสตเยซู ดังนั้น ผู้ที่ถูกสร้างก็ไม่มีสิ่งใดเป็นของตนเองเลยคือ เราถูกสร้างจากพระเจ้าโดยสิ้นเชิง “ถูกสร้างมาในพระคริสตเยซูเพื่อให้ประกอบกิจการดี ซึ่งพระเจ้าทรงกำหนดไว้ล่วงหน้าให้เราปฏิบัติ” (อฟ 2:10)

นักบุญเปาโลเป็นผู้ที่มองสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริงและอย่างเป็นรูปธรรม เขาต้องการกิจการที่ดี ดังนั้น เราต้องปฏิบัติกิจการที่ดีและดำเนินชีวิตประจำวันที่เปี่ยมด้วยกิจการ แต่การเลือกและกิจการของเรา ต้องไม่มีเจตนาทำเพื่อโอ้อวดตนเอง แต่ต้องเป็นแรงบันดาลใจให้ขอบพระคุณพระเจ้า พระองค์ทรงสร้างเรามาเพื่อกิจการดีเหล่านี้ และทรงกำหนดให้เราปฏิบัติเหมือนเป็นของประทานจากพระองค์

นี่คือทำที่สำคัญที่สุดที่ช่วยปกป้องเราจากความคิดที่แสดงความไม่ไว้วางใจ ความกลัว ความโอ้อวดตนเอง ความทะเยอทะยาน และความเย่อหยิ่ง เราต้องต่อต้านความคิดทั้งหมดนี้โดยคิดถึงความจริงแห่งแผนของพระเจ้าอยู่เสมอ และโดยยอมรับบทบาทที่เรามีในแผนการนั้น ในฐานะเป็นผู้ถูกสร้างไว้ และผู้ได้รับพระพรพรทานมากมายจากพระองค์

3. ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องกับผู้อื่นและกับพระศาสนจักร

ทำที่ต่อพระเจ้าจะต้องนำเราไปสู่ทำที่ที่ถูกต้องต่อผู้อื่นและต่อสมาชิกในพระศาสนจักร นักบุญเปาโลกล่าวอย่างยืดยาวในจดหมายฉบับนี้ เราจะพิจารณาเพียงบางตอนเท่านั้น ผู้มีความเชื่อได้รับพระพรพรทานจากพระเจ้ามาเป็นกายเดียวเพื่อพระสิริรุ่งโรจน์ของพระองค์ ดังนั้น ความสัมพันธ์

ที่ถูกต้องระหว่างกันและกันซึ่งเป็นผลตามมา คือ ทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกันด้วยสายสัมพันธ์แห่งสันติ จากการรับรู้ว่าคุณคนได้รับพระพรพรทานจากพระเจ้า จึงเกิดความรู้สึกถ่อมตนและความสมานฉันท์ระหว่างกัน นักบุญเปาโลเขียนไว้ว่า “ข้าพเจ้าผู้ถูกจองจำเพราะองค์พระผู้เป็นเจ้า วอนขอท่านทั้งหลายให้ดำเนินชีวิตสมกับการที่ท่านได้รับเรียก จงถ่อมตนอยู่เสมอ จงมีความอ่อนโยน พากเพียรอดทนต่อกันด้วยความรัก พยายามรักษาเอกภาพแห่งพระจิตเจ้าด้วยสายสัมพันธ์แห่งสันติ” (อฟ 4:1-3)

ถ้าเราทุกคนได้รับพระพรพรทานและเป็นหนึ่งเดียวกันในพระคริสต์เจ้าเพราะพระพรพรทานของพระองค์ ทำที่ต่อผู้อื่นต้องเป็นความถ่อมตน ความอ่อนโยน ความพากเพียร ความอดทนต่อกันด้วยความรัก ความปรารถนาที่จะรักษาเอกภาพ ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องต่อผู้อื่นเป็นเหมือนเสื้อเกราะที่ป้องกันเราอย่างแท้จริง เพราะสร้างภูมิคุ้มกันต่อความยากลำบากในชีวิตประจำวัน ความขมขื่น ความโกรธแค้น ความแตกแยก การทะเลาะวิวาทคือ ทุกสิ่งทุกอย่างทำให้ชีวิตมีความทุกข์ รวมทั้งทำลายชีวิต การอธิษฐานภาวนา โดยแท้จริงแล้ว เราไม่สามารถมีชีวิตแห่งการภาวนาเมื่อมีการทะเลาะเบาะแว้ง มีความขมขื่น กังวลถึงบุคคลที่ได้ทำร้ายเราหรือมีบางสิ่งบางอย่างค้างคาในใจ

เราต้องปกป้องตนเองอย่างเข้มแข็งจากสิ่งเหล่านี้ และการป้องกันตนเองยังเป็นพื้นฐานอยู่ในการพิจารณาความสัมพันธ์ที่ถูกต้องกับผู้อื่น คือเราทุกคนได้รับการช่วยให้รอดพ้นจากพระคริสต์เจ้าเพื่อจะร่วมเป็นพระกายเดียวกับพระองค์ นักบุญเปาโลยังให้คำแนะนำในด้านปฏิบัติ เมื่อเขาบรรยายลักษณะบางประการที่เป็นประโยชน์เพื่อพิจารณาโนธรรม เราพบข้อความในบทที่ 4 ตั้งแต่ข้อ 25 ถึงข้อ 32 เขาแนะนำทำที่เจ็ดประการคือ สถานการณ์เจ็ดอย่างที่เราจะพบทำที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่งกับเพื่อนพี่น้อง โดยหลีกเลี่ยงบางสิ่งบางอย่างและปฏิบัติสิ่งอื่นแทน นักบุญเปาโลคิดถึงชีวิตจริงของกลุ่มที่รวมบุคคลหลายรูปแบบไว้ด้วยกัน

ทำที่เหล่านี้คือ การพูดความจริง การให้อภัย การทำงาน การพูดแต่คำดีงามเพื่อช่วยกันเสริมสร้างผู้อื่น การจัดความขมขื่นใดๆ ความสุภาพอ่อนโยน การมีใจโอบอ้อมอารีดังที่พระเยซูเจ้าทรงพระทัยดีต่อเรา และดังที่พระเจ้าทรงให้อภัยแก่เราในพระคริสต์เจ้า ทำที่เหล่านี้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล

• พูดความจริง

“แต่ละคนจงพูดความจริงแก่พี่น้องของตนเพราะเราต่างเป็นเสมือนอวัยวะของกันและกัน” (อฟ 4:25)

ดังนั้น จงเลิกพูดเท็จ ความเป็นหนึ่งเดียวกันในพระคริสต์เจ้าทำให้เรารู้สึกว่า

ตนเป็นอวัยวะส่วนต่างๆ ของกายเดียว จึงต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เราแสดงความไว้วางใจกัน โดยไม่หลอกลวงผู้อื่นเลย เป็นคนพูดความจริง เราจะพูดปดกับผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งกับตัวเราไม่ได้แม้ในเรื่องเล็กน้อย เรามีความสมานฉันท์กันในพระคริสต์เจ้า จึงสามารถสื่อสารกันแม้ข้อบกพร่องและสิ่งที่ไม่ถูกต้องอย่างโปร่งใสและจริงใจ เพราะเห็นแก่การเจริญเติบโตฝ่ายจิตของส่วนรวม สิ่งนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความไว้วางใจกัน มีจิตสำนึกว่าทุกคนได้รับพระพรพรทานและได้รับเรียกให้ร่วมเป็นกายเดียวกัน

- **ควบคุมความรู้สึกเชิงลบ**

“แม้ท่านจะโกรธ ก็อย่าให้เป็นบาป จงเลิกโกรธก่อนดวงอาทิตย์ตก อย่าให้โอกาสแก่มาร” (อฟ 4:26-27)

นักบุญเปาโลมองธรรมชาติมนุษย์ตามความเป็นจริง และอ้างข้อความในพันธสัญญาเดิมเพื่อยืนยันว่า ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงความโกรธ บางคนโกรธง่ายหายเร็ว บางคนโกรธแค้น และอีกบางคนมีความรู้สึกรำคาญอยู่ตลอดเวลา นี่เป็นสภาพของจิตใจที่มีความวุ่นวายอยู่เสมอ เราไม่สามารถสั่งตนเองโดยตรงว่า “บัดนี้ จงอยู่นิ่งเฉย” แต่เราสามารถทำบางสิ่งบางอย่างทางอ้อมได้ เพื่อให้ใจของเราสงบ เราไม่สามารถกีดกันความรู้สึกเกลียดชัง ความรู้สึกไม่ชอบ และความหงุดหงิดที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันกับ

คนใดคนหนึ่ง แต่นักบุญเปาโลเน้นว่า แม้เราไม่สามารถกีดกันความรู้สึกเหล่านี้ที่มาจุมโจม ก็จริง แต่อย่างน้อยเราควรพยายามควบคุมและเปลี่ยนความรู้สึกเชิงลบบ้าง เขาจึงเชิญชวนว่า “จงเลิกโกรธก่อนดวงอาทิตย์ตก” เราต้องพยายามระงับความวุ่นวายจนกระทั่งใจของเราสงบลง อย่างน้อยก่อนดวงอาทิตย์ตก ถ้าเป็นไปได้ให้ใจสงบทันที ถ้ามีความวุ่นวายที่ทรมานใจอย่างมากซึ่งยากที่เราจะระงับได้ เพราะเราไม่สามารถสั่งความรู้สึกของตน อย่างน้อยเราจงเรียนรู้ที่จะทำให้จิตใจสงบลงอย่างรวดเร็ว สิ่งวุ่นวายจะได้สูญสลายไปและไม่ถ่วงจิตใจให้ต่ำลง เพื่อจะอธิษฐานได้

นักบุญเปาโลยังแนะนำว่า “อย่าให้โอกาสแก่มาร” วิธีที่ดีที่สุดเพื่อเปิดประตูให้การผจญอื่นเข้ามาในตัวเราคือ การรักษาอารมณ์ไม่ดีและความไม่พอใจไว้ในตนเอง เมื่อมโนธรรมของเราวุ่นวาย เพราะสูญเสียสื่อเกราะที่ปกป้องความสงบ เราจะได้รับบาดเจ็บอย่างง่ายดาย คือเราจะถูกผจญให้วุ่นวายใจและท้อแท้มากยิ่งขึ้น จากสภาพจิตใจเช่นนี้ก็จะเกิดความสับสนวุ่นวาย เพราะเราไม่ได้ต่อต้านความโกรธและอารมณ์ไม่ดีตั้งแต่แรกเริ่ม เราทุกคนอยู่ภายใต้อารมณ์ร้อน เราต้องเรียนรู้ที่จะควบคุมเพื่อมีจิตใจสงบ และความวุ่นวายจะพ่ายแพ้และสูญหายไป

• **ทำงานอย่างสุจริต**

“คนที่เคยขโมย จงเลิกขโมย ใช้มือทำงานอย่างสุจริตจะดีกว่าเพื่อจะได้มีบางสิ่งมาแบ่งปันแก่ผู้ขัดสน” (อฟ 4:28)

นักบุญเปาโลแสดงความสำคัญของการใช้มือทำงานอย่างสุจริตในกลุ่มคริสตชนมีความกล้าหาญอย่างมาก จนกระทั่งกล้าเสนอว่า เราไม่เพียงจะต้องทำงานเท่านั้น แต่ถ้าเป็นไปได้ ยังต้องทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในความขัดสน

• **ใช้คำพูดที่ดี**

“จงอย่าพูดคำเลวร้ายใดๆ เลย จงพูดแต่คำดีงามเพื่อช่วยกันเสริมสร้างผู้อื่นตามโอกาสและเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่บรรดาผู้ได้ยินได้ฟัง” (อฟ 4:29)

คำพูดของเรามีไว้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นทำให้คืนดีกันและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน ข้อสังเกตต่างๆ แม้เพียงเล็กน้อยที่อาจจะทำให้ใจขมขื่นและเศร้าหมองเป็นความอยุติธรรมต่อคนอื่น เพราะไม่ช่วยสร้างความสมานฉันท์ที่เราทุกคนได้รับเรียกแต่ตรงกันข้าม กลับทำลายกิจการของพระเจ้า ผู้ทรงสร้างสันติและความรัก

• จงอย่าทำให้พระจิตเจ้าต้องเศร้าหมอง

“จงอย่าทำให้พระจิตของพระเจ้าต้องเศร้าหมอง พระเจ้าประทานพระองค์เป็นตราประทับให้ท่านแล้วสำหรับวันแห่งการไถ่กู้” (อฟ 4:30)

ข้อนี้บอกเราว่า ข้อบกพร่องทั้งหมดไม่เพียงทำให้ผู้อื่นเศร้าหมอง แต่ยังทำให้พระจิตของพระเจ้าทรงเศร้าหมองอีกด้วย พระจิตเจ้าประทับในตัวเรา เหมือนตราประทับเพื่อวันที่เราจะได้เห็นองค์พระผู้เป็นเจ้า และพระจิตเจ้าพอพระทัยทำงานในเราเพื่อสร้างความสงบและสันติ ทำให้ชุมชนเป็นรูปเป็นร่างขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่ต่อต้านสันติและความปรองดองก็ทำให้พระจิตเจ้าทรงเศร้าหมอง นักบุญเปาโลแสดงความสัมพันธ์แน่นแฟ้นซึ่งรวมการดำเนินชีวิตที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับการประทับอยู่ของพระเจ้า ความหยิ่งจองหองที่ต่อต้านชีวิตกลุ่มก็เป็นการโจมตีกิจการงานของพระเจ้า ผู้ทรงสร้างสันติและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

• **จงขจัดความขมขื่น**

“ท่านทั้งหลายจงขจัดความขมขื่น ความขุ่นเคือง ความโกรธ การชู้ตะคอก การนิินทาวว่าร้าย และความไม่ดีไม่งามทั้งหลาย” (อฟ 4:31)

จิตใจที่มีความขมขื่นก็เป็นจิตใจแห่งการถูกผจญ ความขมขื่น ความขุ่นเคือง ความโกรธ การชู้ตะคอก การนิินทาวว่าร้าย” ล้วนเป็นลักษณะที่มีแนวโน้มสร้างความขมขื่น ถ้าเรามองปีหลังๆ ในชีวิตของพระศาสนจักร จะเห็นว่าคริสตชนมีความขมขื่นอย่างมาก เข่าบ่นว่าหลายสิ่งหลายอย่างและมองสถานการณ์ในแง่ลบ ขาดความไว้วางใจ ไม่มีความหวัง ไม่มีสิ่งใดดีและสร้างสรรค์

สำหรับเขา นี่เป็นจิตอธิษฐาน เพราะไม่ยอมรับความจริงในการกระทำของพระเจ้า

• จงมีใจโอบอ้อมอารี

“แต่จงมีใจโอบอ้อมอารี มีเมตตาต่อกัน ให้อภัยกันดังที่พระเจ้าทรงให้อภัยท่านในองค์พระคริสตเจ้าเถิด” (อฟ 4:32)

ดังนั้น ทุกอย่างจะกลับสู่แผนการของพระเจ้า และเราต้องดำเนินชีวิตตามแผนการนี้ด้วยความจริงและยุติธรรม พระเจ้าทรงลำแสงแผนการของพระองค์ในตัวเรา และเราต้องยอมรับสถานที่ของตนเฉพาะพระพักตร์พระเจ้าและต่อหน้าผู้อื่น นี่เป็นชีวิตรุ่งเรืองที่นักบุญเปาโลเสนอแก่เราว่า

เป็นการป้องกันที่ดีที่สุดจากการผจญทั้งหลาย “สถานที่ถูกต้อง เฉพาะพระพักตร์พระเจ้า” มาตรการถูกต้องในการอยู่กับผู้อื่น นี่เป็นสถานการณ์ใจสงบที่ปกป้องเราการถูกทดลองต่างๆ

ผู้มีความเชื่อจึงต้องวอนขอพระเจ้าให้ทรงช่วยเหลือดำเนินชีวิตในสภาพเช่นนี้ที่มีสมดุลงและความชอบธรรม โดยสำนึกว่าตนได้รับทุกอย่างจากพระองค์แล้ว จึงต้องมอบทุกอย่างแก่ผู้อื่น แก่บุคคลที่เราดำเนินชีวิตด้วยกัน เพื่อคืนพระพรต่างๆ ที่ได้รับมาจากพระองค์

บรรณานุกรม

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพระคัมภีร์. (2557). พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพระคัมภีร์.

Hahn, Scott and Mitch, Curtis. (2005). The Letters of Saint Paul to the Galatians & Ephesians. San Francisco: Ignatius Press.

Leon-Dufour, Xavier. (1967). Dictionary of Biblical Theology. New York: Desclee Company.

MacDonald, Margaret Y. (2000). Colossians and Ephesians. Sacra Pagina 17. Collegeville, MN: Liturgical Press.

Martini, Carlo Maria. (2016). Il Sole dentro. Milano: Edizioni Piemme.

McKenzie, John L., S.J., (1976). Dictionary of the Bible. London: Geoffrey Chapman.

Schnackenburg, Rudolf. (1991). The Epistle to the Ephesians. Edinburgh: Clark.

ความ ยุติธรรม

ศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ

(เนมดอปรัชญา)

อารัมภบท

การที่คณะบรรณาธิการวารสาร
แสงธรรมปริทัศน์เลือกศึกษาประเด็น
ยุติธรรมสำหรับฉบับนี้ นับว่าเหมาะสม
และถูกต้องตามกาลเทศะอย่างยิ่ง (dignum
et justum est) เพราะเป็นประเด็นที่บ้าน
เมืองของเราต้องการความกระจ่างในความ

หมายของความยุติธรรมอยู่มาก เพราะมีการ
อ้างถึงคำนี้กันมากในกระแสโซเชียลมีเดีย
และคงจะทวีคูณขึ้นไปอีกหากยังหาจุดยุติ
กันไม่ได้ และคงจะหาจุดนั้นไม่มีวันจะพบ
หากคู่กรณีใช้คำคำเดียวกันแต่มีความหมาย
ตามความเข้าใจของคู่กรณีไม่ตรงกัน และ

ศาสตราจารย์และราชบัณฑิต เจริญคุณภูมิมาลา เข้มศิลปวิทยา สาขาจริยศาสตร์ อดีต สนช. อดีตหัวหน้าภาควิชาปรัชญา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อดีตคณบดีคณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญและมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ประธาน
โครงการปริญญาเอกปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประธานบรรณาธิการจัดทำสารานุกรมปรัชญา
ของราชบัณฑิตยสถาน บรรณาธิการจัดทำสารานุกรมวิสามานยนามศาสนาสาขาลงของราชบัณฑิตยสถาน กรรมการสหวิทยาการ
ในสมเด็จพระเทพฯ ออกอากาศวิทยุศึกษาเรื่องราชปรัชญาเพื่อความสุขของมหาประชาชนชาวสยาม วันจันทร์เวลา 9.10 น.
สัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 4 ของทุกเดือน FM92, AM1161, www.moeradiothai.net กรรมการตำแหน่งวิชาการของวิทยาลัย
แสงธรรม, มหาวิทยาลัยคริสเตียน, มหาวิทยาลัยมิชชั่น ประธานกิตติมศักดิ์องค์การศาสนาเพื่อสันติภาพแห่งเอเชีย สอบถาม
เรื่องปรัชญา โทร.08 6045 5299.

คู่กรณีทุกฝ่ายต่างก็ใช้ความหมายที่ตนต้องการเป็นหลักเพื่อหวังชัยชนะ (ซึ่งจริงๆ ในเรื่องนี้มากกว่า 2 ฝ่ายและนับไม่ถ้วนว่ามีกี่ฝ่ายที่ใช้คำเดียวกันนี้โดยยึดเอาความหมายที่ตนเองชอบโดยที่ตัวเองก็ไม่แน่ใจว่ากรอบความหมายของตนอยู่ตรงไหนกันแน่ คงปล่อยให้เลื่อนไหลไปตามความพอใจในแต่ละกรณีที่ใช้ แล้วก็พอใจที่จะออกความเห็นหรือเรียกร้องสิทธิตามความหมายที่เลื่อนไหลของตนอย่างนั้นแหละ และคู่กรณีก็อยู่ในสภาพเลื่อนไหลเช่นกัน แต่ก็โต้เถียงกันได้เป็นวรรคเป็นเวร) กรณีพิพาทอย่างนี้ภาษาปรัชญาเรียกว่า Verbal Dispute คือประเด็นแท้ของพิพาทมิได้อยู่ที่ข้อเรียกร้องแต่อยู่ที่นิยามคำที่ร่วมกันใช้ไม่ตรงกัน พูดกันไปถึงไหนก็ไม่มีทางจะรู้เรื่อง เพราะที่จริงพูดกันคนละเรื่อง แต่คิดว่าพูดเรื่องเดียวกัน โดยต่างฝ่ายต่างคิดว่าที่ตนพูดไปนั้นรู้เรื่อง เป็นเรื่องเป็นราวเต็มที่ คู่กรณีไม่รู้เรื่อง ส่วนคู่กรณีก็คิดแบบเดียวกันว่าที่ตนพูดนั้นได้เรื่องเต็มที่ คู่กรณีต่างหากที่ไม่รู้เรื่อง ทางแก้มีอยู่ทางเดียว คือ หาโอกาสให้คู่กรณีวิเคราะห์ความหมายของคำที่ใช้ให้เข้าใจตรงกันให้ได้เสียก่อน แล้วจึงค่อยวิพากษ์ว่าความต้องการของแต่ละฝ่ายเข้าข่ายความหมายข้อใดกันแน่ สิทธิอันพึงมีพึงได้ของแต่ละฝ่ายก็จะกระจ่างเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้อย่างไม่ยาก หากยังไม่ยอมรับอีกก็หมายความว่ามีความบกพร่องทาง EQ

ซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้มีการบำบัดปรับตัวอย่างถูกวิธี ประเทศชาติจึงจะเดินหน้าได้

กรณีศึกษาของเรา ณ ที่นี้จึงได้แก่ความหมายของคำ “ความยุติธรรม” ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า justice ซึ่งแผลงมาจากภาษาละตินว่า justitia ซึ่งแผลงมาจากภาษากรีกว่า dikaiosyne และปัญหาใหญ่หลวงก็คือ 4 คำใน 4 ภาษาดังกล่าวหาได้มีความหมายตรงกันอย่างที่เรายากให้ตรงไม่

ความหมายในภาษาไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมาย “ยุติ” ไว้ 2 ความหมาย ความหมายหนึ่งเป็นภาษาไทยแท้ที่มีความหมายว่า “ตกลง จบ เลิก ไม่ต้องพิจารณาอีกต่อไป” ดังนั้น “ยุติธรรม” จึงหมายถึงธรรมที่ยุติแล้ว ตกลงกันได้แล้ว ไม่มีประเด็นใดต้องทำความเข้าใจกันอีกแล้ว เช่น ข้อพิพาทดินแดนยุติแล้ว สงครามยุติแล้ว การฟ้องร้องยุติแล้ว ครูยุติการสอนแล้ว อาการป่วยยุติแล้ว การสร้างทางเข้าหมู่บ้านยุติแล้ว

อีกความหมายหนึ่งมาจากภาษาบาลีว่า ยุติติ และภาษาสันสกฤตว่า ยุกติ และให้ความหมายไว้ว่าชอบ (appropriate ตามสามัญสำนึก), ถูกต้อง (right, valid ตามเหตุผล) และให้ความหมายของคำ “ความยุติธรรมไว้ว่าได้แก่ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล”

พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสภา พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ.2560 ขยายความความยุติธรรม (justice) ออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคจริยศาสตร์ เรียกว่าความยุติธรรมตามธรรมชาติ (natural justice) ได้แก่ความยุติธรรมที่แท้จริงที่มีอยู่เองตามธรรมชาติ เช่น ความยุติธรรมที่เกิดจากกฎแห่งกรรมที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว กับภาคกฎหมายเรียกว่าความยุติธรรมตามสัญญา (conventional justice) ได้แก่ที่มนุษย์ในสังคมกำหนดขึ้น เช่น ความเสมอภาคในสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ เรียกได้อีกอย่างว่าความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาค (equity)

สังเกตได้ว่าพจนานุกรมเน้นความหมายจากภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนพจนานุกรมศัพท์ปรัชญาเน้นความหมายจากภาษาอังกฤษ คำอังกฤษ justice มาจากคำละติน justitia ซึ่งแปลมาจากภาษากรีกว่า Dikaiosyne ซึ่งเป็นคำธรรมดาสำนวนที่ชาวบ้านใช้ในความหมายหลายอย่างในบริบทต่างๆ

ความหมายในภาษากรีก

คำภาษากรีก dikaios ให้ความหมายไว้หลายอย่าง เช่น observant of right, righteous, just, equal, even, strict, exact, lawful, fair, moderate, bound to do, having right to do คำ dikaosyne เป็นอาการนามของคำ dikaios จึงมีความ

หมายทุกอย่างของ dikaios ได้ทุกคำของอาการนาม แอร์เรสทาเทิลเป็นคนที่ใช้เป็นศัพท์บัญญัติใน 2 วิชา ในวิชากฎหมาย dikaosyne คือความยุติธรรมที่ต้องบริการด้วยความเท่าเทียมกันจึงจะเป็นกฎหมายที่ยุติธรรม (nomos dikaios) อย่างไรก็ตามในการบริการจริง ๆ หากไม่ยืดหยุ่นเมื่อจำเป็นต้องยืดหยุ่นก็อาจจะไม่ยุติธรรมจริง จึงต้องยืดหยุ่นตามควร ไม่ขาดไม่เกิน จึงจะยุติธรรม ความยุติธรรมทางกฎหมายจำต้องมีความยืดหยุ่น (epieikeia) จึงจะยุติธรรมอย่างแท้จริง ส่วนในวิชาจริยศาสตร์ dikaosyne เป็นคุณธรรม (arete) ที่สำคัญข้อ 1 ที่ทำให้คนคนหนึ่งเป็นคนดี

คำ arete ในภาษากรีกโบราณ เป็นคำสำนวนที่มีความหมายหลากหลายในบริบทต่างๆ กัน เช่น goodness, excellence, manhood, prowess, valor, manly beauty, dignity, aesthetic, technic, skill, good character, reputation, merit แอร์เรสทาเทิลเลือกเอาคำนี้มาใช้เป็นศัพท์บัญญัติในวิชาจริยศาสตร์เพื่อหมายถึงหลักการ (hexis) หรือความพร้อม (charakteras= character, disposition, readiness, habit) (ดู Aristotle 1106b36-1107a2) ความหมายแรก hexis เป็นความหมายเชิงทฤษฎี (theoretical) อีกความหมายหนึ่งเข้าข่ายเชิงปฏิบัติ (practical) จึงต้องอ่านและเข้าใจด้วยความระมัดระวังถี่ถ้วน

คุณธรรมที่แอร์เรสทาเทิลอธิบายเป็นพิเศษคือความยุติธรรม ถ้าต้องการให้กฎหมายมีความยุติธรรมในขอบข่ายของกฎหมายเท่านั้น ก็ให้ใช้อย่างเสมอหน้าเท่าเทียมกันก็ชอบธรรมแล้ว แต่ถ้าให้กฎหมายมีคุณธรรมเชิงจริยธรรมด้วย ก็ต้องมีความเท่าทัน (epieikeia) ร่วมเป็นสหชาติด้วย จึงจะชอบธรรมทั้งด้านนิติธรรมและจริยธรรม เมื่อกล่าวถึงความยุติธรรมแล้ว แอร์เรสทาเทิลก็กล่าวถึงคุณธรรมอีกหลายข้อที่จำเป็นต้องเป็นสหชาติกับความยุติธรรมเชิงจริยศาสตร์เพื่อให้การกระทำของมนุษย์ชอบธรรมจริง เช่น Phronesis (ความรอบรู้รอบคอบ), Tharros (ความกล้ามุ่งมั่นที่จะทำให้ได้ตามที่รู้), sophrosyne (ความพอเพียงไม่ขาดไม่เกิน), megalopsychia (ความหยิ่งในศักดิ์ศรี), kalokayathia (ความเป็นสุภาพบุรุษ), philia (มิตรภาพ, จิตอาสา) และกล่าวถึง hybris (ความเย่อหยิ่งทะนงตน) เป็นคุณธรรมเทียม

นักบุญโทมัสสอโควินัสสรุปเป็นเจตนาของแอร์เรสทาเทิลว่า ความรอบรู้ ความกล้าทำ ความพอเพียง และความยุติธรรมที่พ่วงด้วยความเท่าทัน เป็นข้อที่ไม่ใช่คุณธรรมธรรมดา แต่เป็นองค์ประกอบรวมกันทำให้ทั้ง 4 มีฐานะเป็นคุณธรรม และเมื่อทั้ง 4 เข้าเป็นองค์ประกอบของอุปนิสัยเคยชินใดอุปนิสัยนั้นจึงมีสิทธิ์ได้ชื่อว่าคุณธรรม อโควินัสเรียกองค์ประกอบ 4 ข้อนี้รวมกันว่า คุณธรรมบานพับ (the 4 cardinal virtues)

โดยสร้างเป็นศัพท์บัญญัติจากคำภาษาละตินว่า cardo, cardinis (เพศหญิง = บานพับ ประตูคอกสัตว์) กลายเป็นหลักการสำคัญของเทววิทยาศีลธรรมคาทอลิก ซึ่งต้องมีคุณธรรมเทววิทยา 3 (the 3 theological virtues) คือความเชื่อ ความหวังใจ และความรักเป็นฐาน

ความยุติธรรมในภาษาละติน

นักกฎหมายโรมันสร้างกฎหมายโรมัน โดยเริ่มด้วยการแปลจากภาษากรีกและพัฒนาต่อจากกฎหมายกรีก พวกเขาแปลคำ dikaiosyne ด้วยคำ justitia โดยเก็บรักษาความหมาย equitas ความชอบธรรมโดยไม่สนใจเอา epieikeia ความเท่าทันพ่วงมาด้วย ความยุติธรรมตามกฎหมายโรมันจึงมีแต่ความเสมอภาคโดยปราศจากความเท่าทันเป็นความชอบธรรมทั้งด้านกฎหมายและจริยธรรม นักเทววิทยาครีสต์แม้จะรู้เรื่องความเท่าทันซึ่งอโควินัสใช้พ่วงกับความยุติธรรมเป็นความชอบธรรม จึงได้เน้นคำสอนว่าพระเจ้าทรงความรักอย่างหาที่สุดมิได้ แต่ก็ทรงความยุติธรรมอย่างหาที่สุดมิได้ด้วย (อโควินัสเรียก epicheia) และดูเหมือนจะมีแนวโน้มที่จะตีความว่าพระเจ้าทรงรักได้เฉพาะผู้ดำรงชีวิตอย่างยุติธรรมตามพระบัญญัติของพระองค์ทุกข้อและข้อกำหนดทุกข้อของพระศาสนจักร มิฉะนั้นก็ไม่มีสิทธิ์ได้มีส่วนในความรักอันหาที่สุดมิได้ของพระองค์ สังกายนา 19 ครั้งแรกของพระ

ศาสนจักรคาทอลิกจึงเต็มไปด้วย anathema sit ซึ่ง Denzinger รวบรวมได้กว่า 6,000 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อแม้ข้อเดียวก็ทำให้วิญญาณหมดสิทธิ์ในความรักของพระเจ้า เพราะพระองค์ทรงความยุติธรรมอย่างหาที่สุดมิได้ ก่อนจะทรงรักมนุษย์คนใดได้ สังคายนาวาติกันที่ 2 (สังคายนาครั้งที่ 20) ไม่มีคำ anathema sit หลุดออกมาแม้แต่ครั้งเดียว นอกจากนั้นคำประกาศทั้งหลายล้วนแต่ชี้ช่องทางให้กลับใจ คินดี ความชอบธรรมที่มีใช้ความยุติธรรมตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความชอบธรรมที่ยังคงรักษา dikaiosyne ประกอบกับ epieikeia, eleison พระเยซูเจ้าทรงเล่านิทานเปรียบเทียบว่าพระบิดาทรงรักลูกล้างผลาญแม้ก่อนที่ลูกล้างผลาญคิดกลับใจ คนเลี้ยงแกะออกหาแกะตัวที่พลัดจากฝูงแม้ก่อนที่แกะหลงฝูงนั้นจะคิดกลับเข้าฝูง

ความยุติธรรมในกฎหมายตะวันตก

ภาษาอังกฤษ justice และคำเหมือนหรือคล้ายกันนี้ในภาษาตะวันตกที่แปลเป็นภาษาไทยได้ว่าความยุติธรรม แน่นนอนว่ามาจากคำละติน justitia อย่างแน่นอน แต่มีปัญหาต้องถกเถียงกันอยู่ว่าจะเอาความหมายแค่ความเท่าเทียม (equity) เท่านั้น หรือจะเอาความเท่าทัน (epieikeia) พ่วงเข้ามาด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติมีจุดดีจุดเสียทั้ง 2 แบบ ลัทธิสังคมนิยมใช้ความเท่าเทียมกันเท่านั้นเป็นนโยบายการใช้กฎหมาย ผลก็คือ

ประชาชนไม่มีความสุขและไม่กล้าเปิดเผยความเก่งเพราะกลัวถูกเก็บด้วยการใส่ร้ายที่เข้าข่ายถูกโทษและแก้ไม่หลุด โลกเสรีใช้ความเท่าทันร่วมกับความเท่าเทียมเป็นความยุติธรรมทางกฎหมาย บางประเทศมีการอบรมผู้ดูแลกฎหมายให้เข้าถึง spirit of law จนเป็นคุณธรรมทั้งในหลักการและอุปนิสัย การตัดสินใจมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ แต่บางประเทศเอาแต่สูตรไม่มีนโยบายอบรมให้เป็นคุณธรรมแห่งการใช้ความเท่าทัน การตัดสินใจไม่น่าไว้วางใจว่าจะไม่มีการลำเอียงเล่นพวกและรับสินบน ประชาธิปไตยไทยมีเหตุให้เคลือบแคลงในเรื่องนี้เรื่อยมาจนทุกวันนี้

ความยุติธรรมตามปรัชญากฎหมาย

นักปรัชญาที่เขียนเรื่องนี้ไว้อย่างน่าเชื่อถือที่สุดในปัจจุบัน คือ จอห์น รอลส์ (John Rawls 1921-2002) ในหนังสือ A Theory of Justice (1971) กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

เพลโทว์ (Plato ก.ค.ศ. 427-347)

ในบทสนทนา The Laws เน้นความเสมอภาค (ในการออกกฎหมายและใช้กฎหมาย ความเสมอภาคหมายถึงความเท่าเทียมกัน (equity) ไม่ว่าในด้านค่าตอบแทน (retributive justice) ไม่ว่าในด้านการจัดสรรผลประโยชน์อันได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ เกียรติยศ และศักดิ์ศรี (distributive justice) หรือในด้านการลงโทษอันได้แก่การถอดยศ การปรับหรือการจำคุก (corrective justice) ทำให้เกิดปัญหาปรัชญากฎหมายขึ้นมามากจะใช้

เกณฑ์ใดมาซึ่งขาดความยุติธรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้ถกเถียงกันเรื่อยมาจนทุกวันนี้ ในทางปฏิบัติจริงจึงต้องตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่งใน 3 สายนี้คือ สายสำนักในหน้าที่หรือพันธนิยม (deontologism), สายประโยชน์นิยม (utilitarianism) และสายพอเพียง (Middle Way, sufficientism)

สายพันธนิยม มีเพลโทว์ คานท์ และบรรดาศาสนนิยมทั้งหลายที่เชื่อว่ากฎหมายเป็นสิ่งประทานจากเบื้องบน จึงมีความศักดิ์สิทธิ์และอำนาจบังคับเสมอกับศาสนบัญญัติ ความยุติธรรมคือกฎนิรันดร์ในพระมนัสของพระเจ้า ตายตัว ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้แม้แต่ชนิดเดียว ซึ่งมหาปุรุषะได้ทรงประทานแก่พระมนุ สุริยเทพฮามาซ (Hamash) ได้ทรงประทานแก่กษัตริย์ฮัมมูราบี พระยาห์เวห์ได้ทรงประทานแก่โมเสส พระอัลเลาะห์ได้ทรงประทานแก่ศาสดามุฮัมมัด

สายประโยชน์นิยม มีเบเนธัม, มิลแล นักปฏิบัตินิยมทั้งหลายที่เชื่อว่า พันธะเป็นสิ่งที่อ้างแต่เชื่อยากและพิสูจน์ไม่ได้เลยใครๆก็อ้างได้แต่หาเกณฑ์กลางให้ทุกฝ่ายพอใจยาก ตัดสินกันด้วยผลประโยชน์ที่เห็นได้และคำนวณได้แหละสะดวกที่สุด หากใช้เกณฑ์ให้เครื่องครัดที่สุกก็ยากที่จะคัดค้านได้ว่าไม่ยุติธรรม นั่นคือสามารถให้ความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดแล้ว จะเอาอะไรกันอีก คำนวณเท่าไรก็ไม่ขึ้น แต่จริงๆ แล้วไม่ชอบธรรมก็เยอะ

สายพอเพียงและหลังนวยุคสายกลาง เป็นความคิดของแอร์เริสทาเทิลส์, รอลส์, และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเดินสายกลางตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สรุปได้จากพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ว่า “เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม” อันประกอบด้วยนิติธรรม คุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม และ อารยธรรม ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนด้วยการอบรมบ่มนิสัย คืออบรมให้ทุกคนมั่นใจว่าตนมีความสุขแท้ตามความเป็นจริงของมนุษย์ คือ ตามสัญชาตญาณปัญญาที่สนใจอยากรู้และอยากเสียสละอุทิศตนให้แก่ความจริงที่มีความหมายสูงสุด

ยุติธรรมตามกฎหมายของแอร์เริสทาเทิลส์

แอร์เริสทาเทิลส์กล่าวถึงความยุติธรรม (dikaiosyne) ในหนังสือ Nichomachean Ethics ว่ามี 2 ความหมาย คือ ถ้าหมายถึงคุณภาพของบุคคลก็เป็นคุณธรรมสำคัญที่สุด ที่ทำให้บุคคลหนึ่งๆ มีความสุขตามสัญชาตญาณปัญญา ถ้าหมายถึงคุณภาพของกฎหมายก็ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กฎหมายดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติครบ 3 ประการคือ 1. ความทั่วไป (generality) กฎหมายจะต้องเป็นข้อความสากลที่ใช้ได้กับพลเมืองทุกคนในปัจจุบันและอนาคต 2. ความเสมอภาค (equity) มีขอบข่ายการประยุกต์ใช้กับทุกคนในสังคมอย่างเสมอหน้ากันโดยไม่มีการยกเว้นรวมถึงผู้ออกกฎหมาย

และรักษากฎหมายเองด้วย 3. การมีช่องโหว่ (fallibility) เนื่องจากการออกกฎหมายแต่ละครั้ง ผู้ออกกฎหมายมีความรอบคอบในวงจำกัด ไม่อาจรู้กรณีที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ แต่กฎหมายเมื่อออกไปแล้วก็จำเป็นต้องให้อำนาจครอบคลุมทุกกรณีที่เป็นไปได้ มิฉะนั้นก็จะไม่เรียกว่ากฎหมาย แต่เป็นแค่ข้อกำหนด (decree) ดังนั้นจึงต้องให้ความเท่าทัน (กร, epieikeia, ลต, epicheia) ช่วยทำการด้วยอย่างมากเท่าที่ผู้ใช้กฎหมายจะสามารถทำได้ ตรงนี้กลายเป็นจุดอ่อนของความยุติธรรมตามกฎหมายที่ต้องยอมรับ เพราะถ้าไม่รับไว้ใช้เลย กฎหมายก็จะกลายเป็นเครื่องมือสร้างความอยุติธรรมในสังคมอย่างโจ่งแจ้งเกินไป แต่ถ้าใช้พรั้าเพรื่อนักก็จะเปิดโอกาสให้มีความลำเอียงในการใช้กฎหมายอย่างโจ่งแจ้งเกินไปอีก

แอร์เรสทาทเถิลให้นิยามความเท่าทันไว้ว่า ได้แก่ชนิดหนึ่งของความยุติธรรมตามกฎหมาย แต่อยู่ในระดับสูงกว่าส่วนอื่นและมักจะให้ผลขัดแย้งกับส่วนอื่นที่เป็นความยุติธรรมตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด กล่าวได้ว่าความเท่าทันดูผิวเผินแล้วก็ไม่ต่างจากส่วนอื่นๆ ของความยุติธรรม แต่เป็นส่วนอุดมการณ์คือความยุติธรรมอุดมการณ์ โดยเก็บเอาเงื่อนไขทุกข้อที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่จะตัดสินมาพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ซึ่งในการพิจารณาตัดสินความยุติธรรมตามกฎหมายโดยทั่วไปจริงๆ ไม่สนใจเอามาพิจารณาจะรู้สึกต้องเอาความเท่าทันมาร่วมพิจารณา

ก็เพราะเกิดความรู้สึกว่ากฎหมายตามปกติตราขึ้นตามกฎหมายระเบียบทั่วไปด้วยทัศนวิสัยให้ใช้ได้กับสถานการณ์สมมุติที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะมองออกจากลักษณะทั่วไปของสังคมของคนในขณะร่างกฎหมาย ลักษณะทั่วไปดังกล่าวมานี้เท่านั้นที่เป็นกรอบของกิจกรรมที่กฎหมายตั้งใจควบคุม กิจกรรมเหล่านี้ที่เป็นเนื้อหาข้อเท็จจริงพร้อมให้ใช้กฎหมายตัดสินอย่างยุติธรรม ข้อเท็จจริงอื่นๆ ถือว่าอยู่นอกกรอบไม่รับพิจารณา แต่เมื่อปฏิบัติไปแล้วในกรอบของสถานการณ์ที่กำหนดไว้ตายตัวดังกล่าวผู้ใช้กฎหมายบางทีรู้สึกว่าจะไม่ยุติธรรมทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า 1. กฎทั่วไปครอบคลุมไม่ถึงสถานการณ์เฉพาะการณ์ทำให้รู้สึกว่ายกเว้นไม่ถูกโทษหรือยกเว้นไม่ถูกที่ค้น 2. ผลการตัดสินบ่งบอกความอยุติธรรมชัดๆ เมื่อเกิดผลลัพธ์ออกมาตรงข้ามกับเป้าหมายของการใช้กฎหมายเช่นนี้ จะเอาผิดกับผู้ออกกฎหมายก็ไม่ได้ เพราะมันเป็นผลมาจากการที่สิ่งแวดล้อมในชีวิตมนุษย์นั้นมิได้ต่าง ๆ กันจนสุดที่จะจาะไนได้ถี่ถ้วนทุกกระเทาะจะเรียกร้องให้ความรอบคอบของปัญญามนุษย์ให้ทำงานจนรอบรู้ถึงขนาดไหนก็ไม่มีวันจะพอให้คำประกันการตัดสินโดยอัตโนมัติให้ปลอดจากความผิดพลาดได้

เมื่อเป็นเช่นนี้จึงต้องยอมให้ความเท่าทันเข้ามารับผิดชอบให้สามารถยกเว้นความตายตัวตามตัวอักษรของกฎหมายได้โดยอ้างว่ามีเป้าหมายหรือความตั้งใจที่ไม่ควรมอง

ข้ามจึงจะได้ความยุติธรรมตามเป้าหมายของการออกกฎหมาย ความเท่าทันจึงเป็นมาตรการที่ลื่นไหลอยู่ระหว่างระหว่างตัวบทกฎหมายกับความยุติธรรมโดยสอดคล้องกับความยืดหยุ่น (flexibility) หรือความรู้สึกตามบริบท (context-sensitivity) เพื่อพร้อมช่วยให้การตัดสินใจมีความยุติธรรม สรุปได้ว่า บทบาทของความเท่าเทียมก็คือเติมเต็ม (rectification) กฎหมายเมื่อมีจุดอ่อนจากความจำเป็นต้องมีความหมายกว้างตามตัวบท (ดู Nicomachean Ethics 1137b265-27 และ The Art of Rhetoric 1374a27-8)

ต่อมามีผู้ไม่เห็นด้วยกับแอริสโตเติลมากมายในแง่ที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม ซึ่งกำหนดยากว่าเป็นอะไร มาจากไหน และใช้ได้แค่ไหน จึงมีผู้เสนอทางออกให้มากมายเพื่อให้กฎหมายมีความยุติธรรมที่น่าเชื่อถือเพื่อให้สังคมเดินหน้าต่อไปได้

ความยุติธรรมตามกฎหมายแบบชดใช้ (retributive or corrective or vindicative justice)

เมื่อผู้ใดทำกิจกรรมใดที่ประทับความเสียหายแก่สังคมเป็นตราบาป (negative desert) ฝากไว้ในสังคม กฎหมายมีหน้าที่บังคับให้เขาผู้นั้นต้องชดใช้จนกว่าจะหมดตราบาป มิฉะนั้นสังคมจะเสื่อมคุณภาพลง และเมื่อสะสมถึงจุดหนึ่งเมื่อใด ฟางเส้นเดียวก็อาจจะทำให้สังคมนั้นล่มสลาย

ความยุติธรรมแบบผลลัพธ์ (consequential justice)

เห็นด้วยกับแบบชดใช้แต่คิดว่ายังไม่ยุติธรรมพอ เพราะหากตราบาปต้องชดใช้ ตราบาปก็ต้องได้รับการตอบสนอง (contribution) ด้วยในทำนองเดียวกัน ตราบาป (positive desert) ในทิศทางปฏิฐาน คือ เมื่อผู้ใดได้กระทำการกิจกรรมใดที่เป็นคุณแก่สังคม ก็เป็นตราบาปที่สังคมต้องตอบแทนอย่างเหมาะสม มิฉะนั้นจะไม่ยุติธรรม ผู้คิดเช่นนี้มี A. von Hirsch แต่ก็ถูกวิจารณ์ได้ว่าเป็นอุดมการณ์เกินไปจนไม่อาจทำได้

อันที่จริงทุกศาสนาก็รับรองเป็นหลักความยุติธรรมที่จะเป็นจริงในโลกหน้า เพื่อค้ำประกันหลักการ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ซึ่งเป็นจริงในโลกหน้า” ทั้งนี้เพราะยืนยันว่าความเป็นจริงสูงสุดของศาสนามีสมรรถภาพอย่างคอมพิวเตอร์ที่บันทึกได้อย่างสมบูรณ์แบบ 100 %

ความยุติธรรมแบบพร้อมใจ (conventional justice)

ความคิดเช่นนี้พบได้แรกสุดในบทสนทนา Republic ของเพลโทว์ โดย Polemarchus เสนอความคิดว่าความยุติธรรมเป็นเรื่องสัมพัทธ์เฉพาะสังคม นิยามรวมๆ ไม่ได้ เพราะอะไรจะยุติธรรมสำหรับนครรัฐเอเธนส์ในสมัยนั้นก็คือมิตส่วนใหญ่นักชาวเอเธนส์ประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามความยุติธรรมจึงปรับเปลี่ยนได้เรื่อยไปตามมติของ

สภาเอเธนส์ แน่หน่อนว่าเป็นความคิดของลัทธิโซฟิสต์ซึ่งเพลโทว์ต้องการจะหักล้างเพื่อเสนอคติของตนว่าความยุติธรรมต้องเป็นไปตามมโนคติในวัตรในโลกรแห่งมโนคติ ผู้คิดแบบพร้อมใจเช่นนี้ต่อมาคือ Michael Walzer (1983): *Spheres of Justice, A Defence of Pluralism and Equality*, London: Blackwell ที่กล่าวว่า “ไม่ควรที่ประชาคมใดเมื่อคิดว่าอะไรดีมีประโยชน์ในชุมชนของตนรวมทั้งพิจารณาญาณอันเป็นที่พร้อมใจกันยอมรับในชุมชนของตน ไม่เพียงยึดยึดให้ประชาคมอื่นคิดเหมือนตน แต่พึงปล่อยให้แต่ละประชาคมมีมติตามกลไกของแต่ละสังคม” ซึ่ง Brian Barry วิจัยว่า “ตามข้อเท็จจริงแล้วน่าสงสัยว่าจะมีสังคมใดสักสังคมหนึ่งใหม่ที่ตกลงกันได้เป็นเอกฉันท์ว่าอะไรดีสำหรับสังคมของตน จริงๆ แล้วก็มีแต่เสียงข้างมากซึ่งอาจจะห่างจากกึ่งหนึ่งอยู่มากก็ได้” (ดู Routledge Encyclopedia of Philosophy, vol.3, p.142)

ความยุติธรรมแบบสำนึกในหน้าที่ (deontological or teleological justice)

ความยุติธรรมแบบนี้เชื่อว่าปัญหาทุกปัญญาย่อมมีจิตสำนึกที่เรียกว่ามโนธรรมอันเป็นผลสรุปจากปัญญาวัดต้องทำอะไรและต้องไม่ทำอะไร ชาวพุทธเรียกว่าหิริโอตตปะ ความแตกต่างอยู่ที่คำชี้แจงว่าความสำนึกดีชั่วที่เชื่อว่ามีนี้ มีต้นกำเนิดมาจากไหน

ซีเสอโรว์ตัวแทนของลัทธิสโทวิคกล่าวไว้ว่า “กฎหมายที่ถูกต้องก็คือกฎหมายที่ออกมาจากปัญญา ใช้ได้อย่างสากลเปลี่ยนแปลงไม่ได้ตลอดกาล เพราะพระเจ้าทรงเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย เป็นผู้ประกาศให้ใช้เป็นกฎหมาย และเป็นผู้บังคับใช้” (ดู Routledge Encyclopedia of Philosophy, vol.3, p.143) โทมัส อควินัสเอามาวิเคราะห์ออกเป็นกฎนิรันดร์ (eternal law) ในพระมนัสของพระเจ้า กฎธรรมชาติ (natural law) ซึ่งแฝงอยู่เบื้องหลังสิ่งสร้างทั้งหลายในฐานะเป็นเป้าหมาย (teleology) ของการสร้างซึ่งแต่ละสิ่งให้ความร่วมมือด้วยการเดินตามกฎเกณฑ์ของตนที่เรียกว่ากฎของธรรมชาติ (law of nature) เมื่อมีการประกาศใช้เป็นเกณฑ์ปฏิบัติของมนุษย์ก็เรียกว่ากฎปฏิฐาน (positive law) และหากมนุษย์ประกาศเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม (fairness) ก็ได้ชื่อว่ากฎหมายบ้านเมือง (civil law) แต่ถ้าประกาศใช้สำหรับสมาชิกของพระศาสนจักรเท่านั้นก็มีชื่อเรียกโดยเฉพาะว่ากฎหมายพระศาสนจักร (ecclesiastical law) กฎหมายทุกประเภทต้องสอดคล้องกับกฎนิรันดร์จึงมีความยุติธรรม

อิมมานูเอล คานท์ ชาวโปรเตสแตนต์เยอรมัน คิดว่าพระเจ้าได้ประทานความสำนึกไว้ในปัญญาของมนุษย์ทุกคนเรียกว่าเหตุผลปฏิบัติ (Practical Reason) ให้เป็นเสียงเตือนอย่างถูกต้องอยู่เสมอว่าอะไร

ต้องทำและอะไรต้องหลีกเลี่ยง เป็นความรู้สึกระดับคำสั่งเด็ดขาด (categorical imperative) หากทำตามนั้นจะยุติธรรมเสมอ

จุดอ่อนของทฤษฎีธรรมแบบนี้คือ หากไม่เชื่อว่ามีพระเจ้า ระบบความคิดอันสวยงามยิ่งนี้ก็กลายเป็นเพียงจินตนาการสวยหรู หรือผู้เชื่อในพระเจ้าแต่อาจจะคิดว่าพระเจ้าไม่น่าจะยุ่งเกี่ยวกับมนุษย์มากอย่างนี้ อย่างลัทธิเทวีสนิยม (Deism) สอนอยู่

ความยุติธรรมแบบประโยชน์นิยม

ประโยชน์นิยม (utilitarianism) มาจากคำ utility ซึ่งหมายถึงประโยชน์ใช้สอย มาจากคำสอนของเบเนดิกต์ เบเนดิกต์ ที่สอนว่ามนุษย์ทุกคนมีความโลภ หากยูให้กอบโกยหาผลประโยชน์ใช้สอยใส่ตนให้มากที่สุดในทุกโอกาส ประเทศชาติจะร่ำรวย เพียงแต่ผู้ปกครองประเทศจะรู้จักออกกฎหมายกระตุ้นให้กอบโกยแต่ละคนก็ป้องกันอย่างได้ผลมิให้ก้าวก่ายผลประโยชน์ของกันและกัน กฎหมายที่ทำได้ดีที่สุดอย่างนี้เรียกได้ว่ายุติธรรมที่สุด โทมัสฮอบส์เขียนหนังสือ Leviathan ออกความเห็นวาระบอบการปกครองแบบเผด็จการแหละจะสามารถสร้างกฎหมายยุติธรรมที่สุดดังกล่าวข้างต้นนี้ได้เพราะให้ผลประโยชน์แก่ทุกคนให้สมหวังได้มากที่สุด มีผู้คิดว่าระบอบประชาธิปไตยก็ยังใช้นโยบายนี้ได้ (ดู D. Gauthier, 1986:

Morals by Agreement และ B. Barry, 1995: Treatise on Social Justice)

จุดอ่อนของความคิดแบบนี้ก็คือ หากกระตุ้นให้ทุกคนโลภเป็นพลังผลักดันและตัดสินความพึงพอใจแล้ว ได้เท่าไรก็ไม่รู้จักพอ ใครมีพลังต่อรองสูงก็จะหาช่องทางเอาเปรียบอยู่ตลอดเวลาโดยไม่ให้จับได้ว่าผิดกฎหมาย โดยธรรมชาติของกฎหมายนั้นจะออกให้รอบคอบเพียงไรก็ยังมีช่องโหว่ให้คนฉลาดมองเห็นและใช้ช่องโหว่นั้นได้อยู่เสมอ ดังที่ Matt Matravers กล่าวไว้ว่า “ครอบครัวที่สามภรรยาเอาแต่นั่งคำนวณเปรียบเทียบความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างกันอยู่ทั้งวัน ย่อมมีความสุขลุ่มๆ ที่มุ่งพิชิตความรักต่อกันจนอะไรก็ยอมรับกันได้ไม่ได้เป็นแน่” (Routledge Encyclopedia of Philosophy, vol. 3, p.146)

ความยุติธรรมตามหลักดีพร้อม (justice as fairness)

ความดีพร้อม (integrity คือสภาพของจิตใจที่มีอุปนิสัย (character) ทำดีทุกอย่างอย่างมีความสุข เป็นความดีพร้อมภายในของแต่ละบุคคล อุปนิสัยทำดีแต่ละอย่างๆ ตามหลักการประจำใจ เรียกว่าคุณธรรม (virtue) การปฏิบัติคุณธรรมสำเร็จแต่ละครั้งเรียกว่าจริยธรรม (practical virtue or virtue in practice) ชุดหนึ่งของคุณธรรมที่ทำให้บุคคลหนึ่งหรือสังคมหนึ่งได้

เชื่อว่าดีเรียกว่าคุณธรรมจริยธรรม (ethic, morality) หากเป็นคำสอนของศาสนาก็เรียก โดยเฉพาะว่าศีลธรรม (religious ethic, religious morality)

ความยุติธรรมตามหลักความดีพร้อมเกิดขึ้นจากความต้องการของนักประชาธิปไตยในปัจจุบันที่ต้องการนิยามความยุติธรรมให้ทันสมัยเหมาะกับการออกกฎหมายในระบบประชาธิปไตย ดังถ้อยแถลงของแมทท์ แมทเทรอเวอร์สว่า “บรรดาทฤษฎีต่างๆ ว่าด้วยความยุติธรรมตามหลักความดีพร้อมนั้นก่อหวอดมาจากความต้องการให้ความยุติธรรมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกรอบ (framework) ให้กลุ่มมวลชนทั้งหลายที่มีความเข้าใจเรื่องความดีที่แข่งขันกัน (competing ideas of the good) สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมโดยไม่ขัดแย้งกัน (without conflict) ก็ความยุติธรรมตามหลักความดีพร้อมนี้แหละที่เชื่อว่าน่าจะเป็นที่ยอมรับได้จากทุกฝ่าย เพราะมันมีเป้าหมายเปิดโอกาสพร้อมให้แต่ละบุคคลได้มุ่งมั่นทำดีตามอุดมการณ์ชีวิตของตน” (Routledge Encyclopedia of Philosophy, vol.3, p.144)

อาจจะมีผู้ข้องใจว่า อุดมการณ์ความดีที่มีมาจากร้อยพ่อพันแม่ จะไม่ขัดแย้งกันได้ อยู่หรือ คิมลิกคา (W. Kymlicka) ปลอดภัยด้วยข้อคิดว่า เนื่องจากมนุษย์คือสัตว์มีปัญหา อุดมการณ์แห่งความดีแสดงให้เห็น

ความหลากหลายก็จริง ในเมื่ออุดมการณ์ล้วนแต่เป็นผลจากการใช้ปัญญา จึงเชื่อได้ว่าเบื้องหลังของความหลากหลายนั้นย่อมต้องมีอุดมการณ์ร่วมอยู่ ให้ช่วยกันหาเกิด มีแน่ๆสักวันหนึ่งจะพบ” แต่คิมลิกคาเองก็ยังไม่กล้าบอกว่ามันคืออะไร (ดู W. Kymlicka: 1990, Contemporary Political Philosophy) ยังคงเป็นประเด็นขงวญใจของนักคิดทั่วโลกว่าความยุติธรรมคืออะไรในสังคมประชาธิปไตยในปัจจุบัน ที่น่าสนใจคือความคิดของจอห์น รอลส์ (John Rawls 1921-2002) เขียน A Theory of Justice, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1975) เพื่อแก้จุดอ่อนของแอร์เรสทาพเถิลและปรับให้เข้ากับระบอบประชาธิปไตยแบบหลังนวยุคสายกลาง

รอลส์เริ่มหนังสือของตนว่า “มีเป้าหมายที่จะจัดให้มีฐานทางจริยธรรมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมประชาธิปไตย” (John Rawls: 1971, A Theory of Justice, preface) เพื่อเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น รอลส์พบว่าจุดร่วมที่ต้องเน้นคือความหวังอันพึงได้จากประชาธิปไตยอันเป็นจุดที่พึงยกขึ้นชูเพื่อเรียกร้องความร่วมมือ ส่วนจุดต่างที่พึงสังวรและทำให้เห็นจริงให้ได้ก็คือความเป็นบุคคลที่ต้องการเสรีภาพ ความเสมอภาค ความมีเหตุผลของตนเอง และความมีปัญญาเข้าใจความยุติธรรมตามระบอบประชาธิปไตย (sense of democratic justice) บนฐานของ

การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมในผลประโยชน์ (distribution) และการแบ่งเบาภาระร่วม (retribution) พวกเขาต้องมีส่วนร่วมลงมติดีในรัฐธรรมนูญ ในกฎหมายควบคุมการมีกรรมสิทธิ์ ในการจัดการการตลาดและชีวิตครอบครัว เมื่อทำได้เช่นนี้พวกเขาต้องมีความรู้พอเพียงที่จะประเมินขีดขั้นความรู้ความสามารถของตนเมื่อเทียบกับผู้อื่น รู้สถานภาพของตนเมื่อเทียบกับผู้อื่นและเข้าใจเกณฑ์ความดีของตนเมื่อเทียบกับผู้อื่น ทั้งนี้มีเพียงแต่รู้ว่าตนรู้อะไรบ้างเท่านั้น แต่พึงประเมินได้ว่าความรู้ของตนจนกลั่นออกมาเป็นอุดมการณ์ ความดีของตนนั้นอยู่ในกรอบเช่นไร และคนอื่นอยู่ในกรอบเช่นไร (ให้รู้กระบวนการตรรกะของกันและกันนั่นเอง) เพื่อสามารถประเมินได้ว่าทำไมจึงคิดเหมือนหรือต่างกัน จะได้ประเมินได้อย่างมีเหตุผลว่าเรื่องใดควรยอมความกันได้และเรื่องใดควรต้องเรียกร้องสิทธิได้... ทั้งหมดนี้ต้องการระบบการศึกษาที่เหมาะสม เพราะเป็นฐานสำคัญให้เข้าใจเสรีภาพอันพึงมีในระบอบประชาธิปไตย มิฉะนั้นประชาชนจะอยู่ในสภาพลวงตา (illusion) ไม่ชัดเจนในพื้นฐานความสัมพันธ์สังคมประชาธิปไตยและกลายเป็นเหยื่อถูกชักจูงโดยพลังที่พวกเขาไม่เข้าใจ หลักการของเสรีภาพและเสมอภาคของระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐไม่พึงมีอะไรซ่อนเร้นปิดบังเลยไม่ว่าอะไรที่เกี่ยวกับความมั่นคงของสังคม”

สรุปความได้ว่ารอลส์เสนอความคิดในบรรยากาศของการเมืองสหรัฐอเมริกาซึ่งรอลส์เองรู้สึกว่ายังไม่ยุติธรรมพอ แม้จะเป็นความคิดที่น่าสนใจ แต่ก็มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์มากมายว่าทำจริงไม่ได้

คาทอลิกไทยจะ何去何ต

นักบุญโทมัส อควินัสจัดให้ความยุติธรรมมี 2 ความหมาย คือ ความยุติธรรมที่เป็นคุณภาพของจิตใจกับความยุติธรรมที่เป็นคุณภาพหนึ่งของกฎหมาย

จิตใจจะมีคุณภาพต้องมีชุดหนึ่งของคุณธรรมที่เหมาะสมกับสถานภาพของชีวิต อควินัสวิเคราะห์ให้เห็นว่าคุณธรรมอันได้แก่อุปนิสัยที่ดีจนเคยชินนั้น ทุกคุณธรรมต้องมีคุณสมบัติครบ 4 ข้อ คือ prudence, fortitude, temperance, justice ซึ่งต่างก็ไม่ใช่คุณธรรมหากไม่มีอีก 3 อย่างมาประกอบด้วย 4 ข้อนี้รวมกันเรียกว่า 4 คุณธรรมบานพับ (4 cardinal virtues) ซึ่งเป็นศัพท์ภาษาละตินของอควินัสเอง ไม่มีในภาษากรีก อาร์เรสทาตเถลกล่าวถึง คุณธรรม 4 ข้อนี้ในฐานะคุณธรรมสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความสุข และเมื่อรวมตัวกันเป็นสังคมก็จะทำให้สังคมมีความสุข เพราะกฎหมายจะยุติธรรมทุกขั้นตอนโดยได้รับความร่วมมือจากพลเมืองที่มีความสุขและอยากให้สังคมสงบสุข

แอร์เรสทาเทิลใช้ความยุติธรรม (dikaioyne) คำเดียวโดดๆ เป็นคุณสมบัติของกฎหมายที่ดี แต่สำหรับคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นใช้คำ dikakosyne และ philia ซึ่งกูธรี (Guthrie) ในหนังสือ Aristotle An Encounter ตั้งใจแปลด้วยคำ friendship มิตรภาพที่หวังดีและเสียสละต่อกันอย่างมีความสุข ซึ่งพระธรรมใหม่นิยมใช้คำ dikaiosune และ agape แทน dikaiosune และ philia ซึ่งนักบุญเยโรมแปลเป็นละตินว่า justitia และ caritas (หมายเหตุ คำ agape ไม่มีใช้ในภาษากรีกคลาสสิก เป็นคำของพระศาสนจักรดั้งเดิมโดยเฉพาะ แอร์เรสทาเทิลจึงต้องใช้คำ philia เพื่อหมายถึงความรักแท้เสียสละอย่าง amicitia = friendship)

คำ justitia, justice ความยุติธรรมรับความหมายด้านกฎหมายของคำ dikaioyne เข้ามาเป็นทางการอย่างเต็มตัวโดยสืบทอดหมาย dikaiosune เดิมของแอร์เรสทาเทิล และของภาษากรีกดั้งเดิม “justus ex fide vivit” จึงมีความหมายว่า ผู้ยุติธรรมด้วยความเชื่อจึงจะเอาวิญญาณรอด ความเชื่อนั้นได้แก่ข้อความที่พระศาสนจักรประกาศเป็นข้อความเชื่อทุกข้อซึ่งพระสังคายนาระบุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ยกเว้นครั้งเดียวคือสังคายนาวาติกันที่ 2 ที่ไม่มีคำ anathema sit แม้แต่ครั้งเดียว มาร์ติน ลูเธอร์ ตีความขยายผลเป็นว่า ผู้ยุติธรรมด้วยความเชื่อในชินเท่านั้น

ก็เอาวิญญาณรอดได้แล้ว ไม่ต้องสนใจความเชื่อใดๆที่พระศาสนจักรคาทอลิกประกาศเพิ่มเติมต่อจากนั้น คำ “เท่านั้น” เพียงคำเดียวทำให้พี่น้องต้องเป็นปรปักษ์ต่อกันอย่างน่าเศร้าใจ

เมื่อเห็นประเด็นชัดเจนเช่นนี้จึงมีการเสนอให้ปรับความหมายของคำ dikaioyne เป็น justificatio, justification และแปลคำ dikaionimos เป็น justificatus, justified, ผู้มีความชอบธรรม ส่วน philia ให้แปลเป็น caritas, charity, mercy, merciful love ตามความหมายในภาษากรีกของแอร์เรสทาเทิล

ณ บัดนี้บรรยากาศดีๆ เกิดขึ้นแล้ว เมื่อชาวคริสต์ทุกนิกายเน้นตรงกันว่าพระเจ้าทรงพระเมตตาอย่างหาที่สุดมิได้ และพระเมตตาอันยิ่งใหญ่นี้เองพระองค์ยอมทรงมีวิธีของพระองค์ที่จะช่วยวิญญาณที่หลงผิดได้อย่างชอบธรรมโดยไม่ละเลยความยุติธรรม และด้วยวิธีนี้พระองค์ก็จะทรงมีวิธีเอาคนที่ช่วยผู้ด้อยโอกาสโดยไม่เคยคิดว่าทำเพื่อพระองค์เลยในขณะมีชีวิตในโลกนี้ พระองค์มีวิธีลึกลับของพระองค์ที่จะให้คนเหล่านี้บรรลุความรอดได้อย่างชอบธรรม มิฉะนั้นพระองค์คงไม่รับรองไว้อย่างโจ่งแจ้งในพระคัมภีร์ “จงเข้ามาเถิด” ทั้งๆ ที่ถูกประท้วงว่า “พวกเราไม่รู้จักพระองค์”

สำหรับประเทศไทยจะเอาอย่างไร

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ขึ้นครองราชย์ และยังคงเสด็จไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระหว่างทางที่พระองค์เสด็จสู่สนามบินทรงตอบประชาชนว่า “หากประชาชนไม่ทิ้งเรา เราจะทิ้งประชาชนได้อย่างไร” และเมื่อวันขึ้นครองราชย์ก็ได้ขยายผลพระราชปณิธานเป็นว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งจะเป็นอะไรไปไม่ได้นอกจากจะหมายถึง

ความยุติธรรมที่ทำให้พลนิกรของพระองค์ทุกคนมีความสุข และท้ายสุดเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 ได้ประทานพระราชวินิจฉัยลงมาให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเผยแพร่แก่มวลชนทุกภาคส่วน เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่รู้เรื่องปรัชญาจะต้องทำความเข้าใจปรัชญาของพระองค์ที่อ้างความยุติธรรมอันบันดาลความสุขแท้ตามความเป็นจริงและเผยแพร่สู่มวลชนประเทศไทยเป็นประเทศของผู้มีความสุขตามปรัชญาความสุขของพระองค์

- Borchert, Donald. (2006). Encyclopedia of Philosophy. New York: Macmillan.
- Craig, Edward. (1998). Routledge Encyclopedia of Philosophy. London: Routledge.
- Eliade, Mircea, ed. (1987). The Encyclopedia of Religion. New York: Macmillan.
- Guthrie, W.K.C. (1989). A History of Greek Philosophy. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hastings, James, ed. (1959). Encyclopedia of Religion and Ethics. New York: Scribner.
- Rawls, John (1971). A Theory of Justice. Cambridge, M.A.: Harvard University Press.
- Walzer, Michael (1983). Spheres of Justice. London: Blackwell.

กางเขนของพระคริสต์เจ้าคือความเมตตาและ ความยุติธรรมของพระเจ้า

(นามจดสังฆกรรม)

บาทหลวง ผศ.วสันต์ พิรุฬห์วงศ์ C.S.S.

ความยุติธรรมและความเมตตาเป็นสองเรื่องที่คุณเหมือนไปด้วยกันไม่ได้ เพราะในที่สุดแล้ว ความยุติธรรมย่อมเรียกร้องการลงโทษที่เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป ส่วนความเมตตาเป็นเรื่องของการเห็นอกเห็นใจและการให้อภัยผู้กระทำความผิดแต่อย่างไรก็ตาม เราสามารถพบคุณลักษณะทั้งสองประการนี้ได้ใน “พระเจ้า” และในพระองค์นั้นคุณลักษณะสองประการนี้

ยังดำรงอยู่ร่วมกันและดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ และเป็นคุณลักษณะที่ไม่อาจขาดไปจากพระเจ้าได้

ในระหว่างการให้โอวาทแก่ผู้ที่เข้าเฝ้าทั่วไปเมื่อวันพุธที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2018 พระสันตะปาปาฟรังซิสทรงตรัสถึงเรื่องความเมตตาและความยุติธรรมของพระเจ้าว่า ไม่ใช่ความจริงสองประการที่ขัดแย้งหรือไปด้วยกันไม่ได้ แต่เป็นสองมิติของความ

บาทหลวงสังกัดคณะรอยแผลศักดิ์สิทธิ์ C.S.S., อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทววิทยา คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

เป็นจริงเดียวกันที่ค่อย ๆ เผยออกจนกระทั่ง บรรลุความสมบูรณ์ในความรัก ในพระคัมภีร์เอง แม้แสดงให้เห็นว่าพระเจ้าทรงเปี่ยมด้วยความเมตตาอย่างหาที่สุดมิได้ก็จริง แต่ในเวลาเดียวกัน พระคัมภีร์ก็แสดงให้เห็นถึงความยุติธรรมอย่างที่สุดของพระเจ้าด้วย

1. พระเจ้าทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา (อฟ 2:4)

นักบุญเปาโลได้กล่าวยืนยันแก่ชาวเอเฟซัสว่า “พระเจ้าทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา” (อฟ 2:4) คำว่า “เมตตา” (misericordia) ในที่นี้หมายถึงการเปิดใจต่อความทุกข์เวทนาหรือความเคราะห์ร้ายของคนอื่น ความเมตตาจึงเป็นโฉมหน้าของความรักของพระเจ้าที่ทรงเปิดใจหรือหันเข้าหาคนบาป และประทานการอภัยและความรอดแก่เขา ความเมตตาจึงเป็นท่าทีของการต้อนรับและอภัยโทษให้มนุษย์คนบาป แต่ความเมตตาของพระเจ้านี้ไม่ได้หมายความว่า เป็นการลดทอนความจริงเรื่องพระพิโรธของพระเจ้า เพราะพระพิโรธของพระเจ้าเป็นการตอบสนองบาปของมนุษย์ พระพิโรธของพระเจ้าเป็นการแสดงออกถึงความไม่ทรงพอพระทัยในบาปของมนุษย์ เพราะบาปทำลายความสัมพันธ์หนึ่งเดียวระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า พระพิโรธจึงเป็นการแสดงออกของความยุติธรรม ความชอบธรรม และความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้า

ในพระคัมภีร์มีกล่าวถึงความเมตตาของพระเจ้าไว้มากทีเดียว พบว่ามีกว่า 290 ครั้งในพันธสัญญาเดิมและประมาณ 70 ครั้งในพันธสัญญาใหม่ ที่พูดถึงโดยตรงเลยว่า พระเจ้าทรงเปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา และพระเจ้ายิ่งทรงสำแดงความเมตตากรุณาของพระองค์นี้แก่มนุษย์เป็นผู้เป็นประชากรของพระองค์ เราพบการยืนยันเรื่องนี้ในหนังสือประกาศกโยนาห์ที่กล่าวถึงความเมตตาของพระเจ้าต่อชาวนินะเวห์ที่กลับใจว่า “พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าผู้เมตตากรุณา ไม่โกรธง่าย เปี่ยมด้วยความรักมั่นคงและกลับพระทัยไม่ลงโทษ” (ยนา 4:2) กษัตริย์ดาวิดก็พูดถึงพระเจ้าในลักษณะเดียวกันว่า “ทรงโปรดปรานและทรงเมตตากรุณา กริ้วช้าและทรงความรักมั่นคงอย่างเต็มเปี่ยม พระยาเวห์ทรงพระทัยดีแก่ทุกคน ความอ่อนโยนของพระองค์ครอบคลุมสิ่งสร้างทั้งมวล” (สดด 145:8-9) แต่การแสดงความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของพระเจ้าคือการยอมให้พระบุตรเพียงพระองค์เดียวของพระองค์ ล้มพระชนม์บนไม้กางเขน เพื่อชดเชยบาปของมนุษย์และนำความยุติธรรมกลับคืนสู่พระเจ้า นักบุญเปโตรยืนยันถึงความจริงเรื่องนี้เมื่อกล่าวว่า “พระองค์ทรงแบกบาปของเราไว้ในพระวรกายบนไม้กางเขน เพื่อเราจะได้ตายจากบาปและมีชีวิตอยู่เพื่อความชอบธรรม รอยแผลของพระองค์รักษาท่านให้หาย” (1 ปต 2:24)

แต่ด้วยพระพรทานของพระองค์ พระเจ้าจึงไม่เพียงแต่เป็นพระเจ้าที่ทรงเมตตาเท่านั้น พระองค์ยังทรงเป็นพระเจ้าที่ยุติธรรมอย่างที่สุดด้วย

2. พระเจ้าทรงความเที่ยงธรรมและยุติธรรม (ฉธบ 32:4)

เรื่องความยุติธรรมของพระเจ้าเป็นคำสอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรอดของมนุษย์ ในพระคัมภีร์มีพูดถึงความยุติธรรมของพระเจ้าและพระพิโรธของพระองค์ที่มีต่อบาปอยู่หลายครั้ง คำสอนเรื่องนี้แม้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับ “การชดเชยบาป” แทนมนุษย์ของพระเยซูคริสต์เจ้า แต่ก็ยังเป็นคำสอนที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความยุติธรรมของพระเจ้า กล่าวคือ เพราะพระเจ้าทรงยุติธรรมอย่างที่สุด พระองค์จึงไม่อาจมองดูบาปหรือปล่อยให้มีบาปในความเป็นอยู่ของพระองค์ได้ เมื่อบาปเข้ามาในโลก มนุษย์เริ่มฝ่าฝืนกฎบัญญัติและการปกครองของพระเจ้า มนุษย์เลือกทำตามความต้องการของตัวเองและวางใจในความสามารถของตัวเอง เพื่อหวังจะมีชีวิตยืนยาวและเป็นใหญ่ทัดเทียมพระเจ้า ความไม่ซื่อสัตย์ของมนุษย์จึงสมควรได้รับการลงโทษ เพราะบาปของมนุษย์ขัดต่อพระเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์และไร้ขอบเขต เมื่อพระเจ้าทรงเป็นพระเจ้าแห่งความยุติธรรม พระองค์จึงต้องสำแดงความยุติธรรมของพระองค์ เพื่อบาปของมนุษย์จะได้รับการลงโทษอย่างเหมาะสม

พระคัมภีร์พันธสัญญาเดิมพูดถึงความยุติธรรมของพระเจ้าว่า เป็นพระเจ้าเองที่ตรัสยืนยันผ่านทางประกาศอัสยาห์ว่า “นอกจากเรา ไม่มีพระเจ้าอื่นใดเลย นอกจากเรา ไม่มีพระเจ้าเที่ยงธรรมผู้ช่วยให้รอดพ้น” (อสย 45:21) โมเสสก็กล่าวยืนยันถึงความยุติธรรมของพระเจ้านี้ว่า “พระองค์ทรงเป็นศิลา พระราชกิจของพระองค์ก็ดีพร้อม หนทางทั้งหลายของพระองค์ล้วนเที่ยงธรรม พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าผู้ซื่อสัตย์ ไม่ทรงหลอกลวง พระองค์ทรงความเที่ยงธรรมและยุติธรรม” (ฉธบ 32:4) ส่วนในพันธสัญญาใหม่ นักบุญเปาโลให้รายละเอียดแก่ชาวโคโลสีว่าทำไมการพิพากษาของพระเจ้าถึงใกล้มาถึงแล้ว “ท่านทั้งหลายจงทราบโลกียวิสัยในตัวท่าน คือ การผิดประเวณี ความลามก กิเลสตัณหา ความปรารถนาในทางชั่วร้าย และความโลภ ซึ่งเป็นเหมือนการกราบไหว้รูปเคารพอย่างหนึ่ง โลกียวิสัยเหล่านี้้นำการตัดสินลงโทษของพระเจ้าลงมายังผู้ตื้อรั้น” (คส 3:5-6) การไม่ซื่อสัตย์ต่อพระเจ้าของมนุษย์จึงต้องได้รับการลงโทษ เพราะบาปของมนุษย์ขัดต่อพระเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อพระเจ้าทรงเป็นพระเจ้าที่ทรงยุติธรรม พระเจ้าจึงต้องสำแดงความยุติธรรมของพระองค์ เพื่อบาปจะได้รับการลงโทษอย่างเหมาะสม

3. ทางเขนของพระคริสตเจ้าคือความเมตตาและความยุติธรรมของพระเจ้า

ศาสนาที่นับถือพระเจ้ามีความเชื่อว่า พระเจ้าทรงสำแดงความเมตตาของพระองค์ต่อมนุษย์เสมอ แต่การสำแดงความเมตตาของพระเจ้าของศาสนาและลัทธิความเชื่ออื่นๆ ที่ไม่ใช่คริสต์ศาสนาจะเป็นการสำแดงความเมตตาด้วยการยกเลิกการลงโทษความผิด เพื่อจะได้สามารถแสดงความเมตตาต่อผู้นั้นได้ แต่ที่ดูเหมือนเป็น “การทำลาย” ความยุติธรรมเสียมากกว่า ความเมตตาจึงเป็นเรื่องที่ไปด้วยกันไม่ได้กับความยุติธรรม หากผู้พิพากษาที่เป็นมนุษย์คนใดยกเลิกการลงโทษผู้กระทำความผิด ผู้คนในสังคมคงกังขาและตำหนิติเตียนกันอย่างมากที่สุดทีเดียว เพราะถือเป็นความรับผิดชอบอย่างมากที่ผู้พิพากษาจะต้องดูแลให้กฎหมายได้รับการถือปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นธรรมสำหรับทุกคน ใครที่ทำความผิดก็ต้องได้รับโทษอย่างเหมาะสมและอย่างยุติธรรม ผู้พิพากษาที่ไม่เอาใจใส่ในข้อกฎหมายและไม่บังคับให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดก็เสี่ยงต่อการถูกมองว่าเป็นผู้ที่ทรยศต่อหน้าที่ของตัวเองได้

แต่คริสต์ศาสนาเชื่อและสอนว่า “พระเมตตาของพระเจ้าสำแดงออกผ่านทางพระยุติธรรมของพระองค์” พระเจ้าของชาวคริสต์ไม่ได้ทรงยกเลิกหรือทำลายความยุติธรรมเพื่อจะได้มีที่สำหรับแสดงความเมตตาต่อ

มนุษย์ คำสอนของคริสตชนเรื่องการชดเชยความบาปผิดหรือโทษได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า บาปและความอยุติธรรมได้รับการลงโทษโดย “ทางเขน” ของพระคริสตเจ้า และโทษของบาปก็ได้รับการชดเชยโดยการพลีชีพเป็นบูชาของพระคริสตเจ้า ดังนั้นพระเจ้าจึงสำแดงความเมตตาของพระองค์ต่อคนบาปหากเขามองดูพระคริสตเจ้าด้วยความเชื่อและความหวังที่จะได้รับความรอด การสิ้นพระชนม์เพื่อคนบาปทั้งหลายของพระเยซูคริสตเจ้าจึงแสดงให้เห็นถึงความยุติธรรมอย่างที่สุดของพระเจ้า และนี่เป็นสิ่งที่นักบุญเปาโลกล่าวยืนยันไว้เมื่อกล่าวว่า “แล้วทุกคนก็ได้รับความชอบธรรมเป็นของประทาน โดยทางพระหรรษทาน อาศัยการไถ่กู้เราให้เป็นอิสระในพระคริสตเยซู พระเจ้าทรงสถาปนาพระเยซูเจ้าเป็นเครื่องบูชาชดเชยบาป โดยอาศัยความเชื่อและโดยอาศัยการหลั่งโลหิต เพื่อจะได้สำแดงความเที่ยงธรรมของพระองค์ โดยอดกลั้นไม่ลงโทษบาปในอดีต ในเวลาแห่งความพากเพียรของพระองค์ พระองค์สำแดงความเที่ยงธรรมในปัจจุบัน เพื่อทรงเป็นผู้ที่เที่ยงธรรม และเพื่อทรงบันดาลให้ผู้มีความเชื่อในพระเยซูเจ้ากลับเป็นผู้ชอบธรรม” (รม 3:24-26)

ความยุติธรรมของพระเจ้าจึงเป็นความเมตตาของพระองค์ที่มีต่อมนุษย์ทุกคนที่เป็นคนบาป ความยุติธรรมเป็นพระหรรษ

ทานที่หลังไหลมาจากการสิ้นพระชนม์และการกลับคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูคริสต์เจ้า ความยุติธรรมของพระเจ้ายังส่งผลให้พระเยซูคริสต์เจ้ายอมรับเอาโทษบาปและความยุติธรรมทั้งหมดของเรามาเข้าสู่ในพระองค์และทรงชำระเราให้พ้นจากโทษผิดทั้งหมด พระสันตะปาปาฟรังซิสทรงตรัสถึงเรื่องนี้ว่า “กางเขนของพระคริสต์เจ้าเป็นความยุติธรรมของพระเจ้าที่มีต่อเรามนุษย์และต่อทุกคนในโลก” (MV, 21) ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของพระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ 2 ที่เคยตรัสสอนไว้ว่า “พระเจ้าทรงแสดงความยุติธรรมและความเมตตาของพระองค์ให้เราเห็นผ่านทางกางเขนของพระคริสต์เจ้า เพราะบนกางเขนนั้น พระบุตรผู้ซึ่งมีพระสวามิภักดิ์เดียวกับพระบิดาได้ทรงนำความยุติธรรมที่ครบสมบูรณ์กลับคืนสู่พระเจ้า การสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนของพระบุตรจึงเป็นการเปิดเผยความรักที่ต่อต้านสิ่งที่เป็นรากฐานของความชั่วในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ต่อต้านบาปและความตาย” (DM, 8)

การปฏิบัติพระพันธกิจจนสำเร็จสมบูรณ์ของพระเยซูคริสต์เจ้า จึงเป็นเหตุเพียงพอและสมบูรณ์ในการบันทาลความรอดให้แก่มนุษย์ พระองค์ทรงเผชิญหน้ากับไม้กางเขนเพราะบาปของเรา ทรงไถ่กู้เราจากความตาย ทรงรักษาเราจากรอยแผลลึกของบาปกำเนิดและผลที่ตามมาจากบาปนั้น และทรงนำเรากลับคืนดีกับพระเจ้าพระบิดาด้วยพลังของพระจิตเจ้า นักบุญเปาโลยืนยัน

เช่นนี้เมื่อกล่าวว่า “พระเจ้าทรงทำให้โลกคืนดีกับพระองค์ในพระคริสต์เจ้า พระองค์มิได้ทรงเอาผิดกับมนุษย์ แต่ทรงมอบให้เราประกาศสารแห่งการคืนดีนี้” (2 คร 5:19) การไถ่โทษบาปของพระเยซูคริสต์เจ้ายังเป็นการก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของความยุติธรรมอีกด้วย เนื่องจากบาปของเรามนุษย์ได้รับการชดเชยโดยการพลีชีพเป็นบูชาของพระบุตรพระเจ้า กล่าวคือ บาปในอดีตปัจจุบัน และอนาคตล้วนได้รับการชดเชยโดยการสิ้นพระชนม์บนกางเขนของพระเยซูคริสต์เจ้า “ถ้าเรากลับคืนดีกับพระเจ้า เดชะการสิ้นพระชนม์ของพระบุตร ขณะที่เรายังเป็นศัตรูอยู่ ยิ่งกว่านั้น เมื่อกลับคืนดีแล้วเราก็จะรอดพ้นเดชะพระชนม์ชีพของพระองค์ด้วย” (รม 5:10) ด้วยเหตุนี้ พระสันตะปาปาฟรังซิสจึงตรัสว่า “ความรอดมาถึงเรามนุษย์ผ่านทางความเชื่อในพระเยซูคริสต์เจ้า ซึ่งโดยการสิ้นพระชนม์และการกลับคืนพระชนม์ชีพของพระองค์ ได้นำความรอดพ้นพร้อมกับความเมตตาที่จะบันทาลให้เกิดความชอบธรรมมาให้มนุษย์” (DV, 21)

ดังนั้น ความยุติธรรมและความเมตตาของพระเจ้า พระพิโรธและการอภัยของพระเจ้า จึงมีความสัมพันธ์ต่อกันและกันโดยผ่านทางกางเขนของพระเยซูคริสต์เจ้า และนี่เป็นการแสดงออกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ของความรักของพระเจ้า และเป็นกุญแจสำคัญต่อความเข้าใจเรื่องวิธีการของพระเจ้าในการเข้าหาคนบาป

4. ความยุติธรรมและความเมตตาเป็นสองมิติของความรักของพระเจ้า

ความยุติธรรมและความเมตตามีต้นกำเนิดมาจากความรักของพระเจ้า พระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ 2 เคยตรัสไว้ว่า “มิติสองประการนี้พวยพุ่งมาจากความรัก กล่าวคือ เกิดจากความรักของพระบิดาและของพระบุตร ซึ่งก่อให้เกิดผลอย่างสมบูรณ์ในความรัก” (DV, 7) พระสันตะปาปาฟรังซิสก็ทรงอธิบายเรื่องนี้ด้วยเช่นกันเมื่อตรัสว่า “ความยุติธรรมและความเมตตาไม่ใช่ความจริงสองประการที่ขัดแย้งหรือไปด้วยกันไม่ได้ แต่เป็นสองมิติของความเป็นจริงเดียวกันที่ค่อยๆ เผยออกจนกระทั่งบรรลุความสมบูรณ์ในความรัก” (MV, 20) ความรักของพระเจ้าเป็นความจริงเดียวกันที่ค่อยๆ เผยออกอย่างมีขั้นตอนผ่านทางประวัติศาสตร์แห่งความรอดในรูปแบบของความยุติธรรมและความเมตตา และมิติทั้งสองประการที่อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนนี้ก็ได้แสดงออกอย่างสมบูรณ์สูงสุดใน “กางเขนของพระคริสต์เจ้า”

โดยทางกางเขนของพระคริสต์เจ้าบาปจึงถูกทำลายลง เพราะกางเขนเป็นการกระทำที่เกิดจากความยุติธรรมของพระเจ้าต่อพระเยซูคริสต์เจ้าเพื่อก่อให้เกิดผลดีแก่เรามนุษย์ ดังคำกล่าวของนักบุญเปาโลแก่ชาวโครินธ์ที่ว่า “เพราะเห็นแก่เรา พระเจ้าทรงทำให้พระองค์ผู้ไม่รู้จักบาปเป็นผู้รับบาปเพื่อว่า ในพระองค์ เราจะได้กลายเป็นผู้ชอบ

ธรรมของพระเจ้า” (2 คร 5:21) พื้นฐานของการกระทำเช่นนี้ของพระเจ้ามาจากความรักของพระองค์นั่นเอง นักบุญยอห์นยืนยันเรื่องนี้แก่เราเมื่อกล่าวว่า “ความรักอยู่ที่ว่าพระเจ้าทรงรักเรา และทรงส่งพระบุตรของพระองค์มาเพื่อชดเชยบาปของเรามีให้อยู่ที่เรารักพระเจ้า” (1 ยน 4:10) และ “พระเจ้าทรงรักโลกอย่างมาก จึงประทานพระบุตรเพียงพระองค์เดียวของพระองค์เพื่อทุกคนที่มีความเชื่อในพระบุตรจะไม่พินาศ แต่จะมีชีวิตนิรันดร์” (ยน 3:16) เช่นเดียวกับการยืนยันของนักบุญเปาโลเมื่อกล่าวว่า “แต่พระเจ้าทรงพิสูจน์ว่าทรงรักเรา เพราะพระคริสต์เจ้าสิ้นพระชนม์เพื่อเราขณะที่เรายังเป็นคนบาป” (รม 5:8) และ “แต่พระเจ้าทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา ทรงสำแดงความรักยิ่งใหญ่ต่อเรา เมื่อเราตายไปแล้วเพราะการล่วงละเมิด พระองค์ก็ทรงบันดาลให้เรากลับมีชีวิตกับพระคริสต์เจ้า ท่านได้รับความรอดพ้นก็เพราะพระหรรษทาน” (อฟ 2:4-5)

การช่วยมนุษย์ให้รอดจึงเกิดจากพระประสงค์ของพระบิดาและพระบุตร กล่าวคือ “อาศัยการนบนอบเชื่อฟังจนถึงมรณา พระเยซูเจ้าได้ทรงบรรลุถึงความสำเร็จในการเป็นตัวแทนผู้รับใช้ที่ทนทุกข์ทรมาน โดยถวายชีวิตของตนเป็นเครื่องบูชาไถ่บาป ในขณะที่พระองค์ทรงแบกบาปของคนเป็นจำนวนมาก “ซึ่งพระองค์ทรงกระทำให้เป็นผู้ชอบธรรม โดยทรงรับแบกความบาปผิด

ของเขาทั้งหลาย” (อสย 53:10-12) พระเยซูเจ้าก็ได้ทรงชดเชยความผิดของเราทั้งหลาย รวมทั้งความบาปของเราด้วย และทรงทำให้พระบิดาพอพระทัยด้วยประการฉะนี้” (คำสอน ข้อ 615) นักบุญเปาโลก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่า “บัดนี้ เมื่อเราได้รับความชอบธรรมโดยอาศัยพระโลหิตของพระองค์แล้ว เดชะพระองค์ เราก็มิยังจะได้รับความรอดพ้นจากการถูกพระเจ้าลงโทษ ถ้าเรากลับคืนดีกับพระเจ้า เดชะการสิ้นพระชนม์ของพระบุตร ขณะที่เรายังเป็นศัตรูอยู่ ยิ่งกว่านั้น เมื่อกลับคืนดีแล้ว เราก็มิจะรอดพ้นเดชะพระชนมชีพของพระองค์ด้วย” (รม 5:9-10)

5. บทสรุป: ทุกคนที่เชื่อในพระคริสต์เยซูก็ จะได้รับพระพรพรทานแห่งความรอด

วิธีที่ผู้มีความเชื่อได้รับพระพรพรทานแห่งการไถ่กู้ของพระคริสต์เจ้าและพระคุณแห่งความเมตตาของพระองค์ก็คือโดยทางความเชื่อ ดังคำสอนของนักบุญเปาโลที่ว่า “ความเที่ยงธรรมที่พระเจ้าทรงช่วยให้รอดพ้น ซึ่งพระองค์ประทานให้ทุกคนที่มีความเชื่อในพระเยซูคริสต์เจ้า” (รม 3:22) และ “แล้วทุกคนก็ได้รับความชอบธรรมเป็นของประทาน โดยทางพระพรพรทานอาศัยการไถ่กู้เราให้เป็นอิสระในพระคริสต์เยซู พระเจ้าทรงสถาปนาพระเยซูเจ้าเป็นเครื่องบูชาชดเชยบาป โดยอาศัยความเชื่อและโดยอาศัยการหลั่งโลหิต เพื่อจะได้ล้างความ

เที่ยงธรรมของพระองค์ โดยอดกลั้นไม่ลงโทษบาปในอดีต” (รม 3:24-25) และ “ท่านได้รับความรอดพ้นเพราะพระพรพรทานอาศัยความเชื่อ ความรอดพ้นนี้มีได้มาจากท่าน แต่เป็นของประทานจากพระเจ้า มิได้มาจากการกระทำใดๆ ของท่าน เพื่อมิให้ใครโอ้อวดตนได้” (อฟ 2:8-9)

ดังนั้น จึงจำเป็นที่เราแต่ละคนจะต้องระลึกถึงความว่างเปล่าและความน่าเวทนาของเรา จำเป็นที่เราจะต้องระลึกถึงความต้องการการอภัยและความเมตตาจากพระเจ้า พุดง่าย ๆ ก็คือ โดยอาศัยความเชื่อในพระคริสต์เยซู ความทุกข์ยากลำบากและบาปของเราก็จะได้รับความเมตตาจากพระเจ้า บาปไม่ใช่เป็นเพียงรอยตำหนิบนวิญญาณของเรา แต่เป็นบาดแผลลึกที่จำเป็นจะต้องได้รับการรักษา การเข้าใกล้องค์พระผู้เป็นเจ้าแห่งความเมตตาด้วยความไว้วางใจเรียกร้องเราให้มีหัวใจที่ตระหนักรู้และยอมรับรู้ถึงบาปของตน ยอมรับรู้ถึงความชั่วร้ายที่เราได้กระทำลงไป และยอมรับรู้ถึงความน่าเวทนาสงสารของเราและความจำเป็นที่เราจะต้องได้รับการอภัยและความเมตตาจากพระเจ้า เพราะ “พระองค์ทรงซื่อสัตย์และทรงเที่ยงธรรม ถ้าเราสารภาพบาป พระองค์จะทรงอภัยบาปของเรา และจะทรงชำระเราให้สะอาดจากความอธรรมทั้งปวง” (1 ยน 1:9) นี่คือการยุติธรรมของพระเจ้า

Pope Francis. (2016) *The Name of God is Mercy: A Conversation with Andrea Tornielli*. New York: Random House.

Pope Francis. *Misericordiae Vultus: Bull of indication of the Extraordinary Jubilee of Mercy*. from https://w2.vatican.va/content/francesco/en/apost_letters/documents/papa-francesco_bolla_20150411_misericordiae-vultus.html

Pope John Paul II. *Dives Misericordia*. from http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_30111980_dives-in-misericordia.html

Xaiver Leon-Dufour, ed. (1972). “Cross”, in *Dictionary of Biblical Theology*. (pp.83-85). London: Geoffrey Chapman.

Xaiver Leon-Dufour, ed. (1972). “Justice”, in *Dictionary of Biblical Theology*. (pp.244-248). London: Geoffrey Chapman.

ความยุติธรรมแท้ ไม่กัมหนัวให้กับความรุนแรง

บาทหลวงปรีชา ธรรมนิยม, O.M.I.

(นสวตจริยธรรม)

“ท่านเคยได้ยินว่า ‘ตาต่อตา ฟันต่อฟัน’ แต่เรากล่าวแก่ท่านว่า ‘อย่าโต้ตอบ คนชั่ว ผู้ใดตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย...’ ... ‘จงรัก ศัตรู...’ ถ้าท่านรักแต่คนที่รักท่าน ท่านจะได้บำเหน็จรางวัลอะไรเล่า...” (มัทธิว 5:38-48)

บทถอดความบทเรียบเรียงฉบับนี้ขอใช้เนื้อความข้างบนนี้พระวรสารตามคำเล่าของนักบุญมัทธิวเป็น Background ก็เป็นเพียงต้องการจะนำเสนอแนวความคิดอีกด้านหนึ่งเท่านั้น ขออนุญาตไม่ลงไปถึงในรายละเอียดเล็กๆ เกี่ยวกับตัวบทกฎหมาย

ความยุติธรรมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความถูกต้องตามศีลธรรมบนพื้นฐานของจริยธรรม ความสมเหตุสมผล กฎหมาย กฎหมายธรรมชาติ ศาสนา ความเที่ยง จีงธรรม และความเป็นธรรม การบังคับใช้กฎหมายจึงต้องคำนึงถึงสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้กันได้ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติเหตุเพราะเชื้อชาติ เพศ อัตลักษณ์ทางเพศ แหล่งกำเนิด ชชาติพันธุ์ ศาสนา ความพิการ อายุ ความยากดมีเงิน

บาทหลวงสังกัดคณะธรรมทูตแห่งมารีนิรมล (O.M.I.)

ความยุติธรรมในสังคม

มนุษย์เป็นสัตว์ที่อยู่ในสังคม ย่อมมีการประพาสปฏิบัติต่อกัน รวมทั้งแต่ละคนย่อมมีแนวปฏิบัติของตน โดยธรรมชาติมนุษย์มีความโน้มเอียงที่จะไฝหาความสุข ความสบาย หลีกหนีความทุกข์ยากลำบาก และโดยธรรมชาติอาจปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเลวร้าย หรืออย่างเอารัดเอาเปรียบเพื่อผลประโยชน์หรือความพึงพอใจที่ตนมี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ร่วมกัน เพื่อเคารพสิทธิของตนเองและของผู้อื่น และหลีกเลี่ยงการเบียดเบียนกัน อยากให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเองอย่างไร ก็ต้องปฏิบัติอย่างนั้นต่อผู้อื่น

ความยุติธรรมนั้น เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะการที่คนเราจะกำหนดว่าอะไรคือความดีและอะไรคือความเลวร้ายอย่างชัดเจน คงต้องวิเคราะห์กันอย่างละเอียด

ความยุติธรรมนั้น เมื่อเราแยกจากหมวดหมู่ของคำก็รู้ว่าเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน จับต้องไม่ได้ แต่มีจริงจะสัมผัสได้ด้วยใจ จึงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน

“ความยุติธรรมอาจหมายถึง ความสุจริต ความเป็นธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยกฎหมาย ความถูกต้องตามกฎหมาย สิทธิตามกฎหมาย การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนประเพณีและตามหน้าที่ ความยุติธรรมคลุมถึงความประพาสทั้งหมดของคนเรา แต่หลักความยุติธรรมนั้นกว้างกว่าหลักกฎหมาย ความยุติธรรมตาม

กฎหมายแคบกว่าความยุติธรรมโดยทั่วๆ ไป กล่าวคือ เป็นความยุติธรรมที่มีอยู่ในขอบเขตของกฎหมายหรือการใช้กฎหมาย ความยุติธรรมหรือความอยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อมีการใช้กฎหรือระเบียบข้อบังคับอย่างไม่เป็นธรรม (เทียบ โสภณ รัตนการ) ศ.นพ. ประเวศ วะสี ได้เคยย้ำเตือนว่า “หากสังคมไร้ซึ่งความยุติธรรมจะก่อให้เกิดความทุกข์ ความขัดแย้ง การเสียกำลังใจ และนำไปสู่วิกฤติด้านต่างๆ รวมทั้งวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ฉะนั้นความยุติธรรมในสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญ แต่เท่าที่ผ่านมาสังคมไทยยังให้ความสำคัญกับเรื่องนี้น้อยเกินไป”

ความยุติธรรมในพระพุทธศาสนา

“ความยุติธรรม” ในมุมมองของพระพุทธศาสนาจัดได้ว่าเป็น “คุณธรรม” ประการหนึ่งที่สัมพันธ์กับประเด็นเรื่อง “อารมณ์” เมื่อนำคำว่า “ยุติธรรม” ไปเทียบเคียงกับคำศัพท์ในภาษาบาลี โดยศัพท์นั้นไม่มีคำว่ายุติธรรมปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแบบตรงตัว

อย่างไรก็ดี เมื่อวิเคราะห์คำว่า “ยุติธรรม” ในคัมภีร์ได้อธิบาย เอาไว้อย่าง น่าสนใจว่า “ยุติ” มาจากคำว่า “ยุตติ” ในภาษาบาลี ซึ่งแปลว่า “ชอบ” หากนำไป ผสมกับคำว่า “ธรรม” สามารถแปลได้ว่า “ความชอบธรรม” หรือ แปลว่า “ข้อสรุปหรือข้อตกลง” หมายถึง “ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่เป็นธรรมหรือโดย

ชอบ” จะเห็นว่า “ยุติ” มีนัยที่ครอบคลุมถึงความหมายที่ว่า “เลิกแล้วต่อกัน” หรือ “จบถ้วนกระบวนความ” ดังนั้นคำว่า “ยุติธรรม” สามารถแปลได้ว่า “ธรรมที่นำไปสู่ข้อสรุปหรือข้อตกลง ซึ่งจะก่อให้เกิดบรรยากาศของการเลิกแล้วต่อกัน หรือจบถ้วนกระบวนความ” หรืออาจจะแปลความว่า “การตกลงโดยอาศัยธรรม หรือยุติโดยอิงอาศัยธรรม”

คงสรุปได้ว่า “ความยุติธรรม” ในโลกทัศน์ของพระพุทธศาสนา ในความหมายใหญ่ๆ คือ “ยุติธรรมในความหมายของวินัย” หมายถึง “ความชอบธรรม” หรือ “ประกอบด้วยธรรม” “ยุติธรรมในความหมายของพระสูตร” หมายถึง “ความเที่ยงธรรม” หรือ “ความไม่คลาดเคลื่อนจากธรรม” โดยหลักธรรมชุดนี้เป็นหลักการสำคัญสำหรับนักปกครองที่มีหน้าที่สำคัญ ในการทำให้บุคคลอื่นหรือผู้ใต้ปกครองพึงพอใจ ความเที่ยงธรรมในบริบทนี้ หมายถึง ความหนักแน่น ถือความถูกต้อง ไม่เอนเอียงหวั่นไหว ด้วยคำพูด อารมณ์ หรือลางสังเกตุใดๆ ด้วยความอคติ จะเห็นว่าการขาดความยุติธรรม

สรุปแล้ว เป้าหมายของการนำเสนอหลักการเรื่อง “ความยุติธรรม” ในกรอบของความเที่ยงธรรมและไร้อคตินั้น จะนำไปสู่การสร้างชีวิตและสังคมที่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น จึงชอบแล้วที่พระพุทธเจ้าพยายามจะย้ำเตือนว่า “ธรรมนั้นแล ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม”

ความยุติธรรมแท้มิใช่การล้างแค้น/แก้แค้น

‘ดาต้อดา พันต่อพัน’ แต่เรากล่าวแก่ท่านทั้งหลายว่า ‘อย่าได้ตอบคนชั่ว ผู้ใดตอบแก้มขวของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย...’ ท่านทั้งหลายได้ยินคำกล่าวว่า ‘จงรักเพื่อนบ้านจงเกลียดศัตรู’ แต่เรากล่าวแก่ท่านว่า ‘จงรักศัตรู จงอธิษฐาน ภาวนาให้ผู้ที่เบียดเบียนท่าน เพื่อท่านจะได้เป็นบุตรของพระบิดาเจ้าสวรรค์’ ถ้าท่านรักแต่คนที่รักท่าน ท่านจะได้บำเหน็จรางวัลอะไรเล่า ถ้าท่านหักทลายแต่พี่น้องของท่านเท่านั้น ท่านทำอะไรพิเศษเล่า (มัทธิว 5:38-48)

‘ดาต้อดา พันต่อพัน’ คือกฎการล้างแค้นแก้แค้น เป็นกฎที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งจริงๆ แล้วเป็นอารมณ์สะใจที่ผู้ที่ทำผิดหรือผู้ที่ทำให้ตนเองไม่พอใจได้รับโทษ อย่างสาสมดังที่ใจนึก องค์พระเยซูได้นำเสนอแนวทางของความคิดใหม่ของการปฏิบัติใหม่ ในปฏิบัติความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการได้มาซึ่งความสุขเที่ยงแท้

ว่าไปแล้วองค์พระเยซูก็ไม่ได้หันแก้มขวาให้ผู้ที่จะประหารพระองค์อันเป็นการทำลายความรุนแรงมากกว่า แต่พระองค์ได้ใช้ความสงบราบคาบ เพื่อทำให้ผู้ที่ต้องการจะเอาชีวิตพระองค์นั้น ต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องปฏิบัติ ก็แค่ทำตามกฎบัญญัติเท่านั้น คำสอนขององค์พระเยซูเตือนสติให้รู้ว่านอกจากบทลงโทษแล้วยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่ประเสริฐ นั่นคือความเมตตา

กรุณา ความยุติธรรมจะเป็นความยุติธรรมที่เที่ยงตรงเที่ยงแท้ไม่ได้ ถ้าในการปฏิบัตินั้นขาดเสียซึ่งความเมตตากรุณา

กฎหมายไม่ล้างแค้นระงับโอกาสที่จะล้างแค้น แค้นนี้ต้องชำระ ต้องฆ่าเจ็ดชั่วโคตรแรงดังเราจะได้ยินพูดเล่นจากเรื่องเล่าของหนังจีนและของประเทศหลายประเทศ แต่การล้างแค้นนี้เป็นอันตรายแก่คนอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้อง

สังคมที่เลิกกฎหมายล้างแค้นย่อมสามารถสร้างมาตรฐานการลงโทษขึ้นได้ซึ่งจะเป็นที่ชัดเจนแก่ทุกคน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับมติของที่ประชุมของผู้ใหญ่ของเผ่าใด หรือกลุ่มใด ทั้งโจทก์และจำเลยต้องยอมรับและพอใจกับคำตัดสินหรือถึงไม่พอใจก็ไม่ถือเป็นเหตุไปลงโทษเขาเพิ่มขึ้นกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำดังนี้สังคมจะได้รับคุณประโยชน์มากขึ้น ทำให้สังคมมีสมรรถภาพในการทำอะไรมากขึ้น

หากมองข้อเสียของกฎหมายไม่ล้างแค้นก็มีเหมือนกัน เราต้องจำยอมยกการพิจารณาตัดสินให้ใครก็ไม่รู้ ผู้ไม่เคยเข้าใจความเสียหายของเราได้ลึกซึ้งจริง เหมือนตัวเรา เช่น ไม่รู้ว่าสังคมไหนๆ ก็เต็มไปด้วยโครงสร้างอันยุติธรรม เพราะคนบางกลุ่มส่วนใหญ่ไม่รู้จักความยากจนจริงเพราะไม่เคยได้สัมผัส หลายคนไม่รู้หรือกว่าความแค้นที่มันฝังอกเป็นอย่างไร อาจไม่รู้ไม่เข้าใจความเป็นมนุษย์อันหลากหลายซับซ้อน

แต่เราไม่ควรถอยหลังกลับไปสู่สังคมที่ใช้กฎหมายล้างแค้น หากเราเข้าใจ โทษประหาร เป็นกฎที่สังคมหรือส่วนรวมกำหนดขึ้นด้วย เชื่อว่าจะช่วยประกันความมั่นคงปลอดภัยแก่ทุกคน แท้จริงแล้วโทษประหารเป็นความรุนแรงชนิดโทษประหารไม่ทำให้บรรลุปเป้าหมายที่จะอำนวยความสะดวกปลอดภัยแก่ทุกคนได้ เป็นการฆ่าโดยเปล่าประโยชน์ เป็นการล้างแค้นที่ซ่อนตัวอยู่ในความรุนแรง กฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันบัญญัติขึ้นเพื่อสังคมโดยรวม ไม่ใช่เพื่อตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเหยื่อ

จำเป็นที่เราจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เราควรมองโทษประหารว่าเด็ดขาดเกินไปสำหรับมนุษย์ เด็ดขาดเพราะทำให้สังคมทั้งหมดละเอียดที่จะพยายามเข้าไปแก้สภาวะภายนอกที่กดดันให้มนุษย์เสี่ยงต่อการตัดสินใจพลาด คุ่นชินกับการใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาต่างๆ เคยชินและอาจเห็นชอบกับการใช้ความรุนแรง ไม่สนใจวิธีแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่น เป็นที่ยอมรับโดยสถิติว่าในหลายสังคมโทษประหารไม่ช่วยยับยั้งอาชญากรรมรุนแรงได้ การลดเงื่อนไขที่บังคับขึ้นำให้คนเลือกตัดสินใจจะเมตตากฎหมายต่างหากได้พิสูจน์แก่หลายสังคมว่าเกิดผลในการลดอาชญากรรมได้มากกว่า (เทียบ นิธิ เอียวศรีวงศ์)

องค์พระสันตะปาปาฟรานซิสได้ตรัสและเชื้อเชิญให้เราอย่าได้สับสนระหว่าง “ความยุติธรรม” กับ “การล้างแค้น” ความยุติธรรมที่แท้จริงไม่ยินยอม หรือสมยอม หรือพอใจกับการลงโทษเท่านั้น แต่ต้องเป็นการพยายามหาวิธีเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อแก้ไขทำให้ดีขึ้น และสอนชีวิตจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พระองค์ยังตรัสอีกว่า ความยุติธรรมต้องเคารพศักดิ์ศรีและสิทธิของมนุษย์ โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชังต้องคุ้มครองผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า พระองค์ทรงกังวลต่อปัญหาอันยิ่งใหญ่ของสังคมจากการสังเกตว่ามีคนติดคุกมากขึ้นทุกที มีคนที่ถูกอันเกิดจากกฎหมายพระศาสนจักรและกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) อีกด้วย กังวลจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับการตัดสิน มีเด็กเร่ร่อนมากมายทั่วไปในสังคมที่เศรษฐกิจไม่มั่นคง

ความยุติธรรมในพระคัมภีร์

พระธรรมเดิมพูดถึง “ความยุติธรรม” หลายประเด็นซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ พระเจ้าทรงให้คุณค่าและทรงชื่นชมยินดีในความยุติธรรม รวมถึงทรงประทานปรีชาญาณเพื่อให้เรามีความยุติธรรมด้วย ผู้ที่จะเป็นแบบอย่างแห่งความยุติธรรมอย่างครบสมบูรณ์นั้นคือ พระเยซูเจ้า ผู้ทรงเป็นพระบุตรของพระเจ้า มีการเน้นย้ำให้ผู้ปกครองมีความยุติธรรม รางวัลของผู้มีความยุติธรรม คือ

ความอยู่เย็นเป็นสุข แผ่นดินแห่งพระสัญญา อาหาร น้ำ และความมั่นคงในชีวิต สิ่งที่ดีควรปฏิบัติเกี่ยวกับความยุติธรรม เช่น รับฟัง ศึกษา ใคร่ครวญ ชื่นชอบ สอน และวอนขอความยุติธรรมเป็นนิจ ตัวอย่างของผู้รักษาความยุติธรรม เช่น โมเสส ซามูเอล ดาวิด โซโลมอน โยเซฟชาวอาริมาเธีย และเปาโล เป็นต้น

ส่วนพระธรรมใหม่ นอกจากเห็นว่าพระเจ้าทรงยุติธรรมแล้ว ในนิทาน เปรียบเทียบเรื่อง “คนงานในสวนองุ่น” (มธ 20:1-16) ความรู้สึกแรกของผู้อ่าน เกือบทุกคนคือ “ยุติ-ธรรม” จริงๆ (ความเป็นธรรมได้ยุติลงแล้ว) แต่ก่อนที่จะตัดสินว่าเจ้าของสวนหรือพระเจ้าไม่ยุติธรรม เราจำเป็นต้องแยกแยะความแตกต่างระหว่าง “ความยุติธรรม ความเสมอภาค และความรัก” ออกจากกันให้ได้ เราจึงจะสามารถมองเห็น “ความรัก” และ “ความยุติธรรม” อันยิ่งใหญ่ที่พระเจ้าทรงมีต่อเรามนุษย์

คำอธิบายอุปมาเรื่องคนงานในสวนองุ่น ยกเว้นวิธีการจ่ายค่าตอบแทนแล้ว นิทานเปรียบเทียบเรื่องนี้ นำมาจากชีวิตจริงที่พบเห็นได้เป็นประจำในปาเลสไตน์ ค่าจ้างหนึ่งเหรียญในสมัยนั้น เพียงพอสำหรับประทังชีวิตไปวันๆ หนึ่งสำหรับครอบครัวขนาดเล็กเท่านั้น ไม่มีเหลือสำหรับเก็บสะสมไว้ใช้ยามเจ็บไข้ได้ป่วยหรือตกงานเลย โชคชะตาอิงอยู่กับโอกาสได้งานทำ คนที่รอ

งานจนถึงห้าโมงเย็นย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ได้อย่างดีว่าพวกเขาต้องการงานทำมากสักเพียงใด!

นิทานเปรียบเทียบเรื่องนี้บรรจุคำสอนอันเป็นหัวใจของศาสนาคริสต์ ดูเหมือนองค์พระเยซูทรงเตือนบรรดาอัครสาวกว่า “พวกท่านได้รับอภิสิทธิ์ แต่พวกท่านจะอ้างสิทธิพิเศษเหนือผู้อื่นไม่ได้ เพราะว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีค่าเท่าเทียมกันในสายพระเนตรของพระองค์”

มีสัตบุรุษบางคนที่เป็นลูกวัดเก่าแก่และเคยมีบทบาทสำคัญในวัดมาก่อน จนรู้สึกได้รับพระสงฆ์ที่มาใหม่ หรือลูกวัดสายเลือดพันธุ์ใหม่ที่ดีแตกต่างไปจากตนเองไม่ได้ ความคิดของพระเยซูเจ้า คือ “อาวโส ไม่ได้หมายถึงการมีเกียรติหรือมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น”

องค์พระเยซูเจ้าทรงเตือนชาวยิวอย่าลืมว่าตามแผนการแห่งความรอดพ้นของพระเจ้าไม่มีชนชาติใดอยู่เหนือชนชาติอื่น และไม่มีคริสตศาสนิกชนคนใดมี อภิสิทธิ์เหนือคนอื่น แม้ว่าเขาจะมีความเชื่อและรับศีลล้างบาปก่อนก็ตาม

พระเจ้าคือองค์ความเมตตา ความเมตตาของพระเจ้าทำให้พระองค์ทนเห็นคนงานว่างงานไม่ได้ “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะทำงาน และได้รับค่าจ้างเพื่อยังชีพ จากผลงานของเขา” พระเจ้าทรงมีพระทัยกว้างขวาง แต่ที่แน่ชัดคือคนงานได้รับค่าตอบแทน

เดียวกัน จึงไม่ใช่ “ค่าจ้าง” ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับผลงาน แต่เป็น “ของประทาน” จากพระทัยดีและกว้างขวางของพระองค์เอง

พื้นฐานสำคัญที่สุดของความยุติธรรม คือ

“ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ตามพระฉายาของพระองค์ (ปฐมกาล 1:26) คือมีสติปัญญาและน้ำใจ จึงมีความปรารถนาที่จะ “รู้จัก รัก และนมัสการ” พระผู้สร้างของตนมี “หน้าที่” แล้วพระเจ้าจึงประทาน “สิทธิ” ให้แก่มนุษย์ทุกคน “สิทธิ” จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนมีและเป็นเจ้าของในฐานะที่เป็นมนุษย์และมีศักดิ์ศรี อาจพูดให้แคบเข้ามาได้ว่า ความยุติธรรมจึงหมายถึงการคืนสิทธิของผู้หนึ่งผู้ใดให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ

การเรียกร้อง “ความยุติธรรม” จึงเป็นเรื่องเดียวกันกับ “การเรียกร้องสิทธิ” หมายถึง “ความสามารถตามกฎหมายที่จะกระทำ เป็นเจ้าของหรือบังคับเอาสิทธิที่เป็นของตนคืนมา” สิทธิอันเกิดจาก “ธรรมชาติมนุษย์” ตามที่พระเจ้าทรงประทานให้ เราเรียกว่า “สิทธิตามกฎหมายธรรมชาติ” แต่เนื่องจากมนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะหรือเป็นสังคม จึงต้องมีกฎหมายพระศาสนจักรและกฎหมายบ้านเมืองอีกด้วย ขอยกตัวอย่างเรื่องคนจนและคนว่างงาน สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือหรือสิทธิที่จะได้รับการจ้างงานไม่ใช่แก่นแท้ของความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายธรรมชาติ คนจนหรือคนว่างงานจึงไม่อาจ

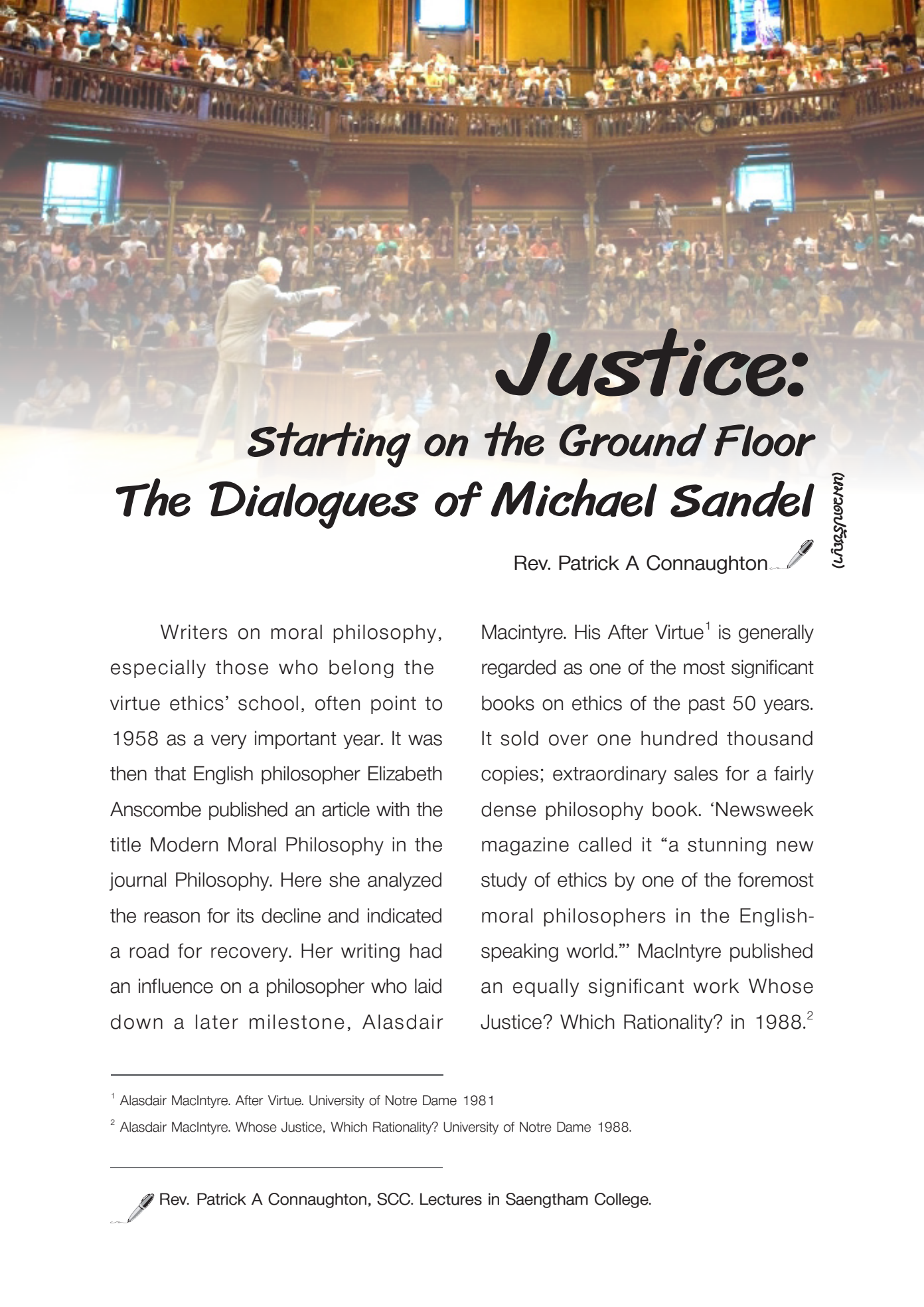
อ้างความยุติธรรมเพื่อเรียกร้องสิทธิเหล่านี้ได้ แต่พวกเขาสามารถเรียกร้องสิทธินี้ตาม “ความรัก” แต่ถ้ากฎหมายบ้านเมืองกำหนดให้พลเมืองทุกคนต้องช่วยเหลือคนยากจนและจ้างงานผู้ว่างงาน สิทธิดังกล่าวจะกลายเป็นสิทธิตามความยุติธรรมทันที (เทียบคุณพ่อ ชัยยะ กิจสวัสดิ์ เรื่อง “ความยุติธรรม”) คนงานของพระเจ้าจึงต้องอยู่ในท่าทีของผู้ที่รู้คุณ (ไม่ใช่ทวงบุญคุณ) เสมอ

ความยุติธรรมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้เป็นพระพรของพระเจ้าที่พระองค์ทรงประทานให้เอาเปล่าๆ ดังที่นักบุญเปาโลได้กล่าวไว้ในบทจดหมายถึงชาวโรมัน พระพรที่ได้มาเปล่าๆ นี้พระเจ้าต้องการจะบอกให้มนุษย์รู้ว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรได้รับ เป็นพระพรที่ประทานมาให้เกิดความเที่ยงธรรมมากยิ่งขึ้น กฎหมายใหม่ขององค์พระเยซูคริสต์ปักรากฐานอยู่บนความเที่ยงธรรมในความรักของพระเจ้าและพระองค์ ทรงปรารถนาให้เติบโตขึ้นในมนุษยชาติ พระคัมภีร์นอกจากนำเสนอพระเจ้าว่าเป็นผู้ด้วยความเมตตากรุณาอันสุดจะกล่าว ยังนำเสนอพระองค์ว่าเป็นความยุติธรรมสมบูรณ์แบบ เหตุก็เพราะว่า ความเมตตากรุณานำการปฏิบัติความยุติธรรมเข้าในความสำเร็จบริบูรณ์ เพื่อให้ความยุติธรรมสัมฤทธิ์ผล ผู้ต้องหา/ผู้กระทำผิดต้องยอมรับเสียก่อนว่าตนได้ทำผิด และยอมที่จะหยุดการกระทำนั้น ความยุติธรรมแท้ก็คือการที่องค์เจ้าเหนือหัวเยซูคริสต์ทรงนำการอภัยมา

มอบให้มวลมนุษย์ ช่วยมนุษย์ให้สามารถเปิดใจรับและสำนึกในความผิด เพื่อจะได้สามารถผ่านตัวสู่อิสราภาพ

พระเจ้ามิได้ทรงต้องการลงโทษ แต่พระองค์มีพระประสงค์ให้มนุษย์ได้พบความรอดพ้นเป็นอิสระ หทัยของพระเจ้า คือดวงใจของผู้เป็นพ่อที่ข้ามผ่านแนวความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมของมนุษย์ เพื่อเปิดขอบฟ้าอันสุดสายตาไปพบเจอกับความเมตตากรุณาของพระองค์ ในองค์พระเยซู พระเมตตากรุณาของพระเจ้า ได้เข้ามารับสถานภาพมนุษย์ และความยุติธรรมเที่ยงแท้ได้ลุความสำเร็จโดยแสดงให้เห็นและเข้าใจว่าพลังแห่งการได้รับการหลุดรอดพ้นอยู่ในการให้อภัยนั่นเอง พลังนี้สามารถชนะความเลวร้ายได้ สามารถเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งดีๆ ได้

ความยุติธรรมของพระเจ้า คือการให้อภัย และเราทุกคนได้รับเรียกให้เปิดใจรับการให้อภัยของพระองค์ เพื่อสามารถให้อภัยเพื่อนพี่น้องผู้อื่นได้ ประสบการณ์ชีวิตของชาวฮีบรูที่รอดพ้นจากความเป็นทาสของชาวอียิปต์ ทำให้พวกเขาเข้าใจว่า พวกเขาไม่สามารถทำอะไรได้เลย ถ้าไม่เชื่อในพระเมตตาของพระเจ้า ในเมื่อพระเจ้าทรงประพาดิตนเป็นแบบอย่างเช่นนี้ พวกเขาต้องปฏิบัติตนเช่นเดียวกันกับผู้อื่นด้วย กับคนยากจน กับคนแปลกหน้า กับคนย่ำถื่น กับคนคุกและทาส...

Justice:

Starting on the Ground Floor

The Dialogues of Michael Sandel

(แปลโดย ปรัชญา)

Rev. Patrick A Connaughton

Writers on moral philosophy, especially those who belong the virtue ethics' school, often point to 1958 as a very important year. It was then that English philosopher Elizabeth Anscombe published an article with the title Modern Moral Philosophy in the journal Philosophy. Here she analyzed the reason for its decline and indicated a road for recovery. Her writing had an influence on a philosopher who laid down a later milestone, Alasdair

MacIntyre. His *After Virtue*¹ is generally regarded as one of the most significant books on ethics of the past 50 years. It sold over one hundred thousand copies; extraordinary sales for a fairly dense philosophy book. 'Newsweek magazine called it "a stunning new study of ethics by one of the foremost moral philosophers in the English-speaking world."' MacIntyre published an equally significant work *Whose Justice? Which Rationality?* in 1988.²

¹ Alasdair MacIntyre. *After Virtue*. University of Notre Dame 1981

² Alasdair MacIntyre. *Whose Justice, Which Rationality?* University of Notre Dame 1988.

Here he more or less suggests to those who had not read either book should just read the later one.

In *Whose Justice? Which Rationality* He gets to the point on the first page where he writes;

Begin by considering the intimidating range of questions about what justice requires and permits, to which alternative and incompatible answers are offered by contending individuals and groups within contemporary societies. Does justice permit gross inequality of income and ownership? Does justice require compensatory action to remedy inequalities which are the result of past injustice even if those who pay the costs of such compensation had no part in that injustice? Does justice permit or require the imposition of the death penalty and, if so, for what offences? Is it just to permit legalized abortion? When is it just to go to war? The list of such questions is a long one.

Finding solutions to these conflicts is not just a matter of giving better information to the parties in disagreement. The cause does not lie there. MacIntyre explains:

Attention to the reasons which are adduced for offering different and rival answers to such questions makes it clear that underlying this wide diversity of judgment upon particular types of issue are a set of conflicting conceptions of justice, conceptions which are strikingly at odds with one another in a number of ways. Some conceptions of justice make the concept of desert central, while others deny it any relevance at all. Some conceptions appeal to inalienable human rights, others to some notion of social contract and others again to a standard of utility.

The disagreement about the answers to the kind of moral questions asked above are directly related to the answer one gives to the question

raised many centuries ago by people like Socrates, Aristotle and Aquinas – What is the good life? MacIntyre, like Anscombe, has profound insights on questions like that but he is not always easy to read, especially if English is not the first language of the reader. In an age when not too many people get involved in philosophical questions at a deeper level one might ask if there is any effective way to get people, especially young people, to return to the question of the ancient philosophers.

One man who appears to have found a way is Michael Sandel who has been a professor of philosophy in Harvard University for almost 40 years; a man who has been influenced by MacIntyre. In one of his interviews he stated what his goal in life is: “I’ve always wanted to connect philosophy to the world, to use philosophy as a way of illuminating and making sense of the debates and dilemmas we confront – in politics and in our everyday lives.” This is an echo of Ludwig

Wittgenstein’s ‘What is the use of philosophy if all it does is enable you to talk ... about some abstruse questions of logic etc., and it does not improve your thinking about the important questions of everyday life? In this short article I am presuming that many readers of Saengtham Journal are probably familiar with the writings of Sandel since some of his books are now available in Thai translations. If, however, people don’t know him these few lines may encourage them to investigate a bit more.

Sandel is the author of several books, the latest *Encountering China* has just been published.³ He has written many other well-received books such as *What Money Can’t Buy: The Moral Limits of Markets*, *Public Philosophy: Essays on Morality in Politics*, *Liberalism and the Limits of Justice* and others. His best-known book by far is *Justice: What is the Right Thing to Do?*⁴ Within the first four years of its publication 1.5 million copies were sold

³ Michael Sandel and Paul J. D’Ambrosio. *Michael Sandel and Chinese Philosophy*. Harvard University Press

⁴ Penguin; 1st Edition. edition (2009)

and it was translated into 15 languages. The Japanese translation sold half a million copies in a year. Sales in Chinese language were also high. This volume of interest would appear to support Sandel's statement that there is: "a tremendous hunger around the world to engage in reasoned public debate about moral and spiritual questions."

In *Justice: What is the Right Thing to Do?* he gets down to business on the first page with an example which clearly shows the competing 'value systems' that MacIntyre talks about in the passage already quoted. Sandel starts with a concrete example, the aftermath of Hurricane Charley which did enormous damage to Florida in the USA in 2004. Many people were left in desperate need. In the worst hit areas a \$250 dollar electric generator was now on sale for \$2,000. Hotel rooms that normally cost \$40 now went up to \$160. Even the \$2 dollar bag of ice went up to \$10. Homeowners were asked to pay ten times the normal price to have fallen trees removed from

their houses. The national newspaper *USA Today* ran the heading *After Storm Come the Vultures*. The attorney general of Florida said he was astounded by the level of greed in evidence. Many people in Florida agreed with him.

But there were some who saw things differently. A free-market economist, Thomas Sowell defended the price rises in the *Tampa Tribune* (a Florida newspaper). He insisted that people had just become used to the lower prices, but there was nothing sacred about these prices. The following paragraph sums up his view:

Higher prices for ice, bottled water, roof repairs, generators, and motel rooms have the advantage Sowell argued, of limiting the use of such things by consumers and increasing incentives for suppliers in far-off places to provide the goods and services most needed in the hurricane's aftermath. If ice fetches ten dollars a bag when Floridians are facing power outages in August heat, ice manufacturers will find it worth their while to produce and

ship more of it. There is nothing unjust about these prices he explained; they simply reflect the value that buyers and sellers choose to place on the things they exchange.⁵

Here Sandel confronts the anger of the hurricane victims with the rationalization of the free-market economist. This is a very concrete case where everyone can have a say; no abstract speculation. His lectures usually begin with case histories like this and then the floor. The key to Sandel's success is that he is also a skilled facilitator and communicator who can guide the discussion in such a way that underlying presumptions and value systems become clear. Over the years he has taken his ethics courses on tour. Readers might be interested to watch how he communicated recently (2018) with an audience in Australia.⁶ He opened the

debate with one of the big issues of the day, migrants. He presents the case of a small wealthy town in Switzerland that opted to pay a very large fine rather than accept ten Syrian refugees. There is an older YouTube video where he dialogues with his young audiences in China, a country where US style capitalism is now embraced with enthusiasm although always with the official qualifier that it is 'with Chinese characteristics.'⁷ In one of his lectures he takes up a burning issue – train tickets. On big holidays, such as the early days of October, up to 700 million people are on the move in China; many of these travel by train. What is referred to as scalping was common. Some individuals would buy as many tickets as possible long before the travel date and then re-sell them at exorbitant prices to would-be travellers. 'What' he asks a packed auditorium in Peking 'do you think

⁵ Quotes by Sandel in Justice. p 2

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=msGcROOcieE>

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=yMRYMaCPhg8>

about this?' Most thought poorly of it, but the scalpers were also defended as people with a good nose for business. It is a perfectly natural and good thing to make money when an opportunity presents itself, some students thought. The pros and cons are teased out and the underlying values are exposed. (Note: in recent years in China tickets must be bought with an ID and this must be produced by the traveller when taking the train).

In his longer courses like those given at Harvard⁸ Sandel goes through the main ethical systems in dialogue form – Virtue ethics of Aristotle; Kantian duty; Utilitarianism etc. using a similar dialogue system. In his book *Public Philosophy* he outlines the broad backdrop to moral discourse today; much of what he says is relevant to Thailand. The field can be divided roughly into two groups. On one side are the communitarians who underline the preeminence of the common good when decisions are to be taken that

affect the lives of citizens. On the other hand are the liberals for whom individual rights are the most important thing. He writes:

Liberals often argue that a politics of the common good, drawing as it must on particular loyalties, obligations and traditions, opens the way to prejudice and intolerance. The modern nation-state is not the Athenian polis, they point out; the scale and diversity of modern life have rendered the Aristotelian political ethic nostalgic at best and dangerous at worst. Any attempt to govern by a vision of the good is likely to lead to a slippery slope of totalitarian temptations.

Comunitarians reply, rightly in my view, that intolerance flourishes most where forms of life are dislocated, roots unsettled, traditions undone. In our day, the totalitarian impulse has sprung up less from convictions

⁸ For example see: <https://www.youtube.com/watch?v=kBdfcR-8hEY>

of confidently situated selves than from the confusions of atomized, dislocated, frustrated selves, at sea in a world where common meanings have lost their force. As Hannah Arendt has written, “What makes mass society so difficult to bear is not the number of people involved, or at least not primarily, but the fact that the world between them has lost its power to gather them together, to relate and separate them.’ Insofar as our public life has withered, our sense of common involvement diminished, we lie vulnerable to the mass politics of totalitarian solutions. So responds the party of the common good to the party of rights. If the part of the common good is right, our most pressing moral and political project is to revitalize

those civic republican possibilities implicit in our tradition but fading in our time.⁹

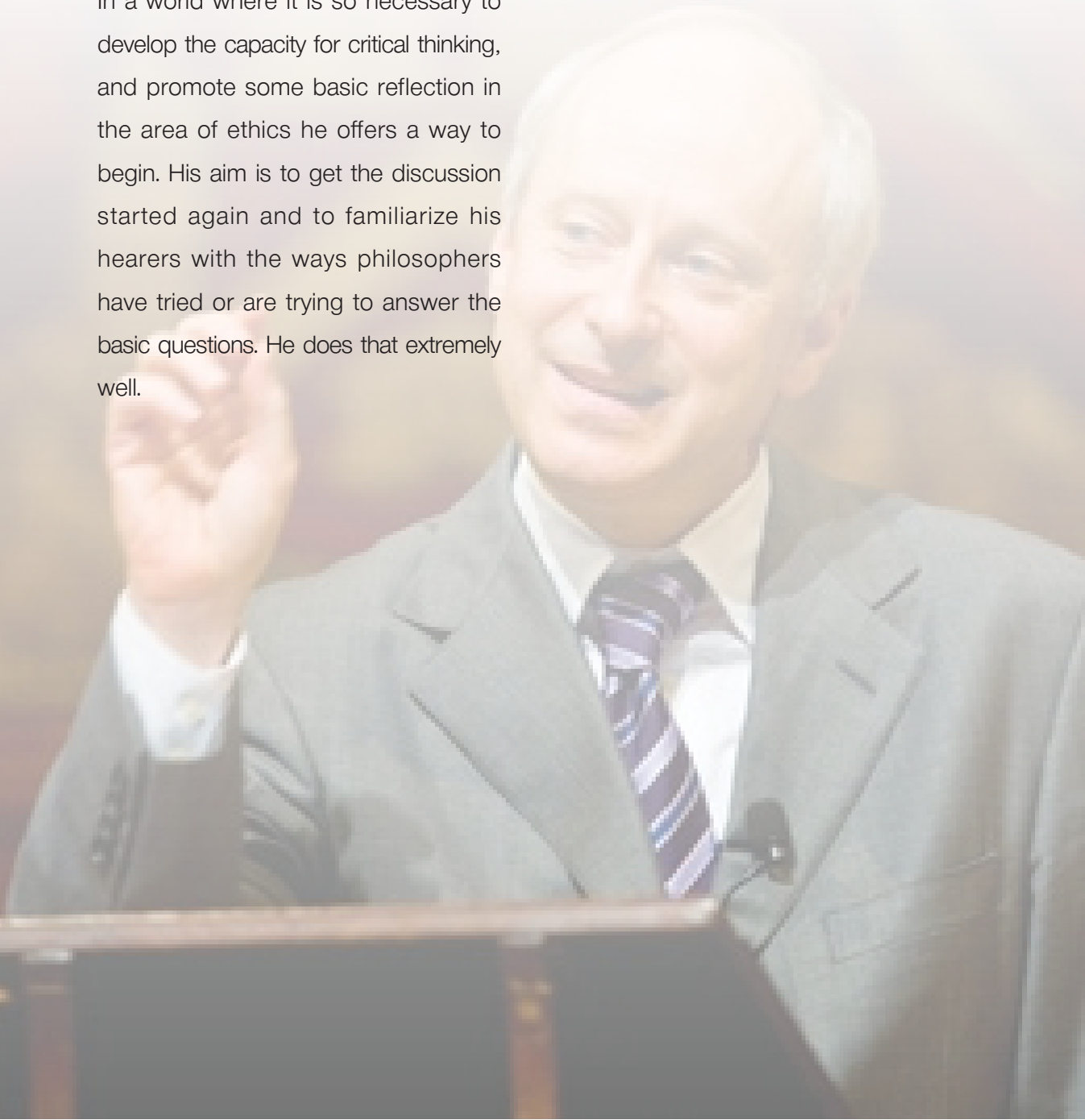
In general, most commentators recognize Sandel’s skill as a facilitator of intelligent dialogue. As might be expected some liberal authors have undertaken to show that his method and conclusions are either unworkable or mistaken.¹⁰ There are others who think that the final product of these dialogues remains too much at the surface level.¹¹ This, they say, results from the limited ability of his interlocutors to dig a bit deeper into the issues. The point some of these writers are making is that Sandel’s books or lectures alone would not be sufficient, for example, for a course on moral philosophy aimed at Christian participants.

⁹ P 154-55 Public Philosophy Harvard University Press. 2006

¹⁰ Wes Alwan. The Incoherence of Michael Sandel’s Critique of Liberalism. 2015. Amazon publications

¹¹ See for example Thomas Massaro in America magazine 21 December 2009 or <https://www.americamagazine.org/issue/720/television/what-justice>

If some of these comments are valid they do not take away from the fact that the courses still have great value. Sandel probably would not be offended by such comments either. In a world where it is so necessary to develop the capacity for critical thinking, and promote some basic reflection in the area of ethics he offers a way to begin. His aim is to get the discussion started again and to familiarize his hearers with the ways philosophers have tried or are trying to answer the basic questions. He does that extremely well.

ความยุติธรรม

กับความเอื้ออาทรขัดแย้งกันหรือไม่

ดร.สุภาวดี นิ่มคณิสร์ณ

(แนวคิดจริยธรรม)

บทนำ

แนวคิดเรื่องความยุติธรรม เป็นแนวคิดที่นักปรัชญาให้ความสนใจและมีการโต้แย้งกันมาตั้งแต่ยุคโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยุติธรรมตามแนวคิดของนักปรัชญากรีก ซึ่งได้มีการโต้แย้งกันมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณจนถึงปัจจุบัน และในการโต้แย้งกันในเรื่องของความยุติธรรมนี้ส่วนใหญ่ก็จะมีรากฐานความคิดมาจากแนวคิดของนักปรัชญากรีก และบางส่วนก็จะมาจากการพัฒนาของนักคิดในรุ่นหลังๆ

เมื่อกล่าวถึงความยุติธรรม เราก็มักจะนึกถึงกฎหมายเพราะถ้าเราวางกฎและระเบียบอย่างเข้มงวดและบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายและทุกคนก็ปฏิบัติตามที่กฎหมายบังคับไว้และถ้าเราปฏิบัติตามกฎหมายเราก็จะได้รับหรือไม่ได้รับอะไรก็จะเป็นเรื่องที่ชัดเจนโดยไม่มีเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก และอคติใดๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งถือได้ว่าเป็นความยุติธรรมที่สุด และถ้าเราจะไปหาความยุติธรรมจากหลักเกณฑ์อื่นก็จะต้องมีการโต้แย้งกันอีก แต่กระนั้นก็ตาม ก็ยังมี

ผู้โต้แย้งว่า ถ้าหากเราถือว่าการบังคับใช้กฎหมายเป็นที่สุดแห่งความยุติธรรมแล้ว ก็จะไม่มียุติธรรมที่เป็นหลักประกันหรือหลักในการตรวจสอบว่ากฎหมายนั้นเป็นกฎหมายที่ยุติธรรมหรือไม่ เพราะกฎหมายอาจจะไม่ได้ออกมาจากเหตุผลที่รอบคอบเสมอไป แต่อาจจะออกมาจาก อคติ ความลำเอียง หรือผลประโยชน์ได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องความยุติธรรมนี้สามารถมองได้หลายมิติ และไม่ว่าจะมองจากมิติใดก็ตามก็จะสามารถมีข้อโต้แย้งและการเห็นต่างกันได้เสมอ

ความหมายของความยุติธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายของ “ความยุติธรรม” เอาไว้ว่า ยุติธรรม น. ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล เช่น ศาลย่อมทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม (<https://dict.longdo.com/search/-ยุติธรรม->)

ในยุคเริ่มแรกของวิชาปรัชญา นักคิดสำนักไพธากอรัส(Pythagoras) ได้อธิบายความยุติธรรมไว้ว่า ความยุติธรรมก่อให้เกิดความเสมอภาคด้วยหลักความเท่าเทียม เช่น ภายใต้หลักความยุติธรรมนั้น บุคคลใดทำร้ายผู้อื่น บุคคลนั้นย่อมต้องได้รับผลร้ายสนองตอบอย่างเท่าเทียมผลร้ายที่ตนได้ก่อให้เกิดแก่ผู้อื่น

ส่วนโสเครตีส (Socrates) กล่าวว่า ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมทางการเมืองที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ในสังคมการเมือง และมนุษย์ก็มีธรรมชาติที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การเป็นสัตว์การเมือง ดังนั้น ชีวิตที่สมบูรณ์ของมนุษย์จึงต้องมีคุณธรรมทางสังคม และคุณธรรมทางสังคมที่สูงที่สุดก็คือ ความยุติธรรม

โสเครตีสเชื่อว่า กฎหมายและความยุติธรรมเป็นเรื่องเดียวกัน ดังนั้น บุคคลที่เกิดมาในบ้านเมืองใด ย่อมต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างไม่มีเงื่อนไข เพราะกฎหมายคือ ขนบธรรมเนียมและวิถีปฏิบัติของบ้านเมืองนั้น เราจึงไม่สามารถที่จะอ้างได้ว่ากฎหมายไม่มีความเป็นธรรมและจะไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ซึ่งการยอมรับเช่นนี้ทำให้โสเครตีสยอมตายแทนที่จะหนี ทั้งๆ ที่มีพรรคพวกที่สามารถจะช่วยเหลือได้ ดังนั้น การตายของโสเครตีสจึงทำให้เพลโตมองเห็นว่า ถ้ากฎหมายอยู่ในมือของคนที่ไม่รู้จักความยุติธรรมที่แท้จริงก็จะสามารถทำลายคนที่ดีได้ ด้วยเหตุนี้เอง ในทฤษฎีการเมืองของเพลโตจึงเน้นการปกครองโดยบุคคลซึ่งเป็นนักปราชญ์มากกว่าที่จะยึดที่ตัวบทกฎหมาย

เพลโต (Plato) กล่าวว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองต้องรู้ว่าความยุติธรรมคืออะไรจึงจะเป็นผู้ปกครองที่ดี และในหนังสือของเพลโตเรื่องอูตมรัฐ (Republic) หรือทฤษฎีว่าด้วย

ความยุติธรรม เพลโตยังได้ชี้ให้เห็นอีกว่า จริยศาสตร์กับการเมืองเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกอีกทั้งยังมีความสอดคล้องกัน และยังวางอยู่บนรากฐานทางเมตาฟิสิกส์ หรือ ทฤษฎีว่าด้วยความจริงอันเดียวกัน นอกจากนี้เพลโตยังได้ขยายขอบเขตของการอภิปรายไปถึงเรื่องการสร้างคนและสังคมให้ได้ผลตามจุดหมายทางจริยศาสตร์และการเมืองอีกด้วย โดยเพลโตได้กล่าวถึงทฤษฎีทางการศึกษา การจัดการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม เพลโตมีโลกทัศน์ว่า วิชาเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันและจะต้องศึกษาอย่างสอดคล้องกันโดยไม่อาจแบ่งแยกเป็นแต่ละวิชาได้ โดยเพลโตได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิชาในแต่ละแขนงไว้อย่างชัดเจนโดยการเสนอเป็นปัญหาใหญ่ๆ ไว้ 4 ปัญหาดังนี้คือ

1. คนดีคืออะไรและจะสร้างคนดีได้อย่างไร ปัญหานี้เป็นปัญหาทางจริยศาสตร์และสำหรับเพลโตหรือชาวกรีกโดยทั่วไปแล้วจะเห็นตรงกันว่า คนเราจะเป็นคนดีได้ก็ด้วยการเป็นสมาชิกของรัฐ นั่นก็คือ เป็นคนดีโดยผ่านกระบวนการของรัฐ

2. รัฐที่ดีคืออะไรและจะสร้างรัฐที่ดีได้อย่างไร ปัญหานี้เป็นการโยงความสัมพันธ์ระหว่างจริยศาสตร์กับการเมือง

3. ความรู้ที่สูงที่สุดซึ่งคนที่จะเป็นคนดีต้องมีคืออะไร ปัญหานี้เกิดจากความเชื่อที่ว่าคนดีต้องรู้จักความดี และความดีนั้นเป็น

ความรู้ที่สูงที่สุด เพราะจุดหมายของชีวิตคือการเป็นคนดี ในแง่นี้จริยศาสตร์และการเมืองจึงเข้าไปผูกพันกับญาณวิทยาหรือ ทฤษฎีความรู้ และการที่จะตอบปัญหาเกี่ยวกับความรู้ได้นั้น ก็จะต้องมีทฤษฎีเกี่ยวกับความจริงว่าเป็นอย่างไร เพราะสำหรับเพลโตแล้ว ความรู้ที่แท้ก็คือการรู้สิ่งที่เป็นจริง และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความจริงก็ได้แก่ความรู้แขนงเมตาฟิสิกส์

4. รัฐจะนำพลเมืองไปสู่ความเป็นคนที่มีความรู้สูงสุด ซึ่งได้แก่ความดีได้อย่างไร ในการตอบปัญหานี้เพลโตเสนอว่าต้องอาศัยการศึกษา และเนื่องจากการศึกษานั้นเป็นเกณฑ์ที่สำคัญจึงต้องมีเกณฑ์ที่เข้มงวดในการควบคุม

เพลโตมีความเห็นว่า รัฐที่ยุติธรรมที่สุดและดีที่สุดนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ 1. องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ 2. องค์ประกอบทางทหาร 3. องค์ประกอบทางปัญญาของเหล่าทหาร

สำหรับเพลโตแล้ว ความมั่งคั่งและเกียรติยศนั้นแม้จะมีความจำเป็นและสำคัญสำหรับมนุษย์ แต่ก็ต้องอาศัยปัญญาควบคุมให้พอเหมาะพอดี ดังนั้น เพลโตจึงถือว่าปัญญาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

ในส่วนของพลเมืองในรัฐนั้นก็ต้องประกอบไปด้วยคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ ความฉลาด (wisdom) ความกล้าหาญ (courage) ความพอดีหรือการรู้จักประมาณ

(temperance) และความยุติธรรม หรือ ความเที่ยงธรรม (justice)

เพลโตใช้สูตรว่า “ทำสิ่งที่เป็นหน้าที่ของตน และได้รับสิ่งที่ตนควรได้รับตามที่เหมาะแก่ธรรมชาติของตน” โดยถือว่าถ้าพลเมืองและรัฐเป็นไปตามสูตรนี้แล้ว ทุกคนก็จะมีความสุข (happiness) และเจริญสูงสุด ในแง่นี้ ความสุขจึงเกิดได้จากการได้สิ่งที่รัฐกำหนดว่าควรได้ มากกว่าเกิดจากการได้สิ่งที่เราอยากได้ สูตรดังกล่าวนี้จึงเป็นการกำหนดสิทธิ (right) ของบุคคล โดยถือว่าสิทธิตามธรรมชาติของแต่ละบุคคลต่างกัน คนที่เป็นนักปราชญ์มีสิทธิที่จะศึกษาสูงๆ แต่ไม่มีสิทธิจะมีความสุขทางวัตถุ และเมื่อถูกกำหนดลงไปว่าเป็นคนในชนชั้นใดแล้ว ก็ไม่มีโอกาสเปลี่ยนแปลง คงต้องทำหน้าที่เดิมและใช้สิทธิเดิมตลอดไป ดังนั้นการกำหนดชนชั้นจึงแสดงถึงการยอมรับความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ และปฏิบัติต่อบุคคลแตกต่างกัน สำหรับเพลโตแล้วการปฏิบัติต่อกันซึ่งไม่เท่ากันอย่างเท่ากัน ปฏิบัติต่อกันซึ่งต่างกันเหมือนกันนั้นเป็นคนลำเอียง และเพลโตเองก็ให้ความเท่าเทียมกัน (equality) ในแง่ของการรับพิจารณาทุกคนด้วยเกณฑ์เดียวกันตั้งแต่ต้น (equality of consideration) การให้โอกาสเท่าเทียมกันตั้งแต่ต้น (equality of opportunity) และการให้ความเท่าเทียมกันในเรื่องของความจำเป็นขั้นต่ำของชีวิต (equality of

basic need) แต่ทว่าเมื่อพัฒนาต่อไปแล้วเพลโตเห็นว่าความเท่าเทียมกันมิใช่หมายถึงการที่ทุกคนได้เท่ากัน แต่หมายถึงทุกคนทำตามความสามารถและได้ในสิ่งที่เหมาะแก่ธรรมชาติของตน

อริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของเพลโตถือว่าความยุติธรรมเป็นคุณธรรมที่พิเศษที่สุดในบรรดาคุณธรรมทางสังคมและมุ่งไปที่ 1. การแบ่งสรรความยุติธรรมอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงทรัพย์ คุณธรรม และจำนวนประชากร และต้องตกลงกันให้ได้ว่าใครควรดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อประโยชน์ทางด้านความยุติธรรม 2. เมื่อมุ่งความยุติธรรมสำหรับชนชั้นต่างๆ แล้ว วิธีที่ดีที่สุดคือให้พวกชนชั้นกลางดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะสำหรับอริสโตเติลแล้วชนชั้นกลางคือคนที่ไม่ได้เป็นเศรษฐีมีทรัพย์มากหรืออภิชนที่มีแวดวงทางสกุลที่ต้องปกป้องผลประโยชน์ของตน ชนชั้นกลางที่กล่าวถึงนี้คือกลุ่มชนที่มีมากพอควร และเป็นที่ยอมรับทั้งฝ่ายคนรวยและคนจน และสามารถหาทางออกได้ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งของชนชั้นทั้งสองเพราะชนชั้นกลางสามารถใช้เหตุผลได้ดีกว่าชนชั้นอื่น คนรวยจะชอบปกครองโดยกดขี่ผู้อื่นอย่างไม่รู้ตัว ส่วนคนจนมักชอบเชื่อฟังนาย ในขณะที่ชนชั้นกลางจะมีความเข้าใจปัญหาเรื่องความเสมอภาพ ภารดรภาพ และความยุติธรรมได้ดีกว่า 3. รัฐที่มีการแบ่งสรรปันส่วนอำนาจ

หน้าที่ในการปกครองโดยขาดความยุติธรรม อาจนำมาซึ่งการแยกดินแดนออกจากรัฐหรือ ยึดอำนาจรัฐ การแก้ไขก็คือต้องให้มี รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยมวลสมาชิก ในรัฐ และผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นคนจำนวนมากหรือน้อยต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ฝ่ายค้านแสดง ทรรศนะได้อย่างเต็มที่

สำหรับอริสโตเติล ความสุขของมนุษย์ จะขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตที่สามารถทำคุณความดี ได้โดยที่คุณความดีที่ดีที่สุดก็คือการรับใช้รัฐ เพื่อความสุขของรัฐ ดังเหตุผลต่อไปนี้

1. เพราะรัฐเป็นเช่นปัจเจกบุคคล จึง ย่อมต้องแสดงคุณธรรมดังที่มนุษย์แต่ละคน แสดง เช่น ความกล้า ความสามารถในการ ควบคุมตนเองและความยุติธรรม

2. มนุษย์แต่ละคนจะบังเกิดความสุข ตามอัตราส่วนของคุณความดีที่เขาได้กระทำ ดังนั้น รัฐที่มีความสุขก็คือรัฐที่แสดงออกทาง คุณธรรมตามอัตราส่วน นั่นก็คือ “รัฐยิ่งมี คุณธรรมมากเท่าไร ย่อมมีความสุขมาก เท่านั้น”

กล่าวโดยสรุปก็คือ สำหรับอริสโตเติล แล้ว ความสุขหรือชีวิตที่ดีที่สุดของบุคคล หรือของรัฐจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการ ประกอบคุณธรรมให้ได้มากที่สุด

เท่าที่กล่าวมาแล้วนี้เราจะเห็นได้ว่าความ ยุติธรรมนั้น เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต มนุษย์และสังคม อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้อง

กับปัญหาอื่นๆ เช่น ความดี ความสุข สิทธิ ความเสมอภาค อำนาจของรัฐ กฎหมาย จริยธรรม เป็นต้น ทรรศนะของนักปรัชญา ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นตัวอย่างของความ คิดที่เกี่ยวกับ ความยุติธรรม ในยุคแรกๆ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญเพราะก่อให้เกิดการ พัฒนาทรรศนะอื่นๆ ตามมา

ส่วนการตีความ “ความยุติธรรม” นั้น ก็สามารถทำได้หลายลักษณะเพราะมีหลัก การและหลักเกณฑ์มากมายที่ใช้ในการสร้าง ความเข้าใจจึงมักจะเกิดประเด็นอภิปราย และถกเถียงกันอย่างมากมายโดยสามารถ แยกออกได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. ความยุติธรรมในความหมายที่ เป็นความถูกต้อง เทียบตรง ตรงไปตรงมา เป็นการให้ความหมายในแง่ของการให้และ การรับในสิ่งที่ควรจะได้อย่างเท่าเทียม ไม่เอา เปรียบซึ่งกันและกัน จึง เป็นการให้ความ หมายของความยุติธรรมที่ไม่ได้นำประเด็น ของความดีเข้ามาพิจารณาร่วมด้วย ความ ยุติธรรมในความหมายนี้จึงเป็นการให้ความ สำคัญกับการพูดความจริงหรือการคืน หรือ การให้ในสิ่งที่บุคคลควรจะได้รับเท่านั้น

2. ความยุติธรรมที่มีลักษณะของตา ต่อตา ฟันต่อฟัน ซึ่งเป็นความยุติธรรมแบบ เลือกปฏิบัติ รับผล หรือเป็นการตอบแทน การกระทำด้วยสิ่งเดียวกัน กล่าวคือ ทำเช่น ไດก็ได้รับผลเช่นนั้นจึงเป็นการทำดีตอบแทน มิตรที่ทำความดีต่อเรา และทำร้ายศัตรูหรือผู้ที่

เป็นภัยต่อเราตอบแทนในลักษณะเดียวกับที่เขาทำไมดีกับผู้อื่น การให้ความหมายของความยุติธรรมแบบนี้จึงเป็นการให้ความหมายของความยุติธรรมในแง่ของการกระทำและความเป็นพวกเดียวกันเป็นตัวตัดสิน

3. ความยุติธรรมที่มีความสัมพันธ์กับสถานะทางสังคมและอำนาจที่มีเหนือกว่าซึ่งอำนาจในที่นี้หมายถึงอำนาจทางการเมืองการปกครอง สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ความยุติธรรมในความหมายนี้เป็นการให้ความหมายภายใต้ระบบของการให้คุณค่าความสูงต่ำของคนในสังคมซึ่งจะไปตามสถานะทางสังคมและเงื่อนไขเชิงอำนาจที่ทำให้ผู้มีอำนาจเหนือกว่า มีความชอบธรรมในการกำหนดความยุติธรรมให้แก่ผู้ที่ด้อยอำนาจกว่า (ไซยนต์ ไซยพร, 2541:79-80)

ความเท่าเทียมและความเสมอภาค

ความเข้าใจในเรื่องของ “ความยุติธรรม” (justice) นั้นจะมีความสลับซับซ้อนอยู่พอสมควร ทั้งนี้เพราะจะมีคำศัพท์ที่มีความหมายและมีความเกี่ยวข้องกับความยุติธรรมอยู่บางคำได้แก่ ความเท่าเทียม และความเสมอภาค

ความเท่าเทียม (Equality) เป็นมุมมองที่ถือว่าบุคคลทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้พิจารณาหรือคำนึงถึงข้อแตกต่างของแต่ละบุคคล

ความเสมอภาค (Equity) นั้น มีนัยยะที่แตกต่างกับความเท่าเทียมกันโดยเฉพาะในมุมมองทางกฎหมาย ความเสมอภาคมีความหมายว่า หากกรณีที่สิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญที่เหมือนกัน จึงควรจะได้รับ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และในกรณีที่สิ่งสองสิ่งมีสาระที่ต่างกันก็จะต้องได้รับการปฏิบัติที่ต่างกันด้วย กล่าวคือ มิได้หมายความว่าบุคคลทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้คำนึงถึงข้อแตกต่างใดๆ เลย ยกตัวอย่างเช่น หากให้ทุกคนเสียภาษีอย่างเท่าเทียมกันหมดโดยมิได้คำนึงถึงรายได้ของบุคคลนั้นๆ หรือการให้ทุกคนได้รับสิทธิที่จะเรียกร้องในการได้รับการสงเคราะห์อย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้คำนึงถึงความจำเป็นของบุคคลนั้นๆ แล้ว ในที่สุดก็จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่เสมอภาคต่อบุคคลบางกลุ่ม ดังนั้น ความเสมอภาคจึงต้องเป็นเรื่องของการเปรียบเทียบกันระหว่างข้อเท็จจริงสองข้อเท็จจริง หรือบุคคลสองคน หรือกลุ่มบุคคลสองกลุ่ม โดยจะต้องคำนึงว่าไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ หรือบุคคลใด หรือกลุ่มบุคคลใด จะเหมือนกันทุกประการกับอีกข้อเท็จจริงหนึ่ง หรืออีกบุคคลหนึ่ง หรืออีกกลุ่มบุคคลหนึ่ง

แม้ว่าการบัญญัติกฎหมายจะได้คำนึงถึงความเท่าเทียมและความเสมอภาคซึ่งถือว่ามีความยุติธรรมในทางกฎหมาย แต่ก็อาจไม่ได้ทำให้สังคมเกิดความเป็นธรรม

อย่างทั่วถึงกันเสมอไป ทั้งนี้ก็เพราะว่าอุปสรรคหรือต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมยังดำรงอยู่ ยกตัวอย่างเช่น การที่รัฐออกกฎหมายกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการใช้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเพื่อรับบริการสาธารณสุข สถานพยาบาลที่กำหนดให้ แต่หากผู้ป่วยคนนั้นไม่มีญาติ หรือไม่สามารถเดินทางไปสถานพยาบาลได้ นั่นก็หมายความว่า บุคคลคนนั้นก็จะไม่สามารถเข้าถึงการรับบริการสาธารณสุขนั้นได้เลยซึ่งก็ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้เช่นกัน

ความเป็นธรรมในสังคมถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิทธิพลเมือง (Civil Right) และสะท้อนให้เห็นถึงความยุติธรรมสำหรับคนในสังคม กล่าวคือ คนทุกคนในสังคมควรจะได้รับสิทธิพื้นฐาน (Basic Rights) การคุ้มครอง (Protection) โอกาส (Opportunities) และสิทธิประโยชน์ทางสังคม (Social Benefits) ซึ่งถือเป็นข้อผูกมัดทางสังคมในการจัดสรรทรัพยากรและการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับสมาชิกในสังคม

ประเด็นที่เป็นปัญหาที่สำคัญประเด็นหนึ่งของความยุติธรรมก็คือ หลักที่ใช้ในการพิจารณาความยุติธรรมถ้ามีหลายหลักควรจะต้องมีการผสมผสานกันอย่างไรและด้วยวิธีการใด

จริยศาสตร์แห่งความเอื้ออาทร

ในจริยศาสตร์สตรีนิยม (feminist ethics) แนวคิดที่เกี่ยวกับ การดูแลหรือการเอาใจใส่ (care) นับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง และมีหลายทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทร (ethic of care) ที่ได้รับการเสนอขึ้นมาอย่างหลากหลายโดยเฉพาะการนำเข้าไปเกี่ยวข้องกับจริยธรรมแห่งความยุติธรรม (ethic of justice) ซึ่งทฤษฎีเหล่านี้ก็มีทั้งที่คล้ายกันและแตกต่างกันจนถึงมีความขัดแย้งกัน แต่ในบทความนี้ ผู้เขียนจะได้นำเสนอถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน (interrelationship) ระหว่างความเอื้ออาทรกับความยุติธรรม โดยที่ทั้งสองต่างก็เป็นมุมมองหนึ่งของการทำความเข้าใจในประสบการณ์ทางศีลธรรมของมนุษย์ที่มีส่วนส่งเสริมกันในภาคปฏิบัติทั้งในส่วนที่เป็นเรื่องส่วนตัว (private) และเป็นเรื่องส่วนรวม (public)

ความเอื้ออาทรคืออะไร

แนวคิดของความเอื้ออาทรนี้ถูกนำเสนอขึ้นมาเพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาจากการที่ผู้หญิงถูกกดขี่และถูกเอารัดเอาเปรียบ ด้วยเหตุที่สังคมและการเมืองเป็นสังคมและการเมืองที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ ดังนั้น งานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเอื้ออาทรจึงอยู่

ในวงแคบเฉพาะชีวิตส่วนตัว อีกทั้งยังจำกัดวงอยู่เฉพาะเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ทาสหรือคนผิวดำและเห็นว่าเป็นเรื่องของคนชั้นต่ำ แนวคิดเรื่องความเอื้ออาทรจึงไม่ได้รับความสนใจจากสังคม อีกทั้งผู้หญิงก็ถูกกดขี่และไม่มียุทธศาสตร์ในชีวิตส่วนรวมหรือที่เป็นขอบเขตสาธารณะ (public sphere) นักสตรีนิยมอย่าง แครอล กิลลิแกน (Carol Gilligan) จึงเห็นว่า ความเอื้ออาทรเป็นเรื่องเฉพาะของผู้หญิงโดยมีความเอื้ออาทรของผู้เป็นมารดาเป็นแบบอย่าง จึงทำให้ความเอื้ออาทรในความหมายนี้ถูกจำกัดวงให้แคบลงไป กิลลิแกนจึงเห็นว่า ความเอื้ออาทรกับความยุติธรรมไปด้วยกันไม่ได้ แต่ก็มีนักสตรีนิยมบางคนซึ่งเห็นต่างจากกิลลิแกนและได้ขยายความหมายของความเอื้ออาทรให้กว้างขึ้น แนวคิดของกิลลิแกนจึงเป็นจุดเริ่มต้นให้นักสตรีนิยมคนอื่นเกิดความพยายามที่จะสร้างแนวคิดทางจริยศาสตร์แบบใหม่ที่สะท้อนประสบการณ์ของผู้หญิงและมองปัญหาทางจริยศาสตร์ในแบบที่ผู้หญิงมอง ดังนั้น จริยศาสตร์แห่งความเอื้ออาทรจึงเป็นความพยายามที่จะให้พื้นที่แก่ความรักและความสัมพันธ์ของมนุษย์และขยายพื้นที่ส่วนตัวออกไปยังพื้นที่สาธารณะ

เนล นอดดิงส์ (Nel Noddings) มีความเชื่อว่า ความรู้สึกอ่อนโยนเอื้ออาทรต่อผู้อื่นและการที่เราสามารถระลึกได้ถึงความเอื้ออาทรที่ผู้อื่นมีต่อเรานั้นเป็นประสบการณ์

พื้นฐานของมนุษย์และเป็นวิธีที่มนุษย์จะสามารถดำรงอยู่ได้ ดังนั้น ทฤษฎีจริยศาสตร์จึงต้องสะท้อนความจริงในเรื่องนี้

ทฤษฎีจริยศาสตร์ของ นอดดิงส์นั้นเริ่มต้นที่ความเป็นจริงที่เกี่ยวกับความมีอยู่ของมนุษย์ (ontological truth) ว่า มนุษย์นั้นเกิดและเป็นอยู่ในความสัมพันธ์ และลักษณะทางชีวภาพของมนุษย์ก็ทำให้มนุษย์ไม่สามารถที่จะมีชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากความเอื้ออาทรดูแลจากคนอื่น เมื่อเริ่มความจริงจากข้อนี้ นอดดิงส์จึงให้เหตุผลต่อไปว่า มนุษย์จึงเกิดมาโดยมีความรู้สึกที่ **ความเอื้ออาทรโดยธรรมชาติ (natural caring)** เป็น **สิ่งที่ดี** และเนื่องจากว่าเราเห็นว่าความเอื้ออาทรเป็นสิ่งที่ดี ดังนั้น การกระทำที่ดีก็คือการสะท้อนตัวตนของเราออกมาเป็นผู้ที่ **อาทร (the one-caring)** จริยศาสตร์แห่งความเอื้ออาทรจึงแตกต่างจากความเอื้ออาทรตามธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ความเอื้ออาทรที่แม่มีต่อลูก ทั้งนี้ก็เพราะว่าจริยศาสตร์แห่งความเอื้ออาทรนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่จะเห็นตัวเองเป็นผู้ที่อาทร ซึ่งเป็นสิ่งที่มากกว่าความรู้สึকেื้ออาทรที่เกิดขึ้นมาเองในบางสถานการณ์ นอดดิงส์กล่าวว่า ความเอื้ออาทรตามธรรมชาติไม่สามารถเกิดขึ้นได้เสมอไปและก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ในสถานการณ์จริงผู้เอื้ออาทรย่อมจะอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึก

เหนื่อยหรือความรู้สึกเบื่อหน่าย หรืออยู่ในสถานการณ์ที่ความเอื้ออาทรเป็นไปได้ยาก ในกรณีเหล่านี้ผู้เอื้ออาทรย่อมจะระลึกได้ถึงความสัมพันธ์ที่ตนเองมีต่อผู้ที่ได้รับความเอื้ออาทร (the cared-for) และนอกจากนั้นก็ยังระลึกได้ถึงความสัมพันธ์ที่ตนเองเคยได้รับมาก่อน (one's best remembrance of caring and being cared-for) ดังนั้นความเอื้ออาทรที่เกิดขึ้นจึงเป็นความเอื้ออาทรที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เอื้ออาทรตัดสินใจที่จะดำรงตนไว้ในฐานะของผู้ที่เอื้ออาทร

จริยศาสตร์แห่งความเอื้ออาทรจึงมีที่ให้กับความเข้าใจและความเห็นใจ (sympathy and empathy) มีลำดับขั้นแห่งความเอื้ออาทรที่เริ่มจากคนใกล้ชิดตัวและขยายความเอื้ออาทรออกไปยังวงที่กว้างขึ้น

ปฏิบัติการช่วยชีวิตเด็ก 12 คนกับโค้ช 1 คน ที่ถ้ำหลวงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการใส่ใจดูแลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกันของมนุษยชาติ ทุกคนรู้ว่าเด็กทุกคนและโค้ชมีความสำคัญกับครอบครัวของพวกเขาмаกแค่ไหน ความเจ็บปวดของการพลัดพรากระหว่างพ่อแม่กับลูก เป็นความเจ็บปวดที่ยากจะทนทาน

การรวมทีมกู้ภัยจากนานาชาติไม่ว่าจะเป็นนักดำน้ำญี่ปุ่น อเมริกัน อังกฤษ ออสเตรเลีย และไทยและยังไม่รวมกับอีกหลายประเทศที่เสริมความเชี่ยวชาญของตนเข้ามาในการฝึกกำลังครั้งนี้จึงเป็น

สัญลักษณ์ที่สะท้อนให้โลกเห็นว่า การร่วมมือร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ปฏิบัติการภายในถ้ำจึงเป็นการปฏิบัติการที่ไม่มีความแตกต่างของสีผิว ศาสนา หรืออัตลักษณ์ทางเพศ แต่เป็นช่วงเวลาที่ถูกคนร่วมมือเป็นหนึ่งเดียวกันโดยปราศจากความเห็นแก่ตัวเพื่อเป้าหมายที่สำคัญอันเดียวกัน นั่นก็คือเพื่อช่วยชีวิตคนทั้ง 13 คน ไม่มีใครสนใจถึงจำนวนเงินที่ใช้ในการปฏิบัติการครั้งนี้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าทุกคนรู้ว่าคุณค่าของชีวิตไม่อาจวัดเป็นตัวเงินได้

ริตา แมนนิง (Rita Manning) มีความเห็นว่า จริยธรรมแห่งความเอื้ออาทร (ethic of caring) จะมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. ความโน้มเอียงที่จะเอื้ออาทร (disposition to care) คือความตั้งใจที่จะให้ความใส่ใจต่อความต้องการของผู้อื่น

2. พันธะที่จะต้องเอื้ออาทร (obligation to care for) คือ เรามีพันธะที่จะต้องให้ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นซึ่งทำให้ความเอื้ออาทรของเราเป็นการกระทำที่อยู่ในวิถีทางที่เหมาะสมในการตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลต่าง ๆ และชุมชนรวมถึงสัตว์ด้วย (Manning, 1992:45)

จากองค์ประกอบสองประการของความเอื้ออาทรซึ่งได้แก่การรับรู้ความต้องการของผู้อื่นและการมีความตั้งใจที่จะ

ตอบสนองต่อความต้องการนั้นรวมถึงการกระทำความเอื้ออาทรซึ่งสามารถมีลักษณะเป็นพันธะเช่น พันธะต่อบุตรของบิดามารดา พันธะต่อศิษย์ของครู ซึ่งพันธะดังกล่าวนี้ก็ต้องอิงอยู่บนความรับผิดชอบต่อบทบาทของแต่ละคน (role responsibility) ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ความเอื้ออาทรเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องของหน้าที่ (duty) ในจริยธรรมแห่งความยุติธรรมด้วย ทั้งนี้ก็เพราะว่าผู้ที่มีความสัมพันธ์บางอย่างกับผู้อื่นก็ต้องมีความรับผิดชอบที่เป็นหน้าที่ที่ต้องทำตามมาด้วย หน้าที่การเอื้ออาทรหรือดูแลเลี้ยงดูบุตรถือว่าเป็นหน้าที่ของบิดามารดา การที่บิดามารดาบกพร่องต่อหน้าที่หรือไม่ทำตามหน้าที่ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรมต่อบุตร ซึ่งจุดนี้เองที่เราสามารถเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความยุติธรรมกับความเอื้ออาทร

ความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับความเอื้ออาทร

ความยุติธรรมไม่ได้ขัดแย้งกับความเอื้ออาทรแต่มีความสัมพันธ์กับความเอื้ออาทร ทั้งนี้ก็ เพราะว่าทฤษฎีเกี่ยวกับความยุติธรรมก็คือทฤษฎีที่พยายามเสนอการตีความและหลักการที่ควรใช้สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กันของมนุษย์ ที่เห็นได้ชัดก็คือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนและการแบ่งปันทรัพย์สินสิ่งของและสิทธิพื้นฐานต่างๆ ดังนั้น ความยุติธรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์และเป็น

มุมมองหนึ่งในการเข้าใจประสบการณ์ของชีวิตทางศีลธรรม เช่นเดียวกับความเอื้ออาทรเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคุณค่าของพฤติกรรมมนุษย์ เนื่องจากความยุติธรรมก็เป็นมนโฑทัศน์ที่พยายามจะพิจารณาว่า ใครควรทำอะไรแก่ใครและควรได้รับอะไรจากใคร

ความยุติธรรมจึงหมายถึงการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในการแลกเปลี่ยนและการกระทำต่อกันอันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ของมนุษย์ในสังคมอย่างเป็นธรรมหรืออย่างไม่ได้เปรียบเสียเปรียบกัน เมื่อบุคคลแลกเปลี่ยนสินค้าหรือทรัพย์สินสิ่งของกันก็ต้องไม่มีใครในสองฝ่ายที่แลกเปลี่ยนกันนั้นได้เปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเมื่อบุคคลทำการสิ่งใดลงไปก็ควรที่จะได้รับการตอบแทนที่เหมาะสมแก่การกระทำของเขาทั้งในแง่บวกและลบ ตัวอย่างเช่น เมื่อทำให้เกิดผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้อื่นหรือสังคม เขาก็ควรได้รับผลตอบแทนบางอย่างเป็นรางวัล แต่ถ้าบุคคลใดทำร้ายผู้อื่นเขาก็ต้องได้รับการลงโทษที่สาสมกับความผิดของเขา ดังนั้นความยุติธรรมจึงเกี่ยวข้องกับการชดเชยทางสังคม (social compensation) นอกจากนี้ความยุติธรรมก็ยังเกี่ยวข้องกับการจัดสรรหรือการแบ่งปัน (distribution) ที่เป็นธรรม เช่น คนงานควรได้รับส่วนแบ่งจากผลกำไรอย่างเหมาะสมกับผลงานของตน หรือลูกๆ

ควรได้รับการเอาใจใส่และเล็งดูอย่างเท่าเทียมกัน การเอาใจใส่และปฏิบัติต่อกันด้วยความลำเอียงถือเป็นความไม่ยุติธรรม ตัวอย่างดังกล่าวนี้เป็นประเด็นของความยุติธรรมในเรื่องส่วนตัว (private realm) เป็นความยุติธรรมในครอบครัว ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เราก็สามารถพบประเด็นของความยุติธรรมในเรื่องส่วนตัวได้ เช่นเดียวกับที่เราพบในความเอื้ออาทร

ความยุติธรรมและความเอื้ออาทรนั้นมีความสัมพันธ์กันแต่ในขณะเดียวกันทั้งสองก็มีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งแสดงถึงประสบการณ์ที่มีลักษณะที่ต่างกัน กล่าวคือแนวคิดเรื่องความยุติธรรมนั้นเน้นที่หลักการทั่วไปอันเป็นสากลของความเป็นธรรม สิทธิและหน้าที่ (general, universal principles of fairness, rights and duties) ส่วนแนวคิดเรื่องความเอื้ออาทรนั้นจะเน้นไปที่ความสัมพันธ์และความรับผิดชอบส่วนบุคคล (personal relationship and responsibilities) รวมทั้งพันธะกรณี (obligations) และทั้งสองแนวความคิดนี้ต่างก็มีความจำเป็นสำหรับการเข้าใจประสบการณ์ทางศีลธรรมและต่างก็มีขอบเขตของตนที่อยู่นอกขอบเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง บางสิ่งที่ความเอื้ออาทรเกี่ยวข้องด้วยแต่ความยุติธรรมไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และบางสิ่งที่ความยุติธรรมมีแต่ความเอื้ออาทรจะไม่เกี่ยว เช่น รูปแบบหรือ

ระเบียบที่มีเหตุผลสำหรับการติดต่อค้าขายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม เป็นต้น ดังนั้นในเรื่องเดียวกัน ความเอื้ออาทรกับความยุติธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกันคนละด้าน เช่น ในกรณีของการดูแลคนไข้ ความเอื้ออาทรจะทำหน้าที่พิจารณาว่าควรจะแสดงความเอื้ออาทรอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับความต้องการของคนไข้และเหมาะสมกับความสามารถของผู้ให้ความเอื้ออาทร ในขณะที่ความยุติธรรมจะทำหน้าที่ในการพิจารณาในแง่ที่ว่าในการดูแลคนไข้คนหนึ่งนั้นจะต้องไม่ลืมที่จะดูแลคนไข้รายอื่นที่กำลังรออยู่ด้วย

ความเอื้ออาทรจึงเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมมุมมองของความยุติธรรมให้มีความสมบูรณ์ขึ้น เช่น ช่วยให้เห็นมาสนใจในคุณค่าของชีวิตและตัวบุคคล ให้ความสนใจต่อความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกัน และมีความใส่ใจในรายละเอียดของแต่ละสถานการณ์ไม่ใช่ใช้แต่กฎระเบียบ หรือหลักการที่มีอยู่เป็นเครื่องตัดสิน เท่านั้น ตัวอย่างเช่น ในสังคมของอรรถประโยชน์นิยมที่มีแนวคิดว่าการสร้างความสุขร่วมสูงสุดให้กับคนในสังคม และถ้าหากคนในสังคมนั้นส่วนใหญ่ไม่ต้องการศาสนา ความยุติธรรมตามแนวคิดนี้ก็สามารถยกเลิกศาสนาในสังคมนั้นเพื่อความสุขของคนส่วนใหญ่โดยไม่ต้องสนใจถึงความรู้สึกของคนส่วนน้อยที่ต้องการศาสนา ส่วนความเอื้ออาทรก็จะมองว่าควรจะให้คนส่วน

น้อยที่เขาหนีถือศาสนาที่จะต้องมีความทุกข์จากการยกเลิกศาสนา

ในขณะเดียวกัน ความยุติธรรมก็ช่วยให้ความเอื้ออาทรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะว่า กฎเกณฑ์และสิทธิที่กำหนดไว้จะช่วยสะท้อนให้เห็นว่าอะไรคือความต้องการที่ความเอื้ออาทรควรจะทำให้การตอบสนอง อีกทั้งยังช่วยชี้นำวิธีการในการตอบสนองที่เหมาะสมให้แก่ความเอื้ออาทรอีกด้วย ตัวอย่างเช่น หากพิจารณาแล้วพบว่าเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุมีความไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุต้องตกอยู่ในสภาวะที่ยากจนและด้อยโอกาส ชุมชนในพื้นที่ก็อาจจะช่วยกันจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ หรือเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่สามารถจะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการช่วยกันดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

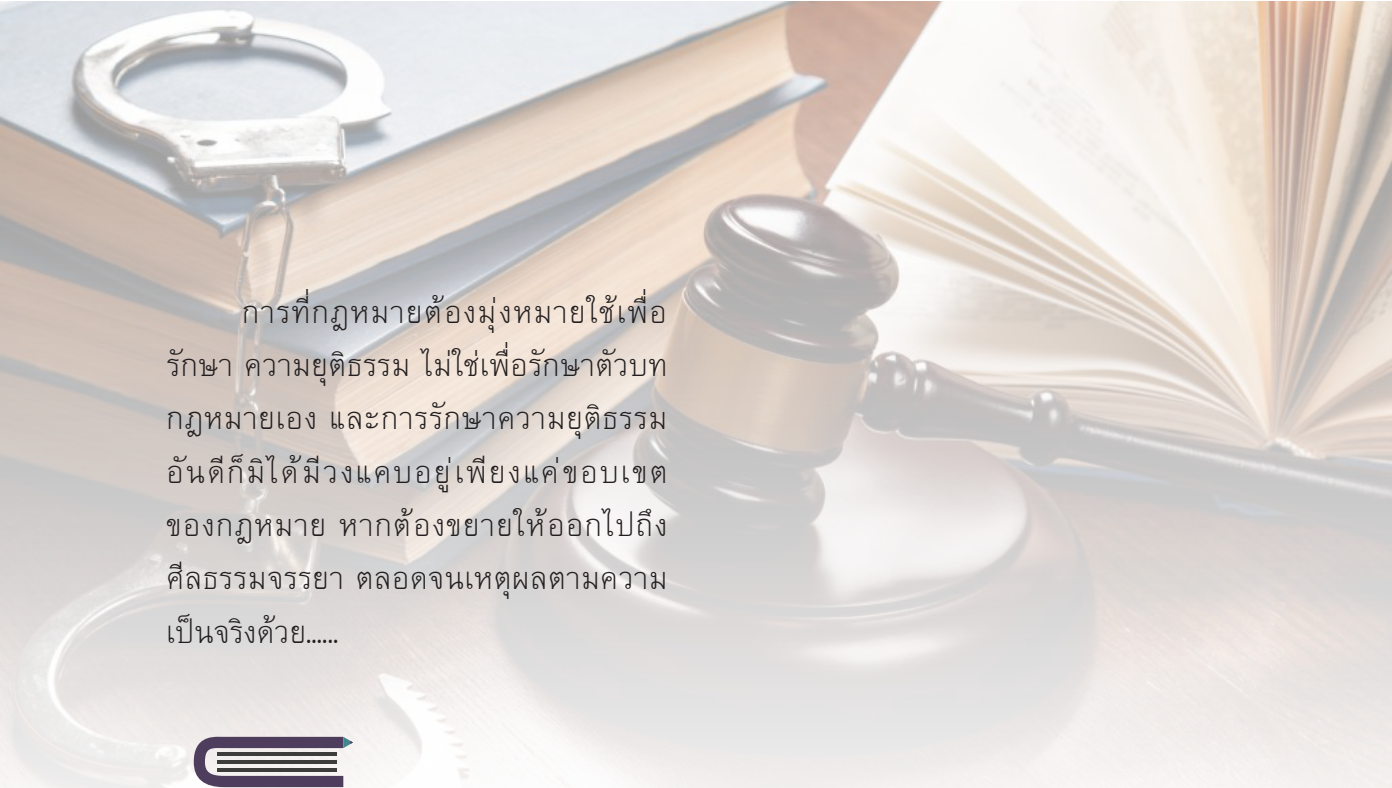
ดังนั้น กฎเกณฑ์และหลักการของความยุติธรรมที่ถูกต้องจะช่วยเสริมมุมมองของความเอื้ออาทรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะการมองปัญหาเฉพาะในแง่มุมของความรู้สึกและความสัมพันธ์ในระดับส่วนบุคคลนั้นบางครั้ง บางกรณีอาจแคบเกินไปและยังไม่มากเพียงพอซึ่งอาจจะส่งผลทำให้เกิดความลำเอียงขึ้นได้

จึงเห็นได้ว่าทั้งความยุติธรรมและความเอื้ออาทรนั้นต่างก็เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมซึ่งกันและกันและช่วยให้การมองปัญหานั้น ๆ มีความสมบูรณ์และก่อให้เกิดการกระทำที่ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทสรุป

ผู้เขียนขอจบบทความนี้ด้วยการอัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้วิชาความรู้ เนติบัณฑิต สมัยที่ 33 ณ อาคารใหม่สวนอัมพร ในวันพฤหัสบดีที่ 29 ตุลาคม 2524 ความว่า

.....มีคำพูดถึงนักกฎหมายอยู่ตอนหนึ่งว่า คนที่ทำงานกับกฎหมายมาก ๆ มักจะติดอยู่กับตัวบทกฎหมาย พูดอย่างนี้ คุณจะไม่ใช่คำชม หากเป็นคำติตติงนักกฎหมายบางคนที่ยังติดกับตัวบทกฎหมายเป็นหลักการธำรงรักษาความยุติธรรม ซึ่งดูจะคับแคบเกินไปและอาจทำให้รักษาความยุติธรรมได้ไม่เต็มที่ ผู้ที่ทำหน้าที่พิทักษ์ความยุติธรรมความเป็นธรรมจึงควรระมัดระวัง คือควรจะได้ทำความเข้าใจให้แน่ชัดว่ากฎหมายนั้นไม่ใช่ตัวความยุติธรรม เป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการรักษาและอำนวยความยุติธรรมเท่านั้น

การที่กฎหมายต้องมุ่งหมายใช้เพื่อ
รักษา ความยุติธรรม ไม่ใช่เพื่อรักษาตัวบท
กฎหมายเอง และการรักษาความยุติธรรม
อันดีก็มีได้มีวงแคบอยู่เพียงแค่ขอบเขต
ของกฎหมาย หากต้องขยายให้ออกไปถึง
ศีลธรรมจรรยา ตลอดจนเหตุผลตามความ
เป็นจริงด้วย.....

- ไชยันต์ ไชยพร. (2541). ความยุติธรรม ตอนที่หนึ่ง. รัฐศาสตร์สาร, 20(2).หน้า 57-96.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ความหมายของความยุติธรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 26
กรกฎาคม 2561 จาก <https://dict.longdo.com/search/-ยุติธรรม->
พระบรมราชาท. สืบค้นเมื่อ วันที่ 26 กรกฎาคม 2561, จาก [https://www.isranews.org/
component/content/article/13538-qq.html](https://www.isranews.org/component/content/article/13538-qq.html)
- สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย. (2529). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาปรัชญาการเมือง
หน่วยที่1-5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- Gilligan, Carol. (2003). In a Different Voice: Psychological Theory and Women's
Development. Massachusetts: Harvard University Press.
- Manning, Rita. (1992). Just Caring, Explorations in Feminist Ethics: Theory and
Practice. Indianapolis: Indiana University Press.
- Noddings, Nel. (2003). Caring: A Feminine Approach to Ethics and Moral Educa-
tion. Berkeley: University of California Press.
- Tong, Rosmarie. (1993). Feminine and Feminist Ethics. Belmont: Wadsworth
Publishing Company.

เสียบเรีกไน้เป็น ผู้เหียบบพร้อม/ผู้ศักดิ์สิทธิ์

บาทหลวงปรีชา ธรรมนิยม, O.M.I.

(หมวดคำสอน)

อ่านเจอบทวิเคราะห์หลายฉบับเกี่ยวกับสมณสาส์นเตือนใจของพระสันตะปาปาฟรานซิส รู้สึกว่าน่าสนใจต่อการดำเนินชีวิตของพวกเราคริสตศาสนิกชนเป็นอย่างมาก เป็นแก่นแท้เลยก็ว่าได้ จึงใคร่ขอนำมาแบ่งปัน

“Gaudete et Exsultate” เป็นหัวข้อของสมณสาส์นเตือนใจ ดึงมาจากพระวรสารตาม คำเล่าของนักบุญมัทธิว 5:12 “จงชื่นชมยินดีเถิด” แต่ผู้เขียนใคร่ถอดความว่า “จงปลื้มปริ่มยินดี และจงอัมเอิบใจเถิด” เนื้อความนี้มาบวบทอนท้ายของคำเทศน์

ณ ภูเขาเรื่อง “ความสุขเที่ยงแท้” อันเป็นข้อเรียกร้องของการดำเนินชีวิตตามแบบองค์พระเยซู เป็นการดำเนินชีวิตในความรักแผ่แผ่ การรู้จักให้อภัย ความจงรักภักดี การมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งเป็นที่ทัศนตรงข้ามกับความรุนแรง และการครอบงำอย่างมีอำนาจเหนือผู้อื่น

เป็นสมณสาส์นเตือนใจที่พระสันตะปาปาฟรานซิส ทรงลิขิตในแบบที่มีสีสันและอย่างเป็นส่วนตัว อันบ่งบอกถึงผลจากการไตร่ตรองและจากการเชื่อมั่นของพระองค์ท่าน เป็นความคิดสังเคราะห์อันโดดเด่นของ

สองหัวข้อเรื่อง คือ “การประกาศพระวรสารใหม่/อีกครั้ง” และ “การปฏิรูปพระศาสนจักร”

พระสมณสาส์นนี้เชิญชวนให้ทุกคนดำเนินชีวิตไปสู่ความเพียบพร้อม/ความศักดิ์สิทธิ์ แบ่งออกเป็น 177 ย่อหน้า พระองค์ทรงกล่าวว่า การเป็นผู้เพียบพร้อมนั้น พวกเราทุกคนสามารถกระทำได้ ไม่ว่า จะอยู่ ณ วรรณะใด สถานที่ใด สถานการณ์ใดก็ตาม มิได้สงวนไว้แก่ชนชั้นสูง/ปัญญาชนเท่านั้น พระองค์ทรงเน้นย้ำพระดำรัสของนักบุญยอห์นปอลที่ 2 ว่า “จงอย่ากลัวที่จะไฝ่สูง อย่ากลัวที่จะพยายามทำให้พระเจ้าทรงรักเราและทรงปลดปล่อยเราให้เป็นอิสระ จงอย่ากลัวที่จะให้ องค์พระจิตนำชีวิตของท่าน”

บรรดานักบุญผู้ปฏิรูป หลังสังคายนา วาติกันที่ 2 นักบุญพระสันตะปาปา ยอห์น ปอลที่ 2 ได้ทรงบอกว่า พวกเราทุกคนได้รับเรียกให้มุ่งดำเนินชีวิตไปสู่ความเพียบพร้อม/ความศักดิ์สิทธิ์ เป็นภารกิจอภิปาลหลักของพระศาสนจักรในสหัสที่สามนี้ (เทียบ *Novo millennio ineunte*) เป็นสาระแก่นแท้ที่สุดของพระศาสนจักร เพราะว่าเป็นการบอกถึงการให้ชีวิตที่เข้มข้นขององค์พระจิตแต่สมาชิกของพระศาสนจักร พระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 16 ได้ทรงสานต่อความคิดนี้ โดยทรงสอนหลักความเชื่อหลายประการเกี่ยวกับบรรดานักบุญในปฏิทินของพระศาสนจักรทุกวันพุธ ตลอดปี ค.ศ. 2006 ถึง ค.ศ. 2011 พระองค์

ได้ทรงให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้ปฏิรูปพระศาสนจักรทุกท่านผู้เอื้อให้พระศาสนจักรดูเรียบง่ายขึ้น ดูเปิดใจกว้างขึ้น ในการทำให้มีหนทางใหม่ไปสู่การรับความเชื่อ ท่านเหล่านั้นเป็นผู้เพียบพร้อม/นักบุญ/ผู้ศักดิ์สิทธิ์” (เทียบพระวรสาร “ท่านเป็นเกลือและแสงสว่าง....” มัทธิว 5:13-16)

สมณสาส์นเตือนใจ “*Gaudete et Exsultate*” เป็นหัวใจของการปฏิรูปทั้งหมด เพราะได้ให้พระเจ้าเป็นศูนย์กลาง “องค์เจ้าเหนือหัวได้ทรงขอร้องทุกอย่าง พระองค์ได้ทรงมอบชีวิตจริง เมื่อพระองค์ทรงสร้างพวกเรา พระองค์ได้ทรงให้ความสุขเที่ยงแท้แก่เราแล้ว พระองค์มีพระประสงค์ให้พวกเราเป็นนักบุญ/ผู้เพียบพร้อม โดยมีได้ทรงรอคอยหรือทั้งความหวังว่าการดำเนินชีวิตของพวกเราจะดีขึ้นได้อย่างไร”

พระสันตะปาปาฟรานซิสได้ทรงบอกล่วงหน้าว่า สมณสาส์นฉบับนี้หาใช่หนังสือตำราเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อม เป้าประสงค์ของพระองค์คือ “ส่งเสียงเรียกร้องให้ดำเนินชีวิตสู่ความเพียบพร้อมให้ดังกังวานอีกครั้งหนึ่ง ให้เสียงนี้แทรกเข้าสู่สภาพแวดล้อมของโลกปัจจุบันที่มีทั้งความเสี่ยง การทำลายเรียกร้อง และโอกาสเอื้ออำนวย” พระองค์ทรงเชื่อเชิญให้ประชากรของพระเจ้าก้าวหน้าไปสู่ความเพียบพร้อม/ความศักดิ์สิทธิ์ ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับการที่จะได้มาซึ่งความสุขเที่ยงแท้ (บุญลาม) โดย

ปฏิบัติการตามแบบขององค์พระเยซู คือ ต่อต้านและทวนกระแสสังคมปัจจุบัน

ในโอกาสนี้ พระสันตะปาปาฟรานซิส ได้ทรงเอ่ยชื่อนักบุญผู้ปฏิรูปและเปลี่ยนแปลง พระศาสนจักร พระองค์ทรงเรียกบุคคลเหล่านี้ทั้งหญิงและชายว่า “คนบ้าผู้นำนับถือชมเชย” อาทิ แบร์นาร์ด de Clairvaux นักบุญฟรานซิสแห่งอัสซิส นักบุญอิกญาซีโอแห่งโลโยลา นักบุญยอห์นแห่งไม้กางเขน นักบุญฟรานซิสแห่งซาลส์ เป็นต้น พระองค์ได้เอ่ยเช่นกันถึง “อัครทูตสตรี” ที่มีส่วนช่วยในการปฏิรูปพระศาสนจักร พระองค์ได้ทรงลิขิตว่า “แม้ในสมัยที่สตรียังถือว่าเป็นคนละระดับกับบุรุษ องค์พระจิตก็ได้ทรงผลักดันให้มีสตรีนักบุญหลายท่านมาเสริมพลวัตรใหม่ในการปฏิรูปพระศาสนจักร อาทิ นักบุญ Hildegarde de Bingen นักบุญบิจริด นักบุญคาทารีนาแห่งเซียนนา นักบุญเทเรซาแห่งอาวิลลา นักบุญเทเรซาแห่งพระกุมารเยซู แต่พอขอกล่าวเน้นถึงสตรีหลายท่านผู้ไม่เป็นที่รู้จักหรือผู้ถูกลืม แต่ท่านเหล่านั้นได้มีส่วนช่วยตามแบบของท่านในการจรรโลง และเปลี่ยนแปลงครอบครัวและกลุ่มคริสตศาสนิกชนมากมาย อาศัยพยานชีวิตของท่านเหล่านั้น”

สรุปโดยรวม

- สมณลิขิต “Gaudete et Exultate” เป็นสมณลิขิตเตือนใจในรูปของคำสั่งสอนของพระศาสนจักร ที่ต้องการสื่อเป็นพิเศษถึงคริสตศาสนิกชนทุกระดับ

- สิ่งแปลกใหม่ คือ หัวข้อเรื่องที่เตือนสติ ว่าทุกคริสตศาสนิกชนสามารถและต้องกระหายปรารถนานักบุญ/ผู้เพียบพร้อม

- ในสมณสาส์นฯ ฉบับนี้ พระสันตะปาปาฟรานซิสทวนระลึกถึงธรรมประเพณีที่ปรากฏออกมาจากศตวรรษที่ 20 และสังคายนาวาติกันที่ 2 ได้ยอมรับว่า ทั้งยังเชิญชวนให้ก้าวต่อไปอีกก้าวหนึ่ง โดยอธิบายว่าควรดำเนินชีวิตอย่างไรให้สอดคล้องกับข้อเสนอแบบคริสตชนในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน

- สมณสาส์นฯ บอกว่า “เพื่อจะเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์/ผู้เพียบพร้อม/นักบุญ ไม่จำเป็นต้องเป็นนักบวช พระสงฆ์ หรือสังฆราชเลย เราทุกคนได้รับเรียกให้เป็นนักบุญ/ผู้เพียบพร้อม ด้วยการดำเนินชีวิตในความรักและโดยการมอบพยานชีวิตส่วนตัวของเราแต่ละคน ในอาชีพการงานของชีวิตประจำวัน ในที่ที่ตนเจริญชีวิตอยู่”

- สมณสาส์นฯ เตือน ว่าเราแต่ละคนมี “หนทางเฉพาะของตน” ที่ช่วยนำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อม โดยทุ่มเทชีวิตและปฏิบัติการให้ดีที่สุดตามความสามารถ สถานภาพ และสถานการณ์ของตน โดยไม่ต้องไปลอกเลียนแบบอย่างที่มีใช้ตัวตนของเรา

- พระสันตะปาปาฟรานซิสเสนอให้พวกเรา “เพ่งมองนักบุญ/ผู้เพียบพร้อมรอบข้าง/ใกล้ตัวเรา ตัวอย่างผู้ปกครอง พ่อแม่ผู้เลี้ยงลูกด้วยความรักอย่างแท้จริง สตรีและบุรุษผู้ตรากตรำ ทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว คนเจ็บป่วย คนชราที่ยืนอยู่ตลอดเวลา” หรือไม่กี่คูสตรียุคใหม่ นินทาใครเลย ผู้คอยฟังลูกๆ อย่างอดทนและอย่างอ่อนละมุน ผู้ภาวนาเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ผู้กระทำตนด้วยความเมตตาต่อคนยากจน

- พระสันตะปาปายังทรงเตือนให้ระลึกถึงวิถีการดำเนินชีวิตในความสุขเพียงแต่ที่เป็นหนทางนำสู่ความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อม ถึงมาตรฐานที่เราจะถูกตัดสินในวาระสุดท้าย “เมื่อเราหิว ท่านให้เรากิน เรากระหาย ท่านให้เราดื่ม เราเป็นแขกแปลกหน้า ท่านก็ต้อนรับ เราไม่มีเสื้อผ้า ท่านก็ให้ผ้าเราใส่ เราเจ็บป่วย ท่านก็มาเยี่ยม เราอยู่ในคุก ท่านก็มาหา”

- พระสันตะปาปาฟรานซิส ได้ทรงบอกกล่าวล่วงหน้าถึงอันตรายในการถือข้อเรียกร้องของพระวรสารอย่างเคร่งครัด โดยปราศจากการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับพระเจ้า

- พระองค์ทรงเตือนว่าการเบียดเบียนศาสนา หาใช่ความเป็นจริงของอดีตดังที่หลายคนอ้างเหย้าหยันพวกเรา โดยพยายามบิดเบือนความเชื่อของพวกเรา แล้วทำให้พวกเราเป็นพวกน่ารำคาญ ทำให้คริสตศาสนาเป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่ง (NGO)

- พระสันตะปาปาฟรานซิส จบสมณลิขิตของพระองค์ โดยทรงนำเสนอการแสดงออก 5 ประการของความรักต่อพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ นั่นคือ ความเพียรทน ความอดกลั้น ความอ่อนหวาน ความปิติยินดีและความอาจหาญ พระองค์ยังทรงกล่าวอย่างร้อนหฤโศกที่ทรงเห็นคริสตศาสนิกชนยังจมอยู่กับความรุนแรงทางวาจาในโลกของอินเทอร์เน็ต หรือในโลกของ social media ที่พร้อมจะใส่ร้ายนินทาป้ายสีกัน

- ในบทสุดท้าย พระองค์ทรงเตือนอย่างชัดแจ้งว่า ปีศาจมีจริงและมีใช้อะไรที่เป็นเทเพนิยา “มันทำให้เราเหมือนนักมวยการดตก ขาดความระมัดระวัง มันมอมและวางยาเบื่อพวกเราผ่านทางความเกลียดชัง ความเคียดแค้น ความอิจฉาริษยา ความชั่วร้ายนานา เมื่อเราไม่ระวัง (การดตก) มันก็ฉวยโอกาสทำลายชีวิตของเรา ครอบครัวของเรา กลุ่มคริสตชนของ

เราเหมือนสิงโตหิวกระหายที่จ้องจะ
ขย้ำพวกเรา”

- พระสันตะปาปาทรงสรุปโดยเตือน
ว่า “ความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อม
นั้น ขึ้นอยู่กับชีวิตของเราต่อพระ
พักตร์พระเจ้า ผู้ทรงรู้จักเรา ผู้ทรงรัก
เรา อย่างที่ไม่มีใครจะรู้จักและรักเรา
เท่าได้” สมณสาส์นเตือนใจ *Gaudete
et Exultate*” ได้ตอบข้อติดใจในสมณ
สาส์นเตือนใจฉบับนี้ พระสันตะปาปา
ฟรานซิสได้ทรงตอบโต้ข้อติดใจจาก
บุคคลหลายร้อยคนที่ชุมนุมกันที่
กรุงโรมในวันเสาร์ที่ 7 เมษายน
ค.ศ.2016 ไม่เห็นด้วยกับแนวความ
คิดและคำสอนอันเปี่ยมล้นด้วย
ความเมตตาของสมณสาส์นเตือน
ใจ “*Amoris Laetitia*” พระองค์ทรง
ลิขิตว่า “ชีวิตของพระศาสนจักรอาจ
กลายเป็นชิ้นส่วนหนึ่งของพิพธิภัย
หรือเป็นชิ้นส่วนที่มีบางกลุ่มเป็น
เจ้าของ พฤติกรรมนี้อาจเกิดขึ้นได้ใน
กลุ่มคริสตศาสนิกชนบางกลุ่มที่
ให้ความสำคัญจนเกินเหตุกับกฎเกณฑ์
บางกฎ ประเพณีบางประเพณี หรือ
วิธีการบางวิธีการ จึงเป็นเสมือนการ
ลดทอนคุณค่าของพระวรสาร จนไม่
เหลือความเรียบง่ายและอรรถรส
อันควรเป็น ปรากฏการณ์นี้สามารถ
กระทบต่อกลุ่มหรือขบวนการที่เริ่ม

ด้วยแรงจูงใจอันอัดแน่นในองค์พระ
จิต แต่จบลงเหมือนซากในหิน หรือ
เสื่อมตัวลง” พระสันตะปาปาทรงลิขิต
ได้ตอบรูปแบบความคิด *pro-life* ที่
มุ่งเน้นพูดแต่การทำแท้ง แต่ไม่ไยดี
ต่อเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับคุณค่าของ
ชีวิต อาทิ ผู้อพยพ เป็นต้น แม้สมณ
สาส์นเตือนใจ “*Gaudete et Exul-
tate*” จะสั้นกว่าเกือบ 5 เท่าของสมณ
สาส์นเตือนใจ “*Amoris Laetitia*” แต่
สมณสาส์น “*Gaudete et Exultate*”
ได้กระแทกแนวความคิด สองแนวของ
โลกปัจจุบันที่พระสันตะปาปาฟรานซิส
ทรงเห็นว่าเป็นการบิดเบือนภาพแนว
ความคิด *pro-life* พระองค์ตรัสถึงการ
ต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของบรรดาผู้ยังไม่เกิด
ที่ต้องชัดเจนและแน่วแน่ เพราะ
ศักดิ์ศรีตรงนี้ศักดิ์สิทธิ์และต้องการ
ความรักจากทุกคน แต่ก็มีใช่แค่ผู้
ที่กำลังจะเกิดเท่านั้น “เพราะชีวิตของ
คนจน คนด้อยโอกาส คนถูกทอดทิ้ง
คนที่สิ้นแล้วซึ่งอภิสิทธิ์และเอกสิทธิ์
คนเปราะบาง คนพิการ คนอาวุโส
คนที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์
รูปแบบใหม่ของการเป็นทาส รูปแบบ
ทุกชนิดของการไม่ยอมรับบุคคล
คนเหล่านี้ ศักดิ์สิทธิ์เทียบเท่ากับทุก
คน” เราไม่สามารถยอมรับแนวความ
คิดของความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบ

พร้อมที่ไม่ใยดีต่อความยุติธรรมในโลกกว้าง ที่บางคนได้เจริญชีวิตในเครื่องอุปโภคและบริโภคอันสมบูรณ์แบบ ในขณะที่คนจำนวนอีกไม่น้อยต้องเจริญชีวิตในความคันแค้นยากจน พระองค์ทรงเน้นย้ำถึงประเด็นของสถานการณ์ของผู้อพยพ ซึ่งบ่อยครั้งถูกนำเสนอเป็นเรื่องราว แม้จากกลุ่มคาทอลิกบางกลุ่ม พระองค์ทรงให้เหตุผลว่า เราควรเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า นี่คือนสิ่งที่องค์พระเยซูทรงขอร้องเรา เมื่อพระองค์ตรัสว่า “ใครที่ต้อนรับคนแปลกหน้า ก็คือต้อนรับเราเอง” (เทียบมัทธิว 25:31-36)

เสียงเรียกให้เป็นนักบุญ/ผู้เพียบพร้อมแบบธรรมดา

พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงดึงข้อความเชื่อของ “ความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมสากล” จากธรรมนูญ Lumen Gentium ของสังคายนาวาติกันที่ 2 โดยสรุปว่าประวัติศาสตร์อันเที่ยงแท้ของความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมครบครันมาจากพยานในองค์พระเยซูของสมาชิกผู้ต่ำต้อยของประชากรของพระเจ้านั่นเอง คริสตศาสนิกชนจึงไม่ควรทอดทิ้งต่อแบบอย่างของความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมครบครันที่ดุสุดเอี่ยม แต่ต้องรับรู้ว่ามีหนทางและวิธีการหลากหลายในการเป็นพยานนี้จากพฤติกรรม

ของทั้งสตรีและบุรุษ มีคนไม่น้อยที่อาจพูดได้อย่างถึงพริกถึงขิงเรื่องพระพรหรรษาของพระเจ้า แต่กลับเชื่อมั่นไว้วางใจในตัวเอง ในความสามารถของตนเอง รู้สึกอยู่เหนือชั้น เพราะสามารถคงตัวอย่างสัตย์ซื่อในการดำเนินชีวิตแบบคาทอลิกเฉพาะ(กิจ/ตัว) เมื่อพวกเขาบอกคนอื่นอ่อนแอว่าทุกอย่างสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงได้อาศัยพระพรหรรษาของพระเจ้า พวกเขาหมายความว่าเราสามารถไปสู่ความสำเร็จได้อาศัยความตั้งใจของมนุษย์เท่านั้น อันนำมาซึ่งความพอใจในการนำตัวเองมาเป็นศูนย์กลางชีวิต แสดงออกในวิธีการและความคิดที่หลงกับกฎเกณฑ์ ถูกกลืนกินเข้าไปในประโยชน์สังคมและการเมือง ถีบลิบ ละเมียดละมัย เกี่ยวกับหลักความเชื่อและพิธีกรรมของพระศาสนจักรสาละวนจนเกินกว่าเหตุในโปรแกรมการเยียวยาตนเอง สมณสาส์นเตือนใจ *Gaudete et Exultate* เขียนถึงความสุขเที่ยงแท้จากพระวรสารตามคำเล่าของนักบุญมัทธิวและของนักบุญลูกา และทรงเรียกว่า “**บัตร์ประจำตัวคริสตศาสนิกชน**” หมายความว่า การตอบคำถามที่ว่า “ต้องทำอะไรเพื่อเป็นคริสตศาสนิกชนที่ดี” ทรงเตือนว่าองค์พระเยซูทรงยอมรับรู้การตามพระองค์ หมายถึงการดำเนินกระแสโลกาภิวัตน์ หมายถึงการเห็นและยอมรับคนยากจน คนที่ต้องทนทุกข์ ช่วยคนที่หิวกระหาย ต้อนรับคนแปลกหน้า เยี่ยมคนที่อยู่ในคุก เยียวยาคนเจ็บป่วย ปฏิบัติเช่นนี้

อย่างไม่มีข้อแม้ ไม่มีคำว่า “ถ้า” ไม่มีคำว่า “แต่” การสรรเสริญบูชา การภาวนา หรือการทำตามกฎศีลธรรม เมตตาธรรมบางประการ ไม่เพียงพอในการถวายพระสิริรุ่งโรจน์แด่พระเจ้า เหตุว่าความสัมพันธ์กับพระเจ้าเป็นเอก แต่ก็ไม่ควรลืมหักกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินชีวิตของพวกเรา หนีไม่พ้นการปฏิบัติตนของเราต่อผู้อื่น

ข้อคิด 10 ข้อจากสมณสาสน์ฯ เรื่องความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมครบครัน

- “ทุกคนได้รับเรียกให้เป็นนักบุญ/ผู้เพียบพร้อมครบครัน” จงพยายามทำให้ได้ ความศักดิ์สิทธิ์/ความครบครันมิได้สงวนไว้ให้กลุ่มคริสตศาสนิกชนกลุ่มใดเป็นพิเศษ แต่ทุกคนถูกเรียกให้เป็นนักบุญ โดยปฏิบัติตนตามภารกิจและสถานการณ์ที่แต่ละคนได้รับมอบหมายให้ทำในชีวิตประจำวัน
- “บรรดานักบุญ/ผู้ศักดิ์สิทธิ์ใกล้ตัวเรา” จงรู้จักขอบคุณ พระสันตะปาปา ฟรานซิส เชื่อเชิญให้เราดูรอบตัวเรา ดูพยานชีวิตที่สัตย์ซื่อและอดทนรอบตัวเรา ไม่จำเป็นต้องเพ่งมองแบบอย่างอันดีงามที่เป็นที่ยอมรับจากพระศาสนจักรเท่านั้น
- “อย่างลัวที่จะกระโดดให้สูงขึ้น” จงพยายามอย่าทำ ความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมครบครัน ต้องนำมาซึ่ง

ชีวิตและความปิติยินดี จงอย่างลัวที่จะไฝ่สูง/ทะเยอทะยาน เพื่อปล่อยให้พระเจ้าทรงรักเราและนำเราทางองค์พระจิต

- “กองทัพของผู้ได้รับการอภัย” จงสมัครเข้าในกองทัพนี้ พวกเราได้รับคุณประโยชน์จากความเมตตาสงสารของพระเจ้า เราจึงต้องมีใจเมตตาสงสารกันและกัน เข้าใจและให้อภัยกัน

- “พลั้งจากภายใน” จงวอนขอ จำเป็นต้องพึงอิงแอบกับองค์พระคริสต์พระเจ้า ทรงรักเราและทรงบรรเทาใจพวกเรา จงปล่อยให้พระองค์เสริมเติมพลังภายในใจในตัวเรา ให้เราสามารถอดทนและอดกลั้นทุกอย่างที่มันย้อนแย้งและเปลี่ยนแปลงชีวิตเรา

- “สิ่งเล็กๆ น้อยๆ” จงให้ความสำคัญให้ความสนใจในสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เป็นส่วนเล็กๆ ของความรักที่เราควรจรรโลงและรักษาไว้ อันจะทำให้ใจเราเปิดกว้างเพื่อสร้างสนามแห่งการประกาศพระวรสาร

- “ความอาภัพแบบธรรมดา” จงวอนขอให้มีใจ การวอนขอนี้ ทำให้คริสตศาสนิกชนกล้าประกาศพระวรสารไปในที่น้ำลึกเพื่อสามารถลงอวนได้ นั่นคือ ถวายชีวิตของเราเพื่อรับใช้พระองค์

- “อัจฉริยะสตรี” จงให้เกียรติ แบบอย่างของสตรีมากมายทั้งที่เราไม่รู้จัก และที่พระศาสนจักรยอมรับ สะท้อนความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมครบครันของพระเจ้าในโลก เธอเหล่านั้นมีส่วนช่วยจรรโลงและเปลี่ยนแปลง/ปฏิรูปครอบครัวในพระศาสนจักรด้วยพยานชีวิตตามสไตล์ของตน

- “แนวความคิดที่ฟุ่มเฟือยและไร้ความหมาย” จงหลีกเลี่ยง แยกข้อเรียกร้องของพระวรสารจากความสัมพันธ์กับพระเจ้าเป็นความคิดที่ผิดปรีชาญาณแบบคริสตชนไม่ควรแยกจากความเมตตาปรานีต่อผู้อื่น

- “อาวุธในการต่อกรกับปีศาจ/พญามาร” จงรู้จักใช้มัน ในความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมครบครัน ต้องมีการภาวนาเป็นอาวุธสำคัญที่องค์เจ้าเหนือหัวเยซูคริสต์ได้ทรงมอบไว้ให้เราด้วยความเชื่อ คริสตศาสนิกชนสามารถชนะพญามารได้ผ่านทางการภาวนา การรำพึงเพ่งพิศพระวาจา การเฉลิมฉลองบูชาขอบพระคุณ ศีลแห่งการคืนดี กิจเมตตาธรรม ชีวิตกลุ่มและการกิจธรรมทูต

ทั้งหมดนี้คือเนื้อความโดยสรุปจากสมณสาส์นเตือนใจ *Gaudete et Exultate* ที่เชื่อเชื่อว่าความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมครบครันอยู่แค่เอื้อมของทุกคน

ขอจบบทถอดความและเรียบเรียงนี้ด้วยตอนหนึ่งของบทเทศน์ของพระสันตะปาปาฟรานซิส เมื่อวันอาทิตย์ที่สามในเทศกาลปัสกา - 14 เมษายน ค.ศ. 2013 (2556)

“เราวางแบบอย่างไว้ให้แล้ว ท่านจะได้ทำเหมือนกับที่เราทำกับท่าน” (ยอห์น 13:15) หลังจากล้างเท้าบรรดาอัครธรรมทูตองค์พระเยซูได้ชี้วิถีสู่ความดีบริบูรณ์/ความศักดิ์สิทธิ์ในกิจวัตรเล็กๆ น้อยๆ ประจำวัน ความดีบริบูรณ์/ความศักดิ์สิทธิ์ มิได้ขึ้นก่อนอื่นหมด ที่การกระทำอันใหญ่โต น่าทึ่ง มิได้สงวนไว้แก่คนบางคนเท่านั้น มิได้เจาะจงอยู่กับศักยภาพของบรรดานักบุญที่มีชื่อในปฏิทินพิธีกรรมเท่านั้น

ความศักดิ์สิทธิ์/ความเพียบพร้อมครบครัน (เหมือนความเชื่อ-ผู้เรียบเรียง) เป็นพรจากพระเจ้า เป็นพระพรพรทานจากความรักของพระองค์ในองค์พระเยซู เพราะว่าอาศัยองค์พระคริสต์ เราจะสามารถรักได้เหมือนพระองค์ คือรักเพื่อนมนุษย์ เป็นการเรียกให้เดินตามทางที่องค์พระคริสต์ได้วางไว้ให้เรา เป็นวิถีที่นำเราไปสู่ชีวิตและสู่ความสุขเที่ยงแท้ นักบุญผู้ยิ่งใหญ่แม้เมื่อได้สละทุกสิ่งทุกอย่าง ก็หาได้เป็นพยานเด่นชัดแห่งความสุขเที่ยงแท้ในทุกท่านไม่ แต่ท่านเหล่านั้นให้กำลังใจพวกเรา อยู่กับพวกเรา และในความเป็นหนึ่งเดียว พวกเราได้สร้างสายใยแห่งความรักเพื่อนพี่น้อง รวมทั้งให้บริการรับใช้ผู้ด้อยโอกาสเพื่อพัฒนาการของพระศาสนจักร เป็นเรื่องของพวกเราทุกคน

เราทุกคนได้รับเรียกให้เป็นคนศักดิ์สิทธิ์/คนเพียบพร้อมครบครัน ในแผนการอันยิ่งใหญ่ของพระเจ้า รายละเอียดทุกอย่างสำคัญหมด พยานชีวิตของท่านและของพ่อ แม้จะน้อยนิด แม้มองไม่เห็นในชีวิตประจำวัน ในความเรียบง่ายของความเชื่อ โยงใยกันระหว่างครอบครัว การงาน มิตรสัมพันธ์ มีนักบุญเกิดขึ้นทุกวัน มีนักบุญที่ยัง ‘ไม่มีใครมองเห็น’... ซึ่งพวกเราเราวมอยู่ในนั้น”

15 สิงหาคม สมโภชพระนางมารีย์ รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ

บาทหลวงเซบาสเตียน ไชยเดช

(นมาวตวิธธรรม)

บทนำ

ในวันเสาร์ใกล้กับวันที่ 15 สิงหาคมของทุกปี สถาบันแสงธรรมจะจัดพิธีบวงสรวง พิธีแต่งตั้งผู้อ่านพระคัมภีร์และผู้ช่วยพิธีกรรม โดยใช้บทมิสซาสมโภชพระนางมารีย์รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะเขียนถึงประวัติความเป็นมาของวันสมโภชนี้ รวมทั้งความหมายและข้อคิดที่ได้รับจากพิธีกรรมของวันสมโภชนี้ เพื่อพี่น้องที่มาร่วมพิธีจะได้มีส่วนร่วมในพิธีกรรม และนำข้อคิด

พร้อมทั้งคำสอนที่ได้รับจากพิธีกรรมของวันสมโภชนี้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของพี่น้อง

ข้อความเชื่อเรื่องแม่พระรับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ

เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ.1950 พระสันตะปาปาปิโอที่ 12 หลังจากได้ทรงสอบถามบรรดาพระสังฆราชทั่วโลก (ค.ศ. 1946) และได้รับการตอบรับแล้ว พระองค์

ทรงประกาศอย่างเป็นทางการโดยสมณโองการ “Munificentissimus Deus” ถึงข้อความเชื่อเรื่อง “พระนางพรหมจารีมารีย์รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ”

ประวัติความเป็นมาของวันฉลองนี้

แม้ข้อความเชื่อเรื่องพระนางพรหมจารีมารีย์รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณได้รับการประกาศเป็นทางการเพียงในปี ค.ศ.1950 เท่านั้น ที่จริงพระศาสนจักรได้เฉลิมฉลองข้อความเชื่อนี้มานานมาแล้ว อาจกล่าวได้ว่าการฉลองนี้เป็นการฉลองพระนางมารีย์ที่เก่าแก่ที่สุดในพระศาสนจักรก็ได้

คริสตชนให้ความเคารพและวอนขอพระนางมารีย์ ตั้งแต่ยุคแรกของพระศาสนจักร อริเจนเรียกพระนางมารีย์ว่า “พระมารดาของพระเจ้า” (ภาษากรีกคือ Theotokos) ในงานเขียนของท่าน (ค.ศ.250) สังคายนาที่เอเฟซัส (ค.ศ.431) ได้ประกาศข้อความเชื่อเรื่อง “แม่พระเป็นพระมารดาพระเจ้า”

ต่อจากนั้นไม่นาน เราพบหลักฐานทางพิธีกรรมเกี่ยวกับการฉลองแม่พระเป็นครั้งแรกจากหนังสือบทอ่านของกรุงเยรูซาเล็ม (ค.ศ.451) ซึ่งกล่าวถึงการฉลองพระนางมารีย์ในฐานะพระมารดาพระเจ้าในวันที่ 15 สิงหาคม ณ สถานที่แห่งหนึ่งระหว่างทางจากกรุงเยรูซาเล็มไปเมืองเบธเลเฮม ซึ่งตาม

ธรรมเนียมประเพณี (กลางศตวรรษที่ 2) เล่าว่าเป็นสถานที่ที่พระนางมารีย์หยุดพักระหว่างการเดินทางไปเบธเลเฮมเพื่อคลอดพระเยซูเจ้า และเรียกวันฉลองนี้ในภาษากรีกว่า “koimesis” (การบรรทม) ราวต้นศตวรรษที่ 5 สุนาพสตรีชื่อไอเคเลียได้สร้างวัดน้อยหรือสักการสถานถวายแด่แม่พระ ณ สถานที่แห่งนี้

ต่อมาราวปลายศตวรรษที่ 5 นั้นเอง คริสตชนย้ายสถานที่ฉลอง “koimesis” (หรือที่ภาษาละตินใช้ว่า “dormitio”) ไปยังมหาวิหารซึ่งตามธรรมเนียมเชื่อว่าสร้าง ณ ที่ฝังพระศพของพระนางมารีย์ซึ่งอยู่ใกล้กับสวนเกธเสมณี การฉลอง “พระนางมารีย์พระมารดาพระเจ้า” ถูกเปลี่ยนเป็นการฉลอง “การบรรทมของพระนางมารีย์” เพื่อระลึกถึงการสิ้นพระชนม์และการเข้าสวรรค์อย่างรุ่งเรืองของพระนาง (“การบรรทม” หรือการสิ้นพระชนม์ของแม่พระถือเป็นการเริ่มชีวิตนิรันดร์อันรุ่งเรืองในสวรรค์) ต่อมาราวปลายศตวรรษที่ 6 พระจักรพรรดิโมริส (ค.ศ.582-602) ทรงประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เฉลิมฉลองการบรรทมของพระนางมารีย์นี้ทั่วจักรวรรดิโรมันตะวันออก

การฉลองนี้ได้เริ่มฉลองที่กรุงโรมในสมัยของพระสันตะปาปาแซร์จิอุสที่ 1 (ค.ศ. 687-701) ชื่อของการฉลองคือ “การบรรทมของพระนางมารีย์” (Dormitio Mariae) และเฉลิมฉลองในวันที่ 15 สิงหาคม (ที่กรุงโรมมีการฉลอง “พระนางมารีย์พระมารดาของ

พระเจ้า” ในวันที่ 1 มกราคม ก่อนที่จะมีวันฉลองนี้) จนกระทั่งในศตวรรษที่ 8 วันฉลองนี้จึงมีชื่อว่า “พระนางมารีย์รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์” ระหว่างศตวรรษที่ 16 การสมโภชพระนางมารีย์รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณนับว่าเป็นวันฉลองที่สำคัญที่สุดในบรรดาวันฉลองของแม่พระ และเป็นวันฉลองที่สำคัญมากวันหนึ่งในปีพิธีกรรมของพระศาสนจักรโรมันคาทอลิก

พิธีกรรมสมโภชแม่พระรับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณในปัจจุบัน

วันสมโภชแม่พระรับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณเป็นเพียงวันสมโภชเดียวในวันฉลองของพระนางมารีย์ในปัจจุบันที่มีพิธีมิสซาวันเตรียมสมโภชซึ่งถวายตอนเย็นหรือหัวค่ำของวันที่ 14 สิงหาคม ก่อนหรือหลังพิธีทำวัตรเย็นที่ 1 ของวันสมโภชนี้

พิธีมิสซาวันเตรียมสมโภช

พระวรสารตามคำบอกเล่าของนักบุญลูกา (ลก 11:27-28) พระเยซูเจ้าทรงสอนเราว่าพระเกียรติที่แท้จริงของแม่พระ คือการฟังพระวาจาของพระเจ้าและปฏิบัติตามมากกว่าการที่พระนางเป็นพระมารดาของพระองค์

บทอ่านที่ 1 จากหนังสือพงศาวดารฉบับที่ 1 (1 พศด 15:3-4, 15-16.; 16:1-2) กล่าวถึงกษัตริย์ดาวิดทรงสั่งให้อัญเชิญหีบพันธสัญญา (เครื่องหมายของการประทับ

อยู่ของพระเจ้ากับประชากรของพระองค์) เข้าไปยังกระโจม ณ กรุงเยรูซาเล็ม สะท้อนให้เห็นภาพของพระนางมารีย์ซึ่งเปรียบเสมือน “หีบพันธสัญญาใหม่” ที่โอบอุ้มพระวจนาตศคือพระเยซูเจ้าไว้ในครรภ์ของพระนาง ทรงเข้าสู่พระอาณาจักรสวรรค์ของพระเจ้า

บทอ่านที่ 2 จากจดหมายนักบุญเปาโลอัครสาวกถึงชาวโครินธ์ฉบับที่ 1 (1 คร 15:54-57) กล่าวว่าร่างกายที่เสื่อมสลายได้จะสวมความไม่เสื่อมสลายอันเป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะต่อบาปซึ่งนำความตายมาสู่มนุษยชาติ พระเจ้าทรงประทานชัยชนะต่อบาปและความตายให้แก่เราอาศัยพระเยซูเจ้า ซึ่งให้เราเห็นว่าพระนางมารีย์มีส่วนในชัยชนะของพระเยซูเจ้าเหนือบาปและความตาย โดยการรับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกาย (ร่างกายไม่เสื่อมสลาย) และวิญญาณ

นอกจากนั้น บทภาวนาของประธานพิธี กล่าวถึงพระนางมารีย์เป็นพระมารดาของพระเจ้าและทรงได้รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ เรารอขอพระเจ้าผ่านทางคำภาวนาขอของพระนาง โปรดให้เราได้รับเกียรตินี้ (บทภาวนาของประธาน) ขอพระเจ้าทรงโปรดให้เราที่มาฉลองแม่พระในโอกาสนี้ได้รับการอภัยบาปและขอบคุณพระองค์ตลอดไป (บทภาวนาเตรียมเครื่องบูชา) และขอพระองค์ทรงโปรดให้เราพ้นจากภัยอันตรายทั้งสิ้น (บทภาวนาหลังรับศีล)

พิธีมิสซาวันสมโภช

พระวรสารตามคำบอกเล่าของนักบุญลูกา (ลก 1:39-56) เป็นพระวรสารตอนเดียวกันกับพระวรสารของวันฉลองพระนางมารีย์เสด็จเยี่ยมเยียน กล่าวถึงแม่พระทรงเป็นผู้มีใจเมตตาและรักเพื่อนพี่น้อง ทรงเสด็จไปเยี่ยมและช่วยเหลือนางเอลีซาเบธซึ่งชราและตั้งครรภ์ได้หกเดือน พร้อมทั้งทรงนำพระเยซูเจ้าไปอวยพรนางและบุตรในครรภ์ของนาง

เราร่วมมือกับพระนางถวายเกียรติแด่พระเจ้าในบทสดุดีของแม่พระ (Magnificat) เพราะพระองค์ทรงยกย่องพระนางให้มีส่วนในงานกอบกู้ของพระองค์ และประทานเกียรติให้พระนางเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณอย่างรุ่งโรจน์

บทอ่านที่ 1 จากหนังสือวิวรณ์ (ว 11,19ก และ 12:1-6ก, 10ก) พุดถึงภาพนิมิตรของหญิงผู้หนึ่งกับบุตรและมังกรที่จะมากินบุตรของนาง เป็นการชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างประชากรของพระเจ้าและอาณาจักรของปีศาจ แต่สุดท้ายแล้วผู้ที่อยู่ฝ่ายพระเจ้าจะได้รับชัยชนะ “บัดนี้ ความรอด ฤทธิอำนาจ และราชอาณาจักรของพระเจ้าของเรา และอำนาจอาญาสิทธิ์ของพระคริสต์ของพระองค์ มาถึงแล้ว”

บทอ่านที่หนึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแม่พระกับพระศาสนจักร การดำเนินชีวิตของพระนางและการที่พระนางได้

รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ เป็นรูปแบบของการดำเนินชีวิตของพระศาสนจักรและคริสตชนทุกคน เราจึงวอนขอพระเจ้าโปรดให้เราสนใจฝึกฝนแต่เรื่องเกี่ยวกับสวรรค์อยู่เสมอ จะได้มีส่วนในเกียรติรุ่งเรืองของพระนาง (บทภาวนาของประธาน) เรายังวอนขอพระเจ้าผ่านทางคำภาวนาวอนขอของพระนาง โปรดให้จิตใจของเรามีความรักต่อพระองค์อย่างแรงกล้า คอยเฝ้าคำนึงไฝฝันทาพระองค์อยู่เสมอ (บทภาวนาเตรียมเครื่องบูชา) และโปรดให้เราได้กลับคืนชีพอย่างมีเกียรติรุ่งโรจน์ (บทภาวนาหลังรับศีล)

บทอ่านที่ 2 บทอ่านจากจดหมายนักบุญเปาโลอัครสาวกถึงชาวโครินธ์ ฉบับที่ 1 (1 คร 15:20-26, 27ก) กล่าวถึงพระเยซูเจ้าทรงกลับคืนชีพเป็นคนแรกในบรรดาผู้ตาย เป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะเหนือความตายและบาป ผู้ที่เป็นของพระคริสต์เจ้าก็จะกลับคืนชีพด้วยในลำดับต่อมา เราเห็นได้อย่างชัดเจนว่าพระนางมารีย์พระมารดาของพระองค์ซึ่งร่วมงานกอบกู้ของพระคริสต์เจ้าอย่างใกล้ชิดจะได้รับศักดิ์ศรีนี้ด้วย

เราพบความหมายของการฉลองในวันนี้ชัดเจนมากในคำภาวนาของบทขอบพระคุณ

“วันนี้ พระชนนีพรหมจารีได้รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ นับเป็นการประเดิมชัย และเป็นแบบอย่างการเข้าสู่สวรรค์แห่งพระศาสนจักร

ของพระองค์ ก่อให้เกิดความหวังและความบรรเทาใจแก่บรรดาสัตบุรุษที่เดินทางอยู่ในโลกนี้ พระองค์โปรดให้พระชนนีพรหมจารีรับเกียรติเป็นพระมารดาของพระบุตร ผู้ทรงเป็นเจ้าแห่งสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย พระองค์จึงมิได้พ้อพระทัยให้พระวรกายของพระนางเปื่อยเน่าเสื่อมสลายไป”

บทเสริม: การถวายมิสซังไทยเป็นสิทธิขาดแก่พระนางมารีอา

“ในวันสมโภชแม่พระรับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ มีธรรมเนียมปฏิบัติที่พระศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทยจะกระทำคือ การสวดบทถวายประเทศไทยแด่แม่พระ โดยที่มาของธรรมเนียมนี้มีส่วนมาจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์ของมิสซังสยาม กล่าวคือ

ในปีที่สถาปนามิสซังสยาม ภายใต้เอกสารที่ชื่อว่า *Universis christi fidelibus* ลงวันที่ 13 กันยายน ค.ศ.1669 โดยสมเด็จพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 9 ทรงประทานพระคุณการุญแด่คริสตชนในสยาม โดยจะได้รับในทุกๆ วันสมโภชแม่พระรับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ ต่อมาในสมัยของพระสังฆราชหลุยส์ ลาโน มิสซันนารีชาวฝรั่งเศสทุกคนได้รับการปล่อยตัวจากการถูกคุมขังมานานตามพระบัญชาของสมเด็จพระเพทราชาในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1690 ปีถัดมาในวันที่ 18 สิงหาคม ค.ศ.1691 ณ บ้านเณรนักบุญยอแซฟ

อยุธยา พระสังฆราชลาโนจึงได้ประพันธ์บทภาวนาสำหรับสวดขอบคุณแม่พระที่บรรดามิสซันนารีได้รับอิสรภาพซึ่งตรงกับวันสมโภชของพระนาง

ในสมัยของพระสังฆราชเรอเน แปร์รอส ในการเข้าเฝ้าประจำปี ค.ศ.1924 พระสังฆราชและพระสงฆ์ทุกท่านในมิสซังสยามได้ยกถวายมิสซังเป็นสิทธิขาดแก่แม่พระ โดยยกให้แม่พระเป็น “นางพญาเจ้าแห่งเมืองไทย” และประกาศให้ทุกๆ วันสมโภช 15 สิงหาคมของทุกปีสืบไปเบื้องหน้า ให้พระสงฆ์และสัตบุรุษทุกวัดสวดบทถวายมิสซังสยามต่อหน้ารูปของแม่พระ ดังนั้นจึงเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของเราจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ 94 แล้ว

ในคำประกาศของพระสังฆราชแปร์รอส มีส่วนหนึ่งที่อธิบายถึงแม่พระได้น่ารักดี ความว่า ในสวรรค์มีอยู่ 2 กระทรวง คือ กระทรวงยุติธรรม มีพระเยซูเจ้าเป็นพระมหาดตุลาการเจ้ากระทรวง และกระทรวงกรุณา มีแม่พระเป็นผู้สำเร็จราชการในกระทรวงนี้ สำหรับบทภาวนาลำนวนปัจจุบัน มีท่านผู้ใหญ่ท่านหนึ่งบอกว่า หนึ่งในผู้ร่วมแต่งบทนี้คือพระสังฆราชยอแซฟ ฟิมพิสาร์”

(อ้างอิงข้อมูลจาก facebook ของ อาจารย์พุฒิพงศ์ พุฒตาลศรี อาจารย์วิชาประวัติศาสตร์พระศาสนจักร วิทยาลัยแสงธรรม เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 2018)

บทสรุป

ความหมายของการสมโภชแม่พระ
รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ
กับชีวิตคริสตชน

1. พิธีกรรมในวันนี้เชิญชวนคริสตชน
ให้คิดถึงศักดิ์ศรีอันยิ่งใหญ่ที่พระเจ้าประทาน
แก่พระนางพรหมจารีมารีย์โดยให้พระนางได้
รับเกียรติเข้าสู่สวรรค์ ในฐานะที่พระนางร่วม
งานกอบกู้กับพระคริสตเจ้าอย่างใกล้ชิด พระ
เยซูเจ้าทรงเป็นความสุขและเกียรติมงคลของ
พระนางมารีย์และของพวกเราทุกคน เราจึง
ดำเนินชีวิตตามพระกระแสเรียกที่เราได้รับ
จากพระองค์อย่างดี ด้วยความเชื่อ ความ
วางใจ และความรักต่อพระองค์ เพื่อว่า
สักวันหนึ่งเราก็จะได้กลับคืนชีพและได้
รับเกียรติในสวรรค์เหมือนกับพระนางมารีย์

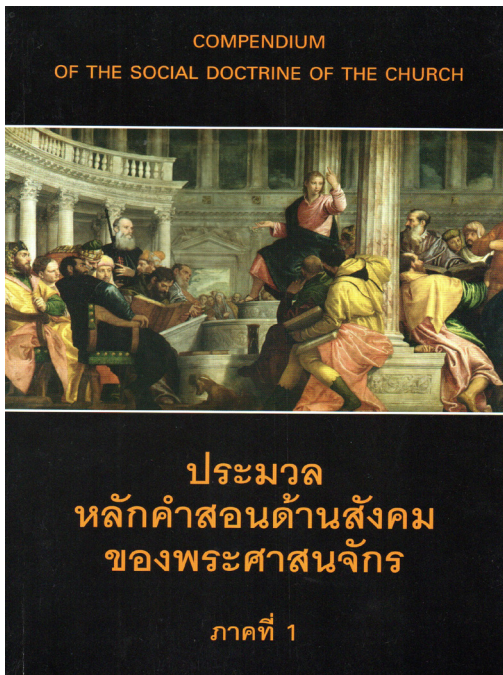
2. แม่พระเป็นรูปแบบของพระ
ศาสนจักรและเป็นแบบฉบับของคริสตชน
ทุกคนที่กำลังมุ่งหน้าไปรับศักดิ์ศรีและความ

รุ่งเรืองในสวรรค์ บ้านเที่ยงแท้ในรั้นตร
ที่พระเจ้าทรงเตรียมไว้ให้เราแต่ละคนด้วย
เราจึงต้องยึดแบบฉบับของแม่พระในการ
ดำเนินชีวิตของเรา แบบฉบับของแม่พระ
ที่ฟังพระวาจาของพระเจ้าและปฏิบัติตาม
อยู่เสมอ แบบฉบับของพระนางในการปฏิบัติ
ตามพระประสงค์ของพระเจ้า มีความพร้อม
และปฏิบัติกิจการแห่งความรักต่อพระเจ้า
และเพื่อนมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ ความสุภาพ
ความยำเกรงพระเจ้า ความวางใจในพระองค์
พระนางภาวนาสรรเสริญและขอบคุณพระเจ้า
เสมอในชีวิตของพระนาง

3. เราเชื่อและมั่นใจว่าแม่พระเป็น
พรหมจารีผู้ปฏิสนธินิรมล พระมารดา
พระเจ้า และพระเจ้าทรงรับพระแม่เข้าสู่
สวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ เราจึงภาวนา
ต่อพระแม่ ขอพระแม่โปรดภาวนาเพื่อเรา
คนบาป บัดนี้ และเมื่อจะตายเทอญ อาแมน

แนะนำหนังสือ

บาทหลวง ผศ.สมชัย พิทยาพงศ์พร

- ชื่อหนังสือ ประมวลหลักคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร
(Compendium of the social doctrine of the Church)
(เล่ม1 ภาค1 เล่ม2 ภาค 2-3)
- ผู้เขียน สมณสภาว่าด้วยความยุติธรรมและสันติแห่งสันตะสำนัก
- ผู้จัดพิมพ์ แผนกยุติธรรมและสันติ คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนา
- พิมพ์ครั้งแรก ตุลาคม 2016/2559
- จำนวนหน้า เล่ม1 207 หน้า เล่ม2 393 หน้า

คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร เป็นการประยุกต์พระวาจาของพระเจ้ากับชีวิตของประชาชนและชีวิตสังคม รวมทั้งประยุกต์เข้ากับความเป็นจริงของโลกที่เกี่ยวกับชีวิตของประชาชน โดยเสนอหลักเกณฑ์เพื่อพิจารณาไตร่ตรอง หลักเกณฑ์เพื่อการวินิจฉัย ตลอดจนการแนะแนวในเชิงปฏิบัติที่มุ่งถึงความประพฤติด้านศีลธรรม (สมเด็จพระสันตะปาปาโยฮัน ปอลที่ 2, พระสมณสาสน์ความหวังใหญ่เรื่องสังคม ข้อ 8)

คริสตชนตั้งแต่สมัยแรกเริ่มปฏิบัติตามพระวรสารซึ่งได้ให้แนวทางคำสอนด้านสังคม ต่อมาคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรได้พัฒนาขึ้นในศตวรรษที่ 19 เมื่อพระวรสารต้องเผชิญหน้ากับสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่มีโครงสร้างมุ่งผลิตผลเพื่อการบริโภคซึ่งมีความคิดแบบใหม่เกี่ยวกับสังคม รัฐ และอำนาจปกครอง รวมทั้งรูปแบบใหม่ของแรงงาน และการถือกรรมสิทธิ์ พัฒนาการความรู้ของพระศาสนจักรในเรื่องเศรษฐกิจและสังคม เป็นพยานว่าคำสอนของพระศาสนจักร รวมทั้งความหมายแท้จริงของธรรมประเพณีนั้น ยังทรงคุณค่าถาวรและทันสมัยใช้ได้อยู่เสมอ (คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก ข้อ 2421)

สมเด็จพระสันตะปาปาโยฮัน ปอลที่ 2 ทรงมอบหมายให้สมณสภาว่าด้วยความยุติธรรมและสันติแห่งสันตะสำนักรวบรวม “ประมวลหลักคำสอนด้านสังคมของ

พระศาสนจักร” “ในรูปแบบที่สมบูรณ์และเป็นระบบ นำเสนอภาพรวมของเนื้อหาสาระของคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรอย่างครบถ้วน เพื่อช่วยแก้ปัญหาสังคมในยุคของเราอย่างเหมาะสม ด้วยความหวังใจต่อครอบครัวมนุษยชาติทั้งมวล” เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาสังคมปัจจุบัน สงคราม การใช้ความรุนแรง ความยากจน ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ความอยุติธรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และช่วยกันเสริมสร้างสังคมใหม่ที่มีอารยธรรมแห่งความรักร่วมกัน

ประมวลหลักคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรมีเนื้อหาประกอบด้วย คำนำ เนื้อหา 3 ภาค ภาคแรก มิติทางเทววิทยา ภาคสอง เนื้อหาคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร 7 บท 1. ครอบครัวเซลล์สำคัญของสังคม 2. การทำงานของมนุษย์ 3. ชีวิตเศรษฐกิจ 4. ประชาคมทางการเมือง 5. ประชาคมระหว่างประเทศ 6. การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 7. การส่งเสริมสันติภาพ ภาคสาม การนำคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรสู่ภาคปฏิบัติในงานอภิบาลและในชีวิตคริสตชน บทสรุป เพื่อสร้างอารยธรรมแห่งความรัก โดยมีเนื้อหารายละเอียดโดยย่อมีดังนี้

คำนำ มนุษยนิยมครบทุกมิติและความเป็นปึกแผ่นเดียวกัน

ก. ในวาระเริ่มต้นสหัสวรรษที่สาม พระศาสนจักรในฐานะประชาชนผู้เดินทาง

แสงบุญได้รับการชี้นำจากพระคริสต์ผู้เป็นหนทาง ความจริงและชีวิต ผู้ทรงมอบความรอดทั้งครบแก่มนุษย์ทุกคน ความรอดในทุกมิติรวมทั้งด้านสังคมด้วย พระศาสนจักรประกาศข่าวดีแห่งความรักของพระเจ้า ความรักที่นำการเปลี่ยนแปลงสู่การกระทำร่วมกันเพื่อความดีแท้จริงของมนุษยชาติ

ข. ความสำคัญของเอกสารนี้ คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรให้หลักการไตร่ตรอง การพิจารณาแยกแยะ การวินิจฉัย และการตัดสินใจสู่แนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาสังคมอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรมเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม เพื่อเสริมสร้างมนุษย์ใหม่และสังคมใหม่ การประกาศข่าวดีใหม่ ผู้อ่านควรตระหนักถึงอำนาจการสั่งสอนในระดับต่างๆ ด้วย เอกสารนี้เสนอให้สมาชิกทุกคนของพระศาสนจักร พระสังฆราช พระสงฆ์ นักบวชชายหญิง และฆราวาส รวมทั้งพี่น้องคริสตชนต่างนิกาย ผู้นับถือศาสนาอื่น และผู้มีน้ำใจดีทุกคนที่อุทิศตนทำงานเพื่อความดีส่วนรวมของมนุษย์ทั้งหมด

ค. การทำงานเพื่อสังคมที่สมบูรณ์ เกี่ยวกับมนุษย์ พระเจ้าโดยทางพระบุตรแต่องค์เดียวผู้ทรงมาบังเกิดเป็นมนุษย์ “ทรงถือว่ามนุษย์เป็นสหายของพระองค์ (ยอห์น 15:14-15; อพย 33:11) และทรงดำเนินอยู่ท่ามกลางพวกเขา” (บรค 3:38; ยอห์น 1:14) มนุษย์มีกาย วิญญาณ หัวใจ

และมโนธรรม ความคิดอ่านและเจตจำนง พระศาสนจักรทำพันธกิจที่ได้รับจากพระคริสต์เพื่อรับใช้มนุษย์ทุกคน พระศาสนจักรมุ่งให้ความจริงเรื่องสถานภาพของมนุษย์ในธรรมชาติและในสังคม ทิศทางที่ชีวิตมนุษย์ สังคม และประวัติศาสตร์ควรดำเนินไป เมื่อพบกับการท้าทายใหม่ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ เทคโนโลยี ศีลธรรม ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์ ฯลฯ

ง. ในสัญญาณของความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียว ความเคารพ และความรัก พระศาสนจักรเดินบนเส้นทางแห่งประวัติศาสตร์ร่วมกับมนุษยชาติทั้งหมด พระศาสนจักรรับใช้โลกตามกระแสเรียกของตน เสวนากับมนุษยชาติถึงปัญหาต่างๆ โดยอาศัยแสงสว่างแห่งพระวรสาร ภายใต้การทรงนำของพระจิตเจ้า อาศัยพระพรพรทานของพระเจ้า เพื่อร่วมเสริมสร้างมนุษย์ใหม่และสังคมใหม่ บนพื้นฐานของศักดิ์ศรีและเสรีภาพของมนุษย์ ให้สังคมมีสันติภาพ ความยุติธรรม ความรักและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

ภาคที่ 1 มิติทางเทววิทยามีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจ และการแก้ไขปัญหาของมนุษยชาติในสังคมปัจจุบัน

บทที่ 1 แผนการแห่งความรักของพระเจ้าสำหรับมนุษยชาติ (God's Plan of Love for Humanity)

1. กิจการการไถ่กู้ของพระเจ้าในประวัติศาสตร์ของอิสราเอล

ก. การประทับอยู่ของพระเจ้าเป็นสิ่งที่ประทอนให้เปล่า

ข. หลักคำสอนว่าด้วยการสร้างและการกระทำโดยให้เปล่าของพระเจ้า

2. พระเยซูคริสต์ ผู้ทรงทำให้แผนการแห่งความรักของพระบิดาเจ้าสำเร็จลุล่วง

ก. เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของพระเจ้ากับมนุษยชาติสำเร็จลุล่วงไปในพระคริสต์

ข. การเผยแสดงความรักของพระตรีเอกภาพ

3. มนุษย์ในแผนการแห่งความรักของพระเจ้า

ก. ความรักแบบพระตรีเอกภาพก่อให้เกิดและเป้าหมายของมนุษย์

ข. ความรอดของคริสตชนเพื่อมนุษย์ทั้งปวงและมนุษย์แต่ละคนในทุกด้าน

ค. ศิษย์พระคริสต์ในฐานะสิ่งสร้างใหม่

ง. ความเหนือธรรมชาติของความรอดและความเป็นอิสระของสิ่งสร้างในโลก

4. แผนการของพระเจ้าและพันธกิจของพระศาสนจักร

ก. พระศาสนจักรเป็นที่ประทับของพระเจ้าท่ามกลางมนุษย์ทั้งชายและหญิง

ข. พระศาสนจักร พระอาณาจักรของพระเจ้า และการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้นใหม่

ค. สวรรค์ใหม่และแผ่นดินใหม่

ง. พระนางมารีย์และ “การนอบน้อมถ่อมตนยอมรับ” แผนการแห่งความรักของพระเจ้า

บทที่ 2 พันธกิจของพระศาสนจักร และคำสอนด้านสังคม (The Church's Mission and Social Doctrine)

1. การประกาศพระวรสารและคำสอนด้านสังคม

ก. พระศาสนจักรเป็นที่ประทับของพระเจ้าท่ามกลางมนุษย์ทั้งชายและหญิง

ข. สร้างความอุดมสมบูรณ์และแพร่กระจายไปทั่วสังคมด้วยพระวรสาร

ค. คำสอนด้านสังคม การประกาศพระวรสาร และการส่งเสริมความเป็นมนุษย์

ง. สิทธิและหน้าที่ของพระศาสนจักร

2. ธรรมชาติของคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร

ก. ความรู้ที่ได้รับแสงสว่างจากความเชื่อ

ข. ในการเสวนาฉันมิตรกับความรู้ทุกสาขา

ค. การแสดงออกของภารกิจกิจการสั่งสอนของพระศาสนจักร

ง. สำหรับสังคมที่ค้ำคั่นในความยุติธรรมและความรัก

จ. สารสำหรับบุตรชายหญิงของพระศาสนจักรและมนุษยชาติ

ฉ. ภายใต้เครื่องหมายของความต่อเนื่องและการฟื้นฟูใหม่

3. คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรในยุคของเรา: บันทึกทางประวัติศาสตร์

ก. จุดเริ่มต้นของหนทางใหม่

ข. จาก สมณสาสน์ “สิ่งใหม่” มาสู่ยุคสมัยของเรา

ค. ด้วยแสงสว่างและแรงกระตุ้นของพระวรสาร

บทที่ 3 มนุษย์และสิทธิมนุษยชน (The Human Person and Human Right)

1. คำสอนด้านสังคม และหลักการเกี่ยวกับตัวมนุษย์

2. บุคคลมนุษย์เป็น “ภาพลักษณ์ของพระเจ้า”

ก. สิ่งสร้างตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า

ข. โศกนาฏกรรมของบาป

ค. ลักษณะสากลของบาปและลักษณะสากลของความรอด

3. มิติ ๆ ของมนุษย์

ก. เอกภาพของบุคคล

ข. การเปิดกว้างต่อภาวะเหนือธรรมชาติและต่อคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล

(ก) การเปิดรับภาวะเหนือธรรมชาติ

(ข) คุณลักษณะเฉพาะและไม่อาจทำซ้ำได้

(ค) การเคารพศักดิ์ศรีมนุษย์

ค. เสรีภาพของบุคคลมนุษย์

(ก) คุณค่าและข้อจำกัดของเสรีภาพ

(ข) ข้อผูกพันที่เชื่อมเสรีภาพกับความจริงและกฎธรรมชาติให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

ง. ศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกันของประชาชนทุกคน

จ. ธรรมชาติทางสังคมของมนุษย์

4. สิทธิมนุษยชน

ก. คุณค่าสิทธิมนุษยชน

ข. รายละเอียดของสิทธิต่าง ๆ

ค. สิทธิและหน้าที่

ง. สิทธิของประชาชนและประเทศชาติ

จ. การเติมเต็มช่องว่างระหว่างตัวอักษรและจิตตารมณ์

บทที่ 4 หลักการคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร (Principles of the Church's social doctrine)

1. ความหมายและความเป็นเอกภาพ (The principles of the dignity of the human person)

2. หลักการว่าด้วยความดีส่วนรวม
(The principle of the common good)

ก. ความหมายและความเกี่ยวข้องที่สำคัญ

ข. ความรับผิดชอบของมนุษย์แต่ละคนเพื่อความดีส่วนรวม

ค. หน้าที่ของประชาคมทางการเมือง

3. จุดมุ่งหมายสากลของทรัพยากร
(The universal destination of goods)

ก. จุดเริ่มต้นและความหมาย

ข. จุดมุ่งหมายสากลของทรัพยากรและกรรมสิทธิ์ส่วนตัว

ค. จุดมุ่งหมายสากลของทรัพยากรและการเลือกอยู่เคียงข้างคนจน

4. หลักการว่าด้วยการอุดหนุนช่วยเหลือ
(The principle of subsidiarity)

ก. จุดเริ่มต้นและความหมาย

ข. ตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรม

5. การมีส่วนร่วม (Participation in democracy)

ก. ความหมายและคุณค่า

ข. การมีส่วนร่วมและประชาธิปไตย

6. หลักการว่าด้วยการเป็นปึกแผ่น
หนึ่งเดียวกัน (The principle of solidarity)

ก. ความหมายและคุณค่า

ข. การเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกันคือหลักการของสังคมและเป็นคุณธรรมความดี

ค. การเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกันและการเจริญเติบโตร่วมกันของมนุษยชาติ
ง. การเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกันในชีวิตและสารของพระเยซูคริสต์

7. คุณค่าพื้นฐานของชีวิตทางสังคม

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและคุณค่า

ข. ความจริง

ค. เสรีภาพ

ง. ความยุติธรรม

8. วิธีแห่งความรักเมตตา

ภาคที่ 2

คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรเป็นเครื่องมือในการประกาศพระวรสาร ประกาศถึงพระเจ้า และธรรมล้ำลึกแห่งการไถ่กู้ในองค์พระคริสต์แก่มนุษย์ทุกคน เปิดเผยให้มนุษย์เข้าใจถึงสิทธิมนุษยชน สิทธิของผู้ใช้แรงงาน ครอบครัว การศึกษา หน้าที่ของรัฐ การจัดระเบียบสังคมทั้งในและระหว่างประเทศ ชีวิตทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สงคราม สันติภาพ สิ่งแวดล้อม การเคารพต่อชีวิตตั้งแต่ปฏิสนธิถึงการสิ้นสุดชีวิต เนื้อหาคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร 7 บทคือ 1. ครอบครัวเซลล์สำคัญของสังคม 2. การทำงานของมนุษย์ 3. ชีวิตเศรษฐกิจ 4. ประชาคมทางการเมือง 5. ประชาคมระหว่างประเทศ 6. การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 7. การส่งเสริมสันติภาพ

บทที่ 5 ครอบครัวเซลล์สำคัญของสังคม (The family, the vital cell of society)

1. ครอบครัว เป็นสังคมตามธรรมชาติแห่งแรกของมนุษย์

ก. ความสำคัญของครอบครัวต่อตัวบุคคล

ข. ความสำคัญของครอบครัวสำหรับสังคม

2. การสมรสเป็นรากฐานของครอบครัว

ก. คุณค่าของการสมรส

ข. ศีลสมรส

3. ครอบครัวในฐานะผู้กระทำทางสังคม

ก. ความรักและการสร้างชุมชนของบุคคล

ข. ครอบครัวเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งชีวิต

ค. งานด้านการศึกษา

ง. ศักดิ์ศรีและสิทธิของเด็ก

4. ครอบครัวในฐานะเป็นผู้มีส่วนร่วมในชีวิตทางสังคม

ก. ความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกันในครอบครัว

ข. ครอบครัวชีวิตทางเศรษฐกิจและการทำงาน

5. สังคมเพื่อการรับใช้ครอบครัว

บทที่ 6 การทำงานของมนุษย์ (Human work)

1. มุมมองด้านพระคัมภีร์

ก. หน้าที่ในการสร้างสรรค์และดูแลโลก

ข. พระเยซูเจ้าคือมนุษย์ที่ทำงาน

ค. หน้าที่ในการทำงาน

2. คุณค่าแห่งการเป็นประกาศกของสมณสาสน์ สิ่งใหม่กว่าด้วยทุนและแรงงาน (Rorum Novarum)

3. ศักดิ์ศรีของการทำงาน

ก. การทำงานในมิติเชิงตัวมนุษย์และวัตถุประสงค์

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานและทุน

ค. การทำงานคือสิทธิของการมีส่วนร่วม

ง. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานและทรัพย์สินส่วนตัว

4. สิทธิในการทำงาน

ก. การทำงานเป็นสิ่งจำเป็น

ข. บทบาทของรัฐและประชาสังคมในการส่งเสริมสิทธิในการทำงาน

ค. ครอบครัวและสิทธิในการมีงานทำ

ง. ผู้หญิงและสิทธิในการทำงาน

จ. แรงงานเด็ก

ฉ. การอพยพและการทำงาน

ช. โลกของเกษตรกรรมและสิทธิในการทำงาน

5. สิทธิของคนงาน
- ก. ศักดิ์ศรีของคนงานและการเคารพสิทธิของพวกเขา
- ข. สิทธิที่จะได้รับค่าจ้างและการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม
- ค. สิทธิในการนัดหยุดงาน
6. ความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกันระหว่างคนงาน
- ก. ความสำคัญของสหภาพแรงงาน
- ข. ความเป็นปึกแผ่นหนึ่งเดียวกันรูปแบบใหม่
7. “สิ่งใหม่” ของโลกแห่งการทำงาน
- ก. การเปลี่ยนแปลงเพื่อก้าวไปสู่ศักราชใหม่
- ข. คำสอนด้านสังคม และ “สิ่งใหม่”

บทที่ 7 ชีวิตเศรษฐกิจ (Economic Life)

1. มุมมองด้านพระคัมภีร์
- ก. มโนษย์: ความยากจนและความมั่งมี
- ข. ความมั่งมี มีไว้เพื่อแบ่งปัน
2. ศีลธรรมและเศรษฐกิจ
3. ความริเริ่มส่วนบุคคลและความริเริ่มทางธุรกิจ
- ก. ธุรกิจและเป้าหมายของธุรกิจ
- ข. บทบาทของเจ้าของธุรกิจและการบริหารจัดการ
4. สถาบันทางเศรษฐกิจ เพื่อรับใช้มนุษย์

- ก. บทบาทของตลาดเสรี
- ข. กิจกรรมของรัฐ
- ค. บทบาทขององค์กรกลาง (Intermediate bodies)
- ง. การออมและสินค้าบริโภค
5. “สิ่งใหม่” ในภาคเศรษฐกิจ
- ก. โลกาภิวัตน์: โอกาสและความเสี่ยง
- ข. ระบบการเงินระหว่างประเทศ
- ค. บทบาทของประชาคมนานาชาติในยุคเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์
- ง. การพัฒนาการแบบบูรณาการในการเป็นปึกแผ่นเดียวกัน
- จ. ความจำเป็นต้องมีการอบรมสั่งสอนด้านการศึกษาและวัฒนธรรมมากขึ้น

บทที่ 8 ประชาคมทางการเมือง (The Political community)

1. มุมมองด้านพระคัมภีร์
- ก. การปกครองของพระเจ้า
- ข. พระเยซูกับผู้มีอำนาจทางการเมือง
- ค. หมู่คณะคริสตชนเริ่มแรก
2. รากฐานและจุดมุ่งหมายของประชาคมทางการเมือง
- ก. ประชาคมทางการเมือง บุคคล มโนษย์และประชาชน
- ข. การปกป้องและการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

- ค. ชีวิตทางสังคม ที่มีพื้นฐานจาก
มิตรภาพของพลเมือง
- 3. อำนาจทางการเมือง
- ก. รากฐานของอำนาจทางการเมือง
- ข. อำนาจในฐานะเป็นพลังทางศีล
ธรรม
- ค. สิทธิในการคัดค้านโดยอาศัย
มโนธรรม
- ง. สิทธิในการต่อต้าน
- จ. การตัดสินใจโทษ
- 4. ระบอบประชาธิปไตย
- ก. คุณค่าและประชาธิปไตย
- ข. สถาบันต่าง ๆ และประชาธิปไตย
- ค. องค์ประกอบทางศีลธรรมของการ
เป็นตัวแทนทางการเมือง
- ง. เครื่องมือสำหรับการมีส่วนร่วม
ทางการเมือง
- จ. ข้อมูลข่าวสารและประชาธิปไตย
- 5. ประชาคมทางการเมืองเพื่อการ
รับใช้ประชาสังคม
- ก. คุณค่าของประชาสังคม
- ข. ประชาสังคมเป็นความสำคัญลำดับ
แรก
- ค. การใช้หลักการว่าด้วยการอุดหนุน
ช่วยเหลือ
- 6. รัฐบาลหมู่คณะทางศาสนา
- ก. เสรีภาพทางศาสนาเป็นสิทธิมนุษยชน
ขั้นพื้นฐาน

- ข. พระศาสนจักรคาทอลิกกับประชาคม
ทางการเมือง
- (ก) ความเป็นอิสระและการไม่ขึ้น
ต่อกัน
- (ข) การร่วมมือกัน

บทที่ 9 ประชาคมระหว่างประเทศ (The International Community)

- 1. มุมมองด้านพระคัมภีร์
- ก. เอกภาพของครอบครัวมนุษยชาติ
- ข. พระเยซูคริสต์แบบฉบับและรากฐาน
ของมนุษยชาติใหม่
- ค. กระแสเรียกสากลของศาสนาคริสต์
- 2. กฎพื้นฐานของประชาคมระหว่าง
ประเทศ
- ก. ประชาคมระหว่างประเทศและ
คุณค่า
- ข. ความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความ
ประสานกลมกลืนระหว่างระเบียบ
ทางกฎหมายและศีลธรรม
- 3. องค์การประชาคมระหว่างประเทศ
- ก. คุณค่าขององค์การระหว่างประเทศ
- ข. สถานะทางกฎหมายของสันตะ
สำนัก
- 4. ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อ
การพัฒนา
- ก. ความร่วมมือในการสร้างหลัก
ประกันสิทธิในการพัฒนา
- ข. การต่อสู้กับความยากจน
- ค. หนี้สินระหว่างประเทศ

บทที่ 10 การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (Safeguarding The Environment)

1. มุมมองด้านพระคัมภีร์
2. มนุษย์และจักรวาลแห่งสิ่งสร้าง
ทั้งหมด
3. วิฤติความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
กับสิ่งแวดล้อม
4. ความรับผิดชอบร่วมกัน
- ก. สิ่งแวดล้อมคือความผาสุก
- ข. การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
- ค. สิ่งแวดล้อมและการแบ่งปันผลผลิต
- ง. การใช้ชีวิตแบบใหม่ ๆ

บทที่ 11 การส่งเสริมสันติภาพ (The Promotion of Peace)

1. มุมมองด้านพระคัมภีร์
2. สันติภาพ: ผลแห่งความยุติธรรม
และความรัก
3. ความล้มเหลวของสันติภาพ:
สงคราม
- ก. การป้องกันที่ชอบธรรม
- ข. การปกป้องสันติภาพ
- ค. หน้าที่ในการคุ้มครองผู้บริสุทธิ์
- ง. มาตรการต่อต้านผู้คุกคาม
สันติภาพ
- จ. การลดอาวุธ
- ฉ. การประณามลัทธิการก่อการร้าย
4. บทบาทสนับสนุนของพระศาสน-
จักรในด้านสันติภาพ

ภาคที่ 3

สำหรับพระศาสนจักรคำสอนด้านสังคม
มิใช่เป็นเพียงทฤษฎี แต่เป็นพื้นฐานและ
แรงจูงใจเพื่อปฏิบัติ

บทที่ 12 คำสอนด้านสังคมและการ ทำงานของพระศาสนจักร (Social Doctrine and Ecclesial Action)

1. งานอภิบาลด้านสังคม
- ก. คำสอนด้านสังคมและการปรับ
ความเชื่อให้เข้ากับวัฒนธรรม
- ข. คำสอนด้านสังคมและกิจกรรม
อภิบาลด้านสังคม
- ค. คำสอนด้านสังคมและการอบรม
- ง. การส่งเสริมการเสวนา
- จ. กลุ่มเป้าหมายของงานอภิบาลด้าน
สังคม
2. คำสอนด้านสังคมและการอุทิศตน
ของฆราวาสผู้มีความเชื่อ
- ก. ฆราวาสผู้มีความเชื่อ
- ข. ชีวิตจิตของฆราวาสผู้มีความเชื่อ
- ค. กระทำด้วยความสุขุมรอบคอบ
- ง. คำสอนด้านสังคมและองค์การ
ฆราวาส
- จ. งานรับใช้ช่วยเหลือในภาคต่างๆ
ของชีวิตสังคม 1. การรับใช้บุคคล
มนุษย์ 2. การรับใช้วัฒนธรรม 3. การ
รับใช้เศรษฐกิจ 4. การรับใช้การเมือง

บทสรุป: เพื่ออารยธรรมแห่งความรัก (For A Civilization of Love)

ก. ความช่วยเหลือที่พระศาสนจักรมอบให้แก่มนุษย์ในยุคสมัยใหม่

ข. เริ่มต้นจากความเชื่อในพระคริสต์ ความหวังมั่นคง

ง. สร้าง “อารยธรรมแห่งความรัก”

คริสตชนได้รับประการณ์ทางศาสนา คือ ประสบการณ์การพบปะกับพระเจ้าผ่านทางพระเยซูคริสต์ผู้สิ้นพระชนม์และกลับคืนชีพ ผู้ทรงเปิดเผยพระเจ้าทรงเป็นองค์ความรัก ความรักที่ให้เปล่า ก่อให้เกิดชีวิตใหม่และวิถีชีวิตจิตใหม่แก่มนุษย์โดยเฉพาะบรรดาศิษย์ของพระองค์ให้มี “จิตแห่งการเป็นบุตรบุญธรรม” (รม 8:15) จิตแห่งการเป็นพี่น้องกัน “ถ้าเรารักกัน พระเจ้าย่อมทรงดำรงอยู่ในเรา ความรักของพระองค์ในเราก็ก็นำมาสู่สมบูรณ” (1 ยน 4:11-12) มนุษย์ได้รับการเรียกให้ค้นพบบ่อเกิดและเป้าหมายของชีวิตของตนและประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์แห่งความรอดพ้นทางพระเยซูคริสต์ เป็นความรอดสำหรับทุกคน ครบถ้วนทุกมิติทั้งส่วนตัว กาย ใจ จิตวิญญาณ และสังคม ศิษย์พระคริสต์ได้รับการเรียกอาศัยพระจิตเจ้าให้ผ่านรหัสธรรมปัสกาคือการตายและการกลับมีชีวิตใหม่ การเปลี่ยนแปลงการกลับใจจากภายใน ตายต่อบาปและความโน้มเอียงในทางความชั่ว ดำเนินชีวิตใหม่แห่งความรัก และมีส่วนร่วมในการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมร่วมกับพระศาสนจักร เป็นการรับใช้มนุษย์อย่างแท้จริง

คริสตชนทุกคนโดยเฉพาะฆราวาสควรได้รับการอบรมให้เติบโตด้านชีวิตจิตคริสตชนอาศัยการหล่อเลี้ยงชีวิตจิตด้วย พระวาจา พิธีกรรม การอธิษฐานภาวนาส่วนตัว มีกระบวนการ 1. การไตร่ตรองและปรึกษาหาทางเลือกต่างๆ 2. ประเมินผล วิเคราะห์ และวินิจฉัยด้วยแสงสว่างแห่งพระวรสารตามแผนการของพระเจ้า 3. การตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติ ในขณะเดียวกันก็ได้รับการอบรมให้ดำเนินชีวิตทางสังคมคือ ชีวิตครอบครัว การงาน ความสัมพันธ์ด้านสังคม ความรับผิดชอบต่อชีวิตส่วนรวมและวัฒนธรรม เพราะฉะนั้น คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรเป็นข้ออ้างอิงที่ขาดไม่ได้สำหรับการประกาศข่าวดีและการอภิบาล การเสวนา และสำหรับการอบรมคริสตชนอย่างสมบูรณ์ครบครัน โดยเฉพาะสำหรับฆราวาส พระสงฆ์ นักบวช และผู้เตรียมตัวเป็นพระสงฆ์และนักบวช

เป้าหมายคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรคือการร่วมกันเพื่อเสริมสร้าง “อารยธรรมแห่งความรัก” เริ่มต้นจากความเชื่อในพระคริสต์ มีความหวังมั่นคง และดำเนินชีวิตในความรักเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ และความรักต่อพระเจ้า นักบุญสมเด็จพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 กล่าวว่า “คำสอนด้านสังคมของพระ-

ศาสนจักรมีทั้งของพระศาสนจักรสากล และพระศาสนจักรส่วนภูมิภาค และพระศาสนจักรท้องถิ่นที่ชี้แนะให้เห็นสถานการณ์ และปัญหาใหม่ๆ รวมทั้งให้แนวทางปฏิบัติ เช่น ความยากจนและความด้อยพัฒนา การแบ่งปันที่ขาดสมดุลของปัจจัยในการครองชีพ การทำงานในสมัยปัจจุบัน การ

พัฒนาจนเกินเลยเกินความต้องการ จนกลายเป็นอารยธรรมแห่งการบริโภคหรือบริโภคนิยม ปัญหามลภาวะที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาเวชวิทยา เป็นต้น “การไม่รู้และช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวของสังคมปัจจุบัน ก็เหมือนเศรษฐกิจที่ไม่สนใจลาซาร์ส” (ลก 16: 19-31)

แนะนำหนังสือ

บาทหลวง ผศ.สมชัย พิทยาพงศ์พร

ชื่อหนังสือ คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร ค.ศ.1891-1991
เล่ม 1 ก่อนสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ค.ศ.1891-1961
เล่ม 2 สังคายนาวาติกันที่ 2 ค.ศ.1962-1978
เล่ม 3 หลังสังคายนาวาติกันที่ 2 ค.ศ.1978-1991
เล่ม 4 ภาคอ้างอิง 10 บท

1. ศักดิ์ศรีของมนุษย์
2. มนุษย์เป็นสัตว์สังคม
3. ความเป็นพี่น้อง
4. สิทธิมนุษยชน
5. ทรัพย์สิน
6. งาน
7. การพัฒนา
8. สันติภาพ
9. การเมือง
10. การประกาศพระวรสาร

ผู้เขียน คุณพ่อลีลม ไชยเผือก
ผู้จัดพิมพ์ การพิมพ์คาทอลิกประเทศไทย
พิมพ์ครั้งแรก มิถุนายน 2002/2545
จำนวนหน้า เล่ม 1 155 หน้า, เล่ม 2 151 หน้า, เล่ม 3 177 หน้า, เล่ม 4 240 หน้า

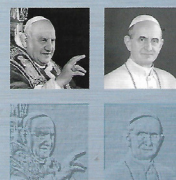

คำสอนด้านสังคม
ของ
พระศาสนจักร

1

คำสอนด้านสังคม
ของ
พระศาสนจักร

2

คำสอนด้านสังคม
ของ
พระศาสนจักร

3

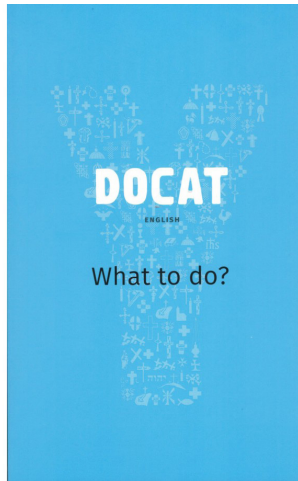
คำสอน
ด้านสังคมของ
พระศาสนจักร

ภาคอ้างอิง

โดย คุญพอลัส โขยเพ็ญ

แนะนำหนังสือ

บาทหลวง ผศ.สมชัย พิทยาพงศ์พร

ชื่อหนังสือ DOCAT What to do? The Social Teaching of the Catholic Church
ผู้เขียน Arnd koppers & Peter Schallenberg, a Foreword by Pope Francis
สำนักพิมพ์ Ignatius press, San Francisco, USA&Youcat Foundation Germany &
Asian Trading Corporation Bengaluru, India
พิมพ์ครั้งแรก 2016

DOCAT

Social doctrine of the Catholic Church

DOCAT is an excellent source of information on social justice for young people, helping them to get to know and live the social doctrine of the Church. He is the great practical successor to YOUCAT, the very popular youth catechism based on the Catechism of the Catholic Church.

บาทหลวงสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี, อาจารย์สาขาวิชาเทววิทยา คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

แนะนำหนังสือ

บาทหลวง เซบาสเตียน ไชยเดช

“สมณลิขิตเตือนใจ จงชื่นชมยินดีเถิด”

GAUDETE ET EXSULTATE

ของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิส

เกี่ยวกับการเรียกไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ในโลกปัจจุบัน

แปลโดย บาทหลวงภฤศ ทิพย์ทอง
จัดพิมพ์โดย สื่อมวลชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย
จำนวน 107 หน้า
ปีที่พิมพ์ สิงหาคม 2561

สมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิสทรงออกสมณลิขิตเตือนใจ จงชื่นชมยินดีเถิด (GAUDETE ET EXSULTATE) เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2018 และประกาศเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2018 โดยสมณลิขิตเตือนใจฉบับนี้เน้นเรื่อง “กระแสเรียกไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ในโลกปัจจุบัน” กล่าวได้ว่าสมณลิขิตเตือนใจฉบับนี้มีพื้นฐานมาจากคำสอนของสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ที่สอนเราว่า “สัตบุรุษผู้มีความเชื่อทุกคน... ไม่ว่าทุกคนจะอยู่ในฐานะและชนชั้นใด องค์พระ

ผู้เป็นเจ้าของได้ทรงเรียกพวกเขาในหนทางเฉพาะของแต่ละคนไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์อันสมบูรณ์ ดังที่พระบิดาเจ้าทรงความดีบริบูรณ์” (LG 11)

พระสันตะปาปาฟรังซิสทรงหวังว่าพระศาสนจักรจะมีการปฏิรูปภายใน และการปฏิรูปภายในต้องเริ่มจากการเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ พระองค์ทรงย้ำว่า “การเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้เรียกร้องให้เราต้องมาเป็นพระสังฆราช พระสงฆ์ หรือนักบวช เรามักคิดผิดไปในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์นี้ว่าเป็น

เฉพาะผู้ที่ยอมละทิ้งกิจการงานทั่วไป เพื่อจะได้สวดภาวนามากขึ้น ซึ่งไม่ใช่เลยสำหรับกรณีอย่างนี้ เราถูกเรียกให้มาเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์โดยการดำเนินชีวิตของเราด้วยความรักและการเป็นประจักษ์พยานในทุกสิ่งที่เรากระทำ ในทุกที่ที่เราค้นพบตัวตนของเราเอง” (GE 14)

สมณลิขิตเตือนใจ จงชื่นชมยินดีเกิดแบ่งเนื้อหาดังนี้

บทที่ 1 การเรียกให้ไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ ข้อ 3-34

บทที่ 2 สองศัตรูตัวฉกาจของความศักดิ์สิทธิ์ ข้อ 35-62

บทที่ 3 ในแสงสว่างของพระอาจารย์เจ้า ข้อ 63-109

บทที่ 4 เครื่องหมายของความศักดิ์สิทธิ์ในโลกปัจจุบัน ข้อ 110-157

บทที่ 5 การต่อสู้ด้านชีวิตจิต การเฝ้าระวัง และการรู้จักไตร่ตรองแยกแยะ 158-177

บทที่ 1 การเรียกให้ไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ ข้อ 3-34

พระสันตะปาปาฟรังซิสทรงเน้นย้ำว่า พระองค์ไม่ทรงต้องการจะให้สมณลิขิตฉบับนี้เป็นเอกสารตำราเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ อธิบายถึงความหมายและคุณลักษณะที่จะช่วยให้เข้าใจถึงเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญนี้ หรือว่าจะจะเป็นความคิดเห็นของ

วิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ แต่พระองค์ทรงมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อจะนำเสนอแนวทางใหม่ของการเรียกให้ไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถปฏิบัติได้จริงในช่วงเวลาปัจจุบันของเรา ที่มีทั้งความเสี่ยง ความท้าทาย และโอกาสมากมาย ด้วยเหตุว่าพระเจ้าทรงเลือกสรรเราแต่ละคน “ให้ศักดิ์สิทธิ์และปราศจากมลทินเฉพาะพระพักตร์พระองค์ด้วยความรัก” (อฟ 1:4) (GE 2)

“เราทุกคนถูกเรียกให้มาเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์โดยการดำเนินชีวิตของเราด้วยความรักและการเป็นประจักษ์พยานในทุกสิ่งที่เรากระทำ ในทุกที่ที่เราค้นพบตัวตนของเราเอง” (GE 14) พระสันตะปาปาทรงนำเราไตร่ตรองถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่เรียบง่ายแต่ลึกซึ้งซึ่งอยู่ในความอดทนของประชากรของพระเจ้า ในบรรดาบิดามารดาที่เลี้ยงดูลูกของพวกเขาด้วยความรักอันยิ่งใหญ่ ในบรรดาชายหนุ่มและหญิงสาวที่ตรากตรำทำงานอย่างหนักเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวของพวกเขา ในบรรดาคนเจ็บป่วย และในบรรดานักบวชช่วยชีวิตผู้ที่ไม่เคยจะสูญเสียรอยยิ้มเลย ในความมานะพากเพียรของพวกเขาในชีวิตประจำวัน บ่อยครั้งเราพบความศักดิ์สิทธิ์ในบรรดาเพื่อนข้างบ้านเรา บรรดาผู้ที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางเราโดยแสดงให้เห็นถึงการประทับอยู่ขององค์พระผู้เป็นเจ้า เราสามารถเรียกคนเหล่านั้นว่า “ชนชั้นกลางของความศักดิ์สิทธิ์” (เทียบ

GE 7)

ความศักดิ์สิทธิ์นี้เป็นสิ่งที่องค์พระผู้เป็นเจ้าได้ทรงเรียกเราให้เพิ่มพูนขึ้นผ่านทาง การกระทำเล็กน้อย ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงคนหนึ่งไปซื้อของ เธอพบเพื่อนบ้านของเธอ และทั้งสองเริ่มสนทนากันและการนิทหาก็เริ่มขึ้น เธอได้พูดในใจว่า “ไม่เด็ดขาด ฉันจะไม่พูดเรื่องไม่ดีของคนอื่น” นี่คือนักก้าวหนึ่ง ที่นำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ หลังจากนั้นที่บ้าน ลูกของเธอคนหนึ่งต้องการพูดกับเธอเกี่ยวกับความหวังและความฝันของเขา ถึงแม้ว่าเธอจะเหนื่อยก็ตามเธอนั่งและฟังลูกของเธอด้วยความตั้งใจและความรัก นี่ก็เป็นความเสียสละที่นำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ หลังจากนั้นเธอรู้สึกว่ารุนแรงกังวลในใจแต่เธอได้นึกถึงความรักต่อพระนางมารีย์พรหมจารี เธอจึงหยิบสายประคำขึ้นมาสวดด้วยความเชื่อ นี่ก็เป็นหนทางสู่ความศักดิ์สิทธิ์ ต่อมาหลังจากนั้นเธอจากบ้านเดินไปตามถนนพบกับคนยากจนและหยุดพูดคุยกับเขาด้วยคำพูดที่อ่อนโยน นี่ก็เป็นอีกหนึ่งก้าวสู่ความศักดิ์สิทธิ์ (GE 16)

คริสตชนต้องตระหนักว่าพันธกิจที่พระเจ้าทรงมอบหมายให้แก่พวกเขาบนโลกนี้เป็นหนทางแห่งความศักดิ์สิทธิ์ เพราะ “นี่คือพระประสงค์ของพระเจ้า คือให้ท่านเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์” (1 ธส 4:3) นักบุญแต่ละองค์คือพันธกิจที่พระบิดาเจ้าทรงวางแผนไว้สะท้อนและรวบรวม ณ ช่วงเวลาเฉพาะ

เจาะจงในประวัติศาสตร์ที่ได้แสดงให้เห็นบางแง่มุมของพระวรสาร (เทียบ GE 19)

เราไม่ควรมองการมุ่งสู่ความศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นความสมบูรณ์แบบ (เทียบ GE 22) แต่บรรดาประจักษ์พยานแห่งความศักดิ์สิทธิ์สอนเราด้วยชีวิตของท่านว่า “ชีวิตของพวกท่านอาจจะไม่สมบูรณ์แบบพร้อม แต่ท่ามกลางความผิดพลาดและล้มเหลวที่เกิดขึ้น พวกท่านเหล่านั้นยังคงมุ่งเดินหน้าและดำเนินชีวิตเป็นที่พอพระทัยพระเจ้าเสมอมา” (เทียบ GE 3)

ความศักดิ์สิทธิ์คือ โฉมหน้าที่มีเสน่ห์และน่าสนใจที่สุดของพระศาสนจักร แม้แต่ภายนอกพระศาสนจักรคาทอลิกและในสภาพสังคมที่หลากหลาย (เทียบ GE 9)

พระสันตะปาปาฟรังซิสทรงสรุปบทที่หนึ่งของสมณลิขิตเตือนใจนี้ว่า “จงอย่ากลัวที่จะยกสายตาของเราให้สูงขึ้น พร้อมกับเปิดตนเองให้พระเจ้าทรงรักเรา และทรงปลดปล่อยตัวตนที่แท้จริงของเราออกมา จงอย่ากลัวที่จะให้พระจิตเจ้าทรงนำทางชีวิตของเรา ความศักดิ์สิทธิ์นั้นไม่ได้ทำให้เราเป็นมนุษย์น้อยลงเลย แต่นั่นเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างความอ่อนแอของเรา และพระพรพรทานอันทรงพลังของพระเจ้า ดังกับคำกล่าวของรียอง โบลย์ ได้กล่าวเมื่อทุกสิ่งได้จบลงว่า “ความเสียใจครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตคือไม่ได้เป็นนักบุญ” (GE 34)

บทที่ 2 สองศตวรรษของความคิด ศักดิ์สิทธิ์ข้อ 35-62

ในบทที่สองพระสันตะปาปาทรงกล่าวถึงรูปแบบชีวิตสองประการที่ถือได้ว่าเป็นศตวรรษของความคิดศักดิ์สิทธิ์ มันเป็นความคิดที่จุ่มปลอม และสามารถนำเราหลงผิดได้ นั่นคือ แนวความคิดแบบนอสติคนิซึม (Gnosticism) และเพลลาเจียนนิซึม (Pelagianism) (GE 35)

แนวความคิดแบบนอสติคนิซึม (Gnosticism) สอนว่าความคิด ความเข้าใจถึงข้อความเชื่ออันสลับซับซ้อน และกระบวนการรู้ทำให้ศักดิ์สิทธิ์ พวกเขามองว่าความรู้เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด

แต่พระสันตะปาปาทรงสอนว่า “เราต้องขอบคุณพระเจ้า ที่ตลอดเวลาในพระศาสนจักรมีคำสอนเรื่องความสมบูรณ์แบบสำหรับมนุษย์ว่า ความสมบูรณ์แบบไม่ได้วัดกันด้วยองค์ความรู้หรือการครอบครองข้อมูล หากแต่เป็นเรื่องของกิจเมตตา ที่จะมิได้ในแต่ละบุคคล” (GE 37)

“เป็นการยากที่มนุษย์จะสามารถเข้าใจถึงพระสัจธรรมที่องค์พระเจ้ามอบให้แก่เราได้ได้อย่างถ่องแท้ และเป็นการยากยิ่งกว่าที่เราจะสามารถอธิบายพระสัจธรรมเหล่านั้นได้ชัดเจน ดังนั้น เราจึงไม่สามารถอ้างได้เลยว่าฉันเข้าใจในความจริงทุกข้อ และอนุญาตให้ฉันใช้อิทธิพลหรือบังคับคนอื่น ๆ ให้อยู่ในความเคร่งครัดได้ แม้แต่ในพระศาสนาเองก็มีผู้พยายามอธิบายข้อความเชื่อและความ

หมายของชีวิตคริสตชนในหลายแง่มุม แม้จะมีความหลากหลายแต่คำสอนเหล่านั้นก็ได้รับการรับรองว่าถูกต้องเช่นเดียวกัน ในความหลากหลายนี้เอง “มีส่วนช่วยในการแสดงอธิบายถึงความร้ายแรงมั่งคั่งของพระวาจาของพระเจ้า” และ “หากใครที่มัวแสวงหาความเชื่อแต่เพียงด้านเดียว และพยายามป้องกันตนเองจากความรู้ที่สามารถเพิ่มเติมได้ ย่อมไม่เป็นที่ต้องการและยิ่งทำให้เราสับสน” (GE 43)

พระสันตะปาปาทรงยกตัวอย่างในชีวิตของนักบุญสองท่านคือ นักบุญฟรังซิสแห่งอัสซีซี และนักบุญบอเนาเวนตูราว่า ครั้งหนึ่งนักบุญฟรังซิสแห่งอัสซีซีเห็นสานุศิษย์ของท่านต้องไปทำงานเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเทววิทยา ท่านจึงพยายามเตือนพวกเขาไม่ให้ตกสู่การประจัญในวิถีทางแห่งนอสติคนิซึม ท่านเขียนจดหมายถึงนักบุญอันตอนแห่งปาตัวไว้ดังนี้ “ข้าพเจ้ามีความยินดีอย่างยิ่งที่ท่านได้สอนวิชาเทววิทยาอันเป็นศาสตร์อันศักดิ์สิทธิ์ให้กับบรรดามารดา เห็นได้ว่า ท่านไม่ได้ละเลยการสวดภาวนาและกิจศรัทธาในระหว่างการเรียนรู้และสอนหลักเทววิทยาเหล่านั้น” ท่านนักบุญฟรังซิสได้ย้ำถึงการประจัญที่สามารถหันเหประสบการณ์ของชีวิตคริสตชนให้กลายเป็นเพียงการฝึกฝนด้านสติปัญญา ซึ่งจะนำเราออกห่างจากพระวรสารที่เป็นเนื้อเป็นหนังและเป็นรูปธรรมนั่นเอง

นักบุญโยนาเวนตรูอธิบายว่าปรีชาญาณของคริสตชนไม่สามารถแบ่งแยกไปจากความเมตตาต่อเพื่อนบ้านได้เลย “ปรีชาญาณที่ยิ่งใหญ่ที่สุดและเป็นไปได้ที่สุด คือ การแบ่งปันอย่างผลิดอกออกผลในสิ่งที่เราครอบครอง... ความเมตตาเป็นเพื่อนของปรีชาญาณ ส่วนความละโมภกลับเป็นศัตรูตัวฉกาจ” “ยังมีกิจการอีกหลายประการที่เป็นหนึ่งเดียวกับการสวดภาวนา มิได้ขัดแย้งกัน แต่กลับเสริมสร้างกันและกัน อาทิ งานด้านเมตตาจิตและกิจศรัทธา” (เทียบ GE 46)

แนวความคิดแบบเพลลาเจียนนิยม (Pelagianism) สอนว่าความศักดิ์สิทธิ์มาจากผลของการกระทำของมนุษย์ คือ การออกแรงทุ่มเทในการดำเนินชีวิตของพวกเขาอย่างเต็มที่ และไม่เกี่ยวข้องกับพระพรพรทานของพระเจ้า

ในเรื่องนี้พระสันตะปาปาทรงเน้นย้ำว่า “พระศาสนจักรสอนเราอยู่เสมอว่า การดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องไม่ใช่เป็นเรื่องของผลงานหรือความพยายามของมนุษย์เอง หากแต่โดยอาศัยพระพรพรทานของพระเจ้า เป็นพระองค์ผู้ทรงริเริ่มในชีวิตเราอยู่เสมอ บรรดาปีศาจของพระศาสนจักร แม้สมัยก่อนท่านนักบุญออกัสติน ท่านเหล่านั้นอธิบายอย่างชัดเจนในความเชื่อพื้นฐานข้อนี้ นักบุญยอห์นคริสโอสโตมกล่าวว่า “พระเจ้าทรงโปรยปรายพระพรให้เราอย่างอุดมก่อนที่เราเข้าสู่สมรภูมิ” (GE 52)

บทที่ 3 ในแสงสว่างของพระอาจารย์เจ้า ข้อ 63-109

พระสันตะปาปาทรงสอนเราว่า มีทฤษฎีมากมายที่นำเสนอว่าอะไรคือความศักดิ์สิทธิ์ แต่ไม่มีทฤษฎีใดๆ จะให้ความกระจ่างเท่ากับพระธรรมคำสอนของพระเยซูเจ้า และการเข้าใจถึงวิถีทางของพระองค์ในการสั่งสอนเรื่องความจริง พระเยซูเจ้าทรงอธิบายอย่างธรรมดาที่สุดถึงความหมายของคำว่าศักดิ์สิทธิ์เมื่อพระองค์ตรัสสอนเรื่อง ความสุขแท้ 8 ประการ (เทียบ มธ 5:3-12; ลก 6:20-23) สิ่งนี้เปรียบเหมือนบัตรประจำตัวประชาชนของคริสตชน ถ้ามีใครถามว่า “ควรปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อเป็นคริสตชนที่ดี” คำตอบนั้นย่อมชัดเจน เราควรจะปฏิบัติตนตามที่พระเยซูเจ้าทรงสอนเราในบทเทศน์บนภูเขา (เทียบ GE 63)

คำว่า “เป็นบุญ” หรือ “ความสุข” นี้กลายเป็นคำที่มีความหมายเหมือนคำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งแสดงว่าผู้ที่ซื่อสัตย์ต่อพระเจ้า และพระวาจาของพระองค์โดยการอุทิศตนของพวกเขาเองจะได้รับความสุขที่แท้จริง (เทียบ GE 64)

พระสันตะปาปาทรงอธิบายความสุขแท้ 8 ประการตามคำสอนของพระเยซูเจ้าดังนี้

“ผู้มีใจยากจนย่อมเป็นสุข เพราะอาณาจักรสวรรค์เป็นของเขา” พระวรสารได้เชื้อเชิญเราให้เพ่งมองเข้าไปยังกันบังในหัวใจของเรา ให้เรามองไปในที่ที่เราสามารถพบ

ความปลอดภัยในชีวิต (GE 67) ทรัพย์สมบัติไม่ได้สร้างความมั่นใจอะไรเลย แต่ที่จริงแล้วเมื่อเราคิดว่าเราเป็นคนร่ำรวย เราสามารถที่กลายเป็นคนที่คิดถึงแต่ตนเอง จนไม่มีพื้นที่ให้กับพระเจ้าของพระเจ้าเลย สำหรับความรักต่อเพื่อนพี่น้องชายหญิงของเรา หรือสำหรับความชื่นชมสิ่งสำคัญที่สุดของชีวิตในหนทางนี้ทำให้เราลืมนึกถึงทรัพย์สมบัติที่ยิ่งใหญ่ที่สุดกว่าสิ่งอื่นใด และนี่จึงทำให้พระเยซูเจ้าตรัสว่าเป็นบุญของผู้ที่มีจิตใญ่ยากจน ผู้ที่มีหัวใจที่ยากจน เพราะว่าองค์พระผู้เป็นเจ้าสามารถเข้ามาประทับด้วยความใหม่เอี่ยมอันถาวรของพระองค์ (GE 68) ความยากจนฝ่ายจิตใจนี้ได้เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสิ่งที่นักบุญอิกญาซีโอแห่งโลโยลาได้กล่าวว่า “การไม่ยึดติดอันศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งทำให้เรามีความอิสระภายในที่เปี่ยมสุข (เทียบ GE 69)

พระสันตะปาปาทรงสรุปว่า เป็นผู้มีจิตใจยากจน นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์

“ผู้มีใจอ่อนโยนย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับแผ่นดินเป็นมรดก” พระคริสตเจ้าตรัสว่า “มาเป็นศิษย์ของเรา เพราะเรามีใจสุภาพอ่อนโยนและถ่อมตน จิตใจของท่านจะได้รับการพักผ่อน” (มธ 11:29) นักบุญเทเรซาแห่งพระกุมารเยซูได้กล่าวกับเราว่า “เมตตากิจที่สมบูรณ์แบบประกอบไปด้วยการแสดงให้เห็นถึงความผิดพลาดของผู้อื่น และไม่ได้ทำให้ผู้อื่นได้รับความ

อับอายด้วยความผิดพลาดนั้น” นักบุญเปาโลบอกว่า ความอ่อนโยนคือผลหนึ่งของพระจิตเจ้า โดยแนะนำว่า “ถ้าพี่น้องชายหญิงคนใดคนหนึ่งกระทำความผิดรบกวนเรา จงตักเตือนแก้ไขเขาด้วยความอ่อนโยน เนื่องจากเราเองก็อาจถูกทดลองด้วย” (กท 6, 1) (เทียบ GE 73)

บางคนอาจค้านว่า “ถ้าฉันอ่อนโยน พวกเขาจะคิดว่าฉันปัญญาอ่อน โง่เง่า หรือใจอ่อน” บางครั้งอาจเป็นเช่นนั้น ก็ต้องยอมรับ แต่อ่อนโยนไว้ก่อนดีกว่าอย่างแน่นอน เพราะพระเจ้าทรงตรัสว่า “นี่คือผู้ที่เราจะมองเขา ผู้ที่ถ่อมตนและมีใจสำนึกผิดและฟังคำพูดของเราด้วยความยำเกรง” (อิสย 66:2) (เทียบ GE 74)

พระสันตะปาปาทรงสรุปว่า แสดงออกด้วยความอ่อนน้อมและถ่อมตน นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์

“ผู้เป็นทุกข์โศกเศร้าย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับการปลอบโยน” โลกได้กล่าวตรงกันข้ามกับคำสอนนี้อย่างสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นความบันเทิงใจ ความสนุกสนานรื่นเริง ความเพลิดเพลิน และการหลีกหนีความทุกข์จะทำให้มีชีวิตที่ดี โลกไม่มีความปรารถนาที่จะต้องเศร้าโศก โดยจะละเลยไม่สนใจต่อสถานการณ์ที่เจ็บปวดพยายามที่จะปกปิดซุกซ่อนสิ่งเหล่านั้นไว้ (เทียบ GE 75)

ใครเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง และเห็นอกเห็นใจความทุกข์โศกเศร้าได้ ย่อมสามารถหยั่งรู้ความล้าลึกของชีวิต และพบความสุขแท้จริงได้ เขาจะได้รับการปลอบโยน มิใช่จากโลก แต่จากพระเยซูคริสต์ คนเช่นนั้นจะไม่หวั่นเกรงการร่วมทุกข์กับผู้อื่น เขาจะไม่หลบเลี่ยงสถานการณ์ยากลำบาก เขาจะค้นพบความหมายของชีวิต ด้วยการช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก เข้าใจความระทมทุกข์ของเขา และหยิบยื่นความบรรเทาให้ รู้สึกเวทนาสงสารผู้อื่นโดยปราศจากความห่างเหิน ด้วยหนทางนี้พวกเขาสามารถโอบรับคำเตือนใจของนักบุญเปาโลที่ว่า “ร้องไห้ไปกับผู้ที่ร้องไห้” (รม 12:15) (เทียบ GE 76)

พระสันตะปาปาทรงสรุปว่า รู้จักที่จะร้องไห้เสียใจไปกับผู้อื่น นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์

“ผู้หิวกระหายความชอบธรรม ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะอิ่ม” ความยุติธรรมที่แท้จริงนั้นเกิดขึ้นในชีวิตของผู้คนได้ เมื่อพวกเขาเองมีความถูกต้องเที่ยงธรรมในการตัดสินใจ เป็นการแสดงออกในการยืนหยัดเพื่อความยุติธรรมเพื่อคนยากจนและคนอ่อนแอ “จงเรียนรู้ที่จะทำความดี จงแสวงหาความยุติธรรม จงช่วยเหลือผู้ถูกข่มเหง จงให้เป็นธรรมแก่ลูกกำพร้า จงปกป้องสิทธิของหญิงม่าย” (อสย 1:17) (GE 79)

พระสันตะปาปาทรงสรุปว่า มีความหิวและกระหายหาความถูกต้อง นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์

“ผู้มีใจเมตตาย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับพระเมตตา” ความเมตตาที่มีสองมุมมอง คือ มุมมองของการให้ การช่วยเหลือ และการบริการรับใช้ผู้อื่น และมุมมองของการให้อภัยและความเข้าใจด้วย (เทียบ GE 80)

การให้และการอภัยหมายถึงการถอดแบบในชีวิตเราในขนาดย่อมๆ จากความสมบูรณ์ขององค์พระผู้เป็นเจ้า ซึ่งทั้งทรงให้และทรงอภัยอย่างเหลือล้น ด้วยเหตุนี้ในพระวรสารของนักบุญลูกาจึงไม่มีคำว่า “จงเป็นคนดีอย่างสมบูรณ์” (มธ 5:48) แต่มีคำว่า “จงเป็นผู้เมตตากรุณา” ดังที่พระบิดาของท่านทรงพระเมตตากรุณาเกิด อย่าตัดสินเขาแล้วพระเจ้าจะไม่ทรงตัดสินท่าน อย่ากล่าวโทษเขา แล้วพระเจ้าจะไม่ทรงกล่าวโทษท่าน จงให้อภัยเขาแล้วพระเจ้าจะทรงให้อภัยท่าน ท่านใช้เวลานานใดดวงให้เขา พระเจ้าก็จะทรงใช้เวลานานนั้นดวงตอบแทนให้ท่านด้วย” (ลก 6:36-38) (GE 81)

พระเยซูเจ้าไม่ตรัสว่า “เป็นบุญของผู้ที่วางแผนการแก้แค้น” พระองค์ทรงเรียกว่า “ผู้มีบุญ” สำหรับผู้ที่อภัยและให้อภัยถึง “เจ็ดคูณเจ็ดสิบครั้ง” (มธ 18:22) (GE 82)

พระสันตะปาปาทรงสรุปว่า มองเห็น และแสดงออกด้วยความเมตตา นั่นคือ ความศักดิ์สิทธิ์

“ผู้มีใจบริสุทธิ์ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้เห็นพระเจ้า” ความสุขแท้ประการนี้ กล่าวถึงบรรดาผู้ที่มีดวงใจที่ไม่ซับซ้อน ใส่ข้อบริสุทธิ์ และปราศจากมลทินใดๆ เพราะดวงใจที่สามารถจะรักได้นั้น ไม่มีอะไรที่มาทำร้าย มาสั่นคลอน หรือมาทำอันตรายความรักนั้นได้เลย พระคัมภีร์ ใช้ดวงใจมาอธิบายถึงความตั้งใจที่แท้จริง เป็นสิ่งที่เราแสวงหาและปรารถนาถึง นอกเหนือจากรูปร่างหน้าตาทั้งหมด “มนุษย์มองแต่รูปร่างภายนอก แต่พระยาห์เวห์ทรงมองจิตใจ” (1 ซมอ 16:7) (GE 83)

“จงเอาใจใส่รักษาใจของลูกไว้เพราะ บ่อเกิดของชีวิตอยู่ที่ใจ” (สภษ 4:23) (GE 84) สำหรับความสุขแท้ประการนี้เตือนให้เราเห็นว่าพระเจ้าทรงคาดหวังถึงความตั้งใจของเราต่อเพื่อนพี่น้องชายหญิงที่ออกมาจากใจ เพราะ “แม้ข้าพเจ้าจะแจกจ่ายทรัพย์สินทั้งปวงให้แก่คนยากจน หรือยอมมอบตนเองให้เผาไฟเสีย ถ้าไม่มีความรัก ข้าพเจ้าก็มิได้รับประโยชน์ใด” (1คร 13:3) (GE 85)

ดวงใจที่มีความรักต่อพระเจ้าและเพื่อนพี่น้อง (เทียบ มธ 22:36-40) แสดงออกอย่างแท้จริงและไม่เพียงคำพูดเท่านั้น นั่นคือดวงใจที่บริสุทธิ์ สามารถมองเห็นพระเจ้าได้ (GE 86)

พระสันตะปาปาทรงสรุปว่า รักษา ดวงใจให้เป็นอิสระจากสิ่งทั้งหลายที่ทำลายความรักให้เบือนหมอง นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์

“ผู้สร้างสันติย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้ชื่อว่าเป็นบุตรของพระเจ้า” พระสันตะปาปาทรงสอนว่า โลกแห่งการซบซิบ นินทาซึ่งเป็นที่อาศัยของคนที่มีมองโลกในแง่ลบและผู้ที่ชอบทำลายล้าง ไม่มีวันสงบสันติได้เลย ผู้คนเหล่านี้เป็นศัตรูของสันติสุขอย่างแท้จริง พวกเขาไม่มีทางที่จะเป็น “ผู้มีความสุข” ได้เลย (เทียบ GE 87) พระวาจาของพระเจ้าทรงกระตุ้นผู้มีความเชื่อทุกคนให้ทำงานเพื่อสันติภาพ และถ้าเมื่อถึงเวลาที่ชุมชนหรือหมู่คณะของเราได้ถามว่าควรกระทำสิ่งใด “เราจึงพยายามทำกิจการที่นำไปสู่สันติและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่กันและกัน” (รม 14:19) เพราะความเป็นหนึ่งเดียวกันเป็นที่นิยมกว่าความขัดแย้ง (เทียบ GE 88)

การสร้างสันติภาพเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยความสุชุมเยือกเย็น ความคิดสร้างสรรค์ การไวต่อความรู้สึก และทักษะที่ดี (GE 89)

พระสันตะปาปาทรงสรุปว่า หว่าน สันติสุขไปทั่วทุกแห่ง นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์

“ผู้ถูกเบียดเบียนข่มเหงเพราะความชอบธรรมย่อมเป็นสุข เพราะอาณาจักรสวรรค์เป็นของเขา” พระเยซูเจ้าพระองค์เองทรงเตือนเราว่าหนทางที่พระองค์ทรงนำ

เสนอนั้นได้สวนกระแสของสังคมโลก (GE 90) ในการดำเนินชีวิตตามพระวรสาร เราไม่สามารถคาดหวังว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะสะดวกสบายง่ายดาย เพราะว่าความกระหายหาอำนาจและความสนใจของโลกมักจะตั้งมั่นอยู่ในหนทางของเรา (GE 91) ไม่ว่าความเหนื่อยล้าและความเจ็บปวดที่เราอาจพบในการดำรงชีวิตตามพระบัญญัติแห่งความรักและการปฏิบัติตามวิถีทางแห่งความยุติธรรม ไม่ทางเช่นยังคงเป็นชุมพลของการเจริญเติบโตและการบันดลให้เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ของเราอยู่เสมอ (GE 92) การถูกเบียดเบียนไม่ใช่แค่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต แต่เรากำลังประสบพบเจอในปัจจุบันด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการสละเลือดเนื้อหรือชีวิต ดังที่เกิดขึ้นในหลายเหตุการณ์ของบรรดามรณสักขีในยุคปัจจุบัน หรือโดยวิธีการที่ล้าลึก ร้ายกว่า โดยการใส่ร้ายและการโกหก พระเยซูเจ้าทรงเรียกเราว่า “ผู้มีบุญ” เมื่อผู้คน “ดูหมิ่น ข่มเหงและใส่ร้ายต่างๆ นานาเพราะเรา” (มธ 5:11) (GE 94)

พระสันตะปาปาทรงสรุปว่า ยอมรับหนทางแห่งพระวรสารของทุกวัน แม้ว่ามันอาจจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับตนเอง นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์

คำสอนของพระเยซูเจ้าอีกประการหนึ่งที่พระสันตะปาปาทรงเน้น คือ พระวรสารตามคำบอกเล่าของนักบุญมัทธิวบทที่ 25 (ข้อที่ 31-46) พระเยซูเจ้าอธิบาย

ขยายความสุขแท้ ซึ่งยกให้ผู้มีเมตตากรุณาเป็นสุข

ถ้าเราแสวงหาความศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นที่พึงพอใจในสายพระเนตรของพระเจ้า พระวรสารในตอนนี้ได้บอกให้เราเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ที่เราจะถูกพระองค์ตัดสินว่า “เพราะว่า เมื่อเราหิว ท่านให้เรากิน เรากระหาย ท่านให้เราดื่ม เราเป็นแขกแปลกหน้า ท่านก็ต้อนรับ เราไม่มีเสื้อผ้า ท่านก็ให้เสื้อผ้าแก่เรา เราเจ็บป่วย ท่านก็มาเยี่ยมเราอยู่ในคุก ท่านก็มาหา” (ข้อที่ 35-36) (เทียบ GE 95)

พยานหลักฐานชั้นแข็งของบรรดานักบุญ แสดงให้เห็นได้ ชีวิตของพวกเขาก่อร่างขึ้นด้วยความสุขแท้ (บุญลาภ 8 ประการ) และมาตรการตัดสินในวันพิพากษาสุดท้าย (มธ 25:31-46) พระวาจาขององค์พระคริสต์เจ้านั้นมีไม่มาก แต่ตรงไปตรงมา ถึงกระนั้น ทุกคนก็สามารถนำไปปฏิบัติได้ และให้ผลที่ต้องการ เพราะคริสต์ศาสนามีเจตนาให้นำไปปฏิบัติจริงยิ่งกว่าสิ่งใดหมด

พระสันตะปาปาทรงแนะนำให้เราอ่านข้อความเหล่านี้ในพระคัมภีร์ซ้ำไปซ้ำมาอยู่บ่อยๆ คิดถึงพระวาจาเหล่านี้ภาวนากับพระวาจาเหล่านี้ พยายามเป็นหนึ่งเดียวกับพระวาจาเหล่านี้ ซึ่งพระวาจาเหล่านี้จะให้คุณประโยชน์แก่เรา และจะทำให้เรามีความสุขที่แท้จริง (เทียบ GE 109)

บทที่ 4 เครื่องหมายของความศักดิ์สิทธิ์ในโลกปัจจุบัน ข้อ 110-157

ในบทนี้พระสันตะปาปาไม่ทรงอธิบายถึงหนทางที่จะนำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเรารู้จักกันแล้ว เช่น วิธีการหลากหลายของการสวดภาวนา การรับศีลมหาสนิทและศีลอภิบาลป้อนล้ำค่า การมอบตัวเองเพื่อการเสียสละพลีกรรม กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ การแนะนำชีวิตฝ่ายจิต ฯลฯ (GE 110)

พระสันตะปาปาทรงสอน 5 แบบอย่างในการแสดงออกของความรักต่อพระเจ้าและเพื่อนพี่น้อง ที่พระองค์ทรงพิจารณาจากความสำคัญเป็นพิเศษจากความเข้าใจในอันตรายและข้อจำกัดในวัฒนธรรมของยุคปัจจุบัน (เทียบ GE 111) ดังนี้

1. ความ پاکเพียร ความอดทน และความถ่อมตน เครื่องหมายแรกที่ยิ่งใหญ่เหล่านี้คือรากฐานอันมั่นคงในพระเจ้าผู้ทรงรักและทรงช่วยเหลือคำจูนเรา บ่อเกิดแห่งความเข้มแข็งภายในนี้ทำให้สามารถมีความ پاکเพียรท่ามกลางชีวิตทั้งขึ้นและลงของเรา แม้ว่าย่างคงเผชิญกับความเกลียดชัง การถูกทรยศ และความล้มเหลวจากผู้อื่นอยู่ “ถ้าพระเจ้าทรงอยู่ข้างเรา ใครจะสู้เราได้” (รม 8:31) (GE 112)

เราจำเป็นต้องตระหนักและต่อสู้กับความก้าวร้าวและความชอบเห็นแก่ตัวของเรา และไม่ให้สิ่งเหล่านี้เข้ามาฝังรากลึกใน

ชีวิตของเราได้ (GE 114) “อย่าให้ความชั่วเอาชนะท่าน แต่จงชนะความชั่วด้วยความดี” (รม 12:21)

ความเข้มแข็งภายในอันเป็นผลจากพระพรหรรษาของพระเจ้าช่วยปกป้องเราให้พ้นจากการใช้ความรุนแรง ซึ่งกลายเป็นส่วนใหญ่ของชีวิตทุกวันนี้ พระพรหรรษาช่วยลดความหยิ่งผยองและสร้างความนอบน้อมแก่จิตใจ (เทียบ GE 116)

ความอ่อนน้อมถ่อมตนสามารถหยั่งรากลึกลงในใจเมื่อเราถูกคนอื่นดูถูกดูหมิ่น หากปราศจากประสบการณ์นี้ จะไม่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน หรือความศักดิ์สิทธิ์ หากท่านไม่สามารถทนต่อการถูกดูถูก ท่านจะไม่ถ่อมตนและไม่อยู่ในเส้นทางแห่งความศักดิ์สิทธิ์ การถูกลบหลู่ดูหมิ่นทำให้เราละม้ายคล้ายกับองค์พระเยซูเจ้า ถือว่าเป็นลักษณะที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในการเลียนแบบพระคริสตเจ้า เพราะว่า “พระคริสตเจ้าทรงรับทรมานเพื่อเรา และประทานแบบฉบับไว้ให้เราดำเนินตามรอยพระบาท” (1ปต 2:21) (เทียบ GE 118)

พระสันตะปาปาทรงกล่าวถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนในชีวิตประจำวันของบุคคลที่หนึ่งเจียบเพื่อช่วยครอบครัวของตน ผู้เลือกที่จะยกย่องผู้อื่นมากกว่าการโอ้อวดเกี่ยวกับตนเอง หรือผู้ที่เลือกทำงานที่ผู้อื่นไม่ชอบ แม้แต่เลือกที่จะยอมรับการอยู่ดัดธรรมเพื่อถวายแด่องค์พระผู้เป็นเจ้า (GE 119)

พระคริสตเจ้า “คือสันติของเรา” (อฟ 2:14) พระองค์ทรง “นำเราของเราให้ดำเนินไปตามทางแห่งสันติสุข” (ลก 1:79) ตามที่พระองค์ตรัสแก่นักบุญโฟสตินา โควัลสกา ว่า “มวลมนุษย์จะไม่มีสันติสุข จนกระทั่งพวกเขากลับมาไว้วางใจในพระเมตตาของเรา” (GE 121)

2. ความชื่นชมยินดีและมีอารมณ์ขัน บรรดาผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเป็นผู้มีความสุขและเต็มด้วยอารมณ์ขันที่ดี แม้ว่าเต็มไปด้วยความจริงจัง แต่พวกเขาก็เปล่งประกายในพลังคิดบวกและจิตใจที่มีความหวังชีวิตคริสตชนเป็นชีวิตที่มี “ความชื่นชมยินดีในพระเจ้า” (รม 14:17) (GE 122)

ความชื่นชมยินดีของคริสตชนโดยปกติแล้วจะมาพร้อมกับการมีอารมณ์ขัน เรามองเห็นชัดเจนในตัวอย่างของนักบุญโทมัส มอร์ นักบุญวินเซนเดอปอล และนักบุญฟิลิป เนรี ดังนั้นการขาดอารมณ์ขันไม่เป็นเครื่องหมายของความศักดิ์สิทธิ์ “จงขจัดความกังวลใจออกไปจากใจของท่าน” (ปญจ 11:10) เราได้รับสิ่งเหล่านี้มากมายจากองค์พระผู้เป็นเจ้า “เพื่อความสุขอย่างสมบูรณ์” (1 ทธ 6:17) (GE 126)

ด้วยความรักของพระบิดา องค์พระเจ้าตรัสกับเราว่า “ลูกเอ๋ย จงอยู่ดีกินดีเท่าที่ทำได้... อย่าปฏิเสธที่จะมีความสุขแก่ตนในวันนี้” (บสร 14:11.14) พระองค์ทรงต้องการให้คิดบวก กตัญญู และไม่ซับซ้อน...

เราควรที่จะมีความยืดหยุ่นในชีวิตและเลียนแบบตามที่นักบุญเปาโลกล่าวว่า “ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ที่จะพอใจในสภาพของตน” (ฟป 4:11) นักบุญฟรังซิสแห่งอัสซีซีได้ดำเนินชีวิตโดยที่ท่านอาจจะรู้สึกอึดอัดกับการล้ากันในบุญคุณของขนมปังแข็งก้อนเล็กๆ และท่านยินดีสรรเสริญพระเจ้าอย่างธรรมดาสำหรับสายลมที่สัมผัสกับใบหน้าของท่าน (GE 127)

พระสันตะปาปาทรงกล่าวถึงความชื่นชมยินดีในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีการแบ่งปันและการรับ ความรักต่อพี่น้องของเราเป็นเหตุทำให้เรามีความสุขมากขึ้น เพราะทำให้เราสามารถชื่นชมในความสุขของพี่น้องเนื่องจาก “การให้ย่อมเป็นสุขมากกว่าการรับ” (มธ 20:35) และ “พระเจ้าทรงรักผู้ให้ด้วยใจยินดี” (2คร 9:7) (GE 128)

3. ความกล้าหาญและความกระตือรือร้น ความศักดิ์สิทธิ์ยังหมายถึงความเอาจริง (parrhesía) ซึ่งก็คือความกล้าหาญ เป็นการกระตุ้นให้ประกาศข่าวดีและทั้งร่องรอยไว้ให้กับโลกใบนี้ การกระทำสิ่งนี้ได้ องค์พระเยซูเจ้าพระองค์ได้เสด็จมาและตรัสกับเราอีกครั้งอย่างสุขุมแต่มั่นคงว่า “อย่ากลัวเลย” (มก 6:50) “เราอยู่กับท่านทุกวันตลอดไปตราบจนสิ้นพิภพ” (มธ 28:20) (GE 129) บุญราศีสมเด็จพระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 ได้กล่าวอธิบายถึงอุปสรรคของการประกาศข่าวดีคือการขาดความ

เร้าร้อน (parrhesía) นั้นเป็น “เรื่องที่ร้ายแรงกว่าเพราะว่ามันมาจากภายใน” (GE 130) ให้เรามองไปที่องค์พระเยซูเจ้า พระองค์ได้ทรงล้มลง เหนื่อยมลาย หรือประหม่าในการหยิบยื่นพระเมตตาอันล้ำลึกของพระองค์ให้กับทุกคน (เทียบ GE 131)

เราต้องการการกระตุ้นเตือนจากพระจิตเจ้า เพื่อมิให้เราเป็นอัมพาตด้วยความกลัวและความหวาดระแวงเกินไป เมื่ออัครสาวกถูกประจัญให้ปล่อยตนเองทุพพลภาพด้วยความกลัวต่ออันตรายและการคุกคาม พวกเขาทำร่วมกันอธิษฐานภาวนาวอนขอความกล้าหาญ และผลที่ตามมาคือ “เมื่อบรรดาศิษย์อธิษฐานภาวนาจบแล้ว สถานที่ที่เขามาชุมนุมกันนั้นก็สิ้นสะเทือน ทุกคนได้รับพระจิตเจ้าเต็มเปี่ยมและเริ่มประกาศพระวาจาของพระเจ้าอย่างกล้าหาญ” (กจ 4:31) (เทียบ GE 133)

เราได้รับแรงบันดาลใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามตัวอย่างของบรรดาพระสงฆ์ นักบวช พระวาสน์ ผู้ซึ่งอุทิศตนเพื่อประกาศข่าวดีและรับใช้เพื่อนพี่น้องด้วยความรักอันยิ่งใหญ่ มักจะเสี่ยงชีวิต และละทิ้งความสะดวกสบายของเขา ประจักษ์พยานยืนยันของพวกเขาคอยย้ำเตือนเราว่า พระศาสนจักรต้องการธรรมทูตที่มีความร้อนรน มีความกระตือรือร้นเกี่ยวกับการแบ่งปันชีวิตที่แท้จริง มากกว่าบรรดาผู้ที่มีตำแหน่งข้าราชการและเจ้าหน้าที่พนักงาน (GE 138)

ให้เราวอนขอองค์พระผู้เป็นเจ้าเพื่อพระพรพรทานที่จะไม่ลังเลเมื่อพระจิตเจ้าทรงเรียกเราให้ก้าวเดินไปข้างหน้า ให้เราวอนขอเพื่อความกล้าหาญในการแพร่ธรรม เพื่อจะได้แบ่งปันพระวรสารร่วมกับผู้อื่น และไม่ทำให้ชีวิตคริสตชนของเราเป็นเสมือนพิพิธภัณฑสถานแห่งความทรงจำเท่านั้น (GE 139)

4. ในการอยู่ร่วมกัน เมื่อเราแยกตัวออกจากผู้อื่น เป็นความยากลำบากที่จะต่อสู้กับความปรารถนาทางเพศ ตกหลุมพราง และการล่อลวงของปีศาจ และความเห็นแก่ตัวของโลก เราถูกโจมตีอย่างหนักจากสิ่งล่อลวงมากมาย เราอาจเติบโตมาอย่างโดดเดี่ยวเกินไป เสียสมดุล เสียหลัก และความชัดเจนเรื่องเป้าหมายชีวิตของตน และยอมจำนนได้อย่างง่ายดาย (เทียบ GE 140)

การเจริญเติบโตขึ้นในความศักดิ์สิทธิ์คือการเดินทางของการอยู่ร่วมกัน อยู่เคียงข้างกับผู้อื่น (GE 141) ในแต่ละหมู่คณะหรือชุมชนถูกเรียกมาเพื่อสร้าง “พื้นที่อันส่องสว่างจากพระเจ้าเพื่อจะมีประสบการณ์การปรากฏองค์ที่ซ่อนอยู่ของพระผู้ทรงกลับคืนชีพ” (GE 142)

ขอให้เราอย่าลืมว่าพระเยซูเจ้าทรงขอให้สานุศิษย์ของพระองค์ให้ความสนใจกับรายละเอียดเหล่านี้ รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ถึงเหล่าอู้งันที่กำลังจะหมดลง ณ งานเลี้ยงรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ถึงแกะตัวหนึ่งที่หายไป รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ของการ

สังเกตเห็นแม่ฝ่ายผู้ซึ่งถวายเงินสองเหรียญ
ของเธอ ฯลฯ (GE 144)

ชุมชนที่ทะนุบำรุงและเอาใจใส่ต่อรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ของความรัก ชุมชนที่สมาชิกดูแลกันและกัน และสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและการเผยแผ่ข่าวดี เป็นสถานที่ประทับขององค์พระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงกลับคืนพระชนมชีพ ทำให้ศักดิ์สิทธิ์ตามแผนการของพระบิดาเจ้า (GE 145)

ตรงข้ามความเป็นปัจเจกนิยมและบริโภคนิยมที่ได้เติบโตขึ้นได้แยกเราออกเพื่อการแสวงหาความอยู่ดีมีสุขของตนออกจากผู้อื่น หนทางสู่ความศักดิ์สิทธิ์ของพวกเราทำให้เราแยกแยะสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยบทภาวนาของพระเยซูเจ้า “ให้ทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกัน เช่นเดียวกับที่พระองค์ทรงอยู่ในข้าพเจ้า และข้าพเจ้าอยู่ในพระองค์ เพื่อให้เขาทั้งหลายอยู่ในพระองค์และในข้าพเจ้า” (ยน 17:21) (GE 146)

5. ในการอธิษฐานภาวนาอย่างสม่ำเสมอ แม้อาจดูเหมือนชัดเจนอยู่แล้ว เราควรจำไว้ว่าความศักดิ์สิทธิ์ประกอบด้วยนิสัยที่เปิดใจกว้างต่อพระเจ้า ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในการอธิษฐานภาวนาและการนมัสการพระเจ้า (เทียบ GE 146)

สำหรับสานุศิษย์แต่ละคนจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาอยู่กับพระอาจารย์ เพื่อรับฟังคำสอน และเรียนรู้จากพระองค์ตลอดเวลา ถ้าเราไม่รับฟัง คำพูดทั้งหลายก็ไร้ประโยชน์

แต่เป็นการพูดที่ไร้สาระเท่านั้น (เทียบ GE 150) การภาวนาวอนขอพระกรุณา มีคุณค่ามาก เนื่องจากเป็นกิจที่แสดงถึงความวางใจในพระเจ้า ในขณะที่เดียวกัน เป็นการแสดงออกถึงความรักต่อเพื่อนมนุษย์ (เทียบ GE 155)

การอ่านพระวาจาของพระเจ้า ซึ่งมี “ความหวานกว่าน้ำผึ้ง” (สดด 199:103) แต่ก็เป็นเสมือน “ดาบสองคม” (ฮบ 4:12) ทำให้เราหยุดและรับฟังเสียงของพระอาจารย์เจ้า ทั้งยังเป็นตะเกียงส่องสว่างทางเดินของเราและแสงสว่างส่องหนทางของเรา (สดด 119:105) (GE 156)

การพบปะกับพระเยซูเจ้าในพระคัมภีร์ นำเราไปสู่พิธีบูชาขอบพระคุณ ในพิธีบูชาขอบพระคุณองค์พระเจ้าผู้เที่ยงแท้หนึ่งเดียวได้รับการสรรเสริญอันยิ่งใหญ่ที่โลกสามารถถวายแด่พระองค์ได้ เมื่อรับพระองค์ในศีลมหาสนิท เราได้รับพันธสัญญาของเรากับพระองค์ และยอมให้พระองค์ดำเนินงานของพระองค์ในการเปลี่ยนแปลงชีวิตของเราอย่างเต็มที่ยิ่งขึ้น (GE 157)

บทที่ 5 การต่อสู้ด้านชีวิตจิต การเฝ้าระวัง และการรู้จักไตร่ตรองแยกแยะ 158-177 พระคริสตเจ้าทรงปรารถนาให้เราจบบทสวดของเราด้วยการวอนขอพระบิดา “โปรดช่วยให้พ้นจากความชั่วร้ายเทอญ” คำพูดปิดท้ายบทสวดนี้ มิได้หมายถึงความชั่วร้ายทั่วไป แต่ความหมายที่แท้จริงคือ “ปีศาจ” (เทียบ GE 160)

ปีศาจไม่จำเป็นจะต้องมาเข้าสิงเรา มันค่อยๆ วางยาพิษเราด้วยความเคียดแค้นแห่งความเกลียดชัง การถูกทอดทิ้ง ความอิจฉา และราคะตัณหา ทันทันที่เราเริ่มประมาท ปีศาจจะฉวยโอกาสทำลายชีวิตของเรา ครอบครัวของเรา และชุมชนของเราทันที (เทียบ GE 161)

พระวาจาของพระเจ้าได้เชื้อเชิญเราอย่างชัดเจนว่า “จงยืนหยัดต่อต้านเหล่ากิลของปีศาจได้” (อฟ 6:11) และ “จงดับธนูไฟของมาร” (อฟ 6:16) คำเชื้อเชิญเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องน่าขบขัน เพราะหนทางนำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นการต่อสู้อยู่ตลอดเวลาอย่างแท้จริง ผู้ที่ไม่ตระหนักถึงสิ่งนี้ก็จะตกเป็นเหยื่อของการลุ่มหลงและการไม่สนใจใดๆ เลย สำหรับการต่อสู้ด้านชีวิตจิตนี้ เราสามารถวางใจในอาวุธที่ทรงพลังที่พระเจ้าประทานให้กับเราได้ นั่นคือ การภาวนาที่เต็มไปด้วยความเชื่อ การรำพึงภาวนาในพระวาจาของพระเจ้า การร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณ การเผ้าศีลมหาสนิท การรับศีลอภัยบาป การทำงานอุทิศตนให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การมีชีวิตกลุ่ม การออกไปเป็นผู้ประกาศข่าวดี ถ้าเกิดว่าเรากลายเป็นผู้ที่ไม่สนใจอะไรเลย นั่นก็เป็นเครื่องหมายของความลุ่มหลงที่ความชั่วร้ายสามารถมาครอบงำเราได้อย่างง่ายดาย ดังที่นักบุญคูราโบเกรโต้ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “จะดีอะไร เมื่อจอมปีศาจลูซิเฟอร์ได้สัญญากับเราว่าจะให้

เสรีภาพและมอบผลประโยชน์ของมันให้กับเราทั้งหมด ถ้าหากผลประโยชน์เหล่านั้นเป็นเรื่องโกหก หลอกลวง และเป็นพิษภัยกับเรา” (GE 162)

เราจะทราบได้อย่างไรว่าแรงบันดาลใจบางอย่างมาจากพระจิตเจ้า หรืออาจจะเกิดมาจากกระแสทางโลก หรือแรงดลใจจากปีศาจ คำตอบเดียวในที่นี่คือ การวินิจฉัยเพื่อหาน้ำพระทัยพระเจ้า ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยอื่นมากกว่าสติปัญญาหรือสามัญสำนึก เป็นพระพรที่เราต้องอ้อนวอนขอ ถ้าเราอ่อนขอด้วยความเชื่อมั่นว่าพระจิตเจ้าจะประทานพระพรนี้ให้กับเราแล้ว ขอให้พยายามที่เติบโตขึ้นด้วยการอธิษฐานภาวนา การรำพึงไตร่ตรอง การอ่านและการให้คำปรึกษาที่ดี ดังนั้นแล้วเราจะเติบโตขึ้นในการรู้จักไตร่ตรองฝ่ายจิตนี้อย่างแน่นอน (เทียบ GE 166) พระพรพรทานแห่งการวินิจฉัยเพื่อหาน้ำพระทัยพระเจ้า นับวันจะมีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อยๆ ในชีวิตปัจจุบัน (เทียบ GE 167) การวินิจฉัยเพื่อหาน้ำพระทัยพระเจ้าจะช่วยให้พบความหมาย และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของชีวิตของเราต่อหน้าพระบิดาผู้ซึ่งทรงรู้จักและรักเรา (เทียบ GE 170)

ที่สุด พระสันตะปาปาทรงขอให้ภาพสะท้อนของการไตร่ตรองเหล่านี้ได้รับการสรรเสริญขึ้นทูลเกล้าโดยพระนางมารีย์ เพราะพระนางทรงดำเนินชีวิตในความสุข

ที่แท้จริงของพระเยซูเจ้าดังที่ไม่มีผู้ใดเป็นได้
เลย พระนางคือสตรีผู้มีความชื่นชมยินดีใน
การประทับอยู่ของพระเจ้า พระนางทรงเก็บ
ทุกอย่างไว้ในใจ พระนางทรงสอนหนทาง
แห่งความศักดิ์สิทธิ์ให้กับเราและทรงดำเนิน
ร่วมกับเราให้หนทางอันศักดิ์สิทธิ์นั้น
พระนางไม่ทรงปล่อยให้เราล้มตกลงไป และ
พระนางทรงอุ้มเราไว้ในอ้อมแขนของ
พระนางโดยปราศจากการตัดสินพวกเรา
การสนทนาของเรากับการปลอบประโลม
ของแม่พระนั้นปลดปล่อยเราและบันดาลให้
เราศักดิ์สิทธิ์ สิ่งที่เราจำเป็นต้องทำคือการ
ภาวนาเบาๆ อยู่ทุกครั้งว่า “วันทามารีย์...”
(เทียบ GE 176)

พระสันตะปาปาทรงมีความหวังว่า
สมณลิขิตเตือนใจฉบับนี้จะเป็นประโยชน์
อย่างยิ่งที่จะเปิดหนทางให้พระศาสนจักรทั้ง
ครบได้อุทิศตนใหม่อีกครั้ง ในการส่งเสริม
ความปรารถนาไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ พระองค์
ทรงเชิญชวนเราให้วอนขอพระจิตเจ้า โปรด
หลังความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็น
ผู้ศักดิ์สิทธิ์เพื่อพระเกียรติมงคลของพระเจ้า
และสนับสนุนกันและกันในความพยายาม
ครั้งนี้ ด้วยวิถีทางนี้ เราจะร่วมแบ่งปันความ
สุขที่โลกไม่สามารถเอาไปจากเราได้เลย
(เทียบ GE 177)